

H M Duncan

Vol 10/8

Vol 10/75

From the Library of
Baron Seymour Kirkup
resident at Florence

PVB. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBRI XV.

Post omnes omnium editiones emendati, & recens cum scholiis in margine, ac breuissimis in singulas quasque fabulas argumentis illustrati,

Tum artificiosis picturis præcipuas historias apte repreſentantibus, in gratiam ſtudioſæ iuuentutis, nunc primum editis.

Cum indice Fabularum copiosissimo.

PARISIIS,
Apud Hieronymum de Marnef, & viduam Gulielmi Cauellat, sub Pelicano, monte D. Hilarii.

1583.

P. OVIDII NASONIS VITA.

Ex ipsius libris ab Aldo Manutio Romano collecta.

OVidij Nasonis vitam huic operi pręponere placuit, quòd ad eruditionē facere, & studiosis grauissimum fore videbatur. Fuit igitur Ouidius Sulmonensis, quòd ipse sic testatur in Trist. lib. 4. eleg. 9.

*Sulmo mihi patria est, *claris vberrimus vndis,* * *gelidis*
Millia qui nouies distat ab vrbe decem.

Et in Fastis vbi etiam à Solemo Sulmonem denominatum dicit lib. 4.

Huius erat Solem⁹ Phrygia comes vnus ab Ida,* * *Solym⁹*
A quo Sulmonis mœnia nomen habent:
Sulmonis gelidi patriæ Germanice nostræ,
Me miserum Scythico quàm procul illa solo est.

Est autem Sulmo in Pelignis: quod ipse sic in 1. Amo, eleg. 1.

Hæc quoq; composui Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso Poeta meæ.

Et in tertio, eleg. 15.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ gentis glocia dicar ego.

Fuit ex equestri natus familia, ipso dicente in 4. de Tristibus Eleg. 9.

Si quid id est, vsq; à proauis vetus ordinis hæres,
Non modò fortunæ munere factus eques.

Et Fastorum sexto:

Sancte pater patriæ, tibi plebs tibi curia nomen
Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.

Idem ait in 4. de Ponto epist. 8.

Si genus excutias, equites ab origine prima
Vsq; per innumeros inueniemur auos.

Patrimonium satis amplum habuisse constat: quod ab eodem in Ponto sic ostenditur:

Non meus amissos animus desiderat agros,
Ruraq; Peligno conspicienda solo:
Nec quos pomiferis positos in collibus hortos
Spectat flaminiæ Claudia iuncta viæ.

Item domum non longè à Capitolio, ait enim in 1. Trist. Eleg. 3.

Hanc ego suspiciens, & ab hac Capitolia cernens,
Quæ nostro frustra iuncta fuere lari.

Ouidii frater eodem, quo ipse nat⁹ est die.

Fratrem præterea habuit natu maiorem duodecim mẽsibus, & quod mirũ est, eodẽ, quo ipse, natũ die: vterque enim quartodecimo Kalendas Aprilis Mineruæ quinquatriis natus est: quod sic ipse in quarto de Trist. eleg. 9.

Nec stirps prima fui genito sum fratre creatus,
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer ambobus natalibus adfuit idem:
Vna celebrata est per duo liba dies.

Hæc est armiferæ de festis quinque Mineruæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

Natus est autem Hircio & Pansa Consulibus: qui bello Antoniano apud Mutinam peremti sunt: vt ipse in 4. de Trist. Eleg. 9.

Æditus hinc ego sum: necnon vt tempora noris,
Cùm cecidit fato consul vterque pari.

Cùm autem Romæ vnà cùm fratre sub clarissimis & Grammaticis, & Rhetoribus plurimùm profecisset, legibus, cogente patre, qui humanitatis studia inutilia esse contendebat, cœpit incumbere, & profecit legibus, & honoribus functus est. Sed cùm forum displiceret, quòd esset maius onus eius viribus, relicta curia, & lati claui seruitute, ad mansuetiores Musas rediit, Poetásque omneis illius temporis natu maiores assiduè coluit, atque à minoribus æquè cultus ipse est. Quæ omnia in quarto de Tristibus. eleg. 9. ipse elegantissimè sic scribit.

Protinus excolimur teneri, curáq; parentis
Imus ad insignes vrbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab æuo,
Fortia verbosi natus ad arma fori.
At mihi iam puero cœlestia sacra placebant:
Inq; suum furtim Musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis totóq; Helicone relicto,

Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:
* Quicquid conabar dicere, versus erat.
Interea, tacito passu labentibus annis,
Liberior fratri sumpta, mihíque toga est:
Induitúrque humeros cum lato purpura clauo:
Et studium nobis, quod fuit antè, manet.
Iámque decem vitæ frater geminauerat annos,
Cùm perit, & cœpi parte carere mei.
Cœpimus & teneræ primos ætatis honores,
Déque viris quondam pars tribus vna fui.
Curia restabat: claui mensura coacta est.
Maius erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens erat apta labori
Sollicitæq; fugax ambitionis eram:
Et petere Aoniæ suadebant tuta sorores
Otia iudicio semper amata meo.
Temporis illius colui, fouiq; Poetas:
Quótq; aderant vates, rebar adesse Deos.
Sæpe suas volucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba, Macer.
Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
Iure sodalicij qui mihi iunctus erat.
Ponticus Heroo, Battus quoq; clarus Iambis,
Dulcia conuictus membra fuere mei.
Detinuit nostras numerosus Horatius aures.
Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantùm nec auara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.

* Et quod tētabam scribere.

Succeßor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Vtq; ego maiores, sic me coluere minores:
Notáque non tardè facta Thaleia mea est.

In secundo de Tristibus se & causidicum fuisse scribit, & in priuatis causis arbitrum, his versibus:

Nec malè commissa est nobis fortuna reorum
Vsq; decem decies inspicienda viris.
Res quoq; priuatas statui sine crimine iudex:
*Deq; mea fassa est pars quoq; * victa fide.* * *iusta.*

Benignus etiam adeò fuit vt nullius vnquã opus, quod ipse composuerat, carpserit: quod testatur ipse in quarto de Trist. sic, Eleg. 9.

Nec, qui detractat præsentia, liuor iniquo
Vllum de nostris dente memordit opus.

Fuit & moribus ornatissimus, nam & vinũ multa aqua dilutum bibebat, & à detestando puerorum concubitu abhorrebat, erátque purus omnis sceleris. Sic enim ipse 1. de Ponto, Epist. 11. Ouidii mores integerrimi.

Paruus in exiles succus mihi peruenit artus
Membráq; sunt cera pallidiora noua.
Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:
*Scis mihi * quàm puræ penè bibantur aquæ.* * *quod sola.*
Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
Est tamen in Geticis copia nulla locis.
Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas:
Non solet in mæstos illa venire toros.

Item in ſecundo de Arte amandi ait.

Odi concubitus, qui non vtrinque reſoluunt:
Hoc eſt, cur pueri tangor amore minus.

In ſecundo autem de Ponto epiſtola ſeptima ſic ſcribit:

Vita prior vitio caret, & ſine labe peracta eſt:
Auxilij miſero nil tulit illa mihi.

Ouidij vxores tres.

Habuit vxores treis: quarũ duas repudiauit: cum tertia verò coniunctiſsimè, & amantiſsimè vixit. Item filiam, & alios liberos: ſed ex filia & auus factus eſt. Quare in quarto de Triſtibus ait, Eleg. 9.

Penè mihi puero nec digna, nec vtilis vxor
Eſt data, quæ tempus per breue nupta fuit.
Illi ſucceſsit, quamuis ſine crimine coniux,
Non tamen in noſtro firma futura toro,
Vltima, quæ mecum ſeros permanſit in annos,
ſuſtinuit coniux exulis eſſe viri.
Filia me mea bis prima fœcunda iuuenta,
Sed non ex vno coniuge, fecit auum.

In primo autem libro Triſt. Eleg. 3. ſic:

Sæpe eadem mandata dedi, méq; ipſe feſelli,
Reſpiciens oculis pignora chara meis.

Et in tertio Eleg. 11. ſic:

Vtq; ſic exiguum pœna, quòd coniuge chara,
Quòd careo patria, pignoribusq; meis,

Cur exularit.

Cùm autem Auguſtum Cæſarem imprudẽter, & inſcius, vt ipſe ait, offendiſſet, ad Euxinos ab eo relegatus eſt annos natus quin-

quaginta. Quare ait in 4. de Trist. Eleg. 9.

Postq; meos ortus Pisaa vinctus oliua
Abstulerat decies præmia victor eques:
Cum maris Euxini positos ad læua Tomitas
Quærere me læsi principis ira iubet.

Describit autem discessum suum ex vrbe, & vxoris, & cæterorum suorũ lacrymas, durámque & periculosam nauigationẽ suam primo de Tristibus lõga epistola, quæ incipit: Cùm subit illius tristissima noctis imago, &c. Præterea primo de Ponto in epistola 4. ad Rufinum, eo in loco se exulare, vbi semper maxima forent frigora, summáque inopia bonorũ omnium, his queritur versibus:

Orbis in extremi iaceo desertus arenis,
Fert vbi perpetuas obruta terra niues.
Non ager hic pomum, non dulces educat vuas:
Non salices ripa, robora monte virent.
Néve fretum laudes terra magis, æquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Quocunque aspicias, campi cultore carentes,
Vastáq;, quæ nemo vendicet, arua iacent.
Hostis adest dextra læuáq; à parte timendus,
Vicinóque metu terret vtrunq; latus.
Altera Bistonias pars est sensura sagittas.
Altera Sarmatica spicula missa manu.

Sui autem exilij duas fuisse ait causas: quarum alteram vbique fatetur, alteram semper supprimit, ait enim 2. de Tristibus: Exilii Ouid. causæ duæ.

Perdiderint cùm me duo crimina, carmen, & error
Alterius facti culpa silenda mihi est.

Persępe igitur & libros de Arte amãdi cõposuisse dolet, quòd propterea Augusto odio esse cœperit: & aliquid vidisse per errorem, vt ob id in Scythiam relegatus fuerit, offenso Cęsare. Ait enim in secũdo de Ponto: epist. 9.

Néve roges, quæ sit stultam, quã scripsimus artẽ,
Innocuas nobis hæc vetat esse manus.
Et quid prætera peccarim, quærere noli:
Vt pateat sola culpa sub arte mea.

Et paulò inferius, Epist. 10.

Naso parum prudens artem dum scripsit amãdi,
Doctrinæ prætium triste magister habet.

Et in tertio ad Amorem Eleg. 3.

Nec satis hoc fuerat, stultus quoq; carmina feci,
Artibus vt posses non rudis esse meis.
Pro quibus exilium misero mihi reddita merces,
Id quoq; in extremis, & sine pace locis,

In eodem sic Amorem sibi respondentem inducit in somnis:

Vtq; hæc, sic vtinam defendere cætera posses:
Scis aliud, quod te læserit, esse magis,

Et in quarto ad Carum Epist. 3.

Ille quidem dixit: sed me iam Care niuali
Sexta relegatum bruma sub axe tenet.*
Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondã,
Primáq; tam miseræ causa fuere fugæ.

*videt

Secundo item de Tristibus ait,

Cur aliquid vidi cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
Inscius Acteon vidit sine veste Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille suis.

Et in eodem in fine.

Carminaq; edideram, cùm te delicta notantem
Præterij toties irrequietus eques.
Ergo quæ inueni mihi non nocitura putaui
Scripta parum prudens, nunc nocuere seni.
Sera redundauit veteris vindicta libelli,
Distat & à meriti tempore pœna sui.

Et in tertio, Eleg. 5.

Inscia quòd crimen viderunt lumina plector:
Peccatumq; oculos est habuisse meum.
Non equidem totam possum defendere culpam:
Sed partem nostri criminis error habet.

Vbique igitur exilij causam tum libros de Arte, tum errorẽ fuisse cõmemorat. Quis verò ille error fuerit nunquam aperuit, ne magis Augustus sibi irasceretur. Verùm, quia (vt ipse ait) Nitimur in vetitũ semper, cupimúsque negata, quidnam id fuerit, plurimi scire conati sunt, & conatur semper aliquis. Quapropter suspicati sunt quidam, turpe aliquod Augusti secretum casu vidisse Ouidium. Quod non placet: quia toties obiiciendo scelus, immitiorem reddidisset Cæsarem, quem lenire, & placare studebat. Alij verò, quòd Augusti filiam falso Corinnæ nomine

amauerit: quæ, vt Plinius, & Tranquillus scribunt, flagrauit adulteriorum infamia, & damnata est. Qua de re sic Sidonius Poëta.

Et te carmina per libidinosa
Notum Naso tenet, Tomósque missum,
Quondam Cæsareæ nimis puellæ
Falso nomine subditum Corinnæ.

Quod non videtur: quia si ita esset, grauiter, & scienter in Augusti maiestatem deliquisset Ouidius, non, vt vbique ipse scribit per errorem, & inscienter. Præterea, quam ficto nomine Corinnam appellauit, potitum se testatur in Amoribus, libro primo, Eleg. 5. dicens:

Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus adusque meum.
Cætera quis nescit? lassi requieuimus ambo.
Proueniant medij sic mihi sæpe dies.

Quare si ea vel filia, vel neptis, vel ancilla Cęsaris, vel quæcũque alia fuerit sic illi chara, vt propterea Ouidiũ relegauerit, non error, sed scelus fuisset: non insciu vidisset crimen, sed sciens fecisset. Adde quòd in eum errorẽ incidit iã senex: Corinnã verò iuuenis amauit. sic enim de seipso quarto de Tristibus, Eleg. 9.

Carmina cùm populo primùm iuuenilia feci,
Barba resecta mihi bísve, semélve, fuit.
Mouerat ingenium totam cantata per Vrbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.

Nec puto hîc eam quasi gaudens nominasset, si eius miseriæ, & exilij causa fuisset. Credendum certè est, aliquid ab Ouidio per errorem visum; cognitúmque, vt propterea ab offenso Augusto sub Artis amatoriæ culpa Tomos relegatus sit. Sed quidnam illud fuerit, cum sciri ipse noluerit, nequicquam quærimus: presertim cùm ne quæratur, sic ipse iubeat:

Et quid prætereà peccarim, quærere noli,
Vt pateat sola culpa sub arte mea.

Exulans autem in locis asperrimis: & perinhumanis, sæpe, vt saltem in mitiorem locum relegaretur, petiit. Quanquam vel veniam impetraturum se ab Imperatore sperabat. Quapropter eo mortuo in 4. de Ponto Epist. 6. sic dolet:

Cœperat Augustus deceptæ ignoscere culpæ:
Spem nostram, terras deseruitque simul.
Quale tamen potui, de cœlite Brute recenti
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Quæ prosit pietas vtinam mihi, sitq; malorum
Iam modus, & sacræ mitior ira domus.

Et in eodem Epist. 9. numē Augusti rogat, vt sibi ignoscatur, præsertim cùm de illo nouo Deo facto libellum scripserit, ait enim:

Tu certè scis hæc superis ascite, vidésque
Cæsar, vt est oculis subdita terra tuis.
Tu nostras audis inter conuexa locatus

Sidera, sollicito quas damus ore preces.
Peruenient illuc & carmina forsitan illa,
Quæ de te scripsi cælite facta nouo.
Auguror his flecti tua numina: nec tu
Immeritò nomen mite parentis habes.

Scripsit ante exilium Heroidum epistolas plurimas: de Amoribus ad Corinnam libros quinque, quos posteà diligentius recognitos in treis redegit. Quod sic ipse in primo eorundem:

Qui modò Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus: hoc illi prætulit autor opus.

De Arte amandi, libros treis: de Remedio amoris, libros duos: Transmutationum, libros quindecim: quos, quia non emendauerat, tum iratus, vt ipse ait, studio, carminibúsque suis, cùm Tomos relegaretur, sua manu combussit, cum aliis quibusdam placituris. Sed quia exscripti fuerant antè plurimis exemplis, omnino aboleri non potuerunt: propterea sic ipse primo de Tristibus. Eleg. 6. ait:

Grata tua est pietas: sed carmina maior imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunque legas.
Carmina mutatas hominum dicentia formas:
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hoc ego discedens, sicut bona multa meorum,
Ipse mea posui mæstus in igne manu.
Vtq; cremasse suum fertur sub stipite natum
Thestias, & melior matre fuisse soror.

Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Imposui rapidis viscera nostra rogis:
Vel quod eram Musas, vt crimina nostra, perosus,
Vel quòd adhuc crescens & rude carmen erat.
Quæ quoniam nõ sunt penitus sublata, sed extãt,
(Pluribus exemplis scripta fuisse reor.)
Nunc precor, vt viuant, & non ignaua legentem
Otia delectent, admoneantque mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab vllo,
Nesciat his summam si quis abesse manum.
Ablatum mediis opus est incudibus illud:
Defuit & scriptis vltima lima meis.
Et veniam pro laude peto: laudatus abunde,
Non fastiditus si tibi lector ero.
Hos quoque sex versus in prima fronte libelli,
Si præponendos esse putabis, habe:
Orba parente suo quicunque volumina cernis,
His saltem vestra detur in vrbe locus.
Quoq; magis faueas, non sunt hæc edita ab ipso,
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitij rude carmen habebit,
*Emendaturus, si licuisset * eram.* * erat

Item in tertio, Eleg. 14.

Sũt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Carmina de domini funere rapta sui.
Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi peruenit in ora:
*In populi quicquam si tamen ore * meum est.* * mei est

Scripsit & Medeã Tragœdiã: de qua maximè & à Quintiliano,& à Cornelio Tacito laudatus est. Ait enim Fabius, Ouidij Medea ostendit, quantum vir ille præstare potuerit, si ingenio suo temperare quàm indulgere maluisset. Summo etiam eum fuisse iudicio ostendit Seneca in secundo Declamationum, sic inquiens, Rogatus aliquando ab amicis suis, vt toleret tres versus, petiuit inuicem, vt tres exciperet, in quos illis nihil liceret. Conscripserant illi quos tolli vellent secreto, hic quos tutos esse vellet. In vtrisque codicillis iidem versus erant. Ex quibus primum fuisse narrabat Albinouanus Pedo, qui inter arbitros fuit:

Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

Secundum.

Et gelidum Borean, & gelidumq; Notum.

Ex quo apparet summi ingenij viro non iudicium defuisse ad compescendum licentiam carminum suorum, sed animum. Aiebat etenim decentiorem esse faciem, in qua aliquis næuus inesset. De Medea Tragœdia ipse sic meminit secundo de Tristibus:

Et dedimus Tragicis scriptum regale cothurnis:
Quęq; grauis debet verba cothurnus habet.

Composuit & librum in malos Poëtas, qui non extat: item in exilio Epistolam consolatoriam ad Liuiam Augusti de morte Drusi:

de Tristibus etiam libros quinque: de Ponto libros quatuor: in Ibin: Fastorum libros duodecim: ex quibus sex tantum ad nostra tempora peruenerunt: de quibus sic ipse 2. de Trist.

Sex ego Fastorum scripsi totidemq; libellos:
Cumq; suo finem mense libellus habet.

Scripsit & triumphum Cæsaris, de quo 3. de Ponto Epist. 4. sic meminit:

Vtq; suo faueas mandat Rufine triumpho:
In vestras veniet si tamen ille manus.
Est opus exiguum vestrisq; paratibus impar:
Quale tamen cunque est, vt tueare, rogo.

Et lingua Getica libellum de laudibus Cæsaris, quem etiam recitauit. Cuius meminit 4. de Ponto ad Carum Epist. 13. sic scribens:

Ah pudet & scripsi Getico sermone libellum:
Structaq; sunt nostris barbara verba modis.
Et placuit (gratare mihi) cœpiq; Poëtæ
Inter inhumanos nomen habere Getas.
Materiam quæris? laudes de Cæsare dixi.
Adiuta est nouitas numine nostra Dei.
Nam patris Augusti docui mortale fuisse
Corpus, ad ætherias nomen abisse domos.
Esse parem virtute patri, qui fræna rogatus
Sæpe recusati ceperit imperij.
Esse pudicarum Vestam te Liuia matrum:
Ambiguum nato dignior, anne viro.
Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis,
Qui dederint animi pignora certa sui.

Hæc vbi non patria perlegi scripta Camœna,
Venit & ad digitos vltima charta meos:
Et caput, & plenas omnes mouêre pharetras
Et longum Getico murmur in ore fuit.
Atque aliquis, scribas hæc cùm de Cæsare, dixit,
Cæsaris imperio restituendus eras.

De Piscibus opus non perfecit, de quibus postea Oppianus Ouidium imitatus Græcè scripsit ad Antoninum Imperatorem. Extant prætereà multa opuscula sub huius Poëtæ nomine, vt de Nuce, de Medicamine faciei, ac aurium, de Pulice, de Somno, de Cuculo, de Aurora, de Philomela, de Limace, de Vetula, de quatuor humoribus, de Ludo latrunculorum. Quæ omnia, præterquam de Nuce & de Medicamine faciei, quæ fortasse puer composuit, ridicula sunt, nec digna, vt diuino Nasonis ingenio, non iuuenis modò, viriue, sed ne pueri quidem attribuantur. Desperans tandem ad vrbem reditum impetrare à Cæsare, sic ad vxorem 3. lib. de Trist. Eleg. 3. scripsit:

* in *Ossa tamen facito parua referantur * vt vrna:*
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non vetat hoc quisquã: fratrem Thebana peremptũ
Supposuit tumulo rege vetante soror.
Atque ea cum foliis, & amomi puluere misce,
Atque suburbano condita crede solo.
Quósque legat versus oculo properante viator,

Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hîc ego qui iaceo tenerorum lusor amorum,
Ingenio perij Naso: Pœta meo.
At tibi qui transis, non sit graue, quisquis amasti,
Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.

Missus autem fuit in exilium anno imperij Augusti secundo & quinquagesimo, vel circiter: quinto autem Tiberij Tomis apud Getas diem obiit. Ex quo colligitur exulasse annos octo, & menses aliquot. Sepultum etiam iuxta oppidum Tomos, tradit Eusebius.

FINIS

P. OVIDII NA-SONIS METAMORPHO-SEON LIBER I.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Chaos(vt opinatur Hesiodus) fuit ante creationẽ mundi promiscua rerũ confusio: quæ postea in suas species distincta & distributa est. Quocirca leuissimũ corporum æther igneus, & hunc infra aër frigidus, omniáque sidera, mundi sublimiorem sibi partem vendicarunt, per quæ Solis splendor ac lumen celeste vagatur. Grauissimum autem, terra videlicet & aqua, in parte omnium infima collocantur.

Propositio. Inuocatio.

IN noua fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dij cœptis (nam vos mutastis & illas)

Aspirate meis: primáque ad origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & terras, & quod tegit omnia, cælum, Narratio
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos, rudis indigestáque moles, Mundi
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestáque eodē origo pri-
Non bene iunctarum discordia semina rerum. ma.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan, Distri-
Nec noua crescendo reparabat cornua Phœbe: butio.
Nec circunfuso pendebat in aere tellus
Ponderibus librata suis, nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
* *Quaq; erat & tellus, illic & pontus & aër,* *. *Quá-*
Sic erat instabilis tellus, innabilis vnda. *que fuit*
Lucis egens aër: nulli sua forma manebat, *tellus*
Obstabatq; aliis aliud: quia corpore in vno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, & melior litem Natura diremit. Ex Chao
Nam cælo terras, & terris abscidit vndas, elemēta.
*Et liquidum spisso secreuit ab * æthere cælum.* * *aere*
Quæ postquam euoluit, cæcoq; exemit aceruo, Aetheris
Dissociata locis concordi pace ligauit. atque i-
Ignea conuexi vis, & sine pondere cæli gnis peri
Emicuit, summáq; locum sibi legit in arce. phrasis,
Proximus est aër illi leuitate, locóque. qui supre
Densior his tellus, elementáque grandia traxit, mū, prop-
Et pressa est grauitate sui, circunfluus humor ter leui
Vltima possedit, solidúmque coercuit orbem. tatē, sibi
locū vē-
dicauit.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Distinctis iam, & à se disclusis Elementis, cuilibet Regioni tã superiori, quã inferiori, certa & peculiaria tribuuntur animãtia pòst etiã homo veluti terræ futurus cultor, ac Dominus, procreatur. Prometheus enim Iapeti filius, terrã imbri molliuit, & ex hac hominé ad Dei similitudinem & imaginem finxit, cuius facies non prona, vt cæterorum animalium, in terram spectat, sed semper in cœlum erecta tollitur.

Sic vbi dispositam, quisquis fuit ille Deorum,
Congeriem secuit, sectámque in membra redegit:
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomerauit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidísque tumescere ventis
Iussit, & ambitæ circundare littora terræ.

Addidit & fontes, & stagna immensa, lacúsque, Ornatus mundi.
Fluminaque obliquis cinxit decliuia ripis:
Quæ diuersa locis partim sorbentur ab ipsa, Littora à ripis elegãter distinguit.
In mare perueniunt partim, campóque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iußit ẽt extendi campos, sub sidere valles,
Fronde tegi syluas, lapidosos surgere montes.
Vtq; duæ dextra cœlum, totidémque sinistra Terræ periphrasis. Zonis enĩ quíque cõtinetur atque distĩguitur.
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemq; plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem intervtramq; locauit
Temperiemq; dedit mista cùm frigore flamma.
Imminet his aer, qui quantò est pondere terræ, Aeris descriptio.
** Pondere aquæ leuior, tantò est onerosior igne:* *Podus.
Illic, ẽt nebulas, illic consistere nubes Nebularum & nubium differentia.
Iußit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoq; non paßim mundi fabricator habendũ
Aere permisit: vix nunc obsistitur illis,
Cùm suo quisque regat diuerso flamina tractu,
Quin lanient mundũ: tanta est discordia fratrum
Eurus ad auroram, Nabathæaque regna receßit, Acclamatio.
Persidáque, ẽt radiis iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: Scythiam, septémq; triones Quatuor mundi partes.
Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus aßiduis, pluuióque madescit ab Austro.

Hæc super imposuit liquidum, & grauitate carētē
Aethera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus discreuerat omnia certis,
Cùm quæ pressa diu massa latuere sub ipsa,
*Sydera cœperunt toto *fulgescere cœlo.*
Neu regio foret vlla suis animalibus orba,
Astra tenent cæleste solum, formæ que deorum:
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus vndæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal mentisque capacius altæ.
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset:
Natus homo est, siue hunc diuino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Siue recens tellus, seductáque nuper ab alto
Athere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satus Iapeto mistam fluuialibus vndis
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
Pronáque cùm spectent animalia cætera terram.
Os homini sublime dedit, cœlumque videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modo quæ fuerat rudis, & sine imagine, tellus
Induit ignotas hominum conuersa figuras.

*ferescere. Eorum sequitur opinionē, q̄ aiūt sidera & deos animalia esse. Hominis creatio. Prometheus. Homo ad similitudinē & imaginē Dei fact⁹

FAB. III. ARGVMENTVM.

Accepta iam luce, Mundus quasi in ætates & secula quædam distribuitur, quibus pro variis morū qualitatibus, nomina sunt imposita, videlicet Aureum, argēteum, æneum, & ferreum. Sicut enim hæc inter se metalla maximè discrepāt, & aliud alio preciosius habetur, ita etiā istæ quatuor ætates lōgo à se interuallo remotæ sūt Aureum verò dictū est seculū, in quo regnante Saturno, rerū omniū plena fuit tranquillitas,

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectúmque colebat:

Aurea ætas.

Pœna metúsque aberant: nec vincla minacia collo*
Aere ligabantur: nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui: sed erant sine iudice tuti.*
Nondum cæsa suis, peregrinum vt viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat vndas:
Nulláque mortales, præter sua, littora norant.
Nondum præcipites cingebant oppida fossæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis erat: sine militis vsu
Mollia securæ peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis astróque intacta, nec vllis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,

Periphrasis legũ, quæ in æs incidebãtur.
* verba minãtia fixo.
* vĩdice
Litui Periphrasis

*Arboreos. *Arbuteos fœtus, montanáque fraga legebant,
Cornáque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes.
*austris Ver erat æternum: placidíque tepentibus * auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores,
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renouatus ager grauidis canebat aristis.
*species progene. Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant:
Flauáque de viridi stillabant * ilice mella.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Seculo ex auro migrante in argenteum, grauiora īcumbere mortalibus cœpere. Ver, priuscōtinuum, in quartam anni partem contrahitur, cui deīde æstas, autumnus & hyēs succedunt. Ab hominibus speluncæ, & ex arborum atque corticum cōgerie habitacula extructa, incoluntur, terráque iam negante fruges mortalibus per se crescentes, duris agriculturæ laboribus alimenta comparantur.

Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso. Argẽtea ætas sub Ioue.
Sub Ioue mundus erat, subiitque argentea proles
Auro deterior, fuluo pretiosor ære:
Iuppiter antiqui contraxit tempora veris, Quatuor anni partes.
Perq; hyemes, æstúsque, & inæquales autumnos,
Et breue ver, spatiis exegit quatuor annum.
Tum primùm siccis aer feruoribus vstus
Canduit, & ventis glacies astricta pependit.
Tum primùm subière domos: nemus antra fuerunt
Et densi frutices, & iunctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia sulcis
Obruta sunt, pressiq; iugo gemuêre iuuenci.

FAB. V. ARGVMENTVM,

Tertium seculum æneum argento durius erat, quo homines à pace & cõcordia remoti in prælio & res bellicas propendebãt. Post quartum id est ferreum seculum erupit quod habẽdi cupiditate, liuoréque adeò laborat, vt non sine periculo capitis etiãse mari cõmitteret: imò ad tãtã rabiẽ progrederetur, vt ob teterrimã auaritiæ pestem, alii alios, ferina quadam crudelitate è medio tollerent.

Tertia post illam successit ahenea proles, Aetas ahenea & ferrea.
Sæuior ingeniis, & ad horrida promptior arma,
Non scelerata tamen. De duro est vltima ferro.
Protinus irrupit venæ peioris in æuum Auaritiæ periphrasis.
Omne nefas: fugere pudor, verúmque, fidesque:
In quorum subiere locum, fraudésque, dolique,
Insidiæq; & vis & amor sceleratus habendi.

Vela dabat ventis, nec adhuc bene nouerat illos
Nauit a:què que diu steterant in montibus altis,

Fluctibus ignotis insultauêre carinæ:
Communèmque prius, ceu lumina Solis & auræ,
*Cautus humum longo signauit limite *mensor.*
Nec tantũ segetes, que alimenta debita diues
Poscebatur humus: sed itum est in viscera terræ:
Quásq; recondiderat, Stygiísq; admouerat vmbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.
Iámque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat vtroque,
Sanguineáque manu crepitantia concutit arma.
Viuitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus,
Nec socer à genero, fratrum quoque gratia rara est.
Imminet exitio vir coniugis, illa mariti:

* messor vel fossor.

Vrg. 3 Aen. Quid nõ mortalia pectora cogis auri sacra fames?

Lurida terribiles miscent aconita nouercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa iacet pietas: & virgo cæde madentes
Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Gigãtes, vt Poetæ fabulãtur, immẽsæ molis homines, & similes matri filios terra produxit, quorũ magnitudine par exarsit audacia: nã extructis in excelsũ agere montibus, sacrilegas manus ipsis cœlestibus afferre conabãtur, sed fulmine deturbati, genus impium profuso sanguine generarunt: Cruor enim ipsorum terræ permistus homines procreauit, haud lõgè ab origine discrepantes.

Neue foret terris securior arduus æther,
Affectasse ferunt regnum cœleste Gigantes,

Gigãtum sanguis in homines.

Montes Thessaliæ notissimi.

Altáque congestos struxisse ad sidera montes.
Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subiectum Pelion Ossæ.
Obruta mole sua cum corpora dira iacerent,
Perfusam multo natorum sanguine terram
Immaduisse ferunt, calidúmque animasse cruorem:
Et ne nulla suæ stirpis monimenta manerent,
In faciem vertisse hominum, sed & illa propago
Contemptrix superûm, sæuæq; auidissima cædis,
Et violenta fuit: scires è sanguine natam.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Iuppiter horrendi sceleris, quo iã mortalium genus polluebat impatiẽs, querimonia ad Deos relata, de toti us terrarum orbis distinctione, cõsilium capit. Nã ex Gigãteo sanguine nascebatur sacrilega mẽte progenies, quod Lycaonis testatur exẽplum, qui factis suis atrocibus Iouẽ in se iratum imprimis accẽderat

Quæ pater vt summa vidit Saturnius arce,
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens conuiuia mensæ, * cœnæ.
Ingentes animo, dignas Ioue concipit iras,
Conciliumq; vocat: tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis cœlo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipso:
Hac iter est superis ad magni tecta Tonantis,
Regalémque domum: dextra, læuáque deorum
Atria nobilium valuis celebrantur apertis.
Plebs habitat diuersa locis: à fronte potentes
Cœlicolæ, clarique suos posuere penates.
Hic locus est, quem, si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
Ergo vbi marmoreo superi sedêre recessu,
Celsior ipse loco, sceptróque innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terque quaterque
Cæsariem: cum qua terram, mare, sidera mouit.

Lacteus circulus. Alludit ad Palatium Romanum in quo imperatores cum principibus habitabant.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Lycaon Arcadiæ Tyrannus, cùm aduenas & hospites trucidaret, Iuppiter simulata hominis specie ad eius Regiã accedit: cui tanquã mortali necem Tyrannus præparãs, humana prius mẽbra deuorãda, velut hospitali quadam humanitate, proponit. Quod cum Iuppiter sentiret: eum non penitus interemit, sed in Lupi formam conuertit, & mores in rabie, & nomẽ Lycaonis in appellatione retinebat.

Talibus inde modis ora indignantia ſoluit
Non ego pro mundi regno magis anxius illa

Iupiter oſtendit genu.h.u manũ dignũ eſſe quod perdatur.

Tempeſtate fui, qua centum quiſque parabat
Iniicere angui pedum captiuo brachia cœlo.
Nam, quãquã ferus hoſtis erat, tamẽ illud ab vno,
Corpore, et ex vna pendat origine bellum.
Nunc mihi, quà totum Nereus circunſonat orbem,
Perdendum eſt mortale genus: per flumina iuro
Infera, ſub terras Stygio labentia luco.
Cuncta prius tentanda: ſed immedicabile vulnus
Γνώμη. *Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.*
Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Syluani:
occupatio. *Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,*
Quas dedimus, certè terras habitare ſinamus.

An ſatis

An satis a superis tutos fore creditis illos, — Amaiorum.
Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeóq;, regóque,
Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
* Confremuere omnes: studiísque ardentibus ausũ
Talia deposcunt, Sic, cùm manus impia sæuit. — *Contremuere.
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ — In Augusti grat ã hæc referuntur.
Humanum genus est, totúsque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas Auguste tuorum,
Quàm fuit illa Ioui qui postquam voce, manúque
Murmura compreßit, tenuère silentia cuncti.
Substitit * vt clamor preßus grauitate regentis, — * &
Iuppiter hoc iterum sermone silentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) soluit:
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humana lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit vbique repertũ
Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
Mænala transieram latebris horrenda ferarum, — Mænal vrbs & mõs Arcadiæ celeberrimus.
Et cum Cylleno gelidi* pineta Lycæi:
Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
Ingredior, traherent cùm sera crepuscula noctem.
Signa dedi venisse Deum: vulgúsque precari
Cœperat: Irridet primo pia vota Lycaon: — *spineta
Mox ait, Experiar, Deus hic discrimine aperto,
An sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte grauem somno nec opina perdere morte

Me parat. Hæc illi placat experientia veri.
Nec contentus eo: missi de gente Molossa
Obsidis vnius iugulum mucrone resoluit,
Atque ita semineces partim feruentibus artus
Mollit aquis, partim subiecto torruit igni,
Lycaon in Lupũ. *Quos simul imposuit mensis: ego vindice flamma*
In dominum dignósque euertit tecta penates.
**Virtute.* quod nõ min⁹ placet, vt in antiquo exẽplari. *Territus ipse fugit, nactúsque silentia ruris,*
Exululat: frustráque loqui conatur: ab ipso
Colligit os rabiem: solitaque cupidine cædis
**Vtitur in pecudes, & nũc quoque sãguine gaudet.*
In villos abeunt vestes, in crura lacerti.
Fit lupus, & veteris seruat vestigia formæ:
Plin. lib. 11. ca. 17. *Canities eadem est, eadem violentia vultus:*
Iidem oculi lucent: eadem feritatis imago est.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Habita deliberatione Iouis in Consilio Deorum, quodam supplicio humanum genus delendum esset tandem propter audaciam Lycaonis, cæterorúmque mortalium deploratam nequitiam, qui horrẽdis suis sceleribus etiam Deorum potẽtiã tentabant, vniuersum orbem terrarum profusis imbribus inundauit, adeò vt apertis diluuio montibus, omnis humana caro, (duobus tantum exceptis) interiret.

Occidit vna domus: sed non domus vna perire
Digna fuit: qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus iurasse putes. dent ocyus omnes
Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
**furenti* *Dicta Iouis pars voce probant, stimulosq; * fremẽti*
Adiiciunt: alij partes assensibus implent.

Est tamen humani generis iactura dolori
Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbæ

Forma futura rogant: quis sit laturus in aras
Tura: ferisne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
Rex superûm trepidare vetat, sobolémque priori
Dissimilem populo promittit origine mira.
Iámque erat in totas sparsurus fulmina terras:
Sed timuit ne forte sacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas totusque ardesceret axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus
Quo mare, quo tellus, correptáque regia cœli
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum:
Pœna placet diuersa, genus mortale sub vndis

Iuppiter cur diluuio, non ignibus genus humanum perdere vult. Dogma Christiano cõueniens.

Perdere, & ex omni nimbos dimittere cælo.
Protinus Aeliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamine nubes,
Emittitque Notum: madidis Notus euolat alis,
Austri venti descriptio. Terribilem picea tectus caligine vultum.
Barba grauis nimbis, canis fluit vnda capillis.
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq;, sinusque.
Vtq; manu latè pendentia nubila pressit,
Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi.
Iris nuntia Iunonis. Nuntia Iunonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaq; nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longiq; perit labor irritus anni.
Nec cælo contenta suo est Iouis ira, sed illum
Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis.
Periphrasis Neptuni. Conuocat hic amnes: qui postquam tecta tyranni
Intrauere sui, Non est hortamine longo
Nunc, ait, vtendum: vires effundite vestras:
Sic opus est, aperite domos, ac mole remota
Fluminibus vestris totas immittite habenas.
Diluuii descriptio. Iusserat hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato voluuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit: at illa
Fictio à causa naturali. Intremuit, motuq; vias patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumq; satis arbusta simul, pecudesq; virósque,
Tectaq;, cúmque suis rapiunt penetralia sacris,
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indeiecta malo: culmen tamen altior huius

Vnda tegit, pressæq; latent sub gurgite turres.
Iamq; mare, & tellus nullum discrimen habebāt:
Omnia pontus erat: deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem: cymba sedet alter adunca,
Et ducit remos illic, vbi nuper ararat,
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ
Nauigat hic summa piscem deprehendit in vlmo.
Figitur in viridi (sic sors tulit) anchora prato:
*Aut subiecta * tegunt curuæ vineta carinæ:*
Et modò quà graciles gramen carpsere capellæ.
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
Mirantur sub aqua lucos, vrbesque, domosq;
Nereides. syluásq; tenent delphines, & altis
Incursant ramis, agitatáque robora pulsant.
Nat lupus inter oues: fuluos vehit vnda leones:
Vnda vehit tigres: nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia ceruo.
Quæsitisque diu terris, vbi sistere possit,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti:
Pulsabántque noui montana cacumina fluctus.
Maxima pars vnda rapitur: quibus vnda pepercit,
Illos longa domant inopi ieiunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis
Terra ferax, dum terra fuit: sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarū.

Tapinosis. distributio, qua inundationem amplificat.

* terunt

Species progenere.

Seneca hanc descriptionē reprehendit, quod in re tristi Poeta ludere videatur

Hyrūdinis periphrasis. Topographia.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Cum vniuersum genus humanū per aquas diluuii iā deletum & extinctum esset, cymbula Deucalionis

(cuius Pater Prometheus erat) vnà cum Pyrrha Epimethæi filia & coniuge sua charissima (qui soli è cunctis mortalibus superarant) in Parnasso monte Bœotiæ altissimo, ad nubes vsque penetrante, consedit.

Deucalō vir integer ac pius.

Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
Hic vbi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parua ratê vectus adhæsit,
Corycidas Nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicámq; Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla deorum.
Iuppiter vt liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse virum de tot modo millibus vnum,*
Et superesse videt de tot modò millibus vnam.

*videt

Innocuos ambos, cultores numinis ambos:
Nubila disiecit, nimbisq; Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet: positoq; tricuspide telo Tridētis periphrasis.
Mulcet aquas rector pelagi supraq; profundum
Extantem, atque humeros innato murice tectum Triton concha longiore pro tuba vtitur.
*Cæruleum Tritona vocat conchaq; * sonanti*
Inspirare iubet, fluctusq; & flumina signo
Iam reuocare dato, caua buccina sumitur illi
Tortilis, in latum, quæ turbine crescit ab imo: Anadiplosis.
Buccina, quæ in medio concepit vbi aera ponto,
Littora voce replet sub vtroq; iacentia Phœbo. * sonaci
Tum quoque vt ora Dei madida rorantia barba Hyperbole poetica.
Concipit, & cecinit iussos inflata receßus,
Omnibus audita est telluris, & æquoris vndis:
Et quibus est vndis audita coërcuit omnes.
Iam mare littus habet: plenos capit alueus amnes,
Flumina subsidunt: colles exire videntur:
Surgit humus: crescunt loca decrescētibus vndis
Postque diem longam nudata cacumina syluæ
Ostendunt, limúmque tenent in fronte relictum.
*Redditus orbis erat, quem postquàm vidit * inanē,* * apertū
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis: Oratio pathetica.
O soror, ô coniux, ô fœmina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:
Terrarum, quascunque vident occasus, & ortus,
Nos duo turba sumus: possedit cætera pontus.

Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis: terrent etiam nunc nubila mentem.
* Quid ** Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,*
* animi *Nunc * animus miseranda foret? quo sola timorem*
*dolores *Ferrre modo posses? quo consolante* dolores?*
Nanq; ego (crede mihi) si te quoque pontus haberet,
Te sequerer coniux, & me quoque pontus haberet.
O vtinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque animos formatæ infundere terræ.
Nunc genus in nobis restat mortale duobus:
(Sic visum est superis) hominumq; exẽpla manemus.

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Deucalion vnà cum Pyrrha cõiuge sua, Themidis vatis oraculum, de reparando Mortalium genere cõsuluit: ex cuius respõsione significatum est vt corporibus discinctis, & velato capite, ossa Magnæ Parẽtis, id est lapides terræ, retrò, atque à tergo iacerẽt. Proiecta igitur á Deucalione saxa, mares, à Pyrrha verò fœmina confestim euaserunt.

Dixerat, & flebant placuit cæleste precari
Numen, & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas vndas,
Et nondum liquidas, sed iam vada nota secãtes.
Inde vbi libatos irrorauere liquores
Vestibus, & capiti, flectunt vestigia fatræ
Ad delubra Deæ, quorum fastigia turpi
Squallebant musco, stabantq; sine ignibus aræ.
Vt templi tetigere gradus, procumbit vterque
Pronus humi gelidóq; pauens dedit oscula saxo.
Atque ita, si precibus, dixerunt, numina iustis

Victa remolescunt, si flectitur ira Deorum,
Dic Themi, qua generis damnum reparabile nostri

Arte sit, & mersis fer opem mitißima rebus.
Mota Dea est, sortemq; dedit, discedite templo,
*Et velate caput, cinctásq; * resoluite vestes,* *reuolui te.
Oßáque post tergum magnæ iactate parentis.
Obstupuere diu: rumpitq; silentia voce
Pyrrha prior, iußisque Deæ parere recusat:
Detq; sibi veniam, pauido rogat ore: pauétque
Lædere iactatis maternas oßibus vmbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter séque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, & aut fallax, ait, est solertia nobis,
Aut pia sunt nullumque nefas oracula suadent.

Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: iacere hos post terga iubemur.
Coniugis augurio quanquam Titania mota est:
Spes tamen in dubio est: adeò cœlestibus ambo
Diffidunt monitis: sed quid tentare nocebit?
Discedunt, velantq; caput, tunicasq; recingunt,
Reparatio generis humani, iactu lapidũ. *Et iussos lapides sua post vestigia mittunt.*
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpere, suúmq; rigorem,
Molliriq; mora, mollitáque ducere formam:
Mox vbi creuerunt, naturáque mitior illis
Contigit, vt quædam, sic non manifesta videri
Forma potest hominis, sed vti de marmore cœpta,
Non exacta satis, rudibusq; simillima signis
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis vsum.
Quod solidũ est, flectiq; nequit, mutatur in ossa:
Quæ modò vena fuit, sub eodem nomine mansit:
Inq; breui spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus, faciem traxere virorum:
Et de fœmineo reparata est fœmina iactu.
Inde genus durum sumus, experiénsque laborum:
Et documenta damus, qua simus origine nati.

FAB. XII. ARGVMENTVM.

E vigore Solis, quæ est causa generationis animalium, terra post Cataclysmon, inter cæteras brutorũ species etiã Pythonem serpentẽ edidit forma quidem ignota mortalibus. Hunc Apollo sagittis suis interemit, & ne eius nomen aboleret, instituit ludos ac certamina in perpetuam rei memoriam. Hinc & ipse

Apollo Pythius, ludique Pythii sunt nominati.

Cætera diuersis tellus animalia formis
Sponte sua peperit postquam vetus humor ab igne
Percaluit Solis, cœnumq; vdæq; paludes
Intumuere æstu, fœcundaq; semina rerum
Viuaci nutrita solo seu matris in aluo,
Creuerunt, faciemque aliquam cepere morando.
Sic vbi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alueo,
Aethereóq; recens exarsit sidere limus.
Plurima cultores versis animalia glebis
*Inueniunt, & in his quædam modo*cœpta per ipsũ* * nata
Nascendi spatium, quædam imperfecta, suisque
Trunca vident humeris: & eodem corpore sæpe

Altera pars viuit: rudis est pars altera tellus.
Quippe vbi temperiem sumpsêre humórq;, calorq;,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cúq; sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo vbi diluuio tellus lutulenta recenti,
*Solibus ætherei, altóq; recanduit*æstu,*
Edidit innumeras species, partímq; figuras
*Reddidit. **Retulit antiquas, partim noua monstra creauit.*
Illa quidem nollet sed te quoq; maxime Python
Tum gemuit: populísq; nouis incognite serpens
Terror eras: tantum spatij de monte tenebas.
Hunc Deus Arcitenens, & nunquã talibus armis
Antè, nisi in damis, capreísq; fugacibus vsus
Mille grauem telis exhausta penè pharetra
Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
Néve operis famam posset delere vetustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
*per domiti *Pythia*perdomitæ serpentis nomine dictos.*
Hîc iuuenum quicunq; manu pedibúsue, rotáue
*Herculeæ *Vicerat, *esculeæ capiebat frondis honorem.*
Nondum Laurus erat: longáq; decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

FAB. XIII. ARGVMENTVM.

Daphne Penei fluminis filia, cum omnium virginum, quæ in Thessalia esset, speciosissima haberetur adeò quidem, vt & Deos sua pulchritudine caperet Appollo eã conspexisset, forma illius supra modum delectabatur, quam, cùm neque pollicitis, neque precibus permouere posset, ei vim inferre tentauit.

Primus amor Phœbi Daphne Peneia, quē non
Sors ignara dedit, sed sæua Cupidinis ira.

Delius hunc nuper victo serpente superbus,
Viderat adducto flectentem cornua neruo:
*Quidq; tibi lasciue puer cū *fortibus armis?* **talibus*
Dixerat: ista decent humeros gestamina nostros,
Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti.
Qui modò pestifero tot iugera ventre prementem
Strauimus innumeris tumidum Pythona sagittis,
Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tua, nec laudes assere nostras.
Filius huic veneris: figat tuus omnia Phœbe,
Te meus arcus, ait: quantóq; animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra.
Dixit: & eliso percussis aëre pennis

Impiger vmbrosa Parnaßi constitit arce:
Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra
Diuersorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:
Quod fugat, obtusũ est, & habet sub arũdine plũ-
Hoc Deus in nympha Peneide fixit: at illo (bũ.
Læsit Apollineas traiecta per ossa medullas,
Protinus alter amat fugit altera nomẽ amantis,
Syluarum latebris, captiuarúmque ferarum
Exuuiis gaudens, innuptæq; æmula Phœbes.
Vitta coërcebat positos sine lege capillos.
* *asper- nata* *Multi illam petiere. illa *auersata petentes,*
Impatiens, expérsq; viri nemora auia lustrat:
Nec quid Hymẽ, quid amor, quid sint cõnubia, cu-
Sæpe pater dixit, generum mihi filia debes: [rat,
Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes:
Illa, velut crimen, tedas exosa iugales,
Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
Inq; patris blandis hærens ceruice lacertis,
Da mihi perpetua genitor charißime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater antè Dianæ.
Ille quidẽ obsequitur: sed te decor iste, quod optas,
Esse vetat, votóq; tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat, visáq; cupit connubia Daphnes:
Quódq; cupit, sperat, suáq; illum oracula fallunt,
Vtq; leues stipulæ demptis adolentur aristis,
Vt facibus sepes ardent, quas fortè viator
Vel nimis admouit, vel iam sub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abiit, sic pectore toto

Vritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendêre capillos:
Ecquid si comantur, ait? videt igne micantes
Sideribus similes oculos: videt oscula, quæ non
Est vidisse satis: laudat digitósque manúsq;,
Brachiaq;, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. fugit ocyor aura
Illa leui: neque ad hæc reuocantis verba resistit.
Nympha precor Peneia mane: nō insequor hostis:
Nympha mane: sic agna lupum, sic cerua leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ,
Hostes quæq; suos: amor est mihi causa sequendi.
Me miserum, ne prona cadas, indignáve lædi,
Crura notent sentes, & sim tibi causa doloris.
Aspera, quà properas, loca sunt: moderantius, oro,
Curre, fugamq; inhibe, moderantius insequar ipse.
Cui placeas inquire tamen: non incola montis,
Non ego sum pastor: non hîc armenta, gregêsve
Horridus obseruo. nescis temeraria, nescis
Quem fugias, ideoq; fugis: mihi Delphica tellus
Et claros, & Tenedos, Pataraáq; regia seruit,
Iuppiter est genitor per me quod eritq;, fuitq;,
Estq;, patet: per me concordant carmina neruis,
Certa quidem nostra est, nostra tamen vna sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
*Inuentum medicina meū est, *opiferq; per orbem* †opiférque.
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis,
Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus, artes.

Plura locuturum timido Peneia cursu
Fugit, cúmq; ipso verba imperfecta reliquit.
Tunc quoq; visa decens, nudabant corpora venti,
Obuiáq; aduersas vibrabant flamina vestes,
Et leuis impulsos retro dabat aura capillos.
Aucta fuga forma est: sed enim non sustinet vltrà
Perdere blanditias iuuenis Deus: vtq; monebat
admisso *Ipse amor, *amisso sequitur vestigia passu.*
Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic præda pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis, iam iámq; tenere
Sperat, & extento stringit vestigia rostro:
Alter in ambiguo est: an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit.
Sic Deus, & virgo est: hic spe celer, illa timore.
Qui tamen insequitur, pennis adiutus amoris,
Ocyor est, requiémq; negat, tergóque fugacis
Imminet, & crinem sparsum ceruicibus afflat.

FAB. XIIII. ARGVMENTVM.

Daphne ab Apolline diu multúmque cursu defatigata, & ipsius conspectum strenuè fugiens, tandem patrem inuocabat, vt ei ferret auxilium, & virginitatem, quam ipsi promiserat, cõseruaret integrã. Hãc ergo filiam suam, auditis precibus Parens, vt vim insequentis effugeret, in laurum transmutauit.

Viribus absumptis expalluit illa: citaque
Victa labore fugæ spectans Peneidas vndas,
Fer pater, inquit, opem, si flumina numen habetis:
Daphne in laurum. *Qua nimium placui, tellus, ait hisce, vel istam,*
Quæ facit vt lædar, mutando perde figuram.

Vin-

Vix prece finita, torpor grauis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:

In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
Pes modò tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent, remanet nitor vnus in illa.
Hāc quoq; Phœb⁹ amat: positáq; in stipite dextra,
Sentit adhuc trepidare nouo sub cortice pectus:
Complexúsq; suis ramos, vt membra, lacertis,
Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, At quoniam coniux mea non potes esse,
Arbor certè, dixit, mea semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ Laure pharetræ, Laurus Apollini sacra.
Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas,
Postibus Augustis eadem fidißima custos,

Ante fores ſtabis, mediámq; tuebere quercum.
Vtq; meum intonſis caput eſt iuuenile capillis,
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan: factis modò laurea ramis
Annuit, vtq; caput viſa eſt agitaſſe cacumen.

FAB. XV. ARGVMENTVM.

Inachi amnis filia, cũ æquales ſua ſpecie ſuperaret, à Ioue adamata eſt, quæ cùm in ſyluã opacã ſe reciperet, Iuppiter medio die nebulas induxit: admotis deinceps precibus, virgo deſideriũ eius expleuit. Cæterum ne puella in Iunonis iram incideret, à cõprehenſore, poſt facinus perpetratũ, in vaccã eſt trãſmutata.

Eſt nemus Æmoniæ prærupta quod vndiq; claudit
Sylua, vocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis voluitur vndis.

Deiectúque graui tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq; asperginé syluis
nfluit, & sonitu plus quàm vicina fatigat.
Hac domus, hac sedes, hac sunt penetralia magni
Amnis: in his residens, facto de cautibus antro,
Vndis iura dabat, Nymphisq; colentibus vndas.
onueniunt illuc popularia flumina primùm,
escia gratentur, consolenturq; parentem:
Populifer Sperchius, & irrequietus † Enipeus, † Eniphens
pidanúsq; senex, lenísq; Amphrysus, & † Æneas: † Eridanúsq;
Móxq; amnes alij, qui quà tulit impetus illos, † Adeæ
n mare deducunt fessas erroribus vndas.
nachus vnus abest, imóque reconditus antro
letibus auget aquas, natamq; miserrimus Io
ugeт, vt amissam: nescit vitáne fruatur,
An sit apud manes: sed quã non inuenit vsquam,
Esse putat nusquã, atque animo peiora veretur.
iderat à patrio redeuntem Iuppiter illam
lumine: & ô virgo Ione digna, tuóque beatum
escio quem factura toro, pete, dixerat vmbras,
ut horũ, aut horũ nemorũ (& mõstrauerat ãbas)
um calet, & medio Sol est altissimus orbe.
Quòd si sola times latebras intrare ferarum,
ræside tuta Deo nemorum secreta subibis:
ec de plebe Deo, sed qui cælestia magna
ceptra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto. Iuppiter comprimit Io.
e fuge me: fugiebat enim. Iam pascua Lernæ,
onsitáq; arboribus † Lyrcea reliquerat arua, † lyceа
um Deus inducta latas caligine terras

Occuluit, tenuitq; fugam, rapuitq; pudorem.
Intereà medios Iuno despexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Esse, nec humenti sensit tellure remitti:
Atq; suus coniux vbi sit circunspicit, vt quæ
Deprēsi toties bene nosset furta mariti.
Quem postquàm cœlo non repperit, Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait delapsaq; ab æthere summo
Constitit in terris, nebulásq; recedere iussit.
Coniugis aduentum præsenserat, inq; nitentem
Inachido vultus mutauerat ille iuuencam.

FAB. XVI. ARGVMENTVM.

Iouis fallaciā vbi Iuno intellexisset, petiit ab eo, vt veluti mun9 vaccā ipsi daret, quia formosior esset cæteris armentis. Iuppiter verò, ne, si denegaret, puellā proderet, confestim vxorem petitionis ac voti sui compotem reddit. Iuno igitur, ad prohibendum Iouis cùm pellice concubitum, Argum Aristoris filiū, centum oculos habentem, ei præposuit.

Io. in iuuencam.

Bos quoq; formosa est: speciem Saturnia vaccæ,
Quanquàm inuita, probat: necnō ēt cuius, ēt vnde,
Quóue sit armento, veri quasi nescia, quærit.
Iuppiter è terra genitam mentitur, vt autor
Desinat inquiri, petit hanc Saturnia munus.
*Quid faciat? crudele suos * abdicere amores:*
Non dare, suspectum pudor est, qui suadeat illinc:
Hinc dissuadet amor. victus pudor esset amore:
Sed leue si munus sociæ generisq;, toriq;
Vacca negaretur, poterat non vacca videri.

* addicere.

Pellice donata non protinus exuit omnem.
Diua metũ: timuitque Iouem, & fuit anxia furti:
Donec Aristoridæ seruandam tradidit Argo.

Centum luminibus cinctũ caput Argus habebat:
Inde suis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera seruabant, atque in statione manebant.
Constiterat quocunque loco, spectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamuis auersus habebat:
Luce sinit pasci: cùm Sol tellure sub alta est,
Claudit, & indigno circundat vincula collo.
Frondibus arboreis, & amara pascitur herba:
Próque toro, terræ non semper gramen habenti,
Incubat infelix, limosáque flumina potat.
Illa etiam supplex Argo cùm brachia vellet
Tendere, non habuit, quæ brachia tenderet Argo:

Et conata queri, mugitus edidit ore,
Pertimuitque sonos, propriáque exterrita voce est.
Venit & ad patrias, vbi ludere sæpe solebat,
Inachidas ripas: nouáque vt conspexit in vnda
*seséque Cornua, pertimuit. † séque externata refugit.
exterri- Naiades ignorant, ignorat & Inachus ipse,
ta fugit Quæ sit: at illa patrem sequitur, sequitúrq; sorores,
*seséque Et patitur tangi, * séque admirantibus offert.
miranti- Decerptas senior porrexerat Inacus herbas:
bus Illa manus lambit, patriísque dat oscula palmis,
* sequā- Nec retinet lacrymas: & si modò verba * supersint,
tur Oret opem, noménque suum, casúsque loquatur.
*fecit Littera pro verbis, quam pes in puluere * duxit,
Corporis indicium mutati triste peregit.
Et miserum, exclamat pater Inachus. inq; gemẽtis
Cornibus, & niueæ pendens ceruice iuuencæ,
Me miserum, ingeminat: túne es quæsita per omnes
Natá mihi terras? tu non inuenta reperta es.
*nobis Luctus erat leuior. retices: nec mutua * nostris
Dicta refers: alto tantùm suspiria ducis
Pectore: quodq; vnũ potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tedásque parebam:
Spésque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
De grege nũc tibi vir, & de grege natus habẽdus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet esse Deum, præclusáque ianua lethi
Æternum nostros luctus extendit in æuum.
Talia dicenti stellatus summouet Argus,
Ereptámque patri diuersa in pascua natam

Abstrahit: ipse procul montis sublime cacumen
Occupat: vnde sedens partes speculatur in omnes.

FAB. XVII. ARGVMENTVM.

Mercurius à Ioue Patre suo, ad Argum interficiendū, habitu pastorali mittitur, cuius ille mādato protinus obtemperans, ad Argum accedit, eūdémque fistulæ dulcedine suauiter admodū demulcet, & oculos pastoris ita paulatim somno implicare conatur, vt facilius deinde necandi eius occasionem arripiat.

Nec superū rector mala tāta Phoronidos vltrà
Ferre potest: natúmque vocat, quem lucida partu
Pleias enixa est: lethóque det, imperat, Argum.
Parua mora est, alas pedibus, virgámque potenti
Somniferam sumpsisse manu, tegiménque capillis
Hæc vbi disposuit, patria Ioue natus ab arce

Desilit in terras: illic tegiménque remouit,
Et posuit pennas: tantummodò virga retenta est.
Hac agit, vt pastor, per deuia rura capellas
** vehit. Dum * venit, adductas, & structis cantat auenis.*
Voce noua captus custos Iunonius artis,
Quisquis es, hoc poteris mecum considere saxo,
Argus ait: neque enim pecori fœcundior vllo
Herba loco est: aptámque vides pastoribus vmbrā.
Sedit Athlantiades: & euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem, iunctísque canendo
Vincere arundinibus seruantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles euincere somnos:
Et quamuis sopor est oculorum parte receptus,
Parte tamē vigilat: quærit quoque (nāque reperta
Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.

FAB. XVIII. ARGVMENTVM.

Syringa Nympharum, Naiadúmque speciosissimā, cum Pan Demogorgonis filius adamasset, & eā persequens vsque ad Ladonem, Arcadiæ flumen, cōpulisset, ipsa, ne vi castitatem deponere cogeretur, sororum auxilio in arundinem conuersa est, ex qua Mercurii fistula deinceps conficiebatur.

Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naias vna fuit, nymphæ Syringa vocabant.
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunque Deos, vmbrosáque sylua, feráxque
Rus habet: Ortygiam studiis, ipsámque colebat
Virginitate Deam: ritu quoque cincta Dianæ,
Falleret, & credi posset Latonia, si non

Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat: redeuntem colle Lycæo
Pan videt hanc: pinúque caput præcinctus acuta
Talia verba refert: restabat plura referre
Votis cede Dei tibi nubere nympha volentis
Et precibus spretis fugisse per auia nympham,
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat: hîc illam, cursum impedientibus vndis
Vt se mutarent, liquidas orasse sorores:
Panáque, cùm prensam sibi iam Syringa putaret, Syringa, in arundinem.
Corpore pro nymphæ calamos tenuisse palustres:
Dúmque ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similémque querenti,
Arte noua, vocísque Deum dulcedine captum, *colloquium
*Hoc mihi * consilium tecum dixisse manebit:*

Atque ita d-spa ribus calamis compagine ceræ
Inter se iunctis nomen † mansisse puellæ.

† tenuisse.

FAB. XIX. ARGVMENTVM.

Argus cãtu fistulæ somno grauatus, à Mercurio capite truncatur. At Iuno ipsius oculos volucri suæ, nimirum Pauoni attribuit, eóque caudam pennis insignibus ornauit: Io autem vacca, diu multúmque odio Iunonis furiis agitata, tandem in pristinam figuram reuersa est & Isidis Deæ nomen accepit.

Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adopertáque lumina somno.
Supprimit extemplò vocem, firmátque soporem
Languida permulcens medicata lumina virga.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Quà collo est confine caput, saxóque cruentum

Deiicit, & maculat præruptam sanguine rupem,
Arge iaces, quodque in tot luminalumen habebas,
Extinctum est, centúmque oculos nox occupat vna.
Excipit hos, volucrísq; suæ Saturnia pennis — Argus in
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet. — caudam
Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ: — pauonis.
† Horrificámq; oculis, animóq; obiecit Erinnyn — † Horri-
Pellicis Argolicæ, stimulósq; in pectore cæcos — ferámq;.
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immenso restabas Nile labori,
Quem simul ac tetigit, positísq; in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinóq; ardua collo,
Quos potuit solos tendens ad sydera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & lucti sono mugitu
Cum Ioue visa queri est, finémq; orare malorum.
Coniugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat vt pœnas tandem, rogat: inq; futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
Hæc erit: & Stygias iubet hoc audire paludes.
Vt lenita Dea est, vultus capit illa priores,
Fitq; quod antè fuit: fugiunt de corpore setæ:
Cornua decrescunt: fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus: redeunt humeriq; manúsq;:
Vnguláq; in quinos † dilapsa absumitur vngues. — † Didu-
De boue nil superest formæ nisi candor in illa, — cta.
Officióq; pedum Nymphæ contenta duorum
Erigitur, metuitq; loqui, ne more iuuencæ
Mugiat: & timidè verba intermissa retentat, — † Nili-
Nunc Dea † linigera colitur celeberrima turba. — gena.

*sanguine. Hinc Epaphus magni genitus de *semine tandem
Creditur esse Iouis: perque vrbes iuncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis, & annis
Sole satus Phaëthon: quem quondam magna loquentem,
Nec sibi cedentem, Phœbóque parente superbum,
Non tulit Inachides: matríque, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaëthon, iráque pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi conuitia matrem.
Quóque magis doleas genitrix, ait, en ego liber
Ille ferox, tacui, pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
At tu, si modo sum cælesti stirpe creatus,
Ede notam tanti generis, méque assere cælo.
Dixit, & implicuit materno brachia collo,
Pérque suum, Meropísque caput, tædásque sororum,
Traderet, orauit veri sibi signa parentis.
Ambiguum est, Clymene precibus Phaëthontis, an iræ
Mota magis dicti sibi criminis, vtraque cælo
Brachia porrexit: spectánsque ad lumina Solis,
Per iubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis
Nate tibi iuro, quod nos audítque, vidétque,
Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
*ipse Sole satum: si ficta loquor, neget * ille videndum
Se mihi, sitque oculis lux ista nouissima nostris,
Nec longus patrios labor est tibi nosse penates.
Vnde oritur, terræ domus est contermina nostræ.
Si modo fert animus, gradere, & scitabere ab ipso.
Emicat extemplò lætus post talia matris

Dicta suæ Phaëthon, & concipit æthera mente:
Aethiopásque suos, positósque sub ignibus Indos
Sydereis transit, patriósque adit impiger ortus.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER SECVNDVS.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Phaëton ex Sole conceptus, & à matre Clymene, Oceani & Tethyos filia procreatus, cùm ad ætatem peruenisset adultam, à matre ad patrem, Solem videlicet Orientem, mittitur: At ille, optione sibi à patre concessa, regendi currus Solaris amore accensus, facultatem, post multas monitiones & fideles instructiones, eius rei liberam consequitur.

REgia Solis erat sublimibus alta columnis, Descriptio aulæ Solis.
Clara micãte auro, flãmasq; imitãte Pyropo:
Cuius ebur nitidũ fastigia sũma tegebat,
*Argenti bifores radiabant * lumine valuæ.* * lumine
Materiam superabat opus, nam Mulciber illic
Aequora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumq; orbem, cœlumq;, quod imminet orbi.
Cæruleos habet vnda Deos, Tritona canorum.
Proteáque ambiguum, balænarumq; prementem
Aegæona suis immania terga lacertis,
Doridáque, & natas: quarum pars nare videtur,
Pars in mole sedens virides siccare capillos,
Pisce vehi quædam, facies non omnibus vna est,

† Non † *Nec diuersa tamen, qualem decet esse sororum.*
Terra viros, vrbesq; gerit, syluasq; ferasq;,

Fluminaq;, et nymphas, et cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cæli fulgentis imago,
Zodiacus circulus. *Signáque sex foribus dextris, totidémq; sinistris.*
Quò simul accliuo Clymeneia limite proles
Venit, & intrauit dubitati tecta parentis,
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
Consistitq; procul: neque enim propiora ferebat
Lumina, purpurea velatus veste sedebat
Comites Solis. *In solio Phœbus, claris lucente smaragdis.*
A dextra, læuáq; Dies, & Mensis, & Annus,
Seculáq;, & positæ spatiis æqualibus horæ,
Vérq; nouum stabat cinctum florente corona:
Stabat nuda Æstas, & spicea certa gerebat:

Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis,
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
Inde loco medius rerum nouitate pauentem
Sol oculis iuuenem, quibus aspicit omnia, vidit. † Quæ tibi causa viæ
† Quæq; viæ tibi causa? quid hac, ait, arce petisti
Progenies Phaëthon haud inficienda parenti?
Ille refert: ô lux immensi publica mundi
Phœbe pater, si das vsum mihi nominis huius,
Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat:
Pignora da genitor, per quæ tua vera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat, at genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios, propiusq; accedere iussit:
Amplexuq; dato, nec tu meus esse negari
Dignus es, & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quóq; minus dubites, quoduis pete munus, & illud
Me tribuente feres, promissu testis adesto
Dis iuranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene desierat: currus petit ille paternos,
Inq; diem alipedum ius, & moderamen equorum.
Pœnituit iurasse patrem: qui térq; quaterq;
Concutiens illustre caput, temeraria dixit
Vox mea facta tua est: vtinam promissa liceret
Non dare: confiteor, solùm hoc tibi nate negarem.
Dissuadere licet: non est tua tuta voluntas,
Magna petis Phaëthon, & quæ non viribus istis
Munera conueniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
Plus etiam, quam quod superis contingere fas est,

Nescius affectus, placeat sibi quisque licebit:
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto: vasti quoque rector olympi,
Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
Non aget hos currus: et quid Ioue maius habetur?
Ardua prima via est, & qua vix manè recentes
Enituntur equi: medio est altißima cœlo,
Vnde mare, & terras ipsi mihi sæpe videre
† fit * Sit timor, & pavida *trepidet formidine pectus.
† trepidat. Vltima prona via est, & eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me subiectis excipit vndis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quod aßidua rapitur vertigine cœlum,
Sideraq; alta trahit, celeriq; volumine torquet.
Nitor in aduersum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius euehor orbi.
Finge datos currus: quid ages? poterisne rotatis
Obuius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan, & lucos illic, vrbésque deorum
Concipias animo, delubráque ditia donis
Esse: per insidias iter est, formásque ferarum.
Vtq; viam teneas, nullóque errore traharis,
Per tamen aduersi gradieris cornua tauri,
Aemoniósque arcus, violentique ora leonis,
Sæuáque circuitu curuantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curuantem brachia cancrū.
† damnosos. Nec tibi quadrupedes *, animosos ignibus illis,
Quos in pectore habēt, quos ore, et naribus efflant,
In promptu regere est, vix me patiuntur, vbi acres

Incaluere

Incaluere animi, ceruixque repugnat habenis.
At tu, funesti ne sim tibi muneris autor;
Nate caue: dum résque sinit, tua corrige vota.
Scilicet vt nostro genitum te sanguine credas,
Pignora certa petis, do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probor, aspice vultus
Ecce meos: vtinámque oculos in pectore posses
Inserere, & patrias intus deprendere curas.
Denique quicquid habet diues circũspice mundus,
Déque tot, ac tantis cæli, terræq;, marísque
Posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
Deprecor hoc vnum quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam Phaëthõ pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis ignare lacertis?
Ne dubita: dabitur (Stygias iurauimus vndas)
Quodcunque optaris: sed tu sapientius opta.
Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
Propositúmque premit, flagrátque cupidine curr⁹.
Ergo quà licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit iuuenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per iuga chrysoliti, positæq́ue ex ordine gemmæ
Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
Dúmque ea magnanim⁹ Phaëthõ miratur, opúsque
Perspicit: ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria diffugiunt stellæ: quarum agmina cogit
Lucifer, & cæli statione nouissimus exit.

Tũ pater vt terras, mũdúmque rubescere vidit,
Cornuáque extremæ velut euanescere Lunæ,
Iungere equos Titan velocibus imperat horis,
Iussa Deæ celeres peragunt, ignemque vomentes
Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
Quadrupedes ducũt, addúntque sonantia fræna.
Tum pater ora sui sacro medicamine nati.
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Imposuítque comæ radios, præsagáque luctus
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
Si potes his saltem monitis parêre parentis,
Parce puer stimulis, & fortius vtere loris.
Sponte sua properant: labor est inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus obliquum est lato curuamine limes,
Zonarúmque trium contentus fine, polúmque
Effugit Australẽ, iũctámque aquilonibus Arctõ.
Hac sit iter, manifesta rotæ vestigia cernes.
Vtq; ferant æquos & cœlum, & terra calores,
Nec preme, nec summum molire per æthera currũ,
† tecta *Altius egressus cœlestia † signa cremabis,*
Inferius terras: medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet ad anguem,
Neue sinisterior pressam rota ducat ad aram:
Inter vtrunque tene, fortunæ cætera mando:
Quæ iuuet, et melius, quàm tu, tibi consulat, opto.
Dum loquor, Hesperio positas in littore metas
Humida nox tetigit non est mora libera nobis:
Poscimur, & fulget tenebris Aurora fugatis,

Corripe lora manu: vel, si mutabile pectus
Est tibi, consiliis, non curribus vtere nostris,
Dum potes, & solidis etiam nunc sedibus astas,
Dumq; malè optatos nondum premis inscius axes:
Quæ tutus spectes sine me dare lumina terris.
Occupat ille leuem iuuenili corpore currum,
Statq; super, manibúsque datas cõtingere habenas
Gaudet, & inuito grates agit inde parenti.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Phaëthõ iã currum ascendens, cum per ignotum iter monitis paternis obedire non posset, quatuor equi ab alieno auriga, malè gubernati & cõterriti, pronam mundi partem petierunt, multásque mortalium regiones, vrbes, mõtes, syluas, vna cum hominibus subito ardore, inflammatas absumpserunt.

Interea volucres * *Pyroeis, Eous, & Aethon* * *Pyrois* Quatuor equi Solis.
Solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras
Flãmiferis implent, pedibúsque repagula pulsant:
Quæ postquam Tethys fatorum ignara nepotis,
Reppulit, & facta est immensi copia * *cæli,* * *mundi*
Corripuere viam, pedibúsque per aëra motis
Obstantes scindunt nebulas, pennísque leuati
Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros,
Sed leue pondus erat, nec quod cognoscere possent
Solis equi, solitáque iugum grauitate carebat.
Vtq; labant curuæ iusto sine pondere naues,
Perque mare instabiles nimia leuitate feruntur:
Sic onere insueto vacuos dat in aëre saltus,

Succutitúrque, similísque est currus inani.
Quod simul ac sensere, ruunt, tritúmque relinquũt

Quadriuges spatiũ, nec, quo prius ordine currũt.
Ipse pauet: nec quà commissas flectat habenas,
Nec scit, quà sit iter, nec si sciat, imperet illis.
Tum primùm radiis gelidi caluere triones,
Et vetito frustra tentarunt æquore ting
Quæq; polo posita est glaciali proxima, ser
Frigore pigra prius, nec formidabilis vlli,
Incaluit, sumpsítque nouas feruoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugisse Boote,
Quamuis tardus eras, & te tua plaustra tenebãt.
Vt verò terras despexit ab æthere summo
Infelix Phaëthon penitus, penitúsque iac. ntes,
Palluit, & subito genua intremuere timore

Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et iam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
Iam cognosse genus piget, & valuisse rogando:
Iam Meropis dici cupiens, ita fertur, vt acta
Præcipiti pinus Borea, cui * victa remisit *cuncta
Fræna suus rector, quam diis, votisq; reliquit.
Quid faciat? multum cæli post terga relictum:
Ante oculos plus est: animo metitur vtrunque:
Et modò, quos illi * fas tum contingere non est, * fatum
Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
Quidq; agat ignarus, stupet, & nec fræna remittit,
Nec retinere valet, nec nomina nouit equorum.
Sparsa quoque in vario passim miracula cælo,
Vastarúmq; videt trepidus simulacra ferarum.
Est locus, in geminos vbi brachia concauat arcus
Scorpius, & cauda flexisq; vtrinque lacertis
Porrigit in spatium signorum membra duorum.
Hunc puer vt nigri madidum sudore veneni
Vulnera curuata minitantem cuspide vidit,
Mentis inops, gelida formidine lora remisit,
Quæ postquam summo * sensere iacentia tergo. *tetigere.
Expatiantur equi, nullóque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt: quáque impetus egit,
Hàc sine lege ruunt: altóque sub æthere fixis
Incursant stellis, rapiúntque per auia currum:
Et modò summa petunt, modò per decliue, viásque
Præcipites, spatio terræ propiore feruntur:
Inferiúsque suis fraternos currere Luna * combustáque
Admiratur equos: * ambustáque nubila fumant.

Corripitur flammis vt quæque altißima tellus,
Fissáque agit rimas, & succis aret ademptis.
Pabula canescunt, cum frondibus vritur arbor,
Materiámque suo præbet seges arida damno.
Parua queror: magnæ pereunt cū mœnibus vrbes.
Cúmque suis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt: syluæ cum montibus ardent:
Ardet Athos, Taurusq; Cilix, & Tmolus, & Oete,
Et tum sicca, prius celeberrima fontibus, Ida,
Virgineúsque Helicō, & nondū Oeagrius Aemus.
Ardet in immensum geminatis ignibus Aetna,
Parnassúsq; biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem niuibus Rhodope caritura, Mimásque,
Dindymáq;, & Mycale, natúsque ad sacra Citharō,
Nec prosunt Scythiæ sua frigora: Caucasus ardet,
Ossáque cum Pindo, maiórque ambobus Olympus,
Aeriæque Alpes, & nubifer Apenninus.
Tum verò Phaëthon cunctis è partibus orbem
† accēdi *Aspicit † accensum, nec tantos sustinet † æstus:*
† ignes *Ferventésque auras velut è fornace profunda,*
Ore trahit, currúsque suos candescere sentit.
Et neque iam cineres, eiectatámque fauillam
Ferre potest, calidóque inuoluitur vndique fumo.
Quóque eat, aut vbi sit, picea caligine tectus
Nescit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora summa vocato
Aethiopum populos nigrum traxisse colorem.
Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
Arida: tum nymphæ passis, fontésque, lacúsque

Defleuere comis: quærit Bœotia Dircen,
Argos Amimonen, Ephyre Pyrenidas vndas,
Nec sortita loco distantes flumina ripas
Tuta manent: mediis Tanais fumauit in vndis,
Peneúsque senex Teuthranteúsque Caycus,
Et celer Ismenos cum Phocaico Erymantho,
Arsurúsque iterũ Xanthus, flauúsque Lycormas,
Quique recuruatis ludit Mæander in vndis,
Mygdoniúsque Melas, & † Tænarius Eurotas. † Tænareus
Arsit & Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
Thermodoónq; citus, Gangésq;, & Phasis, & Ister.
Æstuas Alpheus: ripæ Sperchiades ardent.
Quodq́; suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurũ:
Et quæ Mæonias celebrabant carmine ripas
Fluminea volucres medio caluere Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem:
Occuluitque caput, quod adhuc latet: ostia septem
Puluerulenta vacant: septem sine flumine valles.
Sors eadẽ Ismarios Hebrũ cum Strymone siccat,
Hesperiosq; amnes Rhenũ, Rhodanũq;, Padúmque,
Cuique fuit rerum † promissa potentia, Tybrim. † permissa
Dissilit omne solum: penetrátque in tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum coniuge regem:
Et mare contrahitur: siccæq; est campus arenæ.
Quod modò põtus erat: quosque altũ texerat æquor,
Existunt montes, & sparsas Cycladas augent.
Ima petunt pisces, nec se super æquora curui
Tollere consuetas audent delphines in auras.
Corpora Phocarum summo resupina profundo

Examinata iacet, ipsum quoque Nerea fama est,
Doridáque, & natas tepidis latuisse sub vndis.
Ter Neptunus aquis cum toruo brachia vultu
Exertere ausus erat, ter non tulit aëris ignes.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Cum in tam horribili Phaëthonis incendio, terra profusis, quasi lacrymis auxilium Iouis imploraret, &, ne totus orbis absumeretur flãmis, obnixè peteret: Phaëtó fulmine ictus, de curru præcipitatus est, quẽ Eridan⁹ fluuius excepit. Itaque liberati vinculis equi, agnito itinere, ad suam stationem reuersi sunt.

Alma tamen Tellus, vt erat circundata pontó,
Inter aquas pelagi, contractósque vndique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris,

Sustulit omniferos collo tenus arida vultus,
Opposuitq; manum fronti, magnóque tremore
Omnia concutiens paulùm subsedit, & infrà
Quàm solet esse, fuit: sacráque ita voce profatur:
Si placet hoc, meruiq;, quid ô tua fulmina cessant Telluris omniferæ oratio.
Summe Deûm? liceat peritura viribus ignis,
Igne perire tuo, cladémque autore leuare.
Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resoluo:
(Presserat ora vapor) tostos en aspice crines,
Inq; oculis fumum: volitant super ora fauillæ.
Hósne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiiq; refers, quòd adunci vulnera aratri,
Rastrorúmque fero, totóque exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimentáque mitia, fruges
Humano generi, vobis quoque thura ministro?
Sed tamen exitium fac me meruisse: quid vndæ?
Quid meruit frater? cur illi tradita sorte
Aequora decrescunt, & ab æthere lōgius absunt?
Quòd si nec fratris, nec te mea gratia tangit:
At cœli miserere tui, circumspice vtrinque
Fumat vterque polus: quos si violauerit ignis,
Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
Vixq; suis humeris candentem sustinet axem.
Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli,
In Chaos antiquum confundimur, eripe flammis,
Si quid adhuc superest, & rerum consule summæ.
Dixerat hæc Tellus, neque enim tolerare vaporem
Vlterius potuit, nec dicere plura: suúmque
Rettulit os in se propioráque manibus antra.

At pater omnipotens superos testatus, & ipsum
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
Interitura graui, summam petit arduus arcem,
Vnde solet nubes latis inducere terris,
Vnde mouet tonitrus, vibratáque fulmina iactat.
Sed neque, quas posset terris inducere, nubes
Tunc habuit, nec quos cælo demitteret imbres.
*Intonat, & dextra * libratum fulmen ab aure*
Misit in aurigam, pariterque, animáque, rotísque
** Exuit, & sæuis compescuit ignibus ignes.*
** Consternuntur equi, & saltu in contraria facto*
Colla iugo eripiunt, abruptáque lora relinquunt.
Illic fræna iacent, illic temone reuulsus
Axis, in hac radij fractarum parte rotarum:
Sparsáque sunt latè laceri vestigia currus.
At Phaëthon rutilos flamma populante capillos,
Voluitur in præceps, longóque per aëra tractu
Fertur: vt interdum de cælo stella sereno,
** Et si non cecidit, potuit cecidisse videri.*
Quem procul à patria diuerso maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiáque abluit ora.

** vibratum* ** Expulit* ** Cõsternantur.* Phaëthõ præceps in Eridanum. ** Quæ*

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Sorores Phaëtontis Heliades, miserabilé fratris sui casum deflẽtes, Deorum benignitate ac misericordia, in arbores populeas mutatæ, lacrymę autẽ earum (vt & Hesiodus & Euripides fabulantur) de ramis effluentes, atque calore Solis induratæ, in Electrum conuersæ sunt. Item rex Lyguriæ Cygnus, Phaëthõ-

ti propinquitate coniunctus, ad Pali ripas, casum amici deflens, in auem sui nominis euasit.

Naiades Hesperiæ trifida fumantia flamma
*Corpora dāt tumulo, signāt quoq; carmine * saxū.* **factum*
Hic situs est Phaëthon currus auriga paterni, **fatum*
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.
At pater obductos luctu miserabilis ægro
Condiderat vultus: & (si modò credimus) vnum
Isse diem sine Sole ferunt, incendia lumen
Præbebant: aliquísque malo fuit vsus in illo.
At Clymene postquam dixit: quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris, & amens,
Et laniata sinus totum percensuit orbem,
Exanimésque artus primo, mox ossa requirens,

terra — Repperit ossa tamen peregrina condita ripa,
Incubuitq; loco, nomenq; in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & aperto pectore fouit.
Nec minus Heliades lugent, & inania morti
Munera dant lacrymas, & cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaethonta querelas
Phaetontis sorores in arborem mutantur. — Nocte, dieq; vocant asternunturq; sepulchro.
Luna quater iunctis implerat cornibus orbem:
Illa more suo (nam morem fecerat vsus)
Plangorem dederant è queis Phatheusa sororum
*Diriguisse — Maxima, cùm vellet terræ procumbere, questa est
*Diripuisse pedes, ad quam conata venire
Candida Lampetie, subita radice retenta est.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet
Auellit frondes: hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dumq; ea mirantur, complectitur inguina cortex,
Perq; gradus vterũ, pectúsq; humerosq;, manúsque,
Ambit, & extabant tantùm ora vocantia matrẽ.
Quid faciat mater? nisi quò trahit impetus illam,
Huc eat, atq; illuc, &, dum licet, oscula iungat?
*corpore — Non satis est: truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpitat inde,
Electrũ ex lachrymis Heliadum — Sanguineæ manant tanquam de * vulnere guttæ.
Parce precor mater, quæcunque est saucia, clamat
Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Iamque vale, cortex in verba nouissima venit.
Inde fluunt lachrymæ, stillatáque sole rigescunt
De ramis electra nouis: quæ lucidus amnis

Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.
Affuit huic monstro proles Sthenelеia Cycnus:
Qui tibi materno quamuis à sanguine iunctus,
Mente tamen Phaëthon propior fuit ille relicto
(Nam Ligurũ populos, & magnas rexerat vrbes)
Imperio, ripas virides, amnemq; querelis
Eridanum impleerat, syluamq; sororibus auctam:
Cùm vox est tenuata viro, canæq; capillos
Dißimulant pluma, collúmque a pectore longè
Porrigitur, digitósque ligat iunctura rubentes.
Penna latus velat: tenet os sine acumine rostrum. Cycnus inauem.
Fit noua Cycnus auis, nec se cœlóq; Iouique
Credit, vt iniustè missi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patulosq; lacus: ignemque perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Phœbus ob casũ Phaethontis filii sui magnoperè contristatus, eundéque animo indigno ferẽs, præbẽdæ post hac lucis officium mundo denegat. Cæterùm à Ioue, ac reliquis Cœlicolis tandem multis precibus exoratus, amentes equos colligit, & verberibus in eos antè grassatur.

Squalidus interea genitor Phaëthontis, & expers
*Ipse sui decoris, qualis, cùm deficit * orbi,* * orbe
Esse solet, lucemque odit, seque ipse, diémque:
Dátque animum in luctus, & luctibus adiicit irã
Officiumque negat mundo. Satis, inquit, ab æuo.
Sors mea principiis fuit irrequieta: pigétque
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.

* auter Quilibet * alter agat portantes lumina currus.
Si nemo est, omnesq; Dei non posse fatentur,

Ipse agat: vt saltem dum nostras tentat habenas
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc sciet igni pedum vires expertus equorum
Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circunstant omnia Solem
* rebus Numina neue velit tenebras inducere * terris,
Supplice voce rogant: missos quoque Iuppiter ignes
Excusat: precibusq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore pauentes
Phœbus equos, stimulóque dolens, & verbere sæuit.
Sæuit enim, natumq; obiectat, & imputat illis.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Iuppiter cùm circa montem Arcadiæ, vbi genitus

existimatur, vagaretur, in Calistus Lycaonis filiæ amorem incidit: cuicùm preces de expletione desiderii sui admouisset, frustratásque suas voces intellexisset, astu eã subiit, in Dianæ nanque sexum se cõmutauit, eíque fatigatæ, ornatus Pharetra & sagittis occurrit, tum veste deposita virgo Iouem experta est.

At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit, & ne quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat: quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt, terras, hominumq́; labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ: fontesq;, & nondum audentia labi
Flumina restituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læsasque iubet reuirescere syluas.
Dum redit, itq; frequens, in virgine Nonacrina
Hæsit, & accepti cauere sub ossibus ignes.

Ingressus in amores Iouis.

Non erat huius opus lanam mollire trahendo,
*positas *Nec * positu variare comas * vbi fibula vestem,*
* possit *Vitta coercuerat neglectos alba capillos,*
*sed *Et modò leue manu iaculum, modò sumpserat arcũ*
*Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit vlla**
Gratior hac Triuiæ. Sed nulla potentia longa est.
Vlterius medio spatium Sol altus habebat:
Cùm subit illa nemus, quod nulla ceciderit ætas.
Exuit hîc humero pharetram, lentósque retendit
Arcus, inque solo, quod texerat herba, iacebat,
Et pictam posita pharetram ceruice premebat.
*carentẽ *Iuppiter vt vidit fessam, & custode * vacantem,*
Hoc certè furtum coniux mea nesciet, inquit,
Aut si rescierit, sunt ô sunt iurgia tanti!
Iuppiter *Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ,*
In Dianã *Atque ait: ô comitum virgo pars vna mearum,*
In quibus es venata iugis? de cespite virgo
Se leuat, & salue numen me iudice, dixit.
Audiat ipse, licet maius Ioue ridet, & audit,
Et sibi præferri se gaudet, & oscula iungit,
Nec moderata satis, nec sic à virgine danda.
Qua venata foret sylua narrare parantem
Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit,
Illa quidem contrà, quantum modo fœmina posset
(Aspiceres vtinam Saturnia, mitior esses)
Illa quidem pugnat. sed quæ superare puella,
Quisue Iouem poterat? superũ petit æthera victor
Iuppiter: huic odio nemus est, & conscia sylua.
* Inde *Vnde pedem referens, penè est oblita pharetram*

Tollere

Tollere cum telis, & quem suspenderat arcum.
Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum
Aspicit hanc, visamq; voca cla mata refugit,
Et timuit primò, ne Iuppiter esset in illa.
Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit,
Sensit abesse dolos, numerúmque accessit ad harũ
Heu quàm difficile est crimen non prodere vultu?
Vix oculos attollit humo, nec vt antè solebat,
Iuncta Deæ lateri, nec toto est agmine prima:
Sed silet, & læsi dat signa rubore pudoris.
Et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
Mille notis culpam: Nymphæ sensisse ferentur.
Orbe resurgebant lunaria cornua nono,
Cùm Dea venatu fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labẽs
Ibat, & attritas versabat riuus arenas.
Vt loca laudauit, summam pede contigit vndas:
His quoque laudatis, procul est, ait, arbiter omnis:
Nuda superfusis tingamus corpora lymphis.
Parrhasis erubuit: cuncta velamina ponunt:
Vna moras quærit: dubitanti vestis adempta est:
Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibusque vterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec sacras pollue fontes,
Cynthia: déque suo iussit secedere cœtu.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Cum Iuppiter Calisto inuitam, & præter omnẽ eius voluntatem ac meritum vitasset, à Iunone imme

renti delictum hominimè remittebatur. Nã cùm inter laudandum ferre verum ipsam animaduerteret, cõfestim pellicatu eius incensa est, ac ne amplius pulchritudine coniugẽ suum caperet, in Vrsam Calisto post sobolem procreatam, Saturnia transfigurauit.

Senserat hoc olim magni matrona Tonantis,
Distuleratq; graues in idonea tempora pœnas.
Causa moræ nulla est, & iam puer Arcas (idipsum
Indoluit Iuno) fuerat de pelice natus.
Quò simul obuertit sæuam cum lumine mentem,
Scilicet hoc etiam restabat adultera, dixit,
* arte *Vt fœcunda fores, fieretq; iniuria partu*
puerum *Nota Iouisq; mei testatum dedecus esset:*
* aduersa. *Haud impunè feres: adimam tibi nãque figuram,*
Qua tibi quáque places nostro importuna marito,

*Dixit & * auersa prensis à fronte capillis*
Strauit humi pronam, tendebat brachia supplex:
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curuariq; manus, & aduncos crescere in vngues,
Officióque pedum fungi, laudatáque quondam
Ora Ioui lato fieri deformia rictu.
Néue preces animos, & verba precantia flectant:
Posse loqui eripitur: vox iracunda, minaxque,
Plenáque terroris rauco de gutture fertur. Calisto in vrsam
Mens antiqua tamen facta quoque mansit in vrsa:
Assiduóque suos gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cœlum, & sidera tollit,
Ingratumq; Iouem nequeat cùm dicere, sentit,
Ah quoties sola non ausa quiescere sylua,
Ante domum, quondamque suis errauit in agris!
Ah quoties per saxa canum latratibus acta est,
Venatrixque metu venantum territa fugit.
Sæpe feris latuit visis, oblita quid esset,
Vrsaq; conspectos in montibus horruit vrsos,
Pertimuitq; lupos, quamuis pater esset in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
Arca adest, ter quinque ferens natalibus annos:
Dúmq; feras sequitur, dum saltus eligit aptos,
Nexilibusq; plagis syluas Arymanthidas ambit,
Incidit in matrem, quæ restitit Arcade viso,
Et cognoscenti similis fuit ille refugit
Immotósq; oculos in se sine fine tenentem
*Nescius extimuit, propiusq; accidere * fugit.* * tentat

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Calisto cùm Arcade filio suo, quem è Iouis concubitu fuit enixa, in cœlũ à Ioue trãslata inter astra ambo collocãtur, quæ à Græcis Helices, ac Cynosuræ nomẽ accepere. A Thetyde autẽ & Oceano, ob irã Iunonis, inter cætera sydera hæc liquore nõ tinguntur Hinc Ouidius alibi: Magna minórque feræ, quarum regit altera Graias, Altera Sidonias vtraq; sicc. rates.

Arcas filius Calistonis in Arcto phylaca.

*Arguit

*infit.

Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
** Arcuit omnipotẽs: pariterque ipsóque, nefásque*
Sustulit, & celeri raptos per inania vento,
Imposuit cœlo, vicináque sidera fecit.
Intumuit Iuno postquam inter sidera pellex
Fulsit, & ad canam descendit in æquora Tethyn,
Oceanumq; senem, quorum reuerentia mouit
*Sæpe Deos: causamq; via scitantibus * inquit,*

Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus hîc adsim: pro me tenet altera cœlum.
Mentior, obscurum nisi nox cùm fecerit orbem,
Nuper honoratas summo mea vulnera cœlo
Videritis stellas illic, vbi circulus axem
Vltimus extremum, spatióq; breuißimus ambit.
Est verò cur quis Iunonem lædere nolit,
Offensámq; tremat, quæ prosum sola nocendo?
O ego quantũ egi? quam vasta potentia nostra est?
Esse hominem vetui, facta est Dea: sic ego pœnas
Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
Vendicet antiquam faciem, vultúsq; ferinos
Detrahat, Argolica quod in antè Phoronide fecit.
*Cur non * expulsa ducit Iunone, meóq;* * et pulsa.
Collocat in thalamo, socerúmq; Licaonã sumit?
At vos, si læsæ tangit contemptus alumnæ,
Gurgite cæruleo septem prohibete Triones,
Sideráq; in cœlum stupri mercede recepta
Pellite, ne purè tingatur in æquore pellex.
Dij maris annuerant, habili Saturnia curru
*Ingreditur liquidum pauonibus * aëra pictis,* * æthera
Tam nuper pictis cæso pauonibus Argo,
Quàm tu nuper eras, cùm candidus antè fuisses,
Corue loquax subitò nigrantes versus in alas.
Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, vt æquaret totas sine labe columbas,
Nec seruaturis vigili Capitolia voce
Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo

Coronis in Cornicem.

Pulchrior in tota, quàm Larissæa Coronis
Non fuit Aemonia: placuit tibi Delphice certè
Dum vel casta fuit, vel inobseruata: sed ales
Sensit adulterium Phœbëius: vtq; latentem
Detegeret culpam non execrabilis index,
Ad dominum tendebat iter, quem garrula motis
Consequitur pennis, scitetur vt omnia, cornix:
Auditáque via causa, non vtile carpis,
Inquit, iter ne sperne meæ præsagia linguæ.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Minerua Erichtonium Vulcani filium, ex eo, quòd è complexu ipsiusin terrã ceciderat, natum, sustulit, & comitibus suis Pãdroso, Hersæ, Aglauroque Cecropis filiabus, cistella viminea inclusum, custodiẽdũ tradidit, seuerè præcipiẽs, ne quis quod intus esset, inspiceret: Cæterùm à custodibus cistula laxata, & infans, partim homo, partim serpens conspectus est

Quid fuerim, quid simq;, vide, meritúmq; require:
Inuenies nocuisse fidem, nam tempore quodam
Pallas Erichthonium prolem sine matre creatam
Clauserat Actæo texta de vimine cista;
Virginibúsq; tribus gemino de Cecrope natis
*Seruādum dederat, * sed enim incōfessa quid esset:* *sic incō
** Et legem dederat, sua ne secreta viderent.* fessa
Abdita fronde leui densa speculabar ab vlmo, *Hanc
Quid facerent: commissa duæ sine fraude tuentur
Pandrosos, atq; Herse. timidas vocat vna sorores
Aglauros, nodósq; manu diducit, & intus
Infantémq; vident, apporrectúmq; draconem.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Postquam Coronis, Regis Coronei filia, Cecropidarum in aperiēda cista, diuulgaret audaciā, eāque ad Palladem referret, protinus à Mineruę comitatu fuit repulsa. Cùm igitur, in solitudinem se conferēs, oblectaretur littore, Neptunus procul ea conspecta, amore virginis incaluit: cùm vim afferre conaretur, ab eadem Dea, propter virginitatem retinendam, in auiculam Cornicem transmutata.

Acta deæ refero: pro quo mihi gratia talis
Redditur, vt dicar tutela pulsa Mineruæ,
Et ponar post noctis auem. mea pœna volucres
Admonuisse potest, ne voce pericula quærant.
At puto non vltro, nec quicquam tale rogantem
Me petiit: licet hoc ex ipsa Pallade quæras:
Quamuis irata est, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fuerámq; ego regia virgo,

Diuitibúsque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit nam cùm per littora lentis

Paßibus, vt soleo, summa spatiarer arena,
Vidit, & incaluit pelagi Deus: vtq; precando
Tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
Vim parat, & sequitur: fugio, densumq; relinquo
Littus, & in molli nequicquam lassor arena.
Inde Deos, hominésq; voco: nec contigit vllum
Vox mea mortalem: mota est pro virgine virgo.
Auxiliumq; tulit. tendebam brachia cælo:
Brachia cœperunt leuibus nigrescere pennis.
Reiicere ex humeris vestem molibar: at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque iam palmas, nec pectora nuda gerebam,

Currebam: nec, vt antè, pedes retinebat arena:
Sed summa tollebar humo: mox alta per auras
Euehor, & data sum comes inculpata Mineruæ.
Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
Crimine Nyctimene, nostro successit honoris?

FAB XI. ARGVMENTVM.

Coruus volucris initio naturæ, candidis pēnis plumatus fuit, is Coronidē Phlegiæ filiā; (seu vt alii volūt. Leucippi) indicauit Appollini, cū Elati filio, cui nomē Ischys erat, cōcubuisse, vnde flagrantis Dei sagittis puella cōfixa est. Phœbus autē cùm facti eū pœniteret, coruo garrulitatis ergo nigrum colorem indidit. Ex hac & Appolline natus est Æsculapius, quem pater exciso vtero matris ad Chironem in Pelion montem detulit, vt ab eo incrementū, simúlque scientiam medendi addisceret.

An, quæ per totam res est notißima Lesbon,

Nyctimene in noctuam.

Non audita tibi est, patrium temerasse cubile
Nyctimenen? avis illa quidem: sed conscia culpæ,
Conspectum, lucémq; fugit, tenebrísque pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Talia dicenti, Tibi, ait, reuocamina coruus
Sint precor ista malo: nos vanum spernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter, dominóq; iacentem
Cum iuuene Æmonio vidisse Corenida narrat.
Laurea delapsa est audito crimine amantis,
Et pariter vultúsque Deo, plectrúmq;, colórque
Excidit: vtq; animus tumida feruebat ab ira,
Arma assueta capit, flexúmq; à cornibus arcum
Tendit, & illa suo toties cum pectore iuncta
Indeuitato traiecit pectora telo.

Coronis trãsfixa telo ab Apolline

Icta dedit gemitum, tractóq; à vulnere ferro
Candida puniceo perfudit membra cruore.
Et dixit: Potui pœnas tibi Phœbe dedisse,
Sed peperisse prius: duo nunc moriemur in vna.
Hactenus: & pariter vitam cum sanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus lethale secutum est.

Pœnitet heu serò pœnæ crudelis amantem,
Séque quòd audierit, quòd sic exarserit odit.
Odit auem, per quam crimen, causámq; dolendi
Scire coactus erat: nec non arcúmq;, manúmque
Odit, cúmq; manu temeraria tela sagittas
Collapsámq; fouet, seráque ope vincere fata
Nititur, & medicas exercet inaniter artes
Quæ postquàm frustra tentata, rogúmq; parari
Vidit, & arsuros supremis ignibus artus:

Tum verò gemitus (neq; enim cœlestia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit. haud aliter, quàm cùm spectante iuuenca
Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora discußit claro caua malleus ictu.
Vt tamen ingratos in pectora fudit odores,
*Et dedit amplexus, iniustáq; * busta peregit.* *iusta
Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
Semina: sed natum flammis, vteróq; parentis
Eripuit, geminiq; tulit Chironis in antrum:
Sperantémq; sibi non falsæ præmia linguæ,
Inter aues albas vetuit consistere coruum.

FAB. XII. ARGVMENTVM.

Ocyroë Chironis filia, cõtemptis patris sui artib⁹, futura præcinit, infãtíque Æsculapio prædixit, quòd medicina mortuos ad superos educturus esset & ab auo fulminis ictũ experturus: Patrẽ quoque sagittis, cruciandum, cupidumque mortis ex Deo mortalẽ futurum, prænuntiauit. Quę vaticinia, cùm esset elocuta, in equi cessit figurã, ne aduersãtibus fatis, plura ederet, quem prædicta Apollinis largirentur.

Semifer intereà diuinæ stirpis alumno
Lætus erat, mistóq; oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis *Chariclo vel
*Filia Cẽtauri, quàm quondã Nympha * Chariclo* Cayci
Fluminis in rapidi ripis enixa vocauit* * vt
Ocyroën. non hæc artes contenta paternas Ocyroë
Edidicisse fuit: fatorum arcana canebat. vates.
Ergo vbi vaticinos concepit mente furores,

Incaluitq; Deo, quem clausum pectore habebat,
Aspicit infantem, totique salutifer orbi
Cresce puer, dixit: tibi se mortalia sæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit: idq; semel diis indignantibus ausus,
Posse dare hoc iterum flamma prohibebere auita:
Eq; Deo corpus fies exangue, Deúsque,
Qui modo corpus eras, et bis tua fata nouabis.
Tu quoq; chare pater non iam mortalis, & æuis
Omnibus vt maneas, nascendi lege creatus,
Posse mori cupies tum, cùm cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra receptos
Téque ex æterno patientem numina mortis
Efficient, triplicésque Deæ tua fila resoluent.
Restabat fatis aliquid: suspirat ab imis

Pectoribus, lachrymaq; genus labuntur obortæ:
Atque ita præuertunt, inquit, me fata, vetórque
*Plura loqui, vocísque meæ *præcluditur vsus.* * præuertitur
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallem nesciisse futura.
Iam mihi subduci facies humana videtur:
Iam cibus herba placet: iam latis currere campis
Impetus est: in equam, cognatáque pectora vertor. Ocyorẽ in equam
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars est extrema querelæ
Intellecta parum, confusáque verba fuerunt.
Mox nec verba quidẽ, nec equæ sonus ille videtur,
Sed simulantis equam: paruóque in tempore certos
Edidit hinnitus, & brachia mouit in herbas,
Tum digiti coëunt, & quinos alligat vngues
Perpetuo cornu leuis vngula: crescit & oris,
Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit: vtque vagi crines per colla iacebant,
In dextras abiere iubas: paritérque nouata est
Et vox, & facies: nomen quoque monstra dederũt.

FAB. XIII. ARGVMENTVM.

Mercurius Apollini, boues Admeti Pheretis filii, pascenti, in Pyliæ agris auertit, & in sylua occuluit: Batto autẽ hoc vidẽti vaccã ne furtum indicaret, dono dedit, quam ille accipiẽs, proximum lapidé citius, quã se aliquid ea de re locuturum affirmauit. Statim igitur Mercurius mutata figura reuersus, se amissos boues quærere simulat, ac Batto duplex prœmium promittit, qui cum ei montẽ, vbi pascerẽtur, mox ostẽdisset, propter perfidiã in saxũ trãsmutatus est.

*philiri' Flebat, opémque tuã frustra * Philyreius heros
Delphice poscebat, nam nec rescindere magni
Iussa Iouis poteras: nec, si rescindere posses,
Tunc aderas: Elim, Messeniáque arua colebas.
Apollo pastor. Illud erat tempus, quo te pastoria pellis
Texit, *onus dextræ baculus syluestris oliuæ,
* onusq; fuit †è septẽ Alterius, dispar * septenis fistula cannis.
Dúmque amor est curæ, dum te tua fistula mulcet,
Incustoditæ Pylios memorantur in agros
Processisse boues, videt has Atlantide Maia
Natus, est arte sua syluis occultat abactas:
Senserat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
Rure senex, Battum vicinia tota vocabat.
Diuitis hic saltus herbosáque pascha Nelei,
Nobiliúmque greges custos seruabat equarum.

Hunc timuit, blandáque manu seduxit, & illi
Quisquis es hospes, ait, si fortè armenta requiret
Hæc aliquis, vidisse nega: neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit: accepta, voces has reddidit hospes:
Tutus eas, lapis iste prius tua furta loquetur:
Et lapidem ostendit. simulat Ioue natus abire.
Mox reddit, & versa pariter cum voce figura,
Rustice vidisti si quas hoc limite, dixit,
Ire boues, fer opem, furtóque silentia deme:
Iuncta suo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
At senior, postquam est merces geminata, sub illis *eunt
*Mõtibus, inquit, *erãt: & erant sub mõtibus illis,*
Risit Athlantiades, & me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis, ait? periuráq; pectora vertit
In durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index: Batt⁹ mutatus in Indicé.
Inq; nihil merito vetus est infamia saxo.

FAB. XIIII. ARGVMENTVM.

Athenis virgines per solẽne sacrificium canistris Mineruę ferebant pigmenta: Inter quas à Mercurio conspecta est Herse, cecropis filia. Quamobrem aggressus sororem eius Aglauron, precatus est eam, vt se Hersæ, sorori suæ cõiungeret. Quæ cùm ab eo pro ministerio aurum poposcisset. Pallas grauiter ei offensa est, cùm ob cistulam, quam aperuit, tùm ob auaritiæ flagitium, quod auro tam turpiter inhiaret.

Hinc se sustulerit paribus Caducifer alis,
Munichióque volans agros, gratámque Mineruæ
Despiciebat humum, cultíque arbusta Lycæi,

Illa fortè die castæ de more puellæ
Vertice supposito festas in Palladis arces

Pura coronatis portabant sacra canistris.
Inde reuertentes Deus aspicit ales, itérque
Non agit in rectum, sed in orbem curuat eundem.
Vt volucris visis rapidissima miluius exts,
Dum timet, & densi circunstant sacra ministri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Spémque suã motis auidus circumuolat alis:
Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat cursus, & easdem circinat auras
Quantò splendidior, quàm cætera sidera fulget
Lucifer, & quantò, quàm Lucifer, aurea Phœbe,
Tantò virginibus præstantior omnibus Herse
Ibat, erátque decus põpæ, comitúmque suorum.

Obstu-

Obstupuit forma Ioue natus, & æthere pendens
Non secus exarsit, quàm cùm Balearica plumbum
Funda iacit. volat illud, & incandescit eundo,
Et quos non habuit, sub nubibus inuenit ignes.
Vertit iter, cœlóque petit diuersa relicto:
Nec se dissimulat: tanta est fiducia formæ.
Quæ quanquam iusta est, cura tamē adiuuat illā,
Permulcetq; comas, chlamydemq́;, vt pendeat aptè
Collocat, vt limbus, totúmq; appareat aurum:
Vt teres in dextra, qua somnos ducit, & arcet,
Virga sit, vt tersis niteant talaria plantis.
Par secreta domus ebore, & testudine cultos
Tres habuit thalamos, quorū tu Pandrose dextrū,
Aglauros læuum, medium possederat Herse,
Quæ tenuit læuum, venientem prima notauit
Mercurium, nomenq; Dei scitarier ausa est,
Et causam aduentus. cui sic respondit Atlantis
Pleionésque nepos: Ego sum, qui iussa per auras
Verba patris porto: pater est mihi Iuppiter ipse.
Nec fingam causas: tu tantùm fida sorori
Esse velis, prolisq; meæ matertera dici.
Herse causa viæ est: faueas oramus amanti.
Aspicit hunc oculis iisdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flauæ secreta Mineruæ:
Próq; ministerio magni sibi Ponderis aurum
Postulat: interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torui Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit suspiria motu,
Vt pariter pectus, positámq; in pectore forti

Ægida concuteret. subit hanc arcana profana
Detexisse manu tum, cùm sine matre creatam
Lemniacam stirpem contra data fœdera vidit:
Ingratámq; Deo fore iam, ingratámq; sorori,
Et ditem sumpto, quod auara poposcerat auro.

FAB. XV. ARGVMENTVM.

Aglauros, vna ex Cecropi filiabus, cũ ob arcanorũ reuelationem, tum ob auaritiã, inuidia & liuore correpta fuit: Antequã vero singulas rei circũtantias accuratè describat Poeta, inuidiæ προσωπογραφίαν, domúsque eius luculentam designationen, vnà cùm proprietatibus huius sceleris, præmittit, vt ex sequẽtibus [illegible] et versiculis

Inuidiæ descriptio.

Protinus Inuidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit. domus est imis in vallibus huius
Abdita, Sole carens, non vlli peruia vento.

Tristis, & ignaui plenissima frigoris, & quæ
Igne vacet semper, caligine semper abundet.
Huc vbi peruenit bello metuenda virago,
Constitit ante domum (neq; enim succedere tectis
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concussæ patuêre fores: videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Inuidiam visaq; oculos auertit: at illa
Surgit humo pigrè, semesarúmq; reliquit
Corpora serpentem, passuq; incedit inerti.
Vtq; Deam vidit, formáque, armísque decoram,
Ingemuit, vultumq; Deæ ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto.
Nusquam recta acies: liuent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno.
*Risus abest, nisi quem nisi *mouêre dolores:* *fecēre
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescítque videndo
Successus hominum, carpítque & carpitur vnà,
Suppliciúmque suum est. quamuis tamē oderat illā
Talibus affata est breuiter Tritonia dictis:
Infice tabe tua natarum Cecropis vnam:
Sic opus est: Aglauros ea est. Haud plura locuta
Fugit, & impressa tellurem reppulit hasta.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens,
Murmura parua dedit, successorúmque Mineruæ
Indoluit: baculúmque capit, quem spinea tortum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris
Quacunque ingreditur, florentia proterit arua,

†cacumina Exuritque herbas, & summa* papauera carpit:
Afflatúsq; suo populos, vrbésque domósque
Polluit: & tandem Tritonida conspicit arcem,
†Immensis *Ingeniiisque, opibúsque, & festa pace* vitentem:
*virentē Vixq; tenēs lachrymas, qa nil lacrymabile cernit.

FAB. XVI. ARGVMENTVM.

Cum Pallas iam Aglauro, Cecropis filiæ stimulos inuidiæ addidisset, ea quidē diu multúque, ob felicitatē sororis, liuore cruciabatur, & Mercurio magnopere repugnabat, ne amata Herse potiretur. Tandē cùm de suo proposito Aglauros non desisteret & ingressum Mercurii o(limine ante fores insilens) prohiberet, ab ipso in lapidem conuersa est.

Sed postquàm thalamos intrauit Cecrope natæ,
Iussa facit, pectúsque manu ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet,

Inspirátq; nocens virus, piceúmq; per ossa
Dißipat, & medio spargit pulmone venenum.
Néve mali causæ spatium per latius errent,
Germanam ante oculos, fortunatúmque sororis
Coniugium, pulchráque Deum sub imagine ponit:
*Cunctáq; magna*facit, quibus irritata dolore* * fecit
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit: lentáque miserrima tabe
Liquitur, vt glacies incerto saucia Sole: *leuius
*Felicísque bonis*aliter non vritur Herses,*
Quàm cùm spinosis ignis supponitur herbis
Quæ neq; dant flammas, lenique tepore cremãtur.
Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Denique in aduerso venientem limine sedit
Exclusura Deum: cui blandimenta, precésque,
Verbáque iactanti mitißima, desine dixit,
Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
Stemus, ait, pacto velox Cyllenius isto:
Cælatásque fores virga patefecit. at illi
Surgere conanti partes, quascunque sedendo Aglauros
Flectimus, ignaua nequeunt grauitate moueri. in lapidẽ.
Illa quidem pugnat recto se attollere trunco:
Sed genuum iunctura riget, frigúsq; per vngues
Labitur, & pallent amisso sanguine venæ.
Vtq; malum antè solet immedicabile cancer
Serpere, & illæsas vitiatis addere partes:
Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit.
Vitaléśque vias, & respiramina clausit.

Nec conata loqui est, nec si conata fuißet,
Vocis habebat iter: saxum iam colla tenebat,
Oráque duruerant, signúmq; exangue sedebat.
Nec lapis albus erat sua mens infecerat illam.

FAB. XVII. ARGVMENTVM.

Mercurio iussu patris in Phœnicia regione arméta ad littus compellēte, Iuppiter in Taurũ cõuersus est, qui dum se iuuécis Agenoris regis immiscebat, in amoré sui spaciãtes in arena virgines allexit, & cũ singulis paulatim ludens, tandē Europã Agenoris filiam, insidentem sibi tergo, per mare in Cretam Insulam detulit, ibíque concubitu eius est potitus.

Has vbi verborum pœnas, mentisq; profanæ
*Cœpit * Atlantiades. dictas à Pallade terras* — * Atlãtides
*Linquit, & ingreditur iactatis * æthera pennis.* — * aëra
Se uocat hunc genitor, nec causam fassus amoris,

Fide minister, ait, iussorum nate meorum,
Pelle moram, subitóque celer delabere cursu,
Quæq; tuam matrem tellus à patre sinistra
Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quódque procul mõtano gramine pasci
Armentum regale vides, at littora verte.
Dixit: & expulsi iamdudum monte iuuenci Agenoris filia Eurpa adamata à Ioue.
Littora iussa petunt, vbi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur
Maiestas, & amor. sceptri grauitate relicta
Ille pater, rectórque Deûm, cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem Tauri, mistúsque iuuencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis,
Quippe color niuis est, quam nec vestigia duri
Calcauêre pedis, nec soluit aquaticus Auster.
Colla toris extant: armis palearia pendent.
*Cornua parua quidem, sed * quæ contẽdere posses* * vt
Facta manu, puráq; magis pellucida gemma.
Nulla in fronte minæ, nec formidabile lumen.
Pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
Quòd tam formosus, quòd prælia nulla minetur.
Sed quamuis mitem metuit contingere primò:
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans, & dum veniat sperata voluptas,
*Oscula dat manibus (*ah iam, vix cætera differt)* * vix
Et nunc alludit, viridique exultat in herba:
Nunc latus in fuluis niueum deponit arenis:

*modo | *Paulatimq; metu dempto, †nunc pectora præbet*
Virginea palpanda manu, modo cornua certis
Impedienda nouis. ausa est quoq; regia virgo,
Europa à Ioue abducta & vitiata | *Nescia quem premeret, tergo considere tauri.*
Tum Deus à terra, siccóq; a littore sensim
Falsa pedum primus vestigia ponit in vndis:
Inde abit vlterius, mediiq; per æquora ponti
Fert prædam, pauet hæc, littúsque ablata relictum
*tremulæ | *Respicit, & dextra cornu tenet, altera dorso*
Imposita est: †tenues sinuantur flamine vestes.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER III.

FAB. I. ARGVMEMTVM.

Cadmus Agenoris regis Phœniciæ filius, à Patre ablegatus, Europam Sororem fraude Iouis surreptam, in omnibus terræ partibus quæsiuit: at eam cum nusquam inueniret, ab Apolline admonitus, Bœotia condere (nam in patris prodire conspectum verebatur) in animo habet: Ioui autem prius sacrificaturus, socios è vicino Martis fonte, ad hauriendam aquam dimittit, qui ab horrendo quodam Dracone ad locum istum interfecti sunt.

IAmque Deus posita fallacis imagine tauri,
Se confessus erat, Dictæáque rura tenebat:
†raptam | *Cùm pater ignarus† natam perquirere Cadmo*
Imperat, & pœnam, si non inuenerit, addit

Exilium, facto pius, & sceleratus eodē.
Orbe pererrato (quis enim deprendere posset

Furta Iouis?) profugus patriamq́;, iramq́; parētis
Vitat Agenorides, Phœbiq; oracula supplex
Consulit, & quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait solis occurret in aruis,
Nullum passa iugum, curuique immunis aratri:
Hac duce carpe vias, & qua requieuerit herba, Bœotia à boue dicta.
Mœnia fac condas, Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lentè videt ire iuuencam,
Nullum seruitij signum ceruice gerentem:
Subsequitur, pressoq; legit vestigia gressu,
Autoremq; viæ Phœbum taciturnus adorat.
Iam vada Cephisi, Panopésque euaserat arua,

Bos stetit, & tollens speciosam cornibus altis
Ad cælum frontem, mugitibus impulit auras:
Atque ita respiciens comites sua terga sequentes
*tenerá- *Procubuit, *teneráq; latus submisit in* herbas.*
que *Cadmus agit grates, peregrinaq; oscula terræ*
*herba *Figit, & ignotos montésque, agrósq; salutat.*
Sacra Ioui facturus erat: iubet ire ministros,
Et petere è viuis libandas fontibus vndas.
Sylua vetus stabat nulla violata securi,
Et specus in medio virgis, ac vimine densus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
Vberibus fœcundus aquis: vbi conditus antro
Martius anguis erat, cristis præsignis, & auro,
Igne micant oculi: corpus tumet omne veneno:
*vibrāt *Trésque micant linguæ: triplici stant ordine dētes.*
Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
Infausto tetigere gradu, demissaq; in vndas
*longum *Vrna dedit sonitum, * longo caput extulit antro*
Cæruleus serpens, horrendáque sibila misit.
Effluxere vndæ manibus, sanguísque reliquit
Corpus: & attonitos subitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus:
Ac media plus parte leues erectus in auras
Despicit omne nemus: tantóque est corpore, quāto,
Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
*comple- *Nec mora, Phœnicas, siue illi tela parabant,*
xibus *Siue fugam, siue ipse timor prohibebat vtrunque,*
Occupat hos morsu, longis amplexibus illos,

Hos necat afflatu, funesta hos tabe veneni.

FAB. II. ARGVMENT.

Cadmus socios suos, ad fontē ablegatos per aliquot horas sollicito animo expectans, quærere tandē incipit, ac nem⁹ ingrediēs, eū in⁹ horrēdū dracon̄ illorū viscera deglutire videt, ad quē ipse pelle Leonis indutus probéque armat⁹ accedit, & mōstrum illud sol⁹, magnis cū laborib⁹ & extremo vitę periculo, deuicit.

Fecerat exiguas iam Sol altißimus vmbras:
Quæ mora sit sociis miratur Agenore natus,
*Vestigátq; viros, tegimen direpta*leoni* **leonis*
Pellis erat, telum splendenti lancea ferro,
Et iaculum, telóq; animus præstantior omni.
Vt nemus intrauit, lethatáq; corpora vidit,
Victorémq; supra spatiosi corporis hostem
Tristia sanguinea lambentem vulnera lingua:

Aut vltor vestræ fidißima corpora mortis,
Aut comes, inquit ero, dixit, dextráque molarem
Cadmi congressus cum serpēte: *Sustulit, & magnum magno conamine misit.*
Illius impulsu cùm turribus ardua celsis
Mœnia mota forent: serpens sine vulnere mansit,
Loricæq; modo squamis defensus, & atræ
Duritia pellis, validos cute repulit ictus,
At non duritia iaculum quoque vicit eadem:
Quod medio lantæ spinæ curuaminę fixum
Constitit, & totum descendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox, caput in sua terga retorsit,
Vulneráque aspexit, fixúmque hastile momordit.
Idq; vbi vi multa partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit ferrum tamen oßibus hæsit.
Tum verò postquam solitas acceßit ad iras
Causa recens, plenis tumuerunt guttura venis,
Spumáque pestiferos circunfluit albida rictus:
† auras *Terráque rasa sonat squamis: quique halitus exit,*
Ore niger Stygio vitiatas inficit † herbas.
Ipse modò immensum spiris facientibus orbem
† astat *Cingitur, interdum longa trabe rectior † extat:*
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes perturbat pectore syluas.
Cedit Agenorides paulum, spolióque leonis
Sustinet incursus, instantiáque ora retardat,
Cuspide prætenta, furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro, figitque in acumine dentes.
† texe-rat, *Iámque venenifero sanguis manare palato*
Cœperat, et virides aspergine † tinxerat herbas,

Sed leue vulnus erat: quia se retrahebat ab ictu
Læsáque colla dabat retro, plagámque sedere
Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.
Donec Agenoridés coniectum in guttura ferrum
Vsque sequens preßit, dum retro quercus eunti
Obstitit, & fixa est pariter cum robore ceruix.
Pondere serpentis curuata est arbor, & ima
Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis,
Vox subitò audita est: neq; erat cognoscere prõptũ,
Vnde, sed audita est: Quid Agenore nate perẽptũ
Serpentem spectas: & tu spectabere serpens.
Ille diu pauidus pariter, cum voce colorem
Perdiderat, gelidóque comæ terrore rigebant.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Postquam Cadmus magnũ illũm Draconẽ interfecit, dẽtes ipsius, monitu Mineruæ, humo sparsit, ex quibus armatorum hominũ ingẽs multitudo progenita est, quæ inter sese domestico confligens bello, vniuersa deletur, quinque viris tantum exceptis, qui deinceps è prælio superstites, Cadmo socii condendæ vrbis extiterunt.

Ecce viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest, motæque iubet supponere terræ
Vipereos dentes populi incrementa futuri.
Paret, & † impresso sulcum patefecit aratro. † vt
Spargit humi iussos, mortalia semina, dentes, presso.
Inde (fide maius) glebæ cœpere moueri:
† Primáque de sulcis acies comparuit hastæ: † Par-
Tegmina mox capitum picto nutantia cono, uáque.
Mox humeri, pectusque, oneratáque brachia telis

Existunt: crescitq; seges clypeata virorum.
Sic vbi tolluntur festis aulæa theatris,

Ex dentibus serpentinis homines

Surgere signa solent, primúmque ostendere vultus:
Cætera paulatim, placidóque educta tenore
Tota patent, imóque pedes in margine ponunt.
Territus hoste nouo Cadmus capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creauerat, vnus
Exclamat, nec te ciuilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus vnum
Comminus ense ferit, iaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
Viuit, & expirat, modò quas acceperat, auras.
Exemploq; pari furit omnis turba, suóque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Iamq; breuis vitæ spatium sortita iuuentus

*Sanguineam tepido * plangebant pectore matrem,* *plangebat.
Quinque superstitibus: quorum fuit vnus Echion.
Is sua geßit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
Cùm posuit iussam Phœbeis sortibus vrbem.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Diana, cùm in valle Gargaphiæ æstiuo tempore, asiduo venationis labore defatigata, se ad fontem perlueret, Actæon Aristæi & Autonoes filius, eundẽ locum petens, ad refrigerandum se & canes, quos exercuerat feras persequendo, in cõspectum eiusdem Deæ incidit, qui ne hãc ipsam rem diuulgare poßit, in Ceruum abea conuersus est.

Iam stabant Thebæ: poteras iam Cadme videri Thebæ à Cadmo.
* *Exilio felix: soceri tibi Mársque, Venúsque* *Exilij

Contingerant huc adde genus de coniuge tanta,
Tot natos, natásque, & pignora chara nepotes,
Hos quoque iā iuuenes. Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est: dicique beatus
Ante obitum nemo, supremáque funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi Cadme secundas
Causa fuit luctus: alienaque cornua fronti
Addita, vósque canes satiati sanguine herili.
At bene si quæras, fortunæ crimen in illo,
* Nec — ** Nō scelꝰ inuenies, quod enī scelꝰ error habebat?*
Mons erat infectus variarum cæde ferarum:
Egressio ad Actæonis casum. — *Iámque dies medius rerum contraxerat vmbras,*
Et Sol ex æquo meta distabat vtraque:
Cùm iuuenis placido per deuia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent comites, ferrúmque cruore ferarum:
Fortunæque dies habuit satis: altera lucem
Cùm croceis inuecta rotis Aurora reducet,
Propositum repetemus opus: nūc Phœbus vtraque
Distat idem terra, finditque vaporibus arua.
Sistite opus præsens, nodosáque tollite lina.
Iussa viri faciunt, intermittúntque laborem.
Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu
* sacra — *Nomine Gargaphie, succincta * cura Dianæ:*
Cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla: simulauerat artem
Ingenio natura suo, nam pumice viuo,
Et leuibus tophis natiuum duxerat arcum.
Fons sonat a dextra, tenui pellucidus vnda,

Margine

Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hîc Dea venatu syluarum fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò postquam subiit, Nympharum tradidit vni
Armigeræ iaculũ, pharetrámque, arcusq́; retentos.
Altera depositæ subiecit brachia pallæ:
Vincla duæ pedibus demunt, nam doctior illis
Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
Colligit in nodum: quamuis erat ipsa solutis.
Excipiũt laticẽ Niphéque, Hyaléque, Rhanísq́;
Et Psecas, & Phiale, fũdúntque capacibus vrnis.
Dúmque ibi perluitur solita Titania lympha,
Ecce nepos Cadmi dilata parte laborum,
Per nemus ignotum non certis paßibus errans
Peruenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intrauit rorantia fontibus antra,
Sicut erant nudæ, viso sua pectora Nymphæ
Percussere viro, subitísque vlulatibus omne
Impleuere nemus, circunfusæq́; Dianam
Corporibus texêre suis: tamen altior illis
Ipsa Dea est, collóque tenus supereminet omnes.
Qui color infectis aduersi Solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ,
Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ.
Quæ, quanquàm comitum turba est stipata suarũ,
In latus obliquum tamen astitit, oráque retro
Flexit: & vt vellet † promptas habuisse sagittas, † *positas*
Quas habuit, sic hausit aquas, vultúmque virilem
Perfudit, spargénsque comas vltricibus vndis,

Addidit hæc cladis prænuntia verba futuræ:
Nunc tibi me posito visam velamine narres,
Si poteris narrare, licet: nec plura minata
Actæon in ceruũ. *Dat sparso capiti viuacis cornua cerui:*
Dat spatium collo, summásque cacuminat aures:
Cum pedibúsque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus, & velat maculoso vellere corpus.
Additus & pauor est, fugit Autonoëius heros:
Et se tam celerem cursu miratur in ipso.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Actæõ à Diana in ceruũ mutatus, syluas hinc inde rationis adhuc cõpos vagabatur, sed voce destitutus humana, suspiriis modo dolorẽ & luctum innuebat, neque ad regna patris se recipere ausus erat, neque in syluis habitãdi locum sibi tutum æstimabat. Dubius igitur cùm esset quid rerum ageret, eius canes gregatim in Dominum suum, pro fera habitum, irruentes, eum violentis morsibus discerpsêre.

Vt verò vultus, & cornua vidit in vnda,
Me miserum, dicturus erat: vox nulla secuta est.
Ingemuit: vox illa fuit, lacrymæque per ora
Non sua fluxerunt: mens tantùm pristina mansit.
Quid faciat? repetátne domum, & regalia tecta?
An lateat syluis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, vidêre canes: primúsque Melãpus,
Ichnobatésque sagax latratu signa dedêre:
Gnoßius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
Inde ruunt alij rapida velocius aura
Pãphagus, & Dorceus, & Oribasus Arcades omnes,
Nebrophonósq; valens, & trux cũ Lælape Therõ,
Et pedibus Pterelas, & naribus vtilis Agre,

Hylæúsque ferox nuper percussus ab apro,
Déque lupo concepta Nape, pecudésque secuta

Pœmenis, & natis comitata Harpyia duobus, †Ladon
Et substricta gerens Sicyonius ilia †Lagon,
Et dromas, & Canache, Sticteq́;, & Tigris, & Alce,
Et niueis Leucon, & villis Asbolus atris,
Prænalidusq́; Lacon, & cursu fortis Aëllo.
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lycisca,
Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirsutaq́; corpore Lacne,
Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati
Labros & Agriodos, & acutæ vocis Hylactor,
Quósq́; referre mora est, ea turba cupidine prædæ
Per rupes, scopulósque, aditúque carentia saxa,
Quaq́; est difficilis, quaq́; est via nulla, sequuntur.

Ille fugit, per quæ fuerat loca sæpe secutus.
Heu famulos fugit ille suos, clamare libebat,
Actæon ego sum, dominum cognoscite vestrum:
Verba animo desunt, resonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit,
Proxima Theridamas: Oresitroph⁹ hæsit in armo.
Tardius exierant, sed per compendia montis
Præcipitata via est dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, confértque in corpore dentes.
Iam loca vulneribus desunt, gemit ille, sonúmque
Etsi non hominis, quem non tamen edere possit
Ceruus, habet, mæstísq; replet iuga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similísque roganti
Circunfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
† clamoribus. *At comites rapidum solitis † hortatibus agmen*
Ignari instigant: oculísque Actæona quærunt:
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert, & abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem, sed adest: velletq; videre,
Non etiam sentire canum fera facta suorum,
Vndique circunstant, mersisq; in corpore rostris
Actæon à canib⁹ dilaceratur. *Dilacerant falsi dominum sub imagine cerui.*
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Diana.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Iuno suspectam Semelē Cadmi & Hermonis filiā habens, quod cum Ioue cōcubuisset, in anū conuersa, ipsā aggreditur, póstque varios sermones, tādē ei persuadet, ne posthac alio Iouē apparatu admittat,

quàm quo Iunoni apparere soleret. Quòd cùm Semele à Ioue impetrasset, instructus tonitribus fulminibusque ad eam accedit, ædesque vnà cùm puella flãmis absumit: Infantem tamen Liberum vtero materno exemptum suo femori insuit.

Rumor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa Dea est: alij laudant, dignámque seuera
Virginitate vocant, pars inuenit vtraque causas
Sola Iouis coniux non tam culpétne, probétne
Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ducta
Gaudet, & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. Subit ecce priori
Causa recens grauidámque dolet de semine magni
Esse Iouis Semelen, tum linguam ad iurgia soluit. Semele ex Ioue grauida.
Profeci quid enim toties per iurgia dixit?
Ipsa petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno

Rite vocor, perdam, si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet, si sum regina, Iouisque
Et soror & coniux, certè soror, at puto furto est
Contenta, & thalami breuis est iniuria nostri.
Concipit: id deerat: manifestáque crimina pleno
Fert vtero, & mater, quod vix mihi contigit vni,
De Ioue vult fieri: tanta est fiducia formæ.
Fallat eam saxo: nec sim Saturnia, si non
† Ab *De Ioue mersa suo Stygias penetrabit ad vndas.
Surgit ab his solio, fuluáque recondita nube
Iuno in Beroën. Linen adit Semeles: nec nubes antè remouit,
Quàm simulauit anum, posuitq; ad tẽpora canos,
† trigenti Sulcauitque cutem rugis, & curua * trementi
† passu Membra tulit * gressu, vocem quoque fecit anilem:
Ipsáque erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.
Ergo vbi captato sermone, diúque loquendo
Ad nomen venêre Iouis suspirat: & opto
Iuppiter vt sit, ait: metuo tamen omnia, multi
Nomine diuorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iouem satis est: det pignus amoris,
Si modò verus is est: quantúsque, & qualis ab alta
Iunone excipitur, tantus, talísque rogato
Det tibi complexus, suáque ante insignia sumat.
Talibus ignaram Iuno Cadmeida dictis
Formarat, rogat illa Iouem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoq; magis credas, Stygij quoque conscia sunto
Styx deorum timor. Numina torrentis: timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumq; potens, perituráque amantis

Obsequio Semele, qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cùm fœdus initis,
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere: exierat iam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non iurasse potest. ergo mæstißimus altum
Aethera conscendit, vultúmque sequentia traxit
Nubila queis nimbos, immistáq; fulgentia ventis
Addidit, & tonitrus, & ineuitabile fulmen.
** Quà tamen vsque potest vires sibi demere tẽtat.* *Qua
Nec quo centimanum deiecerat igne Typhoea,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud leuius fulmen, cui dextra cyclopum
Sæuitiæ: flammæq; minus, minus addidit iræ.
Tela secunda vocant superi: capit illa, domúmque Secunda fulmina.
Intrat Agenoream, corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, donisque iugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrióque teneri (si credere dignum est) Bacchus insuitur femori Iouis.
Insuitur femori, maternáque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat: inde datum Nymphæ Nyseides antris
Occuluere suis, lactisque alimenta dedêre.
Dúmque ea per terras fatali lege geruntur,
Tutáque his geniti sunt incunabula Bacchi,
Forte Iouem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graues, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone iocos: & maior vestra profectò est,
Quàm quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.

Tiresias in fœminam.

Illa negat: placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat vtraque nota.
Nam duo magnorum vidi coeuntia sylua
Corpora serpentum baculi violauerat ictu:
Déque viro factus (mirabile) fœmina septem
Egerat autumnos. octauo rursus eosdem
Vidit: & est vestræ, si tanta potentia plagæ
Dixit, vt autoris sortem in contraria mutet,
Nunc quoque vos feriam percußis anguibus iisdẽ.
Forma prior rediit, genitiuáque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
Dicta iouis firmat, grauius Saturnia iusto,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnauit lumina nocte,

Tiresias augur.

At pater omnipotẽs (neq; enim licet irrita cuiquã,
Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit, pœnámque leuauit honore.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Liriope Nympha, ex amne Cephiso procreabat Narcissum, insigni forma iuuenẽ, qui cũ Echo, aliásque multas contempsisset puellas, Nemesis vltrix fastidiẽtiũ, ei amorẽ sui φιλαυτίαν dictũ inspirauit, vt sui ipsius flãma exureretur. Proinde cũ ex nimia aliquãdo venatione fatigatus, aquã è fonte hauriret, imaginem sui conspexit, & præ ardenti erga seipsum amore extabescens, vita priuatus est, & in florem sui nominis euasit.

Ille per Aonias fama celeberrimus vrbes
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
*Prima fide, vocisque * ratæ tentamina sumpsit*

* *data*

Cærula Liriope: quam quondam flumine curuo
Implicuit, clausæ quæ suis Cephisus in vndis

Vim tulit. enixa est vtero pulcherrima pleno Narcissus
Infantem Nymphæ, iam tunc qui posset amari, Cephisi
Narcissúmq; vocat. de quo consultus an esset filius.
Tempora maturæ visurus longa senectæ,
Fatidicus vates, si se non nouerit, inquit.
Vana diu visa est vox auguris: exitus illam,
Résque probat, lethíque genus, nouitásque furoris.
Namque ter ad quinos vnum Cephisius annos
Addiderat, poterátque puer, iuuenísque videri:
*Multi illum iuuenes, multæ * petiere puellæ:* *cupiere
Sed fuit in tenera tam dura superbia forma:
Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.
Aspicit hunc trepidos agitantem in retia ceruos

Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen vsum
Garrula non alium, quàm nũc habet, oris habebat,
Reddere de multis vt verba nouißima posset.
Fecerat hoc Iuno: quia, cùm deprendere poßet
Sub Ioue sæpe suo Nymphas in monte iacentes,
* post-quam Saturnia
Illa Deam longo prudens sermone tenebat,
Dũ fugerẽt Nymphæ *postquã hæc Saturnia sẽsit
Huius, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
Parua tibi dabitur, vocisq; breuißimus vsus.
Echo in vocem.
Réq; minas firmat: tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces, auditáq; verba reportat.
Ergo vbi Narcissum per deuia rura vagantem
Vidit, & incaluit, sequitur vestigia furtim,
Quóq; magis sequitur, flamma propiore calescit:
Non aliter, quam cùm summis circunlita tedis
Admotas rapiunt viuacia sulphura flammas.
*recusat
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces: natura * repugnat,
Nec sinit incipiat: sed, quod sinit, illa parata est
Expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Fortè puer comitum seductus ab agmine fido
*Ecquis
Dixerat* Hîc quis adest? Et adest, respõderat Echo:
Hic stupet, vtq; aciẽ partes dimisit in omnes,
Voce, Veni, magna clamat: vocat illa vocantem.
Respicit, & rursus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? ẽt totidem, quot dixit, verba recepit.
Perstat, & alterna deceptus imagine vocis,

Huc coëamus, ait: nulli que libentius vnquam
Responsura sono, Coeamus retulit Echo:
Et verbis fauet ipsa suis: egressáq; sylua
Ibat, vt iniiceret sperato brachia collo.
Ille fugit, fugiensq; manus complexibus aufert.
Antè, ait, emoriar, quàm sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet syluis, pudibundáq; frontibus ora
Protegit, & solis ex illo viuit in antris, *pudore
*Sed tamen hæret amor, crescitq; * dolore repulsæ,*
Et tenuat vigiles corpus miserabile curæ,
Adducitq; cutem macies, & in aëra succus
Corporis omnis abit: vox tãtum, atq; ossa supersũt:
Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram. Echo in syluis.
Inde latet syluis, nulloq; in monte videtur, * syluis
Omnibus auditur: sonus est qui viuit in illa.
*Sic hanc, sic alias * vndis, aut montibus ortas,*
Luserat hic Nymphas, sic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
Sic amet ipse licet, sic non potiatur amabo,
Dixerat: assensit precibus Rhamnusia iustis.
Fons erat illimis nitidis argenteus vndis:
Quem neque pastores, neque pastæ in mõte capellæ
Contigerant, aliúdue pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circà, quod proximus humor alebat,
Syluáque Sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer, & studio venandi lapsus, & æstu
Procubuit, faciemq; loci, fontémque secutus:

Dúmque sitim sedare cupit, sitis altera creuit:
*Dū bibit & * Dúmque bibit, visa correptus imagine formæ
Spē sine corpore amat: corp⁹ putat esse quod vmbra
Ac stupet ipse sibi, vultúque immotus eodem (est:
Hæret, vt è Pario formatum marmore signum:
Spectat humi positus geminum ceu lumina sidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubesq; genas, & eburnea colla, decúsque
Oris, & in niueo mistum candore ruborem:
Cunctaq; miratur, quibus est mirabilis ipse.
Se cupit imprudens, & qui probat, ipse probatur:
Dúmq; petit, petitur: pariterq; accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti!
In mediis quoties visum captantia collum
Brachia mersit aquas, nec se deprehendit in illis.
Quid videat nescit: sed quòd videt, vritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credula quid frustra simulacra fugacia captas?
Quod petis est nusquā: quod amas, auertere perdes
Ista repercussæ, quam cernis, imaginis vmbra est.
Nil habet ista sui: tecum venítque, manetque:
Tecum discedet, si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest: sed opaca fusus in herba
Spectat in expleto mendacem lumine formam:
Pérque oculos perit ipse suos: paulúmq; leuatus
Ad circunstantes tendens sua brachia syluas,
Ecquis Io syluæ crudelius, inquit, amauit?
(Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.)

Ecquem, cùm vestra tot agantur secula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in æuo?
Et placet, & video: sed quod videóque, placétque,
Non tamen inuenio: tantus tenet error amantem.
Quóque magis doleã non nos mare separat ingẽs,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
Exigua prohibemur aqua: cupit ipse teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis,
Hic toties ad me resupino nititur ore.
Posse putes tãgi, minimũ est quod amantibꝰ obstat.
Quisquis es, huc exi. quid me puer vnice fallis?
Quóue petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Est mea, quã fugias: & amarũt me quoq; Nymphæ
Spem mihi, nescio quam, vultu promittis amico:
Cumq; ego porrexi tibi brachia, porrigis vltro:
Cùm risi, arrides. lachrymas quoque sæpe notaui
Me lachrymante tuas, nutu quoq; signa remittis:
Et quantum motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non peruenientia nostras.
Iste ego sum, sensi, nec me mea fallit imago.
Vror amore mei, flammas moueoq; feroque
Quid faciã? roger, an nerogẽ? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est: inopem me copia fecit.
O vtinam à nostro secedere corpore possem!
Votũ in amante nouũ est: vellẽ, ꝙ amamus, abesset.
Iámque dolor vires adimit, nec tempora vitæ
Longa meæ superant, primóque extinguor in æuo.
Nec mihi mors grauis est posituro morte dolores:
Hic qui diligitur, vellem diuturnior esset.

Nunc duo concordes anima moriemur in vna.
Dixit: & ad faciem rediit malè sanus eandem,
Et lacrymis turbauit aquas, obscuraq; moto
Reddita forma lacu est: quam cum vidisset abire,
Quò refugis? remane, nec me crudelis amantem
Desere clamauit: liceat, quod tangere non est,
Aspicere, & misero præbere alimenta furori.
**vestemque reduxit.* *Dúmq; dolet, summo * vestem diduxit ab ore,*
Nudáque marmoreis percussit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem:
Non aliter, quàm poma solent: quæ candida parte,
Parte rubent: aut vt variis solet vna racemis
Ducere purpureum nondum matura colorem.
Quæ simul aspexit liquefacta rursus in vnda,
Non tulit vlterius, sed vt intabescere flauæ
Igne leui ceræ, matutináq; pruinæ
Sole tepente solent: sic attenuatus amore
** mixto* *Liquitur, & tecto paulatim carpitur igni.*
*Et neque iam color est * misto candore rubori,*
Nec vigor, & vires, & quæ modò visa placebant,
Nec corpus remanet, quondam quod amauerat Echo.
Quæ tamen vt vidit quamuis irata, memórque
Indoluit: quotiésque puer miserabilis eheu
Dixerat, hæc resonis iterabat vocibus, eheu
Cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Vltima vox solitam fuit hæc spectantis in vndā,
Heu frustra dilecte puer: totidémque remisit
Verba locus, dictóque vale, vale inquit & Echo.

Ille caput viridi fessum submisit in herba: Narcis⁹ amoris patientia moritur, & mutatur in florem sui nominis
Lumina mors clausit domini mirantia formam.
Tum quoque se, postquàm est inferna sede receptus,
In Stygia spectabat aqua planxere sorores
Naiades, & sectos fratri imposuere capillos.
Planxerunt Dryades: plangentibus assonat Echo.
Iamque rogũ, quassasque faces, pheretrũq; parabãt
Nusquam corpus erat: croceum pro corpore florem
Inueniunt, foliis medium cingentibus albis.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Pentheus Echionis & Agaues filius, Tiresiæ vaticinium aspernatus, cũ in aduentu Liberi patris Thebani hedera redimiti obuiã ei procederẽt, lucos ire prohibet, & illud spectaculũ omnino pro nihilo ducit, negãs ex Semele Bacchum Deum esse procreatũ. Illico etiam famulis suis imperat, vt liberum ad se vinctum attrahant, eidẽq; que mortis discrimen intentat.

Cognita res vati meritam per Achaidas vrbes *Attulerat.
** Contulerat famam, nomenq; erat auguris ingens.*
Spernit Echionides tamẽ hunc ex omnibus vnus
Contemptor superûm Pentheus, præsagaq; ridet
Verba senis: tenebras & cladem lucis ademptæ
Obiicit, ille mouens albentia tempora canis,
Quàm felix esses, si tu quoque luminis huius
Orbus, ait, fieres, nec Bacchica sacra videres.
Namque dies aderit, quã non procul auguror esse, casus.
Qua nouus huc veniet proles Semeleia Liber:
Quem nisi templorum fueris dignatus honore,

Mille lacer spargere locis et sanguine syluas
Fœdabis, matrémq; tuam matrisque soror es,

Et veniet: neque enim dignab ere numen honore:
Méque sub his tenebris nimium vidisse quereris,
Talia dicentem perturbat Echione natus.
Orgia describit. *Dicta fides sequitur, responsáq; vatis aguntur.*
Liber adest, festisq;, fremunt vlulatibus agri:
Turba ruit, mistæq; viris matrésq;, nurúsque.
Et vulgus, procerésq; ignota ad sacra feruntur.
Quis furor anguigenæ proles Mauortia vestras
* Attollit. ** Attonuit mentes? Pentheus ait: aráne tantum*
Aere repulsa valent? & adunco tibia cornu,
* nos *Et magicæ fraudes, vt * quos non bellicus ensis,*
Non tuba terruerit, non strictis agmina telis,
Fœmineæ voces, et mota insania vino,
Obscœniq;

Obsceniq; greges, & inania tympana vincant?
Vósne senes mirer, qui longa per æquora vecti
*Hac Tyron, & profugos posuistis sede penates: *A Tyro, hac
Nunc sinitis sine Marte capi? vósne acrior ætas,
O iuuenes, propiórque meæ, quos arma tenere,
Non thyrsos: galeáq; tegi, non fronde, decebat?
Este precor memores, qua sitis stirpe creati,
Illiúsq; animos qui multos perdidit vnus,
Sumite serpentis pro *fontibus ille, lacuq; *frõdib⁹
Interiit: at vos pro fama vincite vestra.
Ille dedit letho fortes: vos vincite molles,
Et patrium retinete decus, si fata vetabunt
Stare diu Thebas, vtinam tormenta, virique
Mœnia diruerent, ferrumq;, ignisq; sonarent.
Essemus miseri sine crimine, sórsque querenda,
Non celanda foret, lachrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi.
Quem neque bella iuuãt, nec tela, nec vsus equorũ,
Sed *madidi myrrha *crines, mollesq; coronæ, *madidꝰ
Purpuráq;, & pictis intextum vestibus aurum. * crinis
Quẽ quidẽ ego actutũ, (modo vos *absistite,) cogã *assistite
Assũptũque patrẽ, cõmentáque sacra fateri.
An satis Acrisio est animi contemnere vanum.
Numen, & Argolicas venienti claudere portas:
Penthea terrebit cum totis aduena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemq;
Attrahite huc vinctum: iussis mora segnis abesto.
Hunc auus, hunc Athamas, hũc cætera turba suorũ
Corripiunt dictis, frustráq; inhibere laborant.

Acrior admonitu est, irritaturq; retenta,
Et crescit rabies, moderamináq; ipsa nocebant.
Sic ego torrentem, quà nihil obstabat eunti,
Lenius, & modico strepitu decurrere vidi:
At quacunque trabes, obstructáq; saxa iacebant:
Spumeus, & feruens, et ab obice sæuior ibat.
Ecce cruentati redeunt: & Bacchus vbi esset,
Quærenti domino, Bacchum vidisse negarunt:
Hunc, dixere, tamen comitem, famulumq; sacrorū
*reuicti *Cepimus. & tradunt manibus post terga * ligatis,*
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.
Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat: & quanquam pœnæ vix tempora differt
O periture, tuáq; aliis documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum.
Et patriam, morisq; noui cur sacra frequentes.
† *Acestes Ille metu vacuus, nomen mihi, dixit, * Acœtes,*
Patria Mæonia est, humili de plebe parentes.
Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuenci,
Lanigerosque greges: non vlla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit, linoq; solebat, & hamis
Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
Ars illi sua census erat, cùm traderet artem.
Accipe, quas habeo, studij successor, et hæres
Dixit, opes, moriénsque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas: vnū hoc possum appellare paternū.
Mox ego, ne scopulis hærerem semper in iisdem,
Addidici regimen, dextra moderante carinæ
Flectere: & Oleniæ sydus pluuiale capellæ,

Taygetenq; Hyadasq; oculis, Arctónq; notaui,
Ventorúmq; domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delum Chiæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis,
Dóq; leues saltus, vdǽq; immittor arenæ.
Nox vbi consumpta est, Aurora rubescere primò
Cœperat: exurgo, laticésque inferre recentes
Admoneo, monstróq; viam, quæ ducit ad vndas.
Ipse quid aura mihi tumulo promittat ab alto
Prospicio, comitésq; voco, repetóq; carinam.
Adsumus en, inquit sociorum primus Opheltes:
Vtq; putat prædam deserto nactus in agro
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero, somnoque grauis titubare videtur,
Vixque sequi. specto cultum, faciemque, gradúmq;
Nil ibi, quod credi posset mortale, videbam,
Et sensi, & dixi sociis: quòd numen in isto
Corpore sit dubito, sed corpore numen in isto est.
Quisquis es ô faueas, nostrísque laboribus adsis:
His quóque des veniam pro nobis mitte precari.
Dictys ait, quo non alius conscendere summas
Ocyor antennas, prensóque rudente relabi.
Hoc Lybis, hoc flauus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, & qui requiéque modúmq;
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus:
Hoc omnes alij: prædæ tam cæca cupido est.
Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hîc mihi maxima iuris:
Inque aditu obsisto, furit audacissimus omni

De numero Lycabas,qui Tusca pulsus ab vrbe
Exilium dira pœnam pro cæde luebat.
Is mihi,dum resta,iuuenili guttura pugno
Rupit,& excussum misisset in æquora,si non
Hæsissem,quamuis amens in fune retentus.

FAB. IX. ARGVMENTVM

Liber aliquando Naxum insulã petens, in Tyrrhenos incidit,à quibus propter eximiã formæ pulchritudinẽ captus,pro præda nauigio impositus est.Qui vt vidit se nõ in Naxõ,ad quã vehi pactionis ratione cupiebat:sed in aliã duci regionem,armamẽta nauis in feras ac serpentes cõuertit,quo prodigio Tyrrheni statim exterriti,in pelagus se præcipites dedere ac in Delphinos mutati sunt.

Impia turba probat factum,tũ denique Bacchus

(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
Sit sopor, atque mero redeant in pectora sensus,
Quid facitis? quis clamor? ait: qua, dicite nautæ,
Huc ope perueni? quò me deferre paratis?
Pone metum Proreus, & quos contingere portis
Ede velis dixit, terra sistêre petita.
Naxon, ait Liber cursus aduertite vestros:
Illa mihi domus est, vobis erit hospite tellus.
Per mare falaces, perq; omnia numina iurant.
Sic fore, meq; iubent pictæ dare vela carinæ.
** Dextera Naxos erat, dextrà mihi lintea danti,* *Dextra.
Quid facis ô demēs? quis te furor? inquit Opheltes?* *Acestes
Pro se quisque timet: læuam pete maxima nutu
Pars mihi significat: pars, quid velit, aure susurrat.
Obstupui, capiátq; aliquis moderamina, dixi:
Méque ministerio scelerisq;, artisque remoui.
Increpor à cunctis, totumq; immurmurat agmen.
E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in vno
Nostro salus posita est, ait: & subit ipse, meúmque
Explet opus, Naxóque petit diuersa relicta.
Tum Deus illudens, tanquam modò deniq; fraudē
Senserit, è puppi pontum prospectat adunca,
Et flenti similis, Non hæc mihi littora nautæ
Promisistis, ait: non hæc mihi terræ rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est,
Si puerum iuuenes, si multi fallitis vnum?
Iamdudum flebam: lacrymas manus impia nostras
Ridet, & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior illo

Est Deus) adiuro tam me tibi vera referre,
Quàm veri maiora fide stetit æquora puppis
Haud litera, quàm si siccum nauale teneret,
Illi admirantes remorum in verbere perstant,
Veláque deducunt, gemináque ope currere tentant
Impediunt hæderæ remos, nexáque recuruo
Serpunt & grauidis distinguunt vela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circundatus vuis
Pampineis agitat velatám frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacráque inania lyncum,
Pictarumque iacent feta corpora pantherarum.
Exilicre viri (siue hoc insania fecit,
* cæpit. *Siue timor) primúsque Nedon nigrescere* pinnis,*
Corporéque. & presso spinæ curuamine flecti
Incipit, huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squãmámque cutis durata trahebat,
At Libys, abstantes dum vult obuertere remos,
Nautæ Tyrrheni in Delphinos. *In spatium resilire manus breue vidit, & illas*
Iam non esse manus, iam pinnas posse vocari,
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncóque repandus in vndas
Corpore desiluit: falcata nouissima cauda est:
Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ,
Vndique dant saltus, multáque aspergine rorant,
Emerguntq́; iterum, redeuntq́; sub æquora rursus,
Inque chori ludunt speciem, lasciuáque iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflãt.
De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)

Restabam olus, pauidus, gelidúsque, trementi
Corpore, vixque animum firmat Deus, excute dicēs
*Corde metum, * Diamque tene delatus in illam* * Chiāq;
*Accessi * sacris, Baccheáque sacra frequento,* * terris
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,
Inquit, vt ira moravires absumere posset.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciateque duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti. * Acestee
*Protinus abstractus solidis Tyrrhenus * Acœtes*
Clauditur in tectis, & dum crudelia iussæ
Instrumenta necis, ferrúmque, ignésque parantur,
Sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis
Sponte sua fama est, nullo soluente catenas.

FAB. X. ARGVMENT.

Cum rex Pētheus Bacchum denuò custodia clauderet, fores sua spōte patefactæ, & vincula manib9 eius defluxerunt. Tum Rex in mōtē Citherona adsacra se recepit, ibique Agauen matrē (quæ propter ipsius furorē animum à filio gerebat alienum, vnà cum sororibus adiuuantibus Ino & Autonoe) incitauit, vt eum sacra proterentem sua manu interimerēt, cruētisque lacerarent morsibus.

Perstat Echionides, noxiam iubet ire, sed ipse
Vadit, vbi festus facienda ad sacra Cytheron
Cantibus, & clara bacchantum voce sonabat,
Vt fremit acer equus, cùm bellicas ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæq; assumit amorem:
Penthea sic ictus longis vlulatibus, æther
Mouit, & audito clamore recanduit ira.

Monte ferè medio est cingentibus vltima syluis
Purus ab arboribus spectabilis vndique campus.

Hic oculis illum cernentem sacra profanis
Prima videt, prima est insano concita cursu,
Prima suum misso violauit Penthea thyrso
Mater: & ,ô geminæ, clamauit, adeste sorores:
Ille aper, in nostris errat qui maximus agris
Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in vnum
Turba furens, cunctæ coeunt, trepidumq; sequũtur,
Iam trepidam, iam verba minus violẽta loquentẽ,
Iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.
Saucius ille tamen, fer opem matertera, dixit,
Autonoë: moueant animos Actæonis vmbræ.
Illa quis Actæon nescit, dextramque precantis

Penthe⁹ à Bacchis discerpitur.

Abſtulit: Inoo lacerata eſt altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca ſed oſtendens deiectis vulnera membris,
Aſpice mater ait: viſis vlulauit Agaue,
Colláque iactauit, crinémque per aëra mouit:
Auulſúmque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io comites opus hoc victoria noſtra eſt.
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Iamq; malè hærentes alta rapit arbore ventus,
Quàm ſunt membra viri manibꝰ direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ noua ſacra frequẽtant.
Thuráque dant, ſanctasq; colunt Iſmenides aras.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER I.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Thebis cùm Tiresias Eueri filius diem festum sacrorum Liberi Patris edidisset, Alcithoe Minei filia, eiusdē ciuitatis in eodem permāsit iudicio cum sororibus suis, quo Pēthæus: quæ laræ potius operādæ studio quā sacrorū adesse voluerūt. Itaque rogata fuit Leuconie à sororibus, vt inter opus lanificii referret fabulas, quibus oblectarēt assuetū laborē. Quibus obsequi volens, secum dubitat de multis fabulis, nā plurimas notat, quam potissimum narret: an de Babylonia Derceti Nini filia in piscē versa: an de Semiramide eius filia in colūbā mutata: an de Naide nympha, que iuuenes propter libidinem suam solita erat in pisces immutare, vtq; in eundē casum reciderit: an de ea arbore, cuius poma albi coloris in sanguinē cesserunt: quæ quoniam trita non erat, placuit.

*Arsinoë

*At non * Alcithoë Mineias Orgia censet*
Accipiēda Dei: sed adhuc temeraria Bacchū
Progeniem negat esse Iouis: sociásque sorores
Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos
Immanesq; operum famulas dominásque suorum,
Pectora pelle tegi, crinales soluere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere Thyrsos
Iusserat. & seuam læsi fore numinis iram
Vaticinatus erat parēt matrésque, nurusque,

Telasq́;, & calathos infectáque pensa reponunt,
Thuráque dãt, Baccũq́; vocant, Bremiũq; Lyæũq́;,

Ignigenamq; satúmq; iterum, solúmque bimatrem.
Additur his Nyseúsque, indetõsúsque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis consitor vuæ,
Nyctelius q; Eleúsque parẽs, & Iacchus, & Euã,
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina Liber habes. tibi enĩ incõsũpta iuuẽta est:
Tu puer æternus, tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo: tibi, cùm sine cornibus astas,
Virgineum caput est: Oriens tibi victus, ad vsque
Decolor extremo quà cingitur India Gange.
Penthea tu venerande, bipenni ferúmq; Lycurgũ
Sacrilegos mactas, Tyrrhenáq; mittis in æquor
Corpora: tu biiugum pictis insignia frenis

Colla premis Lyncum: Bacchæ, Satiriq; sequuntur
Quique senex ferula titubantes ebrius artus
Silenus. Sustinet, & pando non fortiter hæret Asello,
Quacunq; ingrederis, clamor iuuenilis, & vnà
Fœmineæ voces, impulsáq; tympana palmis,
Concauáque æra sonant, longóque foramine buxus
Placatus, mitisque, rogant Ismenides, adsis,
Iussáque sacra colunt, solæ Meneides intus
Intempestiua turbantes festa Minerua,
Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulásque laboribus vrgent.
fusum E quibus vna leui deducens pollice filum,
Dum cessant aliæ, commentáque sacra frequẽtant,
Nos quoq;, quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Vtile opus manuum vario sermone leuemus:
Pérq; vices aliquid quod tempora longa videri
Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures
Dicta probant, primámq; iubent narrare sorores.
Illa quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat: & dubia est de te Babylonia narret
*Dirce * Decreti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna Palæstini credunt coluisse figura:
An magis vt sumptis illius filia pennis,
†mœ̃tib⁹ Extremos altis in * turribus egerit annos:
Nais an vt cantu, nimiúmque potentibus herbis
Verterit in tacitos iuuenilia corpora pisces,
Donec idem passa est: an, quæ poma alba ferebat,
Vt nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
* Hoc † Hæc placet, hæc, quoniam vulgaris fabula nõ est.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Pyramus & Thysbe, tã forma quã ætate pares, cùm cõtiguis habitarẽt ędibus, per rimã parietis sępe colloquẽtes, amoris fundamẽta iecerunt. Tãdem etiã inter se pacti sunt, vt matutino tempore ad monumẽtum Nini Regis, sub arbore Moro cõuenirẽt. Cùm autẽ celeri⁹ Thysbe ad destinatum se reciperet locũ, cõspectu Leænæ exterrita, abiecto amictu in syluam refugit: At fera à recenti præda ad fontẽ vicinum decurrẽs, vestẽ virginis relictã ore cruento lacerauit.

Talibus orsa modis, lana sua fila sequente:
Pyramus, & Thysbe, iuuenum pulcherrimus alter,
Altera quas Oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas habuere domos, vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis vrbem
Notitiam, primósq; gradus vicinia fecit:

Tempore creuit amor: tedæ quoq; iure coissent:
Sed vetuere patres, quod non potuere vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest: nutu, signisq; loquuntur.
*tectus *Quóq; magis tegitur, *tantò magis æstuat ignis.*
Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cùm fieret, paries domui communis vtrique.
Id vitium nulli per secula longa notatum,
(Quid non sentit amor?) primi vidistis amantes:
Et vocis fecistis iter, tutáq; per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe vbi constiterāt hinc Thysbe, Pyramus illinc,
Inq; vices fuerat captatus anhelitus oris.
Inuide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat vt sineres toto nos corpore iungi?
Aut hoc si nimium est, vel ad oscula dāda pateres?
Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur:
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.
Talia diuersa ne quicquam sede loquuti
Sub noctem dixere vale, partiq; dedêre
Oscula quisq; suæ non peruenientia contrà.
Postera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq; pruinosas radiis siccauerat herbas:
Ad solitum coiere locum: tum murmure paruo
* in *Multa prius questi statuunt *vt nocte silenti*
Fallere custodes foribúsq; excedere tentent:
Cúmq; domo exierint, vrbis quoq; tecta relinquāt.
Néve sit errandum lato spatiantibus aruo,
Conueniant ad busta Nini, lateántq; sub vmbra

Arboris arbor ibi niueis vberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux tardè discedere visa
*Præcipitatur aquis, & aquis nox*erit ab iisdem.* *surgit
Callida per tenebras versato cardine Thysbe
Egreditur, fallitq; suos, adopertáque vultum
Peruenit ad tumulum, dictáq; sub arbore sedit.
Audacem faciebat amor. venit ecce recenti
Cæde leæna boum spumantes oblita rictus,
Depositura sitim vicini fontis in vnda.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thysbe
Vidit, & obscurum timido pede fugit in antrum:
Dumq; fugit, tergo velamina lapsa relinquit.
Vt lea sæua sitim multa compescuit vnda,
Dum redit in syluas, inuentos fortè sine ipsa
Ore cruentato tenues laniauit amictus.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Post Thisbes abitū, Pyramus ad locum destinatum aliquanto serius veniens, amictū sanguine cōspersum reperit. Existimās igitur eā à fera deuoratā, sibimetipsi suo gladio mortē cōsciscit. Deinde Thysbe deposito metu, ad eundē reuersa locum, cum videret se causam necis adolescenti præbuisse, ne diutius in mœrore sola existeret, eodem ferro se trāsfixit, quorum cruore morus arbor aspersa albos suos fructus in sanguineum colorem conuertit.

Serius egressus vestigia vidit in alto
Puluere certa feræ, totoq; expalluit ore
Pyramus, vt verò vestem quoque sanguine tinctā
Repperit, Vna duos, inquit, nox perdet amantes.

Æ quibus illa fuit longa dignißima vita:
Nostra nocens anima est. ego te miseranda peremi,

In loca plena metus, qui iußit nocte venires,
Nec prior huc veni. nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu,
O quicunque sub hac habitatis rupe leones.
Sed timidi est optare necem. velamina Thysbes
*Tollit, & ad pactæ *se confert arboris umbram.* (*secum fert)
Utq; dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti,
Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus
Quoq; erat accinctus, demisit in ilia ferrum.
Nec mora feruenti moriens è vulnere traxit,
Et iacuit resupinus humo, cruor emicat altè,
Non aliter, quàm cùm vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenui stridente foramine longas

Pyramus amoris impatiētia sibi ipsi man⁹ infert.

Eiacula-

Eiaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aspergine cædis in atram
Vertuntur faciem, madefactáq; sanguine radix
Purpureo tingit prudentia mora colore.
Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
Illa redit, iuuenemq; oculis, animóq; requirit:
Quantáque vitarit narrare pericula gestit.
Vtq; locum, & visam cognoscit in arbore formam,
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum retróq; pedem tulit: oráque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
Quod fremit exigua cùm summũ stringitur aura.
Sed postquam remorata suos cognouit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos:
*Et laniata comas, amplexáque corpus * amantis,* *amatũ
Vulnera suppleuit lacrymis, fletúmq; cruori
Miscuit: & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamauit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde: tua te charissima Thysbe
Nominat: exaudi, vultúsq; attolle iacentes.
Ad nomen Thysbes oculos in morte grauatos* *iam
Pyramus erexit, visaq; recondidit illa.
Quæ postquam vestemq; suam cognouit, & ense
Vidit ebur vacuum, Tua te manus, inquit, amorq;
Perdidit infelix. est & mihi fortis in vnum
Hæc manus: est & amor: dabit hic in vulnera vires.
Persequar extinctum, lethiq; miserrima dicar
Causa, comésq; tui quiq; à me morte reuelli

Heu sola poteras, poteris nec morte reuelli.
His tamen amborum verbis estote rogati,
O multum miseriq; mei, illiúsque parentes.
Vt quos certus amor, quos hora nouissima iunxit,
Componi tumulo non inuideatis eodem.
At tu quæ ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis vnius, mox es tectura duorum
Signa tene cædis, pullósque, & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
Dixit: & aptato pectus mucrone sub imum,
Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes,
Nam color in pomo est, vbi permaturuit, ater:
Quódq; rogis superest, vna requiescit in vrna.

Tysbe ferro incubuit.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Sol postquã Martem olim cum Venere coëuntem cerneret, ad Vulcanũ eius maritum hoc facinꝰ detulit, qui suprã modum indignatus, catenis tenuissimis instar retium, cubile circumdedit, quibꝰ Martẽ cum Venere rẽ habentẽ sic implicauit, vt alter ab altera diuelli nullo modo posset. Patefacto deinde cubiculo ambos omnium Deorum oculis spectandos subiecit, & eorum malitiã apertè hoc pacto retexuit.

Desierat, mediúmq; fuit breue tempus, & orsa est
Dicere Leucothoë vocem tenuere sorores.
Hunc quoque, siderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem. Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidisse Deus. videt hic Deus omnia primus.
Indoluit facto, Iunonigenæq; marito

Furta tori, furtíq. locum monstrauit. at illi Vulcan9 mulciber
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,

Excidit. extemplò graciles ex ære catenas,
Retiáque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat, non illud opus tenuißima vincant
Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
Vtq; leues tactus, momentáq; parua sequantur,
Efficit, & lecto circundata collocat aptè.
Vt venêre torum coniux & adulter in vnum,
Arte viri, vinclísq; noua ratione paratis,
In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
Lemnius extemplò vacuas patefecit eburnas,
Admisitq; Deos: illi iacuere ligati
Turpiter, atque aliquis de Diis non tristibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risere, diúque

Hac fuit in toto notißima fabula cœlo.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Ven⁹ propter adulterium suum, à Sole diuulgatum, ei Leucothoes, filiæ Orchami Archemenię princ pis & Eurynomenes amorē immisit, qui vt cōmodius ea potiretur, se in matris Eurymones formā trāsmutauit. Cùm verò pater Orchamus eā vitiatā esse, indicio Clitiæ Solis amicæ cognouisset, filiā sub terrā defodit, quæ deinceps misericordia Phœbi, in virgā seu arborem thuris est conuersa.

Exigit indicij memorem Cythereia pœnam,
Inq; vices illum, tectos qui læsit amores,
Lædit amore pari. quid nunc Hyperione nate
Forma, colórq; tibi radiatáq; lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus vris,
Vreris igne nouo: quiq; omnia cernere debes,

Leucothoën spectas, & virgine figis in vna,
Quos mundo debes oculos, modò surgis Eoo
Temporius cœlo, modò serius incidis vndis,
Spectandíque mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum, vitiúmque in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quòd Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles: facit hunc amor ipse colorem,
Diligis hanc vnam: nec te Clymeneq;, Rhodosque,
Nec tenet Aeææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæq; tuos Clytie quamuis despecta † petebat † *tenebat.*
Concubitus, ipsóque illo graue vulnus habebat
Tempore. Leucothoë multarum obliuia fecit:
Gentis odoriferæ, quàm formosissima partu
Edidit Eurymome, sed postquàm filia creuit,
Quàm mater cunctas, tam matrem filia vicit. Apollinis amor erga Leucothoën.
Rexit Achemenias vrbes pater Orchamus: ísque
Septimus á prisco numeratur origine Belo.
Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
Ambrosiam pro gramine habent, ea fessa diurnis
Membra ministeriis nutrit, reparátque labori.
Dúmque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt,
Noxq; vicē peragit, thalamos Deus intrat amatos,
Versus in Eurynomes faciem genitricis, & inter
Bis sex Leucothoën famulas ad lumina cernit
Læuia versato ducentem stamina † fuso. † *filo*
Ergo vbi ceu mater charæ dedit oscula natæ,
Res, ait, arcana est, famulæ discedite, néue
† Eripite arbitrium matri secreta loquendi. † *Arripite.*

Paruerant: thalamóque Deus sine teste relicto,
Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
Mundi oculus, mihi, crede, places, pauet illa, metuq;
Et colus, & fusus digitis cecidere remißis:
Ipse timor decuit. nec longius ille moratus
In veram rediit speciem, solitumq; nitorem.
Et virgo quamuis inopino territa visu,
Victa nitore Dei, posita vim passa querela est,
Inuidit Clytie (neque moderatus in illam
Solis amor fuerat) stimulatáque pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatúmque parenti
Indicat. ille ferox, immansuetúsque precantem,
Tendentémque manus ad lumina Solis & ille
Vim tulit inuitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo, tumulúq; super grauis addit arenæ.
Dißipat hunc radiis Hyperione natus, iterq;
Dat tibi, quo poßis defossos promere vultus.
Nec tu iam poteras enectum pondere terræ
Tollere nympha caput, corpúsque exãgue iacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat in viuum tentat reuocare calorem,
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
Nectare odorato sparsit corpúsq;, locúmque,
Multaq; * cõquestus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœlesti nectare corpus
Delicuit, terrámque suo madefecit odore:

Leucothoe defoditur viua.

*præquestus

Virgáque per glebas sensim radicibus actis
Turea surrexit, tumulúmque cacumine rupit.
At Clytien, quamuis amor excusare dolorem,
Indiciúmque dolor poterat, non amplius autor
Lucis adit, Venerísque modum sibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus vsa
Nympharum impatiens: & sub Ioue nocte, diéque
*Sedit humo nuda, * madidis incompta capillis:* * nudis
Pérque nouem luces expers vndæqúe, cibíque,
Rore mero, lacrymísque suis ieiunia pauit.
Nec se mouit humo, tantùm spectabat euntis
*Ora Dei, vultúsque suos * flectebat ad illum.* * vertebat
Membra ferunt hæsisse solo partémque coloris
Luridus exangues pallor conuertit in herbas:
Est in parte rubor, violæqúe simillimus ora
Flos tegit, illa suum, quamuis radice tenetur,
Vertitur ad Solem, mutatáque seruat amorem. Clytie in heliotropiũ.
Dixerat, & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuisse negant, pars omnia veros
Posse Deos memorant: sed non est Bacchus in illis.
Poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores:
Quæ radio stantis percurrens flamina telæ,
Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in saxum: tantus dolor vrit amantes.
*Nec * loquar, vt quondam naturæ iure nouato*
Ambiguus fuerit modò vir modo fœmina, Scythõ. * loquor Scython in fœminam.
Te quoque nunc Adamas, quondã fidißime paruo
Celme Ioui, largóque satos Curetas ab imbri,

Et Crocon in paruos versum cum Smilace flores
Prætereo: dulcique animos nouitate tenebo.

FAB. VI. ARGVMENTVM

Hermaphroditus Mercurii & Veneris filius, à Naiadibus Nymphis in Mõte Ida educatus, relictis earum sedibus, ad fontem Salmacis & Nymphæ peruenit, eúmque tandem ingressus, statim complexibus Naiadis colligatus, nec antè ab ea dimissus est, quàm à Diis impetrasset, vt in vnam eãdémque speciem ambo mutarentur, ita duobus coniunctis corporibus, Hermaphroditus tam masculinum quàm fœmininum sexum est adeptus.

Vnde sit infamis, quare malè fortibus vndis
Salmaci fons. *Salmacis eneruet, tactó sq; remolliat artus*
Discite, causa latet, vis est notißima fontis.
Mercurio puerum diua Cythereide natum

Naiades Idæis enutriuere sub antris:
Cuius erat facies, in qua matérque, patérque
Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cùm primùm fecit quinquennia, montes
Deseruit patrios: Idáque altrice relicta
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat, studio minuente laborem.
Ille etiam Lyceas vrbes, Lyciæque propinquos
Caras adit: videt hîc stagnum lucentis ad imum
Vsque solum lymphæ, non illic ranna palustris,
Nec steriles vluæ, nec acuta cuspide iunci:
Perspicuus liquor est, stagni tamen vltima viuo
Cespite cinguntur, semperque virentibus herbis,
Nympha colit. sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
Soláque Naiadum celeri non nota Dianæ,
Sæpe suas illi fama est dixisse sorores,
Salmaci vel iaculum, vel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia misce. Salmacis amat Hermaphroditum.
Nec iaculum sumit, nec pictas illa pharetras,
Nec sua cum duris venatibus otia miscet:
Sed modò fonte suo formosos perluit artus:
*Sæpe * Cytoriaco deducit pectine crines,* * *Cyteriaco.*
Et quid se deceat, spectatas consulit vndas.
Nunc perlucenti circundata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores: & tunc quoque fortè legebat,
Cùm puerum vidit, visumq; optauit habere.
Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,

Quàm se composuit, quàm circumspexit amictus,
Et finxit vultum, & meruit formosa videri,
Tunc sic orsa loqui: Puer ô dignissime credi
Esse Deus, seu tu Deus es, potes esse Cupido:
Siue es mortalis, qui te genuere beati.
Et mater felix, & fortunata profectò
† oscula *Si qua tibi soror est, & quæ dedit † vbera nutrix:*
Sed longè cunctis, longéque beatior illa est,
Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere teda.
Nunc tibi siue aliqua est, mea sit furtiua voluptas:
Seu nulla est, ego sim, thalamũque ineamus eundẽ.
Nais ab his tacuit: pueri rubor ora notauit.
Nescit quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
† pomis *Hic color aprica pendentibus arbore † malis,*
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cùm frustra resonant æra auxiliaria, Lunæ.
Poscenti Nymphæ sine fine sororia saltem
Oscula, iámque manus ad eburnea colla ferenti,
† Desine? vel *† Desinis? aut fugio, tecúmque ait, ista relinquo?*
Salmacis extimuit, locáque hæc tibi libera trado
Hospes, ait: simulátque gradu discedere verso.
Tum quoque respiciẽs, fructicúmque recõdita sylua
Delituit, flexúmque genu summisit, at ille
Vt puer, & vacuus, & inobseruatus in herbis
Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus vndis
Summa pedum, talóque tenus vestigia tingit.
Nec mora, temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum verò obstupuit, nudæqúe cupidine formæ

Salmacis exarsit: flagrãt quoq; lumina Nymphæ.
Non aliter, quàm cum puro nitidissimus orbe
Opposita speculi referitur imagine Phœbus.
Vixque morã patitur, vix iam sua gaudia differt:
Iam cupit amplecti, iam se malè continet amens.
Ille cauis velox applauso corpore palmis
Desilit in latices, alternáque brachia iactans
In liquidis translucet aquis: vt eburnea siquis
Signa tegat claro, vel candida lilia vitro.
Vicimus, & meus es, exclamat Nais: & omni
Veste procul iacta, mediis immittitur vndis,
Pugnantémque tenet, luctantiáque oscula carpit,
Subiectátque manus † inuitáque pectora tangit: † *inuictáque*
Et nunc hac inueni, nunc circunfunditur illac.
Denique nitentem contrà, elabíque volentem
Implicat, vt serpens, quàm regia sustinet ales,
Sublimémque rapit, pendens caput illa, pedésque
Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.
Vtq; solent hederæ longos intexere truncos:
Vtq; sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.
Perstat Athlãtiades, speratáque gaudia Nymphæ
Denegat, illa premit, demissáque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies: ita Dij iubeatis, & istum
Nulla dies à me, nec me diducat ab isto.
Vota suos habuêre Deos, nam † mista duorum
Corpora iunguntur, faciésque inducitur illis
Vna, velut si quis conducat cortice ramos,

† *mixta*
Ex hermaphrodito & Salmacide vnum corpus.

Crescendo iungi, paritérque adolescere cernat.
Sic vbi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt, sed forma duplex: nec fœmina dici
Nec puer vt possit: neutrumq́; , & vtrūque videtur.
Ergo vbi se liquidas, quò vir descenderat, vndas
Semimarem fecisse videt, mollitáque in illis
Membra, manus tendens, sed iam non voce virili,
Salmacis fons effœminat. *Hermaphroditus ait: nato date munera vestro*
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semiuir, & tactis subitò mollescat in vndis.
Motus vterque parens, nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
Finis erat dictis: & adhuc Mineia proles
Vrget opus, spernitq́; Deum, festumq́; profanat:
Tympana cùm subitò non apparentia raucis
Obstrepuere sonis, & adunco tibia cornu.
Tinnuláq; æra sonāt, & olent myrrhæqúe, crocíque:
Résque fide maior, cœpère virescere telæ,
Inq́; hederæ faciem pendens frondescere vestis.
*frondes *Pars abit in* vites, & quæ modò fila fuerunt,*
Palmite mutantur: de stamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat vuis.
Iámque dies exactus erat tempúsque subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repentè quati, pinguésque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucent ignibus ædes,
Falsáque sæuarum simulacra vlulare ferarum.

Fumida iandudum latitant per tecta sorores,
Diuersæque locis ignes, ac lumina vitant.
*Dűq; * petunt tenebras, paruos mẽbrana per artus* * tenent
Porrigitur, tenuésque includunt brachia pennæ:
Nec, qua perdiderint veterem ratione figuram,
Scire sinunt tenebræ, non illas pluma leuauit:
Sustinuere tamen se perlucentibus alis.
Conatæq; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt, peraguntq; leui stridore querelas.
Tectaq;, non syluas, celebrant: lucemq; perosæ
Nocte volant, seróque tenent à vespere nomen. Vespertiliones à vespere.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Iuno (grauiter ferẽs, quòd Ino Cadmi filia, Bacchi nutrix sororibus punitis, cum duobus remaneret liberis in vita, contemptrix numinis sui) per Tænarum promontorium Peloponesi inferorum sequẽs iter, ad Erinnes vltrices impiorum descendit, & vnam è furiis nomine Thesiphonem excitauit, eidémque adiunctis tam precibus quàm minis seriò institit, vt Athamanta regem Thebarum vnà cum Ino coniuge, aduersarios numinis sui, vlcisceretur: cuius imperium Dea Tartarea statim expediuit.

Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat: magnásque noui matertera vires
Narrat vbique Dei: de totque sororibus expers
Vna doloris erat, nisi quem fecêre sorores.
Aspicit hãc natis, thalamoq; Athamãtis habẽtem
Sublimes animos, & alumni numine Iuno:
Non tulit: & secum: Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoq; immergere nautas,
Et laceranda suæ nati dare viscera matri.

Et triplices operire nouis Mineidas alis:
†multos Nil poterit Iuno, nisi † multos flere dolores?

Idq; mihi satis est: hac vna potentia nostra est?
Ipse docet, quid agam fas est & ab hoste doceri
Quidque furor valeat, Pentheïa cæde satísque,
Ac super ostendit: cur non stimuletur, eátque
Per cognata suis exempla sororibus Ino?
Est via decliuis funesta nubila taxo,
Ducit ad infernas per muta silentia sedes:
Styx nebulas exhalat iners, vmbraque recentes
Descendunt illàc simulacráque functa sepulcris.
Pallor, hyémsque tenent latè loca senta: nouique,
Quà sit iter, manes Stygiam quod ducat ad vrbē,
Ignorant, vbi sit nigri fera regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas vndique portas

Vrbs habet: vtq; fretum de tota flumina terra,
Sic omnes animas locus accipit ille, nec vlli Inferorum descriptio.
Exiguus populo est, turbámue accedere sentit.
Errant exangues sine corpore, & ossibus vmbræ:
Pársque forum celebrant, pars imi tecta tyranni:
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
Exercent: aliam partem sua pœna coërcet.
Sustinet ire illuc cælesti sede relicta,
(Tantum odiis, iræqúe dabat) Saturnia Iuno.
Quò simul intrauit, sacróque à corpore pressum
Intremuit limen, tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus simul edidit, illa sorores Cerberus triceps.
Nocte vocat genitas, graue & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas adamante sedebant,
Déque suis atros pectebant crinibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis vmbras,
Surrexere Deæ, sedes scelerata vocatur.
Viscera præbebat Tityus lanianda, nouémque Tityus
Iugeribus distractus erat, tibi Tantale nullæ Tãtalus.
Deprẽdũtur aquæ: quæqúe imminet, effugit arbor.
Aut petis, aut vrges ruiturum Sisyphe saxum.
Voluitur Ixion, & se sequitúrque, fugítque, Sisyphus. Ixion.
Molirique suis letum patruelibus ausæ Danaides.
Assiduè repetunt, quas perdunt, Belides vndas.
Quos omnes facie postquàm Saturnia torua
Vidit, & ante omnes Ixiona, rursus ab illo
Sisyphon aspiciens, cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas, Athamanta superbum
Regia diues habet, qui me cum coniuge semper

Spreuit? Et exponit causas odiique viaq;,
Quidque velit, quod vellet, erat, ne regia Cadmi
*sorores *Staret, et in facinus traheret Athamanta *furores.*
Imperium, promissa, preces confundit in vnum,
Sollicitátque deas, sic hæc Iunone locuta,
Tisiphone canos, vt erat turbata, capillos
* colubras *Mouit, & obstantes reiecit ab ore * colubros:*
Atque ita, non longis opus est ambagibus, inquit:
Facta puta, quæcunque iubes: inamabile regnum
Desere, téque refer cœli melioris ad auras.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Tisiphone vna ex Eumenidibus Iunonis imperio patẽs, relicta Ditis regia, sese ad superos recepit. Quæ postquam ad aulã Athamantis peruenit, in sinum eius, & cõiugis horribiles angues, & virus effudit, quibus animi eorum, corporibus haud infectis, grauissimè sunt læsi, tãtoque furore perciti, vt sensus amborum prorsus à pristinis moribus alienati fuerint, & ipsi tãdẽ vnà cùm liberis, miserrimos cruciatus pertulerũt.

Læta redit Iuno: quam cœlum intrare parantem
Furiarum ornatus. *Roratis lustrauit aquis Thaumantias Iris.*
Nec mora, Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem, fluidóque cruore rubentem
Induitur pallam, tortóque incingitur angue,
Egreditúrque domo, luctus comitatur euntem,
Et pauor, & terror, trepidóque insania vultu.
Limine constiterat: postes tremuisse feruntur
Aeolij, pallórque fores infecit acernas.
Sólque locum fugit, monstru exterrita coniux.

Territus

Territus est Athamas, tectóque exire parabant.
Obstitit infelix, aditúmque obsedit Erinnys:

Nexáque vipereis distendens brachia nodis,
Cæsariem excussit: motæ sonuere colubræ.
Pársque iacent humeris; pars circum pectora lapsæ
Sibila dant, saniemq; vomunt, linguisq; coruscant.
Inde duos mediis abrupit crinibus angues,
Pestiferaq; manu raptos immisit. At illi
Inoósque sinus, Athamanteósque pererrant,
*Inspirantq; graues * animos, nec vulnera mẽbris* †animas
*Vlla ferunt: mens est, quæ * diros sentiat ictus.* * duros
Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
Oris Cerberei spumas, & virus Echidnæ,
Erroresque vagus, cæcæque obliuia mentis,

L

Et scelus, & lacrymas, rabiémque, et cædis amorē,
* tincta *Omnia trita simul: quæ sanguine * mista recenti*
Coxerat ære cauo viridi versata cicuta.
Dúmque pauent illi, vertit furiale venenum
* vultus * *Pectus in amborũ, præcordiaq; intima mouit.*
Tum face iactata per eundem sæpius orbem,
Consequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, iussique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis, sumptumq; recingitur anguem.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Athamas Tisiphone Dea infernali vnà cum vxore ad insaniã redactus, Learchum filium suum, quasi in venatione pro fera interficit. Ino autem Melicertam filium è scopulo secum in profundum æquor præcipitauit: Qui Veneris precibus pro nepote factis, à Neptuno pelagi rectore, in Deorum cessere numerũ, ita vt Melicerta Palæmon, & Ino Leucothoe inter maximos Deos nuncuparentur: Comites verò Inus partim lapides, partim volucres euasere.

Protinus Aeolides media furibundus in aula
Clamat, Io comites his retia tendite syluis:
Hîc modò cum gemina visa est mihi prole leæna:
Athamas furês vxorem & filium Learchum interficit.
Vtq; feræ sequitur vestigia coniugis amens:
Déque sinu matris ridentem, & parua Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis, térque per auras
More rotat fundæ, rigidóque infantia saxo
Discutit ora ferox, tum denique concita mater,
Sed dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,
Exululat, sparsisq; fugit malè sana capillis:

Téque ferens paruum nudis Melicerta lacertis,
Euohe Bacche sonat, Bacchi sub nomine Iuno

Risit: & hos vsus præstet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus scopulus, pars ima cauatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus vndas:
Summa riget, frontémq; in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,
Séque super pontum nullo tardata timore
Mittit, onúsque suum percussa recanduit vnda.
At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est: ô numen aquarum,
Proxima cui cœlo cessit Neptune potestas,
Magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenso,
Et diis adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto est:

Si tamen in medio quondam concreta profundo
† gratúmque *Spuma fui,* Graiúmque manet mihi nomē ab illa.*
Annuit oranti Neptunus, & abstulit illis
Quod mortale fuit, maiestatémque verendam
Imposuit, noménque simul, faciémque nouauit:
Leucotheáque Deum cum matre Palamona dixit.
Sidoniæ comites, quantum valuere, secutæ,
Signa pedum primo videre nouissima saxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
Deplanxere domum, scissis cum veste capillis.
Vtq; parum iustæ, nimiúmque in pellice sæuæ,
Inuidiam fecere Deæ, conuitia Iuno
Non tulit: & faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sæuitiæ monimenta meæ, res dicta secuta est.
Nam quæ præcipuè fuerat pia, persequar, inquit,
In freta reginam: saltúmque datura moueri
Haud vsquam potuit, scopulóque affixa cohæsit.
Altera, dum solito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
Illa, manus vt fortè tetenderat in maris vndas:
Matronę Thebanæ in saxa & volucres. *Saxea facta manus in easdem porrigit vndas.*
Huius, vt arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos subitò digitos in crine videres.
Quo quæque in gestu deprensa est, hæsit in illo
† Mineides *Pars volucres factæ, quæ nūc quoque gurgite in illo*
Aequora distringunt summis † Cadmeides alis.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Cadmus Agenoris filius, variis suorum calamitatibus & infortuniis vexatus, Thebarum sedem perosus, vnà cum Hermione, Martis & Veneris filia, coniuge sua, inde recessit, séque in Illyriam contulit, vbi cum vxore à Diis in speciem Draconis conuertebatur, qui ambo deinceps in syluarum latebras repsêre & memores adhuc humanæ formæ ab hominibus lædendis abstinuerunt.

Nescit Agenorides natam, paruúmque nepotem
Aequoris esse Deos, luctu, seriéque malorum
Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor vrbe sua, tanquam fortuna locorum,
Non sua se premeret: longisque erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.

Iamque malis, annisq; graues dũ prima retractant
Fata domus, relegúntque suos sermone labores,
Num sacer ille mea traiectus cuspide serpens,
Cadmus ait, fuerat tum, cum Sidone profectus
Vipereos sparsi per humum noua semina dentes?
Quem si cura Deûm tam certa vindicat ira,
Ipse precor serpens in longam porrigat aluum.
Dixit: & vt serpens in longam tenditur aluum,
Durataque cuti squamas increscere sentit,
Nigraq; cæruleis variari corpora guttis:
In pectúsque cadit pronus: commissáque in vnum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura.
Brachia iam restant: quæ restant brachia tendit,
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede ô coniux, accede miserrima, dixit,
Dumq; aliquid superest de me, me tange: manumq;
Accipe dũ manus est, dũ non totũ occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente
In partes est fissa duas: nec verba loquenti
Sufficiunt: quotiesq; aliquos parat edere questus,
Sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora coniux,
Cadme mane, teq; infelix his exue monstris.
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi sũt humeriq;, man⁹q;?
Et color, & facies? &, dum loquor omnia? cur non
Me quoque cœlestes in eundem vertitis anguem?
Dixerat: ille suæ lambebat coniugis ora,
Inq; sinus charos, veluti cognosceret, ibat.
Et dabat amplexus, assuetáq; colla petebat.

Quisquis adest (aderant comites) terretur, at illis
Lubrica † permulcent cristati colla draconis: †permul
Et subitò duo sunt, iunctóque volumine serpunt, cet
Donec in oppositi nemoris subiere latebras. * perlu-
*Nũc quoq; nec fugiũt * hominẽ, nec vulnere lædũt:* cent
Quídq; prius fuerint, placidi meminere dracones. * homi-
Sed tamen ambobus versæ solatia formæ nes.
Magna nepos dederat, quam debellata colebat
India, quem positis celebrabat Achaïa templis,
Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius superest qui mœnibus arceat vrbis
Argolicæ, contráque Deum ferat arma, genúsque
Nõ putat esse Deum, neque enim Iouis esse putabat
Persea, quem pluuio Danaë conceperat auro. Perseus
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri) ex plu-
Tam violasse Deum, quàm non agnosse nepotem uio auri
Pœnitet, impositus iam cœlo est alter, at alter cõcubi-
Viperei referens spolium memorabile monstri, tu.
Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
Cúmque super Libycas victor penderet arenas
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ:
Quas humus exceptas varios animauit in angues:
Vnde frequens illa est, infestáque terra colubris.

FAB. XI. ARGVMENTVM

Atlas Rex Mauritaniæ, Iapeti & Pleiones (seu vt quidã volũt) Clymenes fili⁹ à Themide, quæ initio Antistes Deorũ erat, respõsum accepit, ne quẽ hospitio ex progenie Iouis susciperet, si modò vellet hortũ, in quo poma erãt aurea, saluum & integrũ retinere. Cùm

igitur eam ob causam Perseo, ex assiduo cursu defatigato, requiescendi apud se locum denegasset, is prolatum ei caput Gorgonis obiecit, quo viso Atlas in montem eiusdem nominis est transmutatus:

Inde per immensum ventis discordibus actus
Nunc huc, nunc illuc exemplo nubis aquosæ
†æquore *Fertur, & ex alto seductas† æthere longè*
Despectat terras, totúmque superuolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus.
Iamq; cadente die veritus se credere nocti
†regis *Constitit Hesperio † regnis Atlantis in orbe:*
Exiguámque petit requiem, dum Lucifer ignes
Euocet Auroræ, cursúsque Aurora diurnos.
Hìc hominum cunctis ingenti corpore præstans

Iapetionides Atlas fuit, ultima tellus
Rege sub hoc, & pontus erat, qui solis anhelis
Aequora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidémque armenta per herbas
Errabant, & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.
Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Iuppiter autor:
Siue es mirator rerum, mirabere nostras.
Hospitium requiémque peto, memor ille vetustæ
Sortis erat, dederat Themis hãc Parnaßia sortem:
Tempus Atla veniet, tua quo spoliabitur auro
Arbor: & hunc prædæ titulum Ioue natus habebit.
Id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat seruanda draconi,
Arcebátque suis externos finibus omnes.
Huic quoque vade procul, ne longè gloria rerum
Quas mentiris, ait, longè tibi Iuppiter absit.
Vímque minis addit, manibúsque expellere tentat
Cunctantem & placidis miscentem fortia dictis.
Viribus inferior quis enim par esset Atlantis
Viribus? at quoniam parui tibi gratia nostra est,
Accipe munus, ait, læuáque à parte Medusæ
Ipse retro versus squalentia protulit ora,
Quantus erat, mons factus Atlas, nã barba comæq;
In syluas abeunt: iuga sunt humerique, manúsque:
Quod caput antè fuit, summo est in mõte cacumẽ:
*Ossa lapis fiunt, tum partes * altus in omnes*

Atlas Rex mauritaniæ.

Draco obseruãs aurea mala.

Atlas in montẽ.

* actus

Creuit in immensum (sic Dij statuistis) & omne
Cum tot sideribus cælum requieuit in illo.

FAB. XII. ARGVMENTVM.

Perseus per Aethiopiam iter faciens, postquã Andromedã propter superbiã matris quæ se Nereidum Nympharum pulchritudini prætulerat, saxo alligatam, ac marinæ beluæ obiectam vidit, captus specie eius exarsit. Faciens igitur pactionem cum Cepheo, Iasi filio, Aethiopum rege, & Casiopea parentibus virginis, vt si beluam interemisset, ea sibi matrimonio traderetur, confestim draconem telis suis transfodit, & hac ratione puellam est adeptus.

Clauserat Hippotades æterno carcere ventos,
Admonitórque operum cælo clarissimus alto
Lucifer ortus erat: pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraque pedes, teloque accingitur vnco,

Et liquidum motis talaribus aëra findit,
Gentibus innumeris, circúmque infráque relictis,
Aethiopum populos, Cepheáque conspicit arua,
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas iniustus iusserat Ammon. Andromeda obiecta serpenti,
Quam simul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades, nisi quòd leuis aura capillos
Mouerat, & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus esset opus, trahit inscius ignes,
*Et stupet, * eximiæ correptus imagine formæ,* *et visæ
Penè suas quatere est oblitus in aëre pennas.
Vt stetit, ô, dixit, non istis digna catenis,
Sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
Pande requirenti nomen, terræqúe, tuúmque,
Et cur vincla geras, primò silet illa, nec audet
Appellare virum virgo: manibúsque modestos
Celasset vultus, si non religata fuisset.
Lumina, quod potuit, lacrymis impleuit obortis.
Sæpius instanti, sua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræqúe, súúmque,
Quantáque maternæ fuerit fiducia formæ
Indicat: & nondum memoratis omnibus, vnda
Insonuit, veniénsque immenso bellua ponto
Imminet, & latum sub pectore possidet æquor.
Conclamat virgo, genitor lugubris, & vna
Mater adest, ambo miseri, sed iustius illa.
Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus
Plangoréinque ferũt, vinctóq; in corpore adhærẽt,
Tunc sic hospes ait: lacrymarum longa manere

Tempora vos poterũt: ad opẽ breuis hora ferẽda est.
Hanc ego si peterem Perseus Ioue natus, & illa,
Quam clausam impleuit fœcundo Iuppiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
Aethereas ausus iactatis ire per auras:
Præferrer cunctis certè gener addere tantis
Dotibus et meritum (faueant modò numina) tento.
Vt mea sit, seruata mea virtute, paciscor.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittúntque super regnum dotale parentes.
Ecce, velut nauis prefixo consita rostro
Sulcat aquas iuuenum sudantibus acta lacertis:
Sic fera dimotis impulsu pectoris vndis.
Tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
Funda potest plumbo medij transmittere cœli:
Cùm subitò iuuenis pedibus tellure repulsa
Arduus in nubes abiit, et in æquore summo
Vmbra viri visa est: visam fera sæuit in vmbram.
Vtque Iouis præpes, vacuò cum vidit in aruo.
Præbentem Phœbo liuentia terga draconem,
Occupat aduersum: neu sæua retorqueat ora
Squamigeris auidos figit ceruicibus vngues:
Sic celeri misso præceps per inane volatu
Terga feræ pressit, dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curuo tenus abdidit hamo.
Vulnere læsa graui modò se sublimis in auras
Attollit, modò subdit aquis, modo more ferocis
Versat apri, quem turba canum circunsona terret.
Ille auidos morsus velocibus effugit alis.

*Quáq; *patent, nunc terga cauis super obsita cõchis* * pates
Nunc laterum costas, nunc quà tenuissima cauda
Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit: maduere graues aspergine pennæ
Nec bibulis vltrà Perseus talaribus ausus
Credere, conspexit scopulum, qui vertice summo
Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupisque tenens iuga prima sinistra,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cùm plausu, clamor, superásq; deorum
Impleuere domos gaudent, generúmq; salutant, Andromeda liberatur à Perse.
Auxiliúmq; domus, seruatorem q; fatentur
Caßiope, Cepheusq; pater resoluta catenis
Incedit virgo preciúmq; & causa laboris.
Ipse manus hausta victrices abluit vnda:
Anguiferumq; caput dura ne lædat arena.
Mollit humum foliis, natásque sub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora medusæ.
Virga recens, bibuláque etiam nunc viua medulla
Vim rapuit monstri, tactúque induruit huius
Percepitque nouum ramis & fronde rigorem.
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent: Virgæ in coralia
Semináque ex illis vt erant iactata per vndas,
Nunc quoque coraliis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant vt ab aëre, quódque
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

FAB. XIII. ARGVMENTVM

Medusa Gorgo Phorci filia, cũ propter pulchritudinem à pluribus peteretur, cõiugium Neptuni effugere non potuit. Hæc quia in Tẽplo Mineruæ cum ipso coucubuit, ob loci profanationẽ, ipsius crines in serpẽtes sunt mutati, quos quicũque deinceps aspexerat, in saxum cõuersus est. Perseus igitur ei dormiẽti tectus scuto Palladis, caput abscidit, post insidẽs Pegaso, quem ex Neptuno Medusa peperit, in varias hinc inde regiones auectus est.

Diis tribus ille focos totidem de cespite ponit:
Læuum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo
Ara Iouis media est, mactatur vacca Mineruæ,
Alipedi vitulus, taurus tibi summe Deorum.
Protinus Andromedon, & tanti præmia facti
Indotata rapit tedas Hymenæus, amórque

Præcipiunt largis satiantur odoribus ignes,
Sertaq; dependent tectis & vbique lyræque.
Tibiáque, & cantus animi felicia læti
Argumenta sonant. reseratis aurea valuis
Atria tota patent, pulchróque instructa paratu, Nuptiæ Persei & Andromedæ.
Cepheni proceres ineunt conuiuia regis.
Postquam epulis functi generosi munere Bacchi
Diffudere animos, cultúsq; genusq; locorum
Quærit Abantiades, quærenti protinus * *vnus* *illi
Narrat Lyncides morésque habitumq; virorum.
Quæ simul edocuit: nunc ô fortißime, dixit,
Fare precor Perseu quanta virtute, quibusq;
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades, gelido sub Atlante iacẽtem
Esse locum solidæ tutum munimine molis,
Cuius in introitu geminas habitasse sorores
Phorcydas vnius sortitas luminis vsum.
Id se solerti furtim, dum traditur, astu
Supposita cepisse manu: pérque abdita longè
Deniaq;. & syluis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: paßimque per agros,
Perq; vias vidisse hominum simulacra, ferarũque
In silicem ex ipsis visa conuersa Medusa
Se tamen horrendæ clypei, quem læua gerebat,
Aere repercusso formam aspexisse Medusæ Caput Medusæ.
Cumq; grauis somnus colubrasq; ipsamq; tenebat,
Eripuisse caput collo: pennisq; fugacem *fontem
Pegason et * *fratrem matris de sanguine natos:*
Addidit & longi non falsa pericula cursus,

Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto,
Et quæ iactatis tetigisset sidera pennis.
Ante expectatum tacuit tamen, excipit vnus
Ex numero procerum, quærens cur vna sororum
Gesserit alternis immistos crinibus angues.
Hospes ait, quoniam scitaris digna relatu.
Accipe quæsiti causam, clarissima forma,
Multorumque fuit spes inuidiosa procorum
Illa: nec in tota conspectior vlla capillis
Pars fuit: inueni qui se vidisse referrent,
Hanc pelagi rector templo vitiasse Minerua
Dicitur, auersa est, & castos Aegide vultus
Nata Iouis texit, néue hoc impunè fuisset,
Gorgoneum crinem turpes mutauit in hydros.
Nunc quoq;, vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER V.

FAB. I. ARGVMEMTVM.

Cum Perseus Andromedã interfecta belua periculo mortis liberasset, Pater, prout antè promiserat, ipsi filiã ĩ matrimoniũ tradidit. Celebratis igitur nuptiis multi principes regalibus epulis interfuere. Phineus autem Cephei frater, cui Andromeda prius despõsata erat cõtumelia se affectum putans, quod aduenæ cõsanguineus esset postpositus, inter conuiuandũ horribilem tumultum excitauit, in quo ex vtraque parte plurimi sunt interfecti.

Dúmque

Dumque ea Cephenum medio Danaëïus heros
Agmine cõmemorat, fremitu regalia turbæ *connubialia.
Atria complentur: nec,* coniugalia festa
Qui canat, est clamor, sed qui fera nuntiet arma.
Inq; repentinos conuiuia versa tumultus
Aßimilare freto poßis, quòd sæua quietum Tumult9 elegãs descriptio.
Ventorum rabies motis exasperat vndis.
Primus in his Phineus belli temerarius autor
Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam,
En, ait, en adsum prærepta coniugis vltor.
Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
Iuppiter eripiet, conanti mittere, Cepheus
Quid facis? exclamat: quæ te germane furentem
Mens agit in facinus? meritísue hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam seruatam dote rependis?

M

Quàm tibi non Perseus, verùm si quæris, ademit,
Sed graue Nereidum numen, sed corniger Ammon
Sed quæ visceribus veniebat bellua ponti
Exaturanda meis illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit: nisi si crudelis id ipsum
Exigis vt pereat, luctúque leuabere nostro.
Scilicet haud satis est, quòd te spectàte reuincta est
Et nullam quòd opem patruus sponsúsue tulisti.
Insuper à quoquam quòd sit seruata dolebis?
Præmiáque eripies? quæ si tibi magna videntur
Ex illis scopulis, vbi erant affixa, petisses,
Nunc sine, qui petit, per quẽ hæc non orba senectus
Ferre, quod & meritis, & voce est pactus: cumq;
Non tibi sed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contrà: sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans petat hunc ignorat, an illum:
Cunctatusq; breui contortam viribus hastam,
Quantus ira dabat, nequicquam in Persea misit.
Vt stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
Exiluit, telóque ferox inimica remisso
Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
Isset: & indignum, scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit
Qui postquã cecidit, ferrũq; ex osse reuulsum est,
Calcitra, & positas aspergit sanguine mensas.
Tum vero indomitas ardescit vulgus in iras,
Teláq; coniiciunt: & sunt qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. sed limine tecti,
Exierat Cepheus, testatus iusq;, fidémque,

Hospitiiq; Deos, ea si prohibente moueri.
Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem,
Datq; animos. Erat Indus Atys, quē flumine Gāge
Edita limniaci vitreis peperisse sub vndis
Creditur, egregius forma, quam diuite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis,
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum,
Et madidos myrrha curuum crinale capillos.
Ille quidem iaculo quamuis distantia misso
Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentē cornua Perseus
Stipite, qui media positus fumabat in ara,
Perculit, & fractis confudit in ossibus ora.
Hunc vbi fœdatos iactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas iunctissimus illi,
Et comes, & veri non dissimulator amoris,
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deplorauit Atyn, quos ille tetenderat arcus,
Arripit, & mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato lætabere, quo plus
Inuidiæ quàm laudis habes. hæc omnia nondum
Dixerat, emicuit neruo penetrabile telum,
Vitatúmq; tamen sinuosa veste pependit.
*Vertit in hunc harpen * malefactam cæde Medusæ*
Acrisioniades adigitque in pectus, at ille *spectatam
Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra
Circunspexit Atyn, séque acclinauit ad illum,
Et tulit ad manes iunctæ solatia mortis.

* Suenites. Ecce * Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Lybis Amphimedon auidi committere pugnā,
Sanguine, quo latè tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis
Alterius costis, iugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Extantem signis, multæque in pondere massæ
Ingentem manibus tollit cratera duabus,
Infligitq; viro rutilum vomit ille cruorem,
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
* Polydegmona. Inde Semiramio * Polydemona sanguine certum,
Caucaseúmq; Abarim, Sperchionidenq; Lycetum,
Intonsúmq; comas Elycen, Phlegiámque, Clytūq;
Sternit, & extructos morientum calcat aceruos,
Nec Phineus ausus concurrere comminus hosti,
Intorquet iaculum quod detulit error in Idam
Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis immitem Phynea toruis,
Quādoquidē in partes, ait, abstrahor, accipe Phinē.
Quem fecisti hostem, pensáq; hoc vulnere vulnus.
* vulnere. Iámq; remissurus tractum de * corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapsus in artus,
Hic quoque Cephenûm post regem primus Odites
Ense iacet Clymeni, Pretenora percutit Hipseus,
Hipsea Lyncides, fuit & grandæuus in illis
Emathion æqui cultor, timidúsque deorum:
Qui, quoniam prohibent anni belare, loquendo
Pugnat, & incessit, sceleratáque deuouet arma.

Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit ense caput: quod protinus incidit aræ:
Atque ibi semianimis verba execrantia lingua
Edidit, & medios animam expirauit in ignes.
Hinc gemini fratres, Proteásq;, & cæstibus Ammō
Inuicti, vinci si possent cæstibus enses,
Phinea cecidere manu, Cererísque sacerdos
**Alphytus albenti velatus tempora vitta.*
Tu quoque † Iapetide nō hos adhibendus ad vsus,
Sed qui pacis opus citharam cùm voce moueres,
Iussus eras celebrare dapes, festúque canendo.
Quē procul astantem, plectrúmque imbelle tenentē
† Pettalus, irridens, Stygiis cane cætera dixit
Manibus: & læuo mucronem tempore fixit.
Concidit; & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ, casúque † fuit miserabile carmen.
Non sinit hunc impunè ferox cecidisse Lycormas:
Raptáque de dextro robusta repagula poste
Ossibus † illisit mediæ ceruicis. at ille
Procubuit terræ mactati more iuuenci.
Demere tentabat leui quoque robora postis
Cinypheus Pelates: tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Coriti, lignóque cohæsit,
Hærenti latus hausit Abas: nec corruit ille,
Sed retinente † manu moriens è poste pependit.
Sternitur & Menaleus Perseia castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorilas, ditissimus agri:
Diues agri Dorilas, quo non possederat alter
Latiùs, aut totidem tollebat farris aceruos.

Emathiō cadit.

* Amphyus

* Lāpetide

* Pētal⁹

* canit mirabile

* īmisit

* manum

Huius in obliquo mistum stetit inguine ferrum.
Lethifer ille locus quem postquam vulneris autor
Singultantem animam, & versantē lumina vidit
*Bactre⁹ * Brateus Alcyoneus, hoc ꝙ premis, inquit, habeto
*Barce⁹ De tot agris terræ: corpusq; exangue reliquit,
* tractā Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
Vltor Abantiades: media quæ nare recepta
Ceruice exacta est, in partésq; eminet ambas.
Dumque manū fortuna iuuat, Clytiumq;, Danimq;
Matre satos vna diuerso vulnere fudit.
Nam Clytij per vtrūque graui vibrata lacerto
Fraxinus acta femur, iaculū Dan⁹ ore momordit.
*Eucho lidon Occidit & * Celadon Mendosius (occidit Astreus
Matre Palestina, dubio genitore creatus:
*Choristes. Aethionque sagax quondam ventura videre,
Tunc aue deceptus falsa: regisque * Thoastes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes,
Plus tamen exhausto superest nāque omnibus vnū
Opprimere est animus. coniurata vndique pugnant
Agmina pro causa meritum impugnante, fidēque,
Hac pro parte socer frustra pius, & noua coniux,
Cum genitrice fauent, vlulatúque atria complent.
Sed sonus armorum superat geminúsque cadentū.
Pollutósque simul multo Bellona penates
*pfudit Sanguine * profundit, renouatáque prælia miscet.
* illum Circumeunt * vnum Phineus, & mille secuti
Phinea: tela volant hyberna grandine plura
Præter vtrunq; latus, præterq; & lumē, & aures.
Applicat hic humeros ad magnæ saxa columnæ:

Tutáque terga gerens, aduersaq; in agmina versus
Sustinet instantes instabat parte sinistra
*Chaonius Molpheus, dextra Nabathæ9 * Ethemũ,* † Ethiẽ
Tigris & auditis diuersa valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum
Nescit vtrò potius ruat, & ruere ardet vtróque:
Sic dubius Persæus, dextra læuáne feratur,
Molphea traiecti summouit vulnere cruris:
Cõtentusq; fuga est, nsq; enim dat tẽpus Ethemõ:* *Ethiõ
Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo
Non circunspectis exactum viribus ensem
Fregit & extrema percussæ parte columnæ,
Lamina dissiluit, dominíque in gutture fixa est.
Non tamen ad lethum causas satis illa valentes
Plaga dedit. trepidum Persæus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Cum inter conuiuas horrẽdum in regia prælium agitaretur, & multi ex vtraque parte armis, quib9 eos casus obtulit, caderẽt, nouissimè Perseus aduersariorum ingentẽ pertimescens multitudinem, mandabat suis, vt è cõspectu ipsius discederẽt capútque Gorgonis extulit, quo viso, Phineus cum omnib9 suis sociis auxiliãtibus, in saxum cõuersus est, itaque dignas, velut harum turbarum autor, pœnas persoluit.

Verùm vbi virtutem turbæ succumbere vidit, Gorgonis caput
Auxilium Perseus, quoniam sic cogitis ipsi
Dixit, ab hoste petam, vultus auertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moueant miracula, dixit

fatale Thessalus: vtq; manu iaculum lethale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.

Proximus huic Amphix animi plenissima magni
Pectora Lyncydæ gladio petit, inque petendo
Dextera diriguit, nec citrà mota, nec vltra est.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cælauerat auro,
Aspice, ait, Perseu ostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad vmbras
A tanto cecidisse viro. pars vltima vocis
In medio suppressa sono est: adapertáque velle
Ora loqui credas, nec sunt ea peruia verbis.
Increpat hos, vitióque animi, nō viribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum,

Mutãtur in saxa quicunque ausi fuerant cũ Perseo congredi.

Et prosternite humi iuuenē magica arma mouētē.
Incursurus erat. tenuit vestigia tellus:
Immotúsq; silex, armatáq; mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subiere: sed vnus
Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus
Gorgoni conspecta saxo concreuit oborto:
Quem ratus Astyages etiam dum viuere, longo
Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:
Marmoreoq; manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere bis centum restabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa,
Pœnitet iniusti tum denique Phinea belli.
Sed quid agat: simulacra videt diuersa figuris,
Agnoscítq; suos, & nomine quenque vocatum
Poscit opem credénsq; parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. auertitur, atq; ita supplex
**Confissaq; manus, obliquaq; brachia tendens,* **Cōuersásque*
Vincit ait Perseu: remoue tua monstra, tuæq;
Saxificos vultus, quæcunq; ea, tolle Medusæ:* ** est*
Tolle precor: non nos odium, regníq; cupido
Compulit ad bellum: pro coniuge mouimus arma.
Causa fuit meritis melior tua, tempore nostra.
Non cessisse piget. nihil ô fortissime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera sunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, quod, ait, timidissime Phineu
Et possum tribuisse, & magnum est munus inerti,

Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monimenta per æuum:
Inq; domo soceri semper spectabere nostri,
Vt mea se sponsi soletur imagine coniux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illā,
Ad quam se trepido Phineus obuerterat ore.
Tunc quoque conāti sua flectere lumine, ceruix
Prœt⁹ in saxum. *Diriguit, saxoq; oculorum induruit humor.*
Sed tamē os timidū, vultúsq; in marmore supplex,
Summissæq; manus, faciésq; obnoxia mansit.
Victor Abātiades patrios cum coniuge muros
*Intrat, & *immeriti vindex, vltórq; parentis*
*immeritæ *Aggreditur Prœtum. nam fratre per arma fugato*
Acrisioneas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec quam malè ceperas, arce,
Torua colubriferi superauit lumina monstri.
Te tamen ô paruæ rector Polydecte Seriphi,
Nec iuuenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exerces odium: nec iniqua finis in ira est.
Detractas etiam laudes, fictámque Medusæ
Polydectis trāsformatio. *Arguis esse necem: dabimus tibi pignora veri:*
Parcite luminibus, Perseus ait: oráque regis
Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.

FAB. III. ARGVMENT.

Narratio noua sequitur, queēadmodum Pegasus equus alatus, (de quo superius auditum est) è sanguine colli Medusæ exiliens, ad Heliconem Bœotię montē peruenerit, vbi cùm terrā pedis vngula percussisset,

Ilicò fons (qui ἱπποκρήνη, hoc est, Caballinus fōs est appellatus) exortus fuisse memoratur. Ad eum igitur videndum relicto Perseo, Pallas profecta est, quæ à Musis singulari cum humanitate quam promptissimè ad ipsum fuit deducta.

Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit: inde caua circundata nube Seriphen
Deserit, à dextra Cythno, Gyaróque relictis:* *Cypro
Quáque super pōtum via visa breuißima, Thebas,
*Virgineúmque Helicona petit: quo monte *potita* *petito
Constitit, & doctas sic est affata sorores:
Fama noui fontis nostras peruenit ad aures,
Dura Medusæi quem præpetis vngula rupit.
Is mihi causa viæ volui mirabile factum
Cernere: vidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Vranie: Quæcunque est causa videndi,

Has tibi diua domos, animo gratißima nostro.
Pegasus. *Vera tamen fama est, & Pegasus huius origo est*
Fontis, & ad latices deduxit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus vndas,
Syluarum lucos circunspicit antiquarum,
Antraq;, & innumeris distinctas floribus herbas:
Felicésque vocat pariter studióq;, locóque
Mæonidas. quam sic affata est vna sororum:
O, nisi te virtus opera ad maiora tulisset,
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers, meritóque probas, artémque, locũque,
Et gratam sortem, tutæ modò simus, habemus,
Sed vetitum est adeò sceleri nihil, omnia terrent
Virgineas mentes, dirûsq; ante ora Pyreneus
Vertitur, & nondum me tota mente recepi.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Musæ cùm montem Parnasiũ peterẽt, aduersis tẽpestatib⁹ inuitatæ à Pyteneo (qui Thrax fuit Tyrãn⁹ & Daulida Phocidis vrbem vi occupauit) tecta eius subierunt qui pulchritudine captus virginum, clausis foribus illis vim afferre conabatur. Sed Musæ in aues conuersæ euolarunt, quas cum persequi Pyreneus vellet, ex arce se præcipiti saltu deiecit, capútque terræ illidẽs, vita continuò defunctus est.

Daulia Threiicio, Phoceáq; milite rura
Ceperat ille ferox, iniustáque regna tenebat.
Templa petebamus Parnasia: vidit euntes,
Nostráq; fallaci veneratus numina vultu,
Mæonides (agnorat enim) consistite, dixit,

Nec dubitate, precor, tecto graue sidus & imbrem
(Imber erat) vitare meo: subiere minores

Sæpe causas superi dictis, & tempore motæ
Annuimúsque viro, primásque intrauimus ædes.
Desierant imbres, victóq; Aquilonibus Austro
** Fusca repurgato fugiebant nubila cælo.* * fusa
Impetus ire fuit: claudit sua tecta Pyreneus,
Vímq; parat: quam nos sumptis effugimus alis.
Ipse secuturo similis stetit arduus arce.
Quáque via est vobis, erit & mihi, dixit, eadem: Pyrenei præcipitium.
Séque iacit vecors è summo culmine turris,
Et cadit in vultus, discußisque oßibus oris
Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctã.
Musa loquebatur: pennæ sonuere per auras
Vóxque salutantum ramis veniebat ab altis

Suſpicit, & linguæ quærit tam certa loquentes
Vnde ſonent, hominémque putat Ioue nata locutũ:
Ales erat: numeróque nouem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ Dea: Nuper & iſtæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.
Pierus has genuit Pellæis diues in aruis.
Pæonis Euippe mater fuit. illa potentem
Lucinam nouies, nouies paritura vocauit,
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum,
Perq; tot Æmonias, & per tot Achaidas vrbes
Huc venit, & tali committit prælia voce:
Deſinite indoctum vana dulcedine vulgus
Fallere: nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certate Deæ: nec voce, nec arte
Vincemur, totidemque ſumus vel cedite victæ
Fonte Meduſæo, & Hyacintea Aganippe:
Vel nos Emathiis ad Pæonas vſq; niuoſos
Cedemus* ſyluis: dirimant certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat: ſed cedere viſum
Turpius. electæ iurant per flumina Nymphæ
Factáque de viuo preſſere ſedilia ſaxo.
Tunc ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit ſuperûm, falſóque in honore gigantes
Ponit & extenuat magnorum facta Deorum:
Emiſſámq; ima de ſede Typhoëa terræ
Cœlitibus feciſſe metum, cunctóſque dediſſe
Terga fugæ: donec feſſos Ægyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.

Pierides quòd Muſas prouocare carminib[9] auſæ fuerãt mutãtur in picas.

*campis

*victóſque

Huc quoq; terrigenam venisse Typhoëa narrat,
Et se mentitis superos celasse figuris:
Duxq; gregis, dixit, fit Iuppiter: vnde recuruis
Nūc quoq; formatus Libys est cū cornibus Ammō. Ammon cornut᷑.
Delius in coruo, proles Semeleia capro,
Fele soror Phœbi, niuea Saturnia vacca,
Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia mouerat ora.
Poscimur Aonides. sed forsitan otia non sunt,
Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, vestrúmq; mihi refer ordine carmen,
Pallas ait: nemorísque leui consedit in vmbra,
Musa refert. dedimus summam certaminis vni.
Surgit, & immissos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas:
Atq; hæc percussis subiungit carmina neruis.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Venus molesto ferens animo, quòd & Diana, & Proserpina Cereris filia, numen suum coniugiíque fœdera despicatui ducerent, Ditem (qui territus viribus Typhonis Ætnam mouentis, qui à Diis subiectus erat, ab inferis erumperat) per Cupidinem filium suū cōmouit, vti Proserpinam amore eius incensus, circa Ætnam montē flores, vnà cum Mineruа atque Diana legentem, raperet, eandémque secum ad Orcū curru impositam aueheret.

Prima Ceres vnco glebas dimouit aratro:
Prima dedit fruges, alimentáque mitia terris:
Prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus.
Illa canenda mihi est: vtinam modò dicere possem

Carmina digna Dea: certè est Dea carmine digna.

*ingesta *Vasta giganteis* iniecta est insula membris*

Trinacris, & magnis subiectum mollibus vrget
Æthereas ausum sperare Typhoëa sedes.
* tẽtátq; *Nititur ille quidem, pugnátq; resurgere sæpe:*
Dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro,
Læua Pachyne tibi: Lilybæo crura premuntur,
Ætnę incendium *Degrauat Ætna caput: sub qua resupinus arenas*
Eiectat, flãmámq; fero vomit ore Typhoëus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,
Oppidáque, & magnos deuoluere corpore montes.
Inde tremit tellus, & Rex pauet ipse silentum,
Ne pateat, latóque solum retegatur hiatu,
Immissúsque dies trepidantes terreat vmbras.
Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus

Exierat

*Ex ierat, curruq; atrorum*euectus equorum,* **vectus*
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Postquam exploratum satis est loca nulla labare,
**Deposuitq; metum, videt hunc Erycina vagãtẽ* **Depositóque metu*
Monte suo residens: natúmq; amplexa volucrem,
Arma, manúsq; meæ, mea nate potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido. Veneris oratio ad cupidinẽ filium.
Inq; Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna nouissima regni.
Tu superos ipsumq; Iouem, tu numina ponti
*Victa domas, ipsumq; regit qui*lumina terræ.* **numina ponti*
Tartara quid cessant? cur nõ matrisq;, tuumq;
Imperium profers? agitur pars tertia mundi:
Et tamen in cœlo quæ iam patientia nostra est?
Spernimur, ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nónne vides, iaculatricemq; Dianam
Abscessisse mihi? Cereris quoq; filia virgo,
Si patiemur, erit: nam spes affectat easdem,
At tu pro socio, (si qua est tibi gratia, regno,
Iunge Deam patruo. Dixit Venus ille pharetram
Soluitẽ arbitrio matris de mille sagittis
Vnam se posuit, sed qua nec acutior vlla,
Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcũ,
Oppositóq; genu curuauit flexile cornu,
Inq; cor hamata percussit arundine Ditem.

FAB. VI. ARGVMENT.

Cũ Proserpina circa Ætnam montẽ flores, vnà cũ Minerua atque Diana legeret, Plutõ ipsam amore inflammatus surripuit: plaustro autẽ rapidissimo eam,

vehens: à Cyane nympha, quā dilexerat Anapis amnis intercedente retardatus est. Incēsus igitur ita Deꝰ infernalis, sceptro terrā percussit, qua statī adaperta, celerrimo cursu ad inferos cum amica deuectus est. Cyanē verò in stagnum sui nominis transmutauit.

Haud procul Aetnæis lacus est à mœnibus altus
Nomine Pergusa. non illo plura Cayster
Carmina cycnorum labentibus audit in vndis.
Sylua coronat aquas, cingens latus omne, suísque
Frondibus, vt velo, Phœbeos summouet ignes.
Frigora dant rami, varios humus humida flores,
Perpetuum ver est, quo dum Proserpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dúmque puellari studio calathósque, sinúmque
Implet, & æquales certat superare legendo,

Penè ſimul viſa eſt, dileɛtáque, raptáque Diti:
Vſque adeo eſt properatus amor, Dea territa mœſto
Et matrem, & comites, ſed matrem ſæpius ore
Clamat: & vt ſumma veſtem laniarat ab ora,
Collecti flores tunicis cecidêre remiſsis:
Tantáque ſimplicitas puerilibus affuit annis,
Hæc quoque virgineum mouit iactura dolorem.
Raptor agit, currus, & nomine quenque vocando
Exhortatur equos: quorum per colla, iubáſque
Excutit obſcura tinctas † ferrugine habenas:
Pérque lacus altos, & olentia ſulphure fertur
Stagna Palicorum rupta feruentia terra.
Et qua Bacchiade bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, & Piſeæ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus, æquor.
Hîc fuit, à cuius ſtagnũ quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas.
Gurgite quæ medio, ſumma tenus extitit aluo,
Agnouitque Deam: nec longius ibitis, inquit:
Non potes inuitæ Cereris gener eſſe, roganda,
Non rapienda fuit: quòd ſi componere magnis
Parua mihi fas eſt, & me dilexit Anapis:
Exorata tamen, nec vt hæc, exterrita nupſit.
Dixit: & in partes diuerſas brachia tendens
Obſtitit. haud vltrà tenuit Saturnius iram:
Terribiléſque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in tartara fecit,

Proſerpina Cereris filia rapta à Plutone

† *rubigine*

Et pronos currus medio cratere recepit,

Cyane in fonté sui nominis

At Cyane, raptámque Deam, contemptáq; fontis
Iura sui mœrens, inconsolabile vulnus
Mente gerit tacita, lacrymísque absumitur omnis?
Et quarum fuerat magnum modò numen, in illas
Extenuatur aquas, molliri membra videres,
Ossa pati flexus, vngues posuisse rigorem:
Primáque de tota tenuissima quaq; liquescunt,
Cærulei crines, digitíque, & crura, pedésque.
Nam breuis in gelidas membris exilibus vndas
Transitus est. post hæc humeri, tergúmque, latúsq;,
Pectoraq; in tenues abeunt euanida riuos.
Deniq; pro viuo vitiatas sanguine venas
Lympha subit: restátque nihil, quod prẽdere possis.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Ceres per vniuersum orbem, filiam Proserpinã requirẽs, ad casam tandẽ cuiusdã anus deuenit, à qua æstu torrida sibi aquam ad collédum os postulauit. Hæc igitur cũ potionẽ polenta commixtã ei daret, ipsáque Ceres auidius biberet, à puero quodã derisa est quẽ subitò Dea in Stellionẽ conuertit. Deinde cũ à Nympha Arethusa percepisset, filiã à Dite raptam, à Ioue impetrauit, vt alteram anni partem cum marito inferius, alteram verò cum matre supra terram Proserpina degeret.

Interea pauidæ nequicquam filia matri
Omnibus est terra, omni quæsita profundo.
Illam non vdis veniens Aurora capillis
Cessantem vidit, non Hesperus, illa duabus
Flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna,

Pérque pruinosas tulit irrequieta tenebras.
Rursus vbi alma vides hebetarat sidera, natam

Solis ab occasu, Solis quærebat ab ortus.* * ad occasus
Fessa labore sitim conceperat, oráq; nulli
Colluerant fontes. contectam stramine vidit
Fortè casam, paruásq; fores pulsauit. at inde
Prodit anus, diuámque videt, lymphamq; roganti
Dulce Dedit, testa quod coxerat antè polenta.
Dum bibit illa datum, duri puer oris, & audax
Constitit ante Deam, risitq;, auidamq; vocauit.
Offensa est: neque adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido mista perfudit diua polenta.* * mixta
Combibit os maculas: et quæ modò brachia gessit,
Crura gerit: cauda est mutatis addita membris,
Inq; breuem formam, ne sit vis magna nocendi

Stellio puero. Contrahitur. paruáq; minor mensura lacerta est.
†pauētē Mirantem, flētémq, & tangere monstra † parantē
Fugit anum, latebrámque petit, aptūq; coloris
Nomen habet variis stellatus corpora guttis.
Quas Dea per terras, & quas errauerit vndas,
Dicere longa mora est. quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit: dúmq; omnia lustrat eundo,
Venit & ad Cyanen. ea ni mutata fuisset,
Omnia narrasset. sed & os, & lingua volenti
Dicere non aderant, nec, qua loqueretur, habebat.
Signa tamen manifesta dedit, notámq; parenti
Illo fortè loco dilapsam in gurgite sacro,
Persephones zonam summis ostendit in vndis.
Quam simul agnouit, tanquam tum deniq; raptam
Sciisset, inornatos laniauit diua capillos,
Et repetita suis percussit pectora palmis.
Nescit adhuc vbi sit, terras tamen increpat omnes,
Ingratásq; vocat, nec frugum munere dignas,
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
Repperit, ergo illic sæua vertentia glebas
Ruricolę boues. Fregit aratra manu, parilique irata colonos,
Ruricolásq; boues letho dedit, aruáque iussit
Fallere depositum, vitiatáq; semina fecit.
* totum Fertilitas terræ* latum vulgata per orbem
Sparsa iacet: primis segetes moriuntur in herbis:
Et modò Sol nimius, nimius modó corripit imber:
Sideráq; ventíq; nocent: auidæq; volucres
Semina iacta legunt: lolium, tribulíq; fatigant
Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.

Tum caput Eleis Apheias extulit vndis,
Rorantésq; comas à fronte remouit ad aures:
Atq; ait ô toto quæsitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix, immensos siste labores,
Néve tibi fidæ violenta irascere terræ.
Terra nihil meruit, patuítq; inuita rapinæ,
Nec sum pro patria supplex: huc huc hospita veni.
Pisa mihi patria est, & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo: sed gratior omni
Hæc mihi terra solo est. hos nūc Arethusa penates,
Hanc habeo sedem: quam tu mitißima serua.
Mota loco cur sim, tantíque per æquoris vndas
Aduehar hortygiam, veniet narratibus hora
Tempestiua meis, cùm tu curáq; leuata,
Et vultus melioris eris, mihi peruia tellus
Præbet iter, subtérq; imas ablata cauernas
Hîc caput attollo, desuetáq; sidera cerno.
Ergo dum Stygio sub terris gurgite labor,
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris,
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu,
Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas stupuit ceu saxea voces,
Attonitáq; diu similis fuit: vtq; dolore
Pulsa graui grauis est amentia: curribus auras
Exit in æthereas, ibi toto nubila vultu
Ante Iouem* sparsis stetit inuidiosa capillis: *passis
Próq; meo veni supplex tibi Iuppiter, inquit,
Sanguine, próq; tuo: si nulla est gratia matris,

Nata patrem moueat: neu sit tibi cura precamur.
Vilior illius, quòd nostro est edita partu.
En quæsita diu tandem mihi nata reperta est:
Si reperire vocas amittere certius, aut si
Scire vbi sit reperire vocas. quod rapta, feremus,
Dũmodo reddat eam. neque enim prædone marito,
Filia digna tua est, si iam mea filia non est.
Iuppiter excepit: commune est pignus, onúsque
Nata mihi tecum: sed si modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc iniuria factum,
Verùm amor est, neque erit nobis gener ille pudori,
Tu modò diua velis. vt desint cætera, quantum est
Esse Iouis fratrem? quid, quòd nõ cætera desunt,
Nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
Si tibi dissidij est, repetet Proserpina cœlum,
Lege tamen certa, si nullos contigit illic
Ore cibos: nam sic Parcarum fœdere cautum est.
Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
Non ita fata sinunt: quoniam ieiunia virgo
Soluerat, & cultis dum simplex errat in hortis,
Puniceum curua decerpserat arbore pomum,
Sumptáq; pallenti septem de cortice grana
Presserat ore suo: solúsque ex omnibus illud
Ascalaphus vidit, quem quondam dicitur Orphne
Inter auernales haud ignotissima Nymphas
**syluis* *Ex Acheronte suo* furuis peperisse sub* antris:*
**atris* *Vidit, & indicio reditum crudelis ademit.*
Ascalaphus in Bubonẽ. *Ingemuit regina Erebi, testémq; prophanum*
Fecit auẽ sparsúmq; caput Phlegethontide lympha

In rostrum, & plumas. & grandia lumina vertit,
*Ille sibi ablatus fuluisq; amicitur*ab alis,* * in
Inq; caput crescit, longósque reflectitur vngues,
Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas:
Fœdáque fit volucris venturi nuntia luctus
Ignauus Bubo, dirum mortalibus omen.
Hic tamen indicio pœnam, linguaq; videri
Commeruisse potest. vobis Acheloides vnde
Pluma, pedésq; auium, cùm virginis ora geratis?
An quia, cùm legeret flores Proserpina vernos,
In comitum numero †mistæ Sirenes eratis? * mixtæ
Quam postquàm toto frustra quæsistis in orbe, *doctæ
Protinus vt vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum †insistere remis *existere
Optastis, facilésq; deos habuistis, & artus
Vidistis vestros subitis flauescere pennis.
Ne tamen ille canos mulcendas natus ad aures,
Tantaq; des oris linguæ deperderet vsum,
Virginei vultus, & vox humana remansit.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Arethusa Achaidum Nympharum formosissima, venatrix ac Dianæ comes fuit: quæ cùm fortè in Alpheo flumine lauaret, ita ab eodé amne diligebatur, vt is amore eius vehemẽtissimè inflãmatus, sumpta viri forma, virginẽ cursu velocissimo prosequeretur Hæc autem persequentis impetum effugere conata. Dianã implorabat, vt laboranti ferret auxilium, quæ ab ea in fõtem sui nominis cõuersa, primò per loca, subterranea se diffudit, post ad superos fuit euocata.

At medius fratrísq; sui mœstæq; sororis
Iuppiter ex æquo voluentem diuidit annum.

Nunc Dea regnorum numen commune duorum
Cum matre est totidem, totidem cũ coniuge mẽses.
Vertitur extemplò facies, & mentis, & oris.
Nam modò quæ poterat Diti quoq; mœsta videri,
Læta Deæ frons est: vt Sol qui tectus aquosis
Nubibus ante fuit, victis è nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
* vlæ Quæ tibi causa* fugæ? cur sis Arethusa sacer fons?
Conticuere vndæ: quarum Dea sustulit alto
Fonte caput, viridésq; manu siccata capillos,
Fluminis Alphei veteres narrauit amores.
Pars ego Nympharũ, quæ sunt in Achaide, dixit,
Vna fui: nec me studiosius altera saltus

Legit, nec posuit studiosius altera casses.
Sed quamuis formæ nūquam mihi fama petita est, Arethusa quem admodū in fontē versa.
Quamuis fortis eram formosæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata iuuabat,
Quáque aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui, crimenq; placere putaui.
Lassa reuertebar. memini, Stymphalide sylua:
Æstus erat, magnúsque labor geminauerat æstum:
Inuenio sine vertice aquas, sine murmure euntes,
Perspicuas ad humum, per quas numerabilis altè
Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
Cana salicta dabant, nutritáq; populus, vnda
Sponte sua natas ripis decliuibus vmbras.
Accessi, primúmq; pedis vestigia tinxi,
Poplite deinde tenus: neque eo contenta, recingor,
Molliáque impono salici velamina curuæ,
Nudáq; mergor aquis, quas dū ferréque, trahóque
Mille modis labens, excussáque brachia iacto,
Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur:
Territáque insisto propioris margine* fontis. * ripæ
Quo properas Arethusa? suis Alpheus ab vndis,
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore:
Sicut eram fugio sine vestibus: altera vestes
Ripa meas habuit: tanto magis instat, & ardet:
Et quia nuda fui, sum visa paratior illi.
Sic ergo currebam, sic me ferus ille premebat,
Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt solet accipiter trepidas vrgere columbas.
Vsque sub Orchomenon, Psophidáque, Cyllenéque,

Manalióſq; ſinus, gelidúmq; Erymanthō, & Elim
Currere ſuſtinuit: nec me velocior ille:
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
Saxa quoque, & rupes, & quà via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes vmbram, niſi ſi timor illa videbat.
Sed certè † ſonitúque pedum terrebar, & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquã,
Armigeræ Diana tuæ, cui ſæpe dediſti
Ferre tuos arcus, incluſáque tela pharetra.
Mota Dea eſt, † ſparſiſque ferens è nubibus vnã
Me ſuper iniecit luſtrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum caua nubila quærit,
Biſq; locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit,
Et bis Iò Arethuſa, Iò Arethuſa vocauit.
Quid mihi tũc animi miſeræ fuit? an ne quod agnæ
Si qua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nullóſque audet dare corpore motus?
Non tamen abſcedit: neque enim veſtigia cernit
Longius vlla pedum: ſeruat nubémque, locúmque.
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus,
Cæruléæque cadunt toto de corpore guttæ.
Quáque pedem moui, manat locus, éque capillis
Ros cadit, & citius, quàm nunc tibi * fata renarro,
In latices mutor, ſed enim cognoſcit amatas

* ſonitúſque pedum terrebat,
† ſpiſiſq;
† facta

Amnis aquas, positóque viri, quod sumpserat, ore. Arethusa in fontem.
Vertitur in proprias, vt se mihi misceat, vndas.
Delia rupit humum: cæcis ego mersa cauernis
Aduehor Ortygiam: quæ me cognomine diuæ
Grata † meæ superas eduxit prima sub auras. † *mihi*

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Ceres olim recepta filia, Athenas aduolauit, currúmque à draconibꝰ alatis vectum Triptolemo Celei & Deiopes filio dono dedit, vt is frumẽti vsum & agriculturã mortales doceret. Qui cùm in Scythiam vsque peruenisset, à Lynco Rege hospitio acceptus, in extremo mortis discrimine versabatur: Lyncus enim cum aduẽtus causã intelligeret, Triptolemum somno grauatum extinguere molitus est, quamobrẽ Ceres regem in lynca feram commutauit.

Hac Arethusa tenꝰ, geminos Dea fertilis angues

Curribus admouit, frænisque coërcuit ora,
Et medium cœli, terræque, per aëra vecta est:
*arcem Atque leuem currum Tritonida misit in † vrbem
Triptolemo: partimque rudi data semina iussit
Spargere humo, partim post tempora lõga recultæ.
Iam super Europam sublimis, & Asida terram
Vectus erat iuuenis, Scythicasq; aduertitur oras,
*ibi Rex † vbi Lyncus erat. Regis subit ille penates.
Quà veniat, causámque viæ, noménque rogatus,
Et patriam, Patria est claræ mihi, dixit, Athenæ,
Triptolemus nomen: veni nec puppe per vndas,
Nec pede per terras: patuit mihi peruius æther.
Dona fero Cereris, latos quæ sparsa per agros
Frugiferas messes, alimentáque mitia reddant.
Barbarus inuidit: tantique vt muneris autor
Ipse sit, hospitio recipit, somnóque grauatum
Aggreditur ferro, conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit: rursúsque per aëra iussit
Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales.
Finierat doctos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ vicisse Deas Helicona colentes
Concordi dixere sono, conuitia victæ
Cùm facerent, Quoniam dixi, certamine vobis
Supplicium meruisse parum est, maledictáque culpæ
Additis; & non est patientia libera nobis,
Ibimus, & pœnas quà vocat ira, sequemur.
* Ani- Rident * Pæonides, spernúntque minantia verba,
pides Conatæq; loqui, & magno clamore proteruas
Intentare manus, pennas, exire per vngues

Triptolemus agriculturam docuit iussu Cereris Periphrasis frumẽti. Lyncus Scythiæ rex in lyncem feram.

Aspexere suos, operiri brachia plumis, Pierides in picas.
Alteráque alterius rigido concrescere rostro
Ora videt, volucrésque nouas accedere syluis.
* *Plangere dúmq; volũt, per brachia mota leuatæ,* * Dũq; volunt plangi.
Aëre pendebant nemorum conuitia picæ.
Nũc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
Raucáque garrulitas, studiúmq; immane loquẽdi.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER SEXTVS.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Arachne Lydia Idmonis filia, cuius mater Hypæpis vrbe parua genita, studio lanificii famã quæsierat, cùm materna industria cunctis præcessisset in opere faciẽdo, gloriabunda insolẽtius, quàm mortalẽ decuit, elocuta est. Nã Mineruã, à qua edocta fuerat, ad certamen prouocauit. Quæ in anum versa, in hoc ad eã venit, vt audaciæ impetũ cõpesceret. Quã cùm in certaminis proposito vidisset permanẽtem, reuersa in suam speciem opere proposito in certamẽ descendit, & singula, quæ sequuntur, inseruerunt telæ Prior Minerua, dehinc Arachne.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aures,
Carmináq; Aonidũ, iustãq; probauerat irã.
Tum secum, Laudare parum est, laudemur & ipsæ:
Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.
Mæoniæq; animum fatis, intendit Arachnes, Arachnes genus & patria.
Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat, non illa loco, neque origine gentis
Clara, sed arte fuit, pater huic Colophonius Idmon,

Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suóque

† Lydias, vel potius Lycadas

Epiphonema.

Aequa viro fuerat, † Lydas tamen illa per vrbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamuis
Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.
Huius vt aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruere sui Nymphæ vineta Timoli,
Deseruere suas Nymphæ Pactolides vndas.
Nec factas solum vestes spectare iuuabat:
Tunc quoque, cùm fierent, tantus decor affuit arti.
Siue rudem primos lanam glomerabat in orbes,
Seu digitis subigebat opus, repetitáque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu,
Siue leui teretem versabat pollice fusum,
Seu pingebat acu, scires à Pallade doctam.

Quod

Quod tamẽ ipsa negat, tãtáque offensa magistra, Arachnes cum Pallade certamẽ.
Certet, ait, mecum: nihil est, quod victa recusem.
Pallas anum simulat, falsósque in tempora canos
Addidit, & infirmos baculo quoque sustinet artus. Pallas in anum.
Tunc sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas, Senectutis periphrasis.
Quæ fugiamus, habet: seris venit vsus ab annis.
Consilium ne sperne meum: tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima † telæ. † *lanæ*
Cede Deæ, veniámque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga: veniam dabit illa roganti.
Aspicit hanc toruis, inceptáque fila relinquit:
Vixque manus retinens, confessáq; vultibus iram,
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
Mentis inops, longáque venis confecta senecta,
Et nimium vixisse diu nocet, audiat istas,
Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
Consilij satis est in me mihi: néue monendo
Profecisse putes, eadem sententia nobis.
Cur non ipsa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait, formámque remouit anilem,
Palladiáq; exhibuit, venerãtur numina Nymphæ,
Mygdonidésque nurus: sola est interrita virgo,
Sed tamen erubuit, subitúsque inuita notauit Hypallage.
Ora rubor, rursúsque euanuit: vt solet aër
Purpureus fieri, cùm primùm Aurora mouetur,
Et breue post tempus † candescere Solis ab ortu. † *Candescit.*
Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ
In sua fata ruit, neque enim Ioue nata recusat,
Nec monet vlterius, nec iam certamina differt.

Certamẽ Palladis & Arachnes.

Haud mora, consistunt diuersis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
Tela iugo iuncta est. stamen secernit arundo.
Inseritur medium radiis subtegmen acutis:
Quod digiti expediũt, atque inter stamina ductũ
Percusso feriunt † insecti pectine dentes.

† inserti

Vtraque festinat, cinctæque ad pectora vestes,
Brachia docta mouent, studio fallente laborem.
Illic & Tyrium, quæ purpura sensit ahenum,
Texitur, & tenues parui discriminis vmbræ.
Qualis ab imbre solet percussus solibus arcus
Inficere ingenti longum curuamine cœlum:
In quo diuersi niteant cùm mille colores,
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.

Acclamatio.

Vsque adeò quod tãgit idẽ est: tamẽ vltima distãt.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.

Palladis tela.

Cecropia Pallas scopulum Mauortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis sex cœlestes medio Ioue sedibus altis
Augusta grauitate sedent, sua quemque Deorum
Inscribit facies. Iouis est regalis imago,
Stare Deum pelagi, longóque ferire tridente
Aspera saxa facit, medióque è vulnere saxi
Exiluisse † fretum, quo pignore vindicet, vrbem,
At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,
Dat galeam capiti defenditur ægide pectus:
Percussámque sua simulat de cuspide terram
Edere cum baccis fœtum canentis oliuæ,

† ferum

Mirarique Deos operis victoria finis.
Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
Quattuor in partes certamina quattuor addit
Clara colore suo breuibus distincta sigillis.
Threiciã Rhodopẽ habet angulus vnus, & Aemũ,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Nomina summorum sibi qui tribuere Deorum.
Altera Pygmææ fatum miserabile matris
Pars habet, hanc Iuno iussit certamine victam
Esse gruem, populisque suis indicere bellum.
Pinxit & Antigonem ausam contendere quondã
Cum magni consorte Iouis: quam regia Iuno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedon've pater, sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
Qui superest solus Cynaram habet angulus orbũ:
Isque gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxóque iacens lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus est operísque sua facit arbore finem.
Mæonis elusam designat imagine tauri
Europam: verum taurum, freta vera putares.
Ipsa videbatur terras spectare relictas,
Et comites clamare suas, tactúmque vereri
*Assilientis aquæ, timidasque * recedere plantas,*
Fecit & Asterien aquila luctante teneri.
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis.
Addidit, vt Satyri cælatus imagine pulchram

Pygmææ in Gruẽ mutatio.

Antigone in ciconiam.

Pacem significantib⁹. Arachnes tela.

Iouis adulteria.

* recumbere

Iuppiter implerit gemino Nycteida fœtu:
Amphitryon fuerit, cùm te Tirynthia cepit.
Aureus vt Danaën, Asopida luserit ignis,
† Deo-lida *Mnemosynem pastor, variusq́; † Deoïda serpens.*
Te quoque mutatum toruo Neptune iuuenco
Virgine in Aeolia posuit tu visus Enipeus
Periphrasis Cereris. *Gignis Aloïdas: aries Bisaltida fallis.*
Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum: te sensit equum crinita colubris
Medusa Pegasi mater. *Mater equi volucris: sensit delphina Melantho.*
Omnibus his faciémque suam, faciémque locorum
Reddidit: est illic agrestis imagine Phœbus:
Appollinis adulteria & transformationes. *Vtq́; modò accipitris pennas, modò terga leonis*
Gesseris, vt pastor Macareïda luserit Issen.
Liber vt Erigonem falsa deceperit vua.
Vt Saturnus equo geminum Chirona creârit.
Vltima pars telæ tenui circundata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos.
Non illud Pallas, non illud carpere liuor
Pallas formosa. *Possit opus, doluit successu flaua virago,*
Et rupit pictas, cœlestia crimina, vestes.
Vtq́; Cytoriaco radium de monte tenebat,
Arachne in araneam. *Ter, quater Idmoniæ frõtem percussit Arachnes,*
Non tulit infelix, laqueóque animosa ligauit
Guttura: pendentem Pallas miserata leuauit:
Atq; ita, Viue quidẽ, pende tamen improba, dixit.
Léxque eadem pœnæ, ne sis secura futuri,
Dicta tuo generi, serísque nepotibus esto.
Postea discedens succis Hecateïdos herbæ

Sparsit: & extemplò tristi medicamine tactæ
*Defluxere comæ, cumq; his & naris, & * aures:*
Fitq; caput minimū: toto quoque corpore parua est
In latere exiles digiti pro cruribus hærent:
Cætera venter habet: de quo tamen illa remittit
*Stamen, & antiquas * exercet aranea telas.*

Aconitū intelligit.

** Legendum auris teste Prisciano lib. 6.*

** exeūt.*

FAB. II. ARGVMENTVM.

Niobe Tantali filia, propter insolentiā suam Phœbi ac Dianæ potentiam experta est: Cū enim Thebani omnes Latonæ sacrificarent, sola est inuēta Niobe cum septem suis filiis, totidēque puellis, quæ numen prædictæ Deæ aspernabatur. Apollo igitur & Diana Thebas veniētes, vniuersos Niobes liberos sagittis transfoderunt: hinc pater Amphion præ nimio dolore sibi mortem cōsciuit, ipsa autē mater mœrore confecta in silicem tandem transmutata est.

Lydia tota fremit, Phrygiæq; per oppida facti
Rumores, & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognouerat illam,
Tunc cùm Mæoniam virgo, Sipylúsq; colebat:
Nec tamē admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere cælitibus, verbisq; minoribus vti.
Multa dabant animos: sed enim nec coniugis arces
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuere illi (quamuis ea cuncta placerent)
Vt sua progenies: & felicissimæ matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset,
Nam sata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat diuino concita motu,

Niobe.

Amphiō Niobes maritus Thebarū rex.

Manto vates, à quo Mātua vrbs nomen accepit.

Et date Latonæ, Latonigenisque duobus,
Cum prece thura pia, lauróque innectite crinem:

Ore meo Latona iubet, paretur, & omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
Thuráque dant sanctis, & verba precãtia flãmis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa, mouénsque decoro
Cum capite, immissos humerũ per vtrũque capillos,
Hyppallage. *Constitit: vtq; oculos circumtulit alta superbos,*
Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Oratio Niobes pathetica. *Cælestes? aut cur colitur Latona per aras?*
Numẽ adhuc sine thure meũ est? mihi Tãtal⁹ autor,
Cui licuit soli superorum tangere mensas.
Pleïadum soror est genitrix mea: maximus Atla

Est auus, æthereum qui fert ceruicibus axem.
Iuppiter alter auus: socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi
Sub domina est fidibúsq; mei commissa mariti
Mœnia cum populis à méque, viróq; reguntur.
In quacunque domus aduerti lumina partem,
Immensæ spectantur opes, accedit eodem
Digna dea facies. huc natas adijce septem,
Et totidem iuuenes, & mox generósq; murúsque.
Quærite nūc, habeat quam nostra superbia causam Antithe-
Quóq; modo audetis genitam Titanida Cæo tō Lato-
Latonam præferre mihi cui maxima quondam na locū
Exiguam sedem pariture terra negauit? vbi pareret, ī tota
Nec cœlo nō humo, nec aquis dea vestra recepta est. terra nu s
*Exul erat * mundo, donec miserata vagantem,* quā inuenit.
Hospita tu terri serras, ego, dixit, in vndis, * *mundi*
Instabilemq; locum Delos dedit, illa duorum * *sacris*
Facta parens: vteri pars hæc est septima nostri. *procul, à*
Sum felix. quis enim neget hoc? felixq; manebo. *sæ.*
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit. Vt Virg.
Maior sum, quàm cui poßit fortuna nocere: 3.
Multáq; vt eripiat, multo mihi plura relinquet. Aen. Au
Excessere metum mea iam bona, fingite demi ri sacra fames.
Huic aliquid populo natorum posse meorum: * *qua*
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum, *quàm.*
*Ite * satis properè sacris, laurumq; capillis* * *quæ*
Ponite: deponunt, & sacra infecta relinquunt, *quātum*
Quódq; licet, tacito venerantur murmure numen *distat*
*Latonæ. turba * quantùm distabat ab orba,*

Indignata dea est, summóq; in vertice Cynthi,
Talibus est dictis gemina cum prole locuta.
Latonæ oratio. *En ego vestra parens, vobis animosa creatis,*
Et nisi Iunoni, nulli cessura Dearum,
* dubito *An dea sim * dubitor, pérq; omnia secula cultis*
Arceor ô nati, nisi vos succurritis, aris,
†primus *Nec dolor, hic * solus: diro conuitia facto*
Tantalis adiecit, vosq; est postponere natis
†recidat *Ausa suis, & me (quod in ipsam* decidat) orbam,*
legit Rapha, *Dixit, & exhibuit linguam scelerata paternam.*
Adiectura preces erat his Latona relatis:
Amplificatio criminis. *Desine, Phœbus ait, pœnæ mora longa querela est.*
Dixit idem Phœbe: celeriq; per aera lapsu
Contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem.
Planus erat, lætóq; patens prope mœnia campus,
Assiduis pulsatus equis, vbi turba rotarum,
Duraq; mollierat subiectas vngula glebas.
Topographia. *Pars ibi de septem genitis amphione fortes*
Cônscendunt in equos, Tyrióq; rubentia succo
*Terga premũt, * auróq; graues moderãtur * habenas*
† auro *E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam*
grauidis *Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem*
*habens *Quadrupedis cursus, spumantiáq; ora coërcet:*
Hei mihi conclamat, medióq; in pectore † fixa
†. fixus *Tela gerit, frænisq; manu moriente remissis*
In latus á dextro paulatim defluit armo.
Proximus audite sonitu per inane pharetræ
Fræna dabat Sipylus: veluti cùm præscius imbres
Nube fugit visa, pendentiáq; vndique rector

Carbasa deducit, nequà leuis effluat aura.
Fræna tamen dantem non euitabile telum
Consequitur, summáque tremens ceruice sagitta *pectore
Hæsit, & extabat nudum de * gutture ferrum
Ille, vt erat pronus, per crura admissa. iubásq;
Voluitur, & calido tellurem sanguine fœdat, *achin^9
* Phædimus infelix, & auiti nominis hæres
Tantalus, vt solito finem imposuere labori,
Transierant ad opus nitidæ iuuenile palæstræ:
Et iam contulerant arcto luctantia nexu *cōtento
Pectora pectoribus, * cùm tanto concita neruo,
Sicut erant iuncti traiecit vtrumq; sagitta.
Ingemuere simul: simul incuruata dolore
Membra solo posuere. simul suprema iacentes
Lumina versarunt: animam simul exhalarunt. Morsani
Aspicit Alphenor, laniatáque pectora plangens mæá, cor
Euolat vt gelidos complexibus alleuet artus, pore in-
Inq; pio capit officio nam Delius illi uito ab-
Intima satifero rupit præcordia ferro. euntis
Quod simul eductum est, par est pulmonis in hamis hoc si-
Eruta, cúmque anima cruor est effusus in auras. gnifica-
At non intonsum simplex Damasictona vulnus tur spon
Afficit ictus erat, quà crus esse incipit, & qua dæo.
Mollia neruosus facit internodia poples. sanguis
Dúmq; manu tentat trahere exitiabile telum, animæ
Altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est. sedes.
Expulit hanc sanguis* seq; eiaculatus in altum Filii Ni
Emicat, & longe terrebrata prosilit aura. obes ab
Vltimus Ilioneus non profectura precando Apolli-
ne trans-
fixi.
†qui se

Brachia sustulerat, Diiq; ô communiter omnes
Dixerat ignarus non omnes esse rogandos.
Parcite motus erat, cùm iam reuocabile telum
Non fuit, Arcitenens, minimo tamen occidit ille
Vulnere non altè percusso corde sagitta.
Fama mali, populiq; dolor, lacrymæq; suorum
Tam subitæ matrem certam fecere ruinæ,
Mirantem potuisse, irascentémque quòd ausi
Hoc essent superi, quòd tantum iuris haberent.
Amphiõ in se manũ vertit. *Nam pater Amphion ferro per pectus adacto*
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Commiseratio. *Heu quantum hæc Niobe, Niobe distabat ab illa,*
Quæ modo Latois populum summouerat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per orbem
Inuidiosa suis. at nunc miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad cœlum liuentia brachia tollens,
Pascere crudelis nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiáque meo tuo pectora luctu,
Corq; ferum satia, dixit: per funera septem
Efferor: exulta, victrixq; inimica triumpha:
Antitheton. *Cur autem victrix? miseræ mihi plura supersunt*
Quàm tibi felici post tot quoque funera vinco.
Dixerat: et sonuit contento neruus ab arcu,
Qui præter Nioben vnam, conterruit omnes,
Illa malo est audax, stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores
E quibus vna trahens hærentia viscere tela,

Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera solari miseram conata parentem,
*Conticuit subitò, duplicatáq; vulnere * cæco est:* *tota est
*Oráq; compressit, * nisi postquam spiritus ibat.* *sibi.
Hæc frustra fugiens collabitur: illa sorori
Immoritur: latet hæc: illam trepidare videres,
Séxque datis letho, diuersáq; vulnera passis,
Vltima restabat, quam toto corpore mater,
Tota veste tegens, Vnam, minimámq; relinque
De multis minimam posco, clamauit, et vnam,
Dúmq; rogat, pro qua rogat occidit. orba resedit
Exanimes inter natos, natásque, virumque, Niobe in marmor,
Diriguitque malis, nullos mouet aura capillos:
In vultu color est sine sanguine: lumina mœstis
Stant immota genis: nihil est in imagine viuam.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moueri: Niobe
Nec flecti ceruix, nec brachia reddere gestus, vētorum
Nec pes ire potest, intra quoque viscera saxū est. turbine
Flet tamen, & validi circundata turbine venti in patriā
In patriam rapta est: vbi fixa cacumine montis rapitur.
Liquitur, & lachrymis etiam nūc marmora manāt.

FAB. III. ARGVMEMTVM.

Latona Cæi filia, cùm Iunonis odio gemellos suos Appollinem ex Diana & Ioue cōceptos, difficulter parere posset, nulláque regio errantem acciperet, tādem edito partu in Liciā venit, & ardore æstus ac lōgitudine viæ sitim sedare cupiens, à rusticis, qui vluam & iuncum propè lacum colligebant, propius accedere, & aquam haurire prohibita est.

Quamobrẽ accẽnsa ira petiit à Diis, vt Agricolæ stagno nunquã carerẽt, quod statim accidit, rusticosque omnes Iuppiter in Ranas transfigurauit.

Tunc verò cuncti manifestam numinis iram
Latona, *Fœmina, vírque timent: cultúque impensius omnes*
quæ gemellos peperit. *Magna gemel. paræ venerantur numina diuæ,*
Vtq; fit, à facto propiore priora renarrant.
E quibus vnus ait, Lyciæ quoque fertilis agris
Non impunè Deam veteres spreuere coloni.
Res obscura quidem est ignobilitate virorum,
*lacũq; *Mira tamẽ vidi præsens stagnúmque,* locúmque*
Prodigio notum nam me iam grandior æuo
Impatiensque viæ genitor deducere lectos
Iusserat inde boues gentisque illius eunti
Ipse ducem dederat: cum quo dum pascua lustro,

Ecce lacu medio sacrorum nigra fauilla
Ara vetus stabat tremulis circundata cannis. *pauido
Restitit, & * paruo, faueas mihi, murmure dixit * ego
Dux meus: & simili, faueas † mihi murmure dixi
Naiadum, Faunine, foret tamen ara rogabam, Iuno Iouis coniux.
Indigenæue Dei: cùm talia rettulit hospes:
Non hac ô iuuenis montanum numen in ara est. * Orbem
Illa suam vocat hanc, cui quondam regia coniux *quãuis
* Orbe interdixit * quam vix erratica Delos *Orantem.
* Errantem accepit, tunc cùm leuis insula nabat.
Illic incumbens cùm Palladis arbore palmæ, Plin. lib. 17. cap. 44
Edidit inuita geminos Latona nouerca.
Hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur,
Inq; suo portasse sinu duo numina natos. Chimæra, mons Lyciæ.
Iamq; Chimæriferæ, cùm Sol grauis vreret arua,
Finibus in Lyciæ longo Dea fessa labore
Sidereo siccata sitim * collegit ab æstu, * cõcepit ab
Vberáq; ebiberant auidi lactantia nati.
Fortè lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant Hypotiposis a quã haurire volentis.
Vimina cum iuncis, gratámq; paludibus vluam.
Accessit, positóq; genu Titania terram
Pressit, vt hauriret gelidos potura liquores.
Rustica turba vetat. Dea sic affata vetantes, Iure gentiũ aquæ sunt omnibus cõmunes.
Quid prohibetis aquas? vsus communis aquarũ est
Nec solum proprium natura nec aëra fecit,
Nec tenues vndas: ad publica munera veni.
Quæ tamen, vt detis, supplex peto, non ego nostros
Abluere hîc artus, lassatáq; membra parabam,

Sed releuare sitim, caret os humore loquentis,
Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
Haustus aquæ mihi nectar erit, vitamque fatebor
Accepisse, simul vitam dederitis in vndis.
Hi quoq; vos moueant, qui nostro brachia tendunt
Parua sinu, & casu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuissent verba mouere?
Hi tamen orantem perstant prohibere, mináque,
Ni procul abscedat, conuitiaque insuper addunt.
Nec satis est: ipsos etiam pedibusque, manúque
Hypal. lage. *Turbauere lacus: imóque è gurgite mollem*
Huc, illuc limum saltu mouere maligno.
*Sustu-li. * *Distulit ira sitim, neque enim iam filia Cæi*
Supplicat indignis, nec dicere sustinet vltrà
Verba minora Deæ tollensque ad sidera palmas,
Lycii rustici in ranas. *Aeternum stagno, dixit, viuatis in isto.*
Eueniunt optata Deæ: iuuat esse sub vndis,
Et modò tota caua summergere membra palude,
Ranarũ natura, & corp⁹. *Nunc proferre caput, summo modò gurgite nare,*
Sæpe super ripam stagni consistere, sæpe
In gelidos resilire lacus, sed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas, pulsóq; pudore
Quamuis sint sub aqua, sub aqua maledicere tẽtãt
Vox quoque iã rauca est, inflatáque colla tumescũt
Ipsáque dilatant patulos conuitia rictus.
Nã collo carent. *Terga caput tangunt: colla intercepta videntur:*
Spina viret: venter, pars maxima corporis, albet:
Limosóque nouæ saliunt in gurgite ranæ.

FAB. IIII. ARGVMENT.

Satyrus nomine Marsyas cum Apolline tibia (quā Minerua inuenisse proditur) cōtendere ausus fuit, victus autem à Phœbo, propter temeritatē, quia Deo cedere nollet, suspensus est, & cute nudatus: hunc Nymphæ ac Satyri cæterique ruris incolæ, ita fletu prosecuti sunt, quòd in posterum eius cātu carere cogerētur, vt lacrymis eorum flumen increuerit, quod deinceps eius nomine in *Phrygia* à maioribus Marsya nuncupabatur.

Sic vbi nescio quis Lycia de gente virorum
Rettulit, exitium Satyri reminiscitur alter,
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna, Quid me mihi detrahis? inquit,
Ah piget, ah non est, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis est summos direpta per artus.

Apollo Latonæ filius.

Nec quicquā nisi vulnus erat cruor vndiq;manat,
Detectiq; patent nerui,trepidæq; sine vlla
Pelle micant venæ salientia viscera posses
Et pellucentes numerare in pectore fibras,
Illum ruricolæ syluarum numina Fauni,
Et Satyri fratres,& nūc quoque clarus Olympus
Et Nymphæ flerunt,& quisquis montibus illis
Lanigerosq; greges,armentáq; bucera pauit.
Fertilis immaduit,madefactaq; terra caducas
Concepit lacrymas,ac venis perbibit imis.
Quas vbi fecit aquas,vacuas emisit in auras.
Inde petens rapidum ripis decliuibus æquor.
Marsya nomē habet,Phrygiæliquidissimus amnis.

Marsyæ pœna.

satyrorū nymph a rū, rusticorunq; lachrymæ in flumen.

Bucera armēta cornata dixit.

Talibus exemplis redit ad præsentia dictis
Vulgus,& extinctum cum stirpe Amphiona luget
Mater in inuidia est.hanc tūc quoque diciturvnus
Flesse Pelops,humeroq;suas à pectore , postquàm
Deduxit vestes,ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeúsq;fuit:manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt iunxisse Deos,aliisq; repertis,
Qui locus est iuguli mediùs,summique lacerti
Defuit:impositum est non comparentis in vsum
Partis ebur,factóque Pelops fuit integer illo.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Tereus, Martis filius,Rex Thracum,postquam auxilia multis tulit regibus,etiam PādioniAthenis regnāti,cū à proximis ciuitatibus oppugnaretur,nōde fuit. Is igitur propter officiū sibi præstitum,Prognē filiam sua in matrimonium illi dedit:Celebratisautē nuptiis

nuptiis. Eumenides lectulum iugalē strauerunt, & prima nocte concubitus in culmine tecti bubo cōspecta fuit, quæ nouo coniugio funestum omen afferebat.

Finitimi proceres coëunt, vrbesq; propinquæ Progne, Philomela, Tereus & Itys in aues.
Orauere suos ire ad solatia reges,
Argosq;, & Sparte, Pelopeiadésq; Mycenæ,
Et nondum toruæ Calydon inuisa Dianæ,
Orchomenósque ferax, & nobilis ære Corinthos,
Messenéq; ferox, Patræq; humilesq; Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pytheia Træzen,
Quæque vrbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo.
Externisq; sitæ bimari spectantur ab Isthmo.* *quæ aliæ
Credere quis posset? solæ cessatis Athenæ.
Obstitit officio bellum subuectáque ponto

* Mopso ptos Barbara * Cecropios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat, & clarum vincendo nomen habebat.
Quē sibi Pandion opibúsque, virísque potentem,
Et genus á magno ducentem forte Gradiuo,
Connubio Prognes iunxit non pronuba Iuno,
Infeliciū nuptia - rū hypo typosis. Non Hymenæus adest, illi non gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas:
Eumenides strauere torum: tectóq; profanus
Incubuit bubo, thalamiq; in culmine sedit.
Hac aue coniuncti Progne, Tereúsq; parentes
Hac aue sunt facti: gratia est scilicet illis
Metonymia. Thracia, Diisq; ipsis grates egêre: diémque
Quóque data est claro Pandione nata tyranno,
Quoq; erat ortus Itys, festum iussere vocari.
Epiphonema. Vsq; adeò latet vtilitas. Iam tempora Titan
Quinque per autumnos repetitis duxerat annis,
Cum blandita viro Progne, Si gratia dixit,
Vlla mea est, vel me visendum mitte sorori.
Vel soror huc veniat: redituram tempore paruo
Promittes socero: magni mihi muneris instar
Germanam vidisse dabis. iubet ille carinas
In freta deduci, veloq;, & remige portus
Cecropios intrat, Piræáq; littora tangit.
Piræus Atheniēsium portus nouissimus. Vt primùm soceri data copia, dextera dextræ
Iungitur, infausto committitur omine sermo.
Cœperat aduentus causas, mandata referre
Coniugis, & celeres missæ spondere recursus:
Ecce venit diues magno Philomela paratu,

Diuitior forma: quales audire solemus
Naiadas, & Dryadas mediis incedere syluis,
Si modò des illis cultus, similésque paratus.
Non secus exarsit conspecta virgine Tereus
Quàm si quis canis ignem supponat aristis,
Aut frondem positasq; cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies: sed & hunc innata libido
Extimulat pronumq; genus regionibus illis
In Venerem est: flagrat vitio gentisq;, suóque,
Impetus est illi comitum corrumpere curam,
Nutricisq; fidem, nénnon ingentibus ipsam
Sollicitare datis, totumq; impendere regnum,
Aut rapere, & sæuo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non effræna captus amore
Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammas.
Iámq; moras malè fert, cupidóq; reuertitur ore
Mandata ad Prognes, & agit sua vota sub illa
Facundum faciebat amor: quotiésq; rogabat
Vlterius iusto, Prognen ita velle ferebat.
Addidit et lachrymas tanquam mādasset et illas.
Pro superi, quantum mortalia pectora cacæ
Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius, laudémque à crimine sumit.
Quid, quod idē Philomela cupit, patrióśq; lacertis
Blanda tenens humeros, vt eat visura sororem,
*Pérq; suam, contraq; suam, petit * illa, salutem?*
Spectat eam Tereus, præcontrectátque videndo:
Oscula que & collo circundata brachia cernens,
Omnia pro stimulis, facibúsq;, cibóq;, furoris

Terei amor vehemēs similitudine declaratur.
Thraces maximè in Venerē proni.
Vi amoris in Tereo graphicè depingit.
Ab effectu.
Exclamatio in hominū cæcitatem.
* vsque

Accipit: & quoties amplectitur illa parentem,
Esse parens vellet: neque enim minus impius esset.
Vincitur amborum genitor prece: gaudet, agitq;
Illa patri grates: & successisse duabus
Id putat infœlix, quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phœbo restabat, equiq;
Finis diei descriptio. *Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.*
Regales epulæ mensis, & Bacchus in auro
*Ponitur: hinc placida * tradunt sua corpora somno*
**dantur* *At Rex Odrysius. quamvis secessit ab illa,*
Aestuat & repetens faciem, motúsque, manusque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipse suos nutrit, cura removente soporem.

FAB. VI. ARGUMENTUM

Progne deportata in mariti regnum, cùm ex lõgo tẽporis intervallo Philomelam sororem desideraret petiit à Tereo, vt ꝓficisceretur Athenas, & sororẽ si bñ ad solenne sacrificiũ adduceret. Rex igitur vxori obediẽs, Athenas profectus, ibidẽque hospitio soceri sui Pãdionis familiarissimè vsus est, & Philomelã vix multis ab invito parente precibus impetratã, secum eius amore tacitè inflammatus, auexit.

Lux erat, & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lacrymis commendat obortis
Vt voluêre ambæ, voluisti tu quoque Tereu
Philomela cõmittitur Tereo. *Hanc ego chare gener, quoniam pia causa coegit,*
Do tibi: perq; fidem, cognataq; pectora supplex,
Per superos oro, patrio vt tuearis amore,
Et mihi sollicito lenimen dulce senectæ

Quã primũ (omnis erit nobis mora longa) remittas
*Tu quoq; quã primùm (satis est *procul esse sororẽ)* †vidisse

Si pietas vlla est, ad me Philomela redito.
Mandabat. pariterque suæ dabat oscula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant. *...tq; fide pign⁹
**Vt pignus fidei dextras vtrásque poposcit,* Dextra màn⁹ fidei cõsecrata erat
Inter séque datas iunxit, natámque, nepotémque,
Absentes pro se memori rogat ore salutent:
Supremúmque vale plena singultibus ore
Vix dixit: timuitque suæ præsagia mentis. *At
** Vt simul imposita est pictæ Philomela carinæ,* Hypallage.
Admotúmque fretum remis, tellúsque repulsa est,
Vicimus, exclamat, mecum mea vota feruntur:
Exultátque, & vix animo sua gaudia differt.
Barbarus, & nusquam lumen detorquet ab illa,

Aquila Ioui cõsecrata.

Non aliter, quàm cùm pedibus prædator aduncis
Deposuit, nido leporem Iouis ales ab alto:
Nulla fuga est capto, spectat sua præmia raptor,

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Tereus Philomelam in Thraciam ducens, eam vi correptam stabulis inclusit, vt post hac sine cuiusquã suspicione sæpius ad eã commeare, & illicito illius amore frui posset. Cùm autẽ minitaretur, se velle eius iniuriam & vim sibi violenter illatã omnibus patefacere, insuper Tereus ei, ne commissa posset eloqui ac diuulgare, linguam præcidit, & coniugi, sororẽ ipsius mortem oppetiisse, mentitus est.

Philomela rapta, vitiatur.

Iámq; iter effectum, iámque in sua littora fessis
Puppibus exierant: cùm Rex Pandione natam
In stabula alta trahit, syluis obscura vetustis;
Atque ibi pallentem, trepidãque, & cũcta timẽtẽ,

Et iam cùm lacrymis vbi sit germana rogantem,
Includit, fassúsque nefas, & virginem, & vnam
Vt superat, frustra clamato sæpe parente,
Sæpe sorore sua, magnis super omnia Diuis.
Illa tremit, velut agna pauens, quæ saucia cani
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur.
Vtq; columba suo madefactis sanguine plumis
Horret adhuc, auidósq; timet, quib⁹ hæserat, vngues
Mox vbi mens rediit, passos laniata capillos,
Lugenti similis, cæsis plangore lacertis,
Intendens palmas, O diris barbare factis,
O crudelis, ait, nec te mandata parentis
Cum lachrymas mouere piis, nec cura sororis,
*Nec mea virginitas, nec * coniugialia iura.*
Omnia turbasti: pellex ego facta sororis.
*Tu geminus coniux * non hæc mihi debita pœna.*
Qui animã hãc (ne quod facinus tibi † fide resict)
Eripis: atq; vtinam fecisses ante nefandos
*Concubitus. * vacuas habuissẽ criminis vmbras.*
Si tamen hoc superi cernunt, si numina Diuûm
Sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum:
Quandocunq; mihi pœnas dabis ipsa pudore
Profecto, tua facta loquar: si copia detur,
In populos veniam: si syluis clausa tenebor,
Implebo syluas, & conscia saxa mouebo.
Audiet hoc æther, & si Deus vllus in illo est.
Talibus ira feri postquam commota tyranni est:
Nec minor hac metus est: causa stimulatus vtraq;,
Quo fuit accinctus, vagina liberat ensem,

Virginei timoris elegans descriptio.

* connubilia

* hostis mihi

† id est crimine caruissẽ.

Arreptamq́; coma, flexis post terga lacertis,
Bene institutæ virginis specimẽ. *Vincla pati cogit iugulum Philomela parabat.*
Spemq́; suæ mortis viso conceperat ense.
Ille indignantem, & nomen patris vsq; vocantem,
Luctantémque loqui, comprensam forcipe linguam
Abstulit ense fero radix micat vltima linguæ.
Tereus linguam Philomelæ execat. *Ipsa iacet, terræq́; tremens immurmurat atræ.*
Vtq́; salire solet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat, & moriens dominæ vestigia quærit.
Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
Sæpe sua lacerum repetisse libidine corpus.
Sustinet ad Prognen post talia facta reuerti
Coniuge quæ viso germanam quærit: at ille
Dat gemitus fictos, commentáque funera narrat.
Et lacrymæ fecere fidem. velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induiturq́; atras vestes, & inane sepulcrum
Constituit falsisq́; piacula manibus infert.
Et luget, non sic lugenda fata sororis.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Philomela stabulo detenta, cùm execta lingua Terei crudelitatem & iniuriam eloqui non posset, in Pãnum hoc ipsum facinus literarũ notis intexuit, eúmque ad sororem perferendum curauit. Quo inspecto, & coniugis perfidiam & germanæ casum Progne cõperit. Quamobrem sacra celebrare Libero patri cõstituens, more bacchantis ad stabula properat, sororẽque è carcere liberatam, secum in Regiam adducit.

Signa Deus bis sex acto lustrauerat anno,

Quid faciat Philomela? fugam custodia claudit.
Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo:

Os mutum facti caret indice, grande doloris
Ingenium est, miserisque venit solertia rebus.
Stamina barbarica suspendit candida tela:
Purpureásque notas filiis intexuit albis,
Indicium sceleris: perfectáque tradidit vni,
Vtq; ferat dominæ, gestu rogat, illa rogata
Pertulit ad Prognen: nec scit quid tradat in illis.
Euoluit vestes sæui matrona tyranni,
Fortunæq; suæ carmen miserabile legit:
Et (mirum est potuisse) silet dolor ora repressit,
Verbáque quærenti satis indignantia linguæ
Defuerat, nec flere vacat: sed fásque, nefásque

Prudens in literis occultãdis ratio

Confusura ruit, pœnaq; in imagine tota est.

Trieterica, quòd tertio quoque anno celebrarêtur, dicta

Tēpus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus, nox conscia sacris:
Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti.
Nocte sua est egressa domo regina, Deique
Ritibus instruitur, furialiaq; accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri ceruina sinistro
Vellera dependent: humero leuis incubat hasta.
Concita per syluas, turba comitante suarum,

Baccharū habit⁹ elegās hypotyposis.

Terribilis Progne, furiisq. agitata doloris,
Bacche tuas simulat. venit ad stabula auia tandē,
Exululátque, euoeq; sonat, portasq; refringit,*
Germanámq; rapit, raptaq; insignia Bacchi
Induit, & vultus hederarum frondibus abdit.
*Attonitámq; trahens intra sua * limina ducit.*

*he hoë que

* mœnia

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Progne sororis casu, & mariti facinore cōmota, filium suum Ityn occidit, & dapibus miscuit. Cum autem Tereus inter epulandū Ityn desideraret, caput eius sorores in sinum Tyranni proiecerunt, dicētes intus habes quem desideras. Intelligens ergo Tereus scelus scelere punitum esse, sororem coniugis persequitur, sed ea Deorum voluntate in Lusciniam, Progne in Hirundinem: & ipse Rex in vpupā euaserunt.

Vt sensit tetigisse domum Philomela nefandā,
Horruit infelix, totóq; expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit,
Oraq; deuelat miseræ pudibunda sororis:
Amplexúmq; petit. Sed non attollere contrà

Sustinet hæc oculos, pellex sibi visa sororis:
Deiectóque in humum vultu iurare volenti,
Testárique Deos, per vim sibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipsa suam Progne: fletumque sororis
Corripiens, Non est lacrymis hoc, inquit, agendum
Sed ferro, seu si quid habes, quod vincere ferrum
Possit: in omne nefas ego me germana paraui.
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo,
Artificem, mediis immitam Terea flammis,
Aut linguam, aut oculos, & quæ tibi mēbra pudore * Abstu
* *Abstulerant, ferro rapiā: aut per vulnera mille* lerant
Sontē animā expellā, magnū est: quodcūque paraui systole s
Quid sit adhuc dubito. peragit dum talia Progne, ouabs il
Ad matrem veniebat Itys: quid possit, ab illo la Virg.
Admonita est: ocúlisq; tuens immitibus, Ah quàm Matri lō
Es similis patri, dixit, nec plura locuta, gīde em
Triste parat facinus, tacitáque exæstuat ira. tulerunt
Vt tamen accessit natus, matríq; salutem fastic ia
Attulit, & paruis adduxit colla lacertis, menses.
Mistáque blanditus puerilibus oscula iunxit: Hypalla
Mota quidem est genitrix, infractáque cōstitit ira ge.
Inuitiq; oculi lacrymis maduere coactis.
Sed simul ex nimia mentem pietate labare* *eximia
Sensit ad hoc iterum est ad vultus versa sororis:
Inq; vicem spectans ambos, Cur admouet, inquit,
Alter blanditias, rapta silet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororē? Empha-
Cur sis nupta vide Pandione nata marito. sis.

Periphrasis hinnuli.
Degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo.
Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cerua
Lactentem fœtum per syluas Tigris opacas.
Vtque domus altæ partem tenuêre remotam,
Matris in filium impietas maxima.
Tendentémque manus, & iam sua fata vidētem,
Et mater, mater clamantem, & colla petentem,
Ense ferit Progne, lateri qua pectus adhæret.
Nec vultum vertit. Satis illi ad fata, vel vnum
Vulnus erat, iugulum ferro Philomela resoluit.
Viuáque adhuc, animaq; aliquid retinētia mēbra
Filius patri deuorandus apponitur.
Dilaniat. Pars inde cauis exultat ahenis,
Pars verubus stridet: manant penetralia tabo.
His adhibet coniux ignarum Terea mensis.
Et patrij moris sacrum mentita, quod vni
Fas sit adire viro, comites famulósque remouit.
Ipse sedens solio Tereus sublimis auito,
Epiphonema in hominū cęcitatē.
Vescitur, ínque suam, sua viscera congerit aluum.
Tantáque nox animi est, Ityn huc accersite, dixit.
Dißimulare nequit crudelia gaudia Progne.
Iámque suæ cupiens existere nuntia cladis,
Intus habes, quod poscis, ait. Circunspicit ille,
Atque vbi sit, quærit. quærenti, iterúmque vocāti,
Sicut erat sparsis furiali cæde capillis,
Prosiluit, Ityósque caput Philomela cruentum
* mentis
Misit in ora patris: nec tempore maluit vllo
* Tereus
Posse loqui, & *meritis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit,
Vipereasque ciet Stygia de valle sorores:
Et modò si posset reserato pectore diras

*Egerere inde dapes,*demersáque viscera gestit:* *carpsit
Flet modò: séque vocat bustum miserabile nati: quæ
Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro, Prognes, Philomelæ, & Terei metamorphosis.
Corpora Cecropidum pennis pendêre putares.
Pendebant pennis. quarum petit altera syluas,
Altera tecta subit. neque adhuc de pectore cædis
Excessere notæ, signatáque sanguine pluma est.
Ille dolore suo, pœnæq; cupidine velox
Vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristæ,
Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
*Hic dolor*ante diem, longǽq; extrema senectæ* * & luctus.
Tempora Tartareas Pandiona misit ad vmbras.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Aquilo cùm Orithyā regis Atheniensiū Erichthei filiā amaret, nec vllis precibus à parētibus impetrare posset, vt ipsi puellā in matrimoniū darent, viribus suis vsus, Athenas deuenit & virginē raptā in Thraciā deportauit: vbi ab ipso grauida facta, gemellos peperit Zethem & Calaim, quorum postea humeris alę volucrum increuerunt, vt nimirum parentis quoque imaginem, aliqua ex parte, referrent.

*Sceptra loci,*rerūq; capit moderamē Erichtheus* Zetes & Calais ex parte in aues.
Iustitia dubium, validísne potior armis.
Quatuor ille quidē iuuenes, totidémque creárat *regniq;
Fœmineæ sortis: sed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te coniuge felix
Procri fuit. Boreæ Tereus, Thracésq; nocebunt,
Dilectáq; diu caruit Deus Orithyia,

Boreæ natura.

Dum rogat, & precibus mauult, quàm viribus vti.
Ast vbi blanditiis agitur nihil, horridus ira,

Quæ solita est illi, nimiúmque domestica vento,
Et meritò, dixit: Quid enim mea tela reliqui,
Sæuitiam, & vires, irámque animósque minaces?
Admouiq; preces, quarum me dedecet vsus?
Apta mihi vis est: hac tristia nubila pello:
Hac freta concutio, nodosáque robora verto,
Induróque niues, & terras grandine pulso.
Idem ego cùm fratres cœlo sum nactus aperto
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concursibus insonet æther,
Exiliántque cauis elisi nisi nubibus ignes
Idem ego cùm subij connexa foramina terræ,
Supposuíque ferox imis mea terga cauernis,

Periphrasis fulminum.

Sollicito manes, totúmque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiisse, socérque
Non orandus erat mihi, sed faciendus Erichthe⁹.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
Excußit pennas: quarum iactantibus omnis
Afflata est tellus, latúmque perhorruit æquor:
Puluereāq; trahens per summa cacumina pallam,
Verrit humum, pauidamq; metu caligine tectus
Orithyiam* amans fuluis *amplectitur alis.
Dum volat, arserunt agitati fortius ignes.
Nec prius aërij cursus suppreßit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos, & mœnia raptor
Illic & gelidi coniux Actæa tyranni,
Et genitrix facta est partus enixa gemellos,
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent,
Non tamen his memorāt vna cum corpore natas:
Barbáque dum rutilis aberat subnixa capillis,
Implumes Calaísque puer, Zethésque fuerunt.
Mox pariter pennæ ritu cœpere volucrum
Cingere vtrunque latus pariter flauescere malæ.
Ergo vbi conceßit tempus puerile iuuentæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo,
Per mare non notum prima petiere carina.

Vnde fulmina & terræ motus.

Boreas Orithyiā rapit.

*adamās

*complectitur.

Boreę vēti, qui omnium est frigidißimus

*partuq;

Minye populi Thessalię antiquißimi.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER VII.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Iasoni Thessalo Æsonis filio Pelia Neptuni filius suasit, vt in Colchos Asiæ regionem ad vellus aureũ apportandũ, proficisceretur, sperans eum vel in mari vel peregrina terra interiturũ. Huius igitur monitis auscultãs Iason, collecta nõ exigua Græciæ iuuẽtute, Argóque naue fabricata, profectioné instituit, vt que Æetæ, Solis filii, regiam contigit, Medea Regis filia eius pulchritudine permota occultam ei rapiẽdi velleris artem communicauit.

Expeditio Iasonis in Colchos.

IAmq; fretũ Minyæ Pegasæa puppe secabãt.
Perpetuáq; trahens inopẽ sub nocte senectã
Visus erat Phineus: iuuenésque Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugarant:
Multáque perpessi claro sub Iasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos vndas.
Dúmq; adeunt regẽ, Phryxeáq; vellera poscunt.
Voxq; datur Minyis magnorum horrenda laborũ,
Concipit intereà validos Æetias ignes,
Et luctata diu, postquàm ratione furorem
Vincere non poterat, Frustra Medea repugnas,

Nescio

Nescio quis Deus obstat, ait: mirúmq; quid hoc est. * An ue
*Aut aliquid certè simile huic, quod amare vocatur. Medeæ amores.

Nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoq; dura nimis. Cur, quē modò deniq; vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti causa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix, si possem, sanior essem.
Sed trahit inuitam noua vis: aliúdque Cupido,
Mens aliud suadet. video meliora, probóq;ue,
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo Obserua amantis
Vreris, & thalamos alieni concipis orbis? solicitudinem
Hæc quoq; terra potest, quod ames dare. Viuat, an ille de periculis amato imminēti.
Occidat, in diis est. viuat tamen: idque precari,
Vel sine amore licet. Quid enim commisit Iason?
Quem, nisi crudelem, non tangat Iasonis ætas?

Q

Et genus, & virtus? Quem non, vt cætera desint,
Forma mouere potest? certè mea pectora mouit.
At, nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
* segetis *Concuteretq; suæ* segeti, tellure creatis*
Hostibus, aut auido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego si patiar, tum me de Trigide natam,
Tum ferrum, & scopulos gestare in corde fatebor.
Ironia. *Cur non & specto pereuntem, oculósq; videndo*
Conscelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenásque feros, insopitúmque draconem?
Dij meliora velint: quanquam non ista precanda,
Sed facienda mihi. Prodámne ego regna parẽtis?
Atque ope nescio quis seruabitur aduena nostra,
Vt per me sospes, sine me det lintea ventis,
Virq; sit alterius? pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliámue potest præponere nobis,
Occidat ingratus. sed non his vultus in illo,
Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ,
Vt timeam fraudem, meritiq; obliuia nostri.
Et dabit antè fidem, cogámque in fœdera testes
Esse Deos. Quid tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram: tibi se semper debebit Iason.
Te face solẽni iunget sibi, pérque Pelasgas
Seruatrix vrbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratrẽq;, patrẽq;, Deósque,
Et natale solum ventis ablata relinquam?
Nempe pater sæuus: nempe est mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: stant mecum vota sororis.
Maximus intra me Deus est. nõ magna relinquã.

*Magna sequar, titulum seruatæ*puppis Achiuæ,* *pubis
Notitiámque loci melioris, & oppida, quorum
Hîc quoque fama viget, cultúsque artésq; virorũ,
Quemq; ego cum rebus, quas totus possidet orbis
Æsonidam mutasse velim: quo coniuge felix.
Et Dis chara ferar, & vertice sydera tangam.
Quid? quod nescio qui mediis incurrere in vndis
Dicuntur montes? ratibúsq; inimica Carybdis,
Nunc sorbere fretum, nunc reddere: cinctáq; sæuis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nẽpe tenens quod amo, gremióq; in Iasonis hærẽs
*Per freta lõga feror: nihil illũ amplexa *timebo.* *verebor
Aut si quid metuam, metuam de coniuge solo.
Coniugiúmne putas? speciosáq; nomina culpæ
Imponis Medea tuæ? quin aspice, quantum
Aggrediare nefas, & dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietásq; pudórq;
Constiterant, & victa dabat iam terga Cupido.

Enumeratio rerũ, quib9 potitura sit Medea si Iasonẽ sequatur.

Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras, Synecdoche.
Quas nemus vmbrosum, secretáq; sylua tegebat,
*Et iam *fractus erat, pulsúsq; resederat ardor.* *fortis
Cùm videt Æsonidem, extinctáq; flamma reluxit.
**Erubuere genæ, totóq; recanduit ore.* *Et rubuêre
Vt solet à ventis alimenta resumere, quæq;
Parua subinducta latuit scintilla fauilla
Crescere, & in veteres agitata resurgere vires:
Sic iam lenis amor, quem iam languêre putares,
Vt vidit iuuenem, specie præsentis inarsit,
Et casu solito formosior Æsone natus

Similitudine ostẽdit Medeam Iasonis amore iterum ardere.

Illa luce fuit. posses ignoscere amanti.
Spectat, & in vultu, veluti tum denique viso.
Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
Ora videre putat, nec se declinat ab illo
Vt verò cœpitque loqui, dextrámque prehendit,
Hospes, & auxilium summissa voce rogauit,
Promisitq; torum: lacrymis ait illa profusis,
Quid faciam video, nec me ignorantia veri
Decipiet, sed amor. seruabere munere nostro:
Seruatus promissa dato. per sacra triformis
Ille Deæ, lucóque foret quod numen in illo,
Pérque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
Euentúsq; suos, & tanta pericula iurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque vsum, lætúsque in tecta recessit.

Hecates quæ ab Luna: & Diana, & Proserpina creditur esse.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Cum Iason Medeæ fidē coniugii promisisset, ipsa tauros spirantes ignē, armatosque milites & draconē peruigilē auratum vellus simul custodientes, magicis quibusdā carminibus iuueni parere coëgit, adeò vt tauri se iugo submitterēt, & armatorum manus in se conuersa, mutuo bello cōcideret, Draconis autē oculi somno implicarentur. Quibus gestis Iason ablato vellere, vnà cum Medea Corinthum abiit.

Postera depulerat stellas Aurora micantes:
Conueniūt populi sacrum Mauortis in aruum,
Consistúntq; iugis. medio rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptróque insignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripedes tauri, tactæq; vaporibus herbæ

Ardent, vtque solent pleni resonare camini, Periphrasis calcis.
Aut vbi terrena silices fornace soluti

Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum:
Pectora sic intus clausas voluentia flammas,
Gutturáque vsta sonant: tamen illis Aesone natus
Obuius it, vertere truces venientis ad ora
Terribiles vultu, præfixáque cornua ferro,
Puluereúmque solum pede pulsauere bisulco,
Fumificísque locum mugitibus impleuere.
Diriguêre metu Minyæ, subit * ille, nec ignes *illos
Sensit anhelatos, (tantum medicamina possunt.)
Penduláque audaci mulcet palearia dextra: Epiphonema.
Suppositósque iugo pondus graue cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi. Minyæ clamoribus augent,

Adiiciunt animos. galea tum sumit ahena
Dẽtes ser pẽtini in homines armatos. Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus valido præcincta veneno:
Et crescunt, fiúntq; sati noua corpora dentes.
Vtq; hominis speciem materna sumit in aluo,
Similitudo. Pérque suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturas communes exit in auras:
Sic vbi visceribus grauidæ telluris imago
Effecta est hominis, fœto consurgit in aruo:
Quodq; magis mirum est, simul edita concutit arma
Quos vbi viderunt præacutæ cuspidis hastas
In caput Æmonij iuuenis torquere parantes,
Demisere metu vultumq;, animúmq; Pelasgi:
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Vtq; peti vidit iuuenem tot ab hostibus vnum.
Palluit, & subitò sine sanguine frigida sedit:
Carmen auxiliare Néve parum valeant à se data gramina, carmen
Auxiliare canit: secretásq; aduocat artes,
Ille grauem medios silicem iaculatus in hostes,
A se depulsum Martem conuertit in ipsos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres,
Ciuilique cadunt acie. gratantur Achiui,
Victorémque tenent, auidísq; amplexibus hærent.
* & Tu quoque victorem complecti barbara velles.
Obstitit incepto pudor. *at complexa fuisses:
Sed te, ne faceres, tenuit reuerentia famæ.
Quod licet affectu tacito lætaris, agísque
Carminibus grates, & diis autoribus horum.
Peruigilem superest herbis sopire draconem,

Qui crista, linguísque tribus præsignis, & vncis
Dentibus horrendus, custos erat arboris aureæ.
Hunc postquàm sparsit Lethæi gramine succi,
Verbáque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistunt,
Somnus in ignotos oculos † aduênit, & auro
Heros Aesonius potitur: spolióque superbus,
Muneris autorem secum spolia altera portans:
Victor † Iolciacos tetigit cum coniuge portus.

Draconis peruigilis sopor.

† *vbi vênit,*

† *Iociacos*

† *Cecropios*

FAB. III. ARGVMENTVM.

Iason postquàm Medeam secum abductã in Græciam transportauit, petiit ab ea, vt Aesonem parentẽ iam decrepitum, & extrema senectute grauatum, in adolescentiam suis artibus reuocaret. Cuius precibus vxor amore, quem ex iuuentute coniugis cœperat, obtemperans, Deorum auxilium implorat, & deinceps varia herbarũm genera, variis ex regionibus conquisita, colligit, quibus Aesonem decrepitum senem in floridum ætatis virilis statum reducit.

Aemoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandæuíque ferunt patres, congestáque flamma
Thura liquefaciunt, indutáque cornibus aurum
Victima, vota facit, sed abest gratantibus Aeson,
Iam propior leto, fessúsque senilibus annis.
Tum sic Aesonides, O cui debere salutem
Confiteor coniux, quanquàm mihi cuncta dedisti,
Excessitque fidem meritorum summa tuorum.
Si tamẽ hoc possũt (quid enim nõ carmina possũt?)
Deme meis annis, & demptos adde parenti,
Nec tenuit lacrymas, mota est pietate rogantis:

* Eta, vetus codex

Dißimiléq; animũ subiit pater * Aeta relictus.
Non tamen affectus tales confessa, Quod, inquit,

Excidit ore tuo coniux scelus? ergo ego cuiquam
Posse tua videor spatium transcribere vitæ?
Non sinat hoc Hecate: nec tu petis æqua: sed isto
Quod petis, experiar maius dare munus Iason.
Arte mea soceri longum tentabimus æuum,
Non annis * renouare tuis: modò diua triformis
Adiuuet, & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes, vt cornua tota coirent,
Efficeréntque orbem, postquàm plenissima fulsit,
Et solida terras spectauit imagine Luna,
Egreditur tectis vestes induta recinctas,
Nuda pedem, † nudis humeris infusa capillos

* reuocare

* nudos

Fértque vagos mediæ per muta silentia noctis
Incomitata gradus, homines, volucrésque, ferásque
Soluerat alta quies, nullo cum murmure * serpens, * sæpes
* Sopitæ similis: nullo cum murmure serpit: * Sopito
Immotæque silent frondes, silet humidus aër: * Sopitis
Sidera sola micant, ad quæ sua brachia tendens, * similes
Ter se conuertit, ter sumptis flumine crinem
Irrorauit aquis, ternis & hiatibus ora
Soluit: & in dura summisso poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidißima, quæq; diurnis
Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
Túque triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris, Veneficarum dea est Hecate.
Adiutríxque venis, cantúsque artésq; Magorum,
Quæque Magos Tellus pollētibus instruis herbis,
Auræq;, & venti, montésque, amnésque, lacúsque,
Diique omnes nemorū, Diiq; omnes noctis adeste: Magicæ artis vis.
Quorum ope cum volui, ripis mirantibus, amnes
In fontes rediêre suos, concussáque sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubiláque induco, ventos abigóque, vocóque:
Vipereas rumpo & verbis & carmine fauces,
Viuáque saxa, sua conuulsáque robora terra,
Et syluas moueo, iubeóque tremiscere montes, * Temesæa.
Et mugire solum, manésque exire sepulchris,
Te quoq; Luna traho: quamuis † temerata labores Lunæ sub. Nā Luna curru vehitur, vt Sol.
Aera tuos minuant: currus quoque carmine nostro
Pallent, ac pallet nostris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas habitastis, & vnco,
Haud patiens oneris collum preßistis aratro.

Vos serpentigenis in se fera bella dedistis,
*Custodémque * rudem somni sopistis, & aurum*
Vindice decepto Graias misistis in vrbes.
Nunc opus est succis per quos renouata senectus
In florem redeat, primósque recolligat annos.
Et dabitis: neque enim micuerunt sidera frustra,
Nec frustra volucrum tractus ceruice draconum
Currus adest, aderat demissus ab æthere currus.
Quò simul ascendit, frænatáque colla draconum
Permulsit, manibúsque leues agitauit habenas.
Sublimis rapitur, subiectáque Thessala Tempe
Despicit & † visis regionibus applicat angues:
Et quas Ossa tulit, quásque altus Pelion herbas,
Obtrixque, & Pindus, & Pindo maior Olympus,
Perspicit, & placitas partim radice reuellit,
Partim succidit curuamine falcis ahenæ.
Multa quoque † Apidani placuerũt gramina ripis,
Multa quoq; Amphrysi: nec eras immunis Enipeu,
Necnon Peneus, necnon Sperchiades vndæ
Contribuere aliquid, iuncosáque littora Bœbes.
Carpit & Euboïca vinax Anthedone gramen
Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.

† *rudem somno: aliàs rubrum.*

Thessaliæ montes.

† *cretis, pro, secretis, ac semotis*

* *Eridani*

Apostrophe ad fluuium, quẽ non sine munere fuisse dicit.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Medea innumerabilia herbarum genera hinc inde colligẽs, eas aheno igni feruẽti imposito coxit, & cũ animaduerteret stipitẽ, quo versabat illas, in arborẽ oleam baccis refertam esse cõmutatum, & ea quæ ex aheno despumato in terram ceciderant in herbã statim lætissimã conuersa, mox Aesonis iugulũ gladio resoluit, & loco effusi sãguinis, vulneri madẽtes her-

bas inseruit, vnde senex in pristinum iuuentutis vigorem restitutus est.

Nona dies illam curru, pennisq; draconum,
Nonáque nox omnes lustrantem viderat agros.
Cùm rediit, nec erant tacti, nisi odore, dracones,
Et tamen annosæ pellem posuere senectæ.
Constitit adueniens citra liménque, foresque,
Et tantùm cœlo tegitur, refugitq; viriles
Contactus: statuitq; aras è cespite binas,
Dexteriore Hecates, at læua parte Iuuentæ.
Has vbi verbenis, syluáque incinxit agresti,
Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit cultrósque in guttura velleris atri
Coniicit, & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super inuergens liquidi carchesia vini

Dracones iuuenescunt odore herbarũ Medeæ.

Alteráque inuergens tepidi carchesia lactis,
*Verba simul fundit, terrenáque numina * poscit,* — *lenit,
Vmbrarúmque rogat rapta cum coniuge Regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos vbi placauit precibúsque, & murmure lõgo,
Aesonis effœtum proferri corpus ad aras
Iussit, & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
Hi procul Aesonidẽ, procul hĩc iubet ire ministros,
Et monet arcanis oculos remouere profanos.
Diffugiunt iussi, † sparsis Medea capillis — * passis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras.
Multifidásque faces in fossa sanguinis atri
Tingit, & infectas geminis accendit in aris,
Terq; senem flãma, ter aqua, ter sulphure lustrat. — Hæc tria purgatio nibus olim adhibebãtur.
Interea calido positum medicamen aheno
Feruet, & exultat, spumísque tumentibus albet.
Illic Aemonia radices valle refectas,
Semináque, & flores, & succos incoquit atros.
Adiicit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lauit arenas.
Addidit exceptas Luna de nocte pruinas,
Et Strigis infames, ipsis cum carnibus alas, — Humiditatum enim author est luna.
Inq; virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi, nec defuit illis
Squamea Cinyphei tenuis membrana Chelydri,
Viuacísque iecur cerui, quibus insuper addit
*Ora, capútque nouem cornicis * secula passæ.* — * fædera
His & mille aliis postquam sine nomine rebus

Propositum instruxit mortali Barbara munus,
Arenti ramo iampridem mitis oliuæ
Omnia confudit, summísque immiscuit ima.
Ecce vetus calido versatus stipes aheno
Fit viridis primò, nec longo tempore frondes
Induit, & subitò grauidis oneratur oliuis.
At quacunque cauo spumas eiecit aheno
Ignis & in terram guttæ cecidere calentes,
Vernat humus, florésque, & mollia pabula surgũt.
Quæ simul ac vidit, stricto Medea recludit
Ense senis iugulum, veterémque exire cruorem
Passa, replet succis, quos postquàm cõbibit Aeson,
Aut ore exceptos, aut vulnere, barba, comæqúe
Canitie posita, nigrum rapuere colorem.
Pulsa fugit macies: abeunt pallórque, sitúsque:
Adiectóque cauæ supplentur corpore rugæ:
Membráque luxuriant. Aeson miratur, & olim
Ante quater denos † hunc se reminiscitur annos,
Dissimilémque animum subiit, ætate relicta.
Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber, & admonitus iuuenes nutricibus annos
Posse suis reddi, capit hoc à Colchide munus.

Aridus oliuæ ramus reuiuiscit.

Guttæ aquæ in flores.

Aesõ ex decrepito iuuenis.

† *nunc*

Nutrices Bacchi Iuuenili ætati restituuntur.

FAB. V. ARGVMENTVM

Peliades, Peliæ filiæ, cùm arietẽ senio confectum, à Medea in agnum transfiguratũ viderent, eam rogabant, vt parenti Peliæ iã decrepito simili suã iuuentutem arte restitueret. Hęc igitur senẽ, Iasonis inimicum vlcisci cupiẽs, filias ad parentem interficiendũ impulit, laceratáque membra in feruens ahenum demittere pręcepit. Hoc ita facto, senex miserabiliter pe

riit, ipsa verò Medea currum draconibus iunctum conscendens, e conspectu inimicorum aufugit.

Néue doli cessent, odium cum coniuge falsum
Phasias assimulat, Peliæq; ad limina supplex
Cōfugit: atque illā (quoniā grauis ipse senecta est)
** mēdacis* *Excipiunt natæ: quas tempore callida paruo*
*Colchis amicitiæ * fallacis imagine cepit.*
Dúmque refert inter meritorum maxima demptos
Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur,
Spes est virginibus Pelia subiecta creatis
** iuuenes, pretium sine, &c.* *Arte suum parili reuirescere posse parentem:*
*Idq; petunt: * pretiúmque iubent sine fine pacisci.*
Illa breui spatio silet, & dubitare videtur,
Suspenditque animos ficta grauitate rogantum.
Mox vbi pollicita est, Quo sit fiducia maior

Muneris huius, ait, qui vestri maximus æuo est
Dux gregis inter oues agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum caua tempora cornu:
Cuius vt Aemonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculauit sanguine ferrum,
Membra simul pecudis, validósque venefica succos
Mergit in ære cauo, minuunt ea corporis artus,
Cornuáque exurunt, nécnon cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora, balatum mirantibus, exilit agnus. Aries in agnum.
Lasciuitque fuga, lactentiáque vbera quærit.
Obstupuere satæ Pelia: promissáque postquam
Exhibuere fidem, tum verò impensius instant.
Ter iuga Phœbus equis in Ibero flumine mersis
Dempserat, & quarta radiantia nocte micabant Iberus Hispaniæ fluuius.
Sidera, cùm rapido fallax Aeetias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Iámque neci similis resoluto corpore, regem,
*Et cum Rege * suos custodes somnus habebat,* † *suo*
Quem dederat cantus, magicæq; potentia linguæ.
Intrarant iussæ cum Colchide limina natæ,
Ambierántque torū, Quid nūc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios, veterémq; haurite cruorem,
Vt repleam vacuas iuuenili sanguine venas.
In manibus vestris vita est, ætásque parentis.
Si pietas vlla est, nec spes agitatis inanes,
Officium præstate patri, telísque senectam
Exigite, & saniem coniecto emittite ferro.

His, vt quæque via est, hortatib⁹ impia prima est,
Et ne sit scelerata, facit scelus, haud tamen ictus
Pelias à suis filiabus occiditur. *Vlla suos spectare potest, oculósque reflectunt.*
Cæcáque dant sæuis auersæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens, cubitò tamen alleuat artus,
† *subito* *Semilacérque toro tentat consurgere, & inter*
Tot medius gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis natæ? quis vos in fata parentis
Armat? ait. Cecidere illis animique, manúsque.
Plura locuturo cùm verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit in vndis.
Quæ nisi pennatis serpentibus isset in auras,
Non exempta foret pœnæ, fugit alta, supérque
Cerãbus in auem. *Pelion vmbrosum, Philyæáque tecta, superque*
Othryn, & euentu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nympharum sublatus in aëra pennis,
Cùm grauis infuso tellus foret obruta ponto,
Draco in saxum. *Deucalioneas effugit inobrutus vndas.*
Aeoliam Pitanen à læua parte reliquit,
Factáque de saxo longi simulacra draconis,
Ideámque nemus, quo nati furta, iuuencum
Occuluit Liber falsi sub imagine cerui.
† *lustratu* *Quáque pater Coryti parua tumulatus arena est,*
Et quos Mæra nouo † *latratu terruit agros:*
Coæ matronæ in boues. *Euripylíque vrbem, qua Coæ cornua matres*
Gesserunt, tunc cùm discederet Herculis agmen.
Phœbeámque Rhodon, & Ialysios Telchinas,
† *vitiãtes* *Quorum oculos ipso* † *mutantes omnia visu*
Iuppiter exosus, fraternis subdidit vndis.

Transit

Transit & antiqua Carthæia mœnia Ceæ.
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat nasci potuisse columbam.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Cum Phillius quidam graui amore Cygni filii Hyries capt⁹ esset, & multa imperio pueri peregisset, tādē taurum ei domitum denegauit. Quãobrē ægro & molesto animo ferens Cygnus Philii cōtumaciā, ex altissimo monte in terras se præcipitauit, sed miseratione Deorum in Olorem auem conuersus est, & Hyrie mater eius flendo stagnum deliquit.

Inde lacus Hyries videt, & Cycneïa Tempe,
Quæ subitus celebrauit olor. Nam Phillius illic
Imperio pueri, volucrésque, ferúmque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere iussus

* *stricto toties iratus amori* — *Vicerat, & * spreto toties iratus amore*
Præmia poscenti taurum suprema negauit.
Ille indignatus, Cupiens dare, dixit, & alto
Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant.
Hyries filius in cycnũ. — *Factus olor niueis pendebat in aëre pennis.*
At genitrix Hyrie seruatum nescia, flendo
Delicuit, stagnúmque suo de nomine fecit.
† *Bauron,* Cõbe in auem. — *Adiacet his * Pleuron, in qua trepidantibus alis*
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde Calaurea Latoïdos aspicit arua,
In volucrem versi cum coniuge conscia Regis.
Dextera Cyllene est, in qua cum matre Menephrõ
Concubiturus erat, sæuarum more ferarum.
Cephison procul hinc, deflẽtem fata nepotis,
Pometilique — *Respicit in tumidam Phocen ab Appolline versi,*
** Eumelique domum lugentis in aëre natam.*

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Reuersa tandẽ in Thessaliam Medea, postquam vidit Creusã, Creõtis Corinthiorum regis filiã, ab Iasone sibi prælatã & in matrimoniũ ab eodẽ ductã esse, aulã furibunda incendit, & ita Creusam vnà cum patre combussit: Natos etiam suos ex Iasone susceptos, in conspectu coniugis crudeliter mactauit, itáque iniuriam, quam sibi putabat ab Iasone illatam, extrema quadam immanitate vindicauit.

Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit, hîc æuo veteres mortalia primo
Pluuiales fungi in homines — *Corpora vulgârunt pluuialibus edita fungis.*
Sed postquàm Colchis arsit noua nupta venenis,
Flagrantemq; domum Regis malè vidit: vtroque

Sanguine natorum perfunditur impius ensis,
Vltáque se malè mater, Iasonis effugit arma.

Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces, quæ te iustißime Phineu,
Téque senex Peripha pariter videre volantes,
** Innixámque nouis neptem Polyphemonis alis.* * *Innexámque*

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Medeā Athenas profectā, Rex Aegeus & hospitio suscepit, & matrimonio sibi iunxit: hui⁹ filium Thesea, cum ille variis laborib⁹ fess⁹, ignota hospitis specie, domum rediret, Medea pertimescés, ei venenum, quod aconitum nomināt, apparuit. Nam Hercules ab inferis canē tricipitem olim ad superos eduxit: is ex aëre nō consueto euomuit spumam, quæ in herbam venenosā, quod aconitum appellatur, est cōuersa. At These⁹ à poculis, monitu parētis abstinēs, seruat⁹ est.

Excipit hanc Aegeus, facto damnādus in vno:

Nec satis hospitiũ est: thalami quoq; fœdere iũgit.
Iámque aderat Theseus, proles ignara parenti,

Qui virtute sua bimarem pacauerat Isthmon.
Herba est præsentissimi veneni. *Huius in exitium miscet Medea, quod olim*
Attulerat secum Scythicis Acanitum ab oris.
Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
Esse canis. Specus est tenebroso cæcus hiatu,
Est via declinis, per quam Tirynthius heros
Restantem, contráque diem, radióśque micantes
Obliquantem oculos nexis adamante catenis
Cerberum attraxit: rabida qui concitus ira
Impleuit pariter ternis latratibus auras,
Spuma Cerberi in aconitum. *Et sparsit virides spumis albentibus agros,*
Has concresse putant, nactásque alimenta feracis,
Fœcundique soli vires cepisse nocendi.

Quæ quia nascuntur dura viuacia caute,
Agrestes Aconita vocant, ea coniugis astu
Ipse parens Aegeus nato porrexit, vt hosti.
Sumpserat ignara Theseus data pocula dextra,
Cùm pater in capulo gladij cognouit eburno
Signa sui generis, facinúsque excussit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.
At genitor quanquàm lætatur sospite nato,
*Attonitus tamen est * ingens discrimine paruo*
Committi potuisse nefas, fouet ignibus aram,
Muneribúsque Deos implet: feriúntque secures
Colla torosa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erichthidis fertur celebratior illo
Illuxisse dies, agitant conuiuia patres,
Et medium vulgus: necnon & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt, te maxime Theseu
Mirata est Marathon Cretæi sanguine tauri:
Quódque suam securus arat Cremyona colonus,
Munus opúsque tuum est, tellus Epidauria per te
Clauigeram vidit Vulcani occumbere prolem.
Vidit & immitem Cephisias ora Procrusten.
Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleusis.
Occidit ille Scinis, magnis malè viribus vsus,
Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latè sparsuras corpora pinus,
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes
Composito Scirone patet: sparsisq; latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus vnda.
Quæ iactata diu fertur durasse vetustas

Plinius lib. 27. & 3. aliam nominis ratioñe assignat.

* geniti

Atheniensib' ab Erichtheo rege dictis. Thesei gesta.

Scironis ossa in scopulos. Theseia festa.

Epiphonema ex 4. Argonauticō Apollonii.

In scopulos: scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos, annósque tuos numerare velimus,
Facta prement annos, pro te fortissime vota
Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus haustus.
Consonat assensu populi, precibúsque fauentum
Regia: nec tota tristis locus vllus in vrbe est.
Nec tamẽ (vsque adeò nulla est syncera voluptas,
Sollicitúmque aliquid lætis interuenit) Aegeus
Gaudia percepit, nato secura recepto.
Bella parat Minos, qui quãquàm milite, quãquam
Classe valet, patria tamen est firmissimus ira,
Androgeique necem iustis vlciscitur armis.
Antè tamen bello vires acquirit amicas,
Quáq; patent aditus, volucri freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi iũgit, & Astypaleïa regna.
Promissis Anaphen, regna Astypaleïa bello.
Hinc humilem Myconem, cretosáque rura Cimoli.
*Florentémq;, Cythnon, Scyron, * planãq; Seriphõ,*
Marmoreamq; Parõ, quãque impia prodidit Arne
Sithonis accepto, quod auara poposcerat, auro.
Mutata est in auem, quæ nunc quoque diligit aurũ,
** Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.*

† *prauãque*

Arne in monedulam.

† *Rubra*

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Cum minos rex Cretẽsium cum Atheniẽsibus bella gereret, multæ ex Cycladib⁹ insulæ ab eo defecerunt. Iustis igitur ad expeditionẽ bellicã destitutus copiis, ab Aeaco Oenopię rege aduersus Atheniẽses præsidia poposcit, sed repulsam passus, ingenti luctu discedit. At vbi Cephalus Procrin regis Atheniensium filiã, coniugio sibi iunctã habens, auxilia petiis-

ſet pro Athenienſibus, humaniter ab Aeacidis & acceptus, & voti ſui compos factus eſt,

At nō Oliaros, Didymæquè, & Tenos, & Andros.
Et Gyaros, nitidæquè ferax Peparethos oliuæ,
Gnoſsiacas iuuêre rates, latere inde ſiniſtro
Oenopiam Minos petit, Aeacideïa regna.
Oenopiam veteres appellauere: ſed ipſe
Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæquè virum cognoſcere famæ
Expetit, occurrunt illi, Telamónque, minórque
Quàm Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus,
Ipſe quoque egreditur tardus grauitate ſenili
Aeacus, & quæ ſit veniendi cauſa requirit.
Admonitus patrij luctus ſuſpirat, & illi

Ná Creta cētum olim vrbes habuisse fertur.

Dicta refert rector populorum talia centum,
Arma iuues oro pro nato sumpta, piaq;
Pars sis militiæ, tumulo solatia posco.
Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & vrbi
Non facienda meæ, neque enim coniunctior vlla
Cecropidis hac est tellus, ea fœdera nobis.
Tristis abit, Stabúntque tibi tua fœdera magno,
Dixit: & vtilius bellum putat esse minari,
Quàm gerere, atque suas ibi præconsumere vires.

* Oenopidis

*Classis ab * Oenopiis etiam nunc Lyctia muris*
Spectari poterat, cùm pleno concita velo
Attica puppis adest, & portus intrat amicos,
Quæ Cephalum, patriæq; simul mandata ferebat.
Aeacidæ longo iuuenes post tempore visum
Agnouere tamen Cephalum, dextrásque dederūt,
Inq; patris duxere domum Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ

Oliua, pacis auxiliíque petendi signum erat.

Ingreditur, ramúmque tenens popularis oliuæ,
Et dextra, læuáque duos ætate minores
Maior habet, Clyton, & Buten Pallante creatos.
Postquàm congressi primi sua verba tulerunt
Cecropidæ, Cephalus peragit mandata, rogátque
Auxilium, fœdúsque refert, & iura parentum,

* petit

Imperiúmque † peti totius Achæidos addit.
Sic vbi mandatam iuuit facundia causam,
Aeacus in capulo regni nitente sinistra,
Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ.

* dubiæ

*Nec * dubiè vires, quas hæc habet insula, vestras*

* Dicite,

** Ducite, & omnis eat rerum status, iste mearum,*

Robora non desunt: superat mihi miles, & hosti.
Gratia dis, felix, & inexcusabile tempus.
Imò ita sit Cephalus, crescat tua ciuibus opto
Vrbs, ait, adueniens equidem modò gaudia cepi,
Cùm tam pulchra mihi, tam par ætate iuuentus
Obuia processit: multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi vestra prius vrbe receptus.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Aeacus rex Thessaliæ Iouis & Aeginæ filius, cùm Oenopiam, seu vt Straboni videtur, Oenomiã insulã cõiugis nomine post Aeginã quoque appellatã incoleret, grauis pestilẽtia eam inuadebat, adeò vt infecto aëre, terra, gramine, fontibus, & pecorum, & hominum incredibilis copia caderet, & locus iste populis penè totus euacuaretur. Hanc miserandam stragem ira Iunonis Aeginetis immissam, Aeacus Cephalo luculenter commemorat.

Aeacus ingemuit, tristique ita voce locutus:
† Flebile principium, melior fortuna secuta est. * *Debile*
Hanc vtinam vobis possem memorare: sine vllo
*Ordine nũc * repetã, neu longa ambage morer vos:* Narratio.
Ossa, cinisque iacent, memori quos mente requiris,
Et quota pars illi rerum periere mearum? * *petam*
Dira lues populis, ira Iunonis iniquæ
Incidit exosæ dictas à pellice terras.
Dum visum est mortale malum, tantæq; latebat
Causa nocens cladis, pugnatum est arte medendi.
*Exitium superabat * opem, quæ victa iacebat.* † *opes, victæq; iacebat*
Principiò cœlum spissa caligine terras
Pressit, & ignauos inclusit nubibus æstus.

Dúmque quater plenis expleuit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,

Pestilentiæ scita descriptio.

Lethiferis calidi spirarunt æstibus Austri.
Constat & in fontes vitium venisse, lacúsque,
Milliáque incultos serpentum multa per agros
Errasse, atque suis fluuios temerasse venenis.
Strage canũ primò volucrúmque, auiũq;, boúmque,
Inque feris subiti deprensa potentia morbi est.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, medióque recumbere sulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros.
Sponte sua lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in puluere famæ
Degenerat: palmæ, veterúmque oblitus honorum
Ad præsepe gemit † morbo moriturus inerti.

†leto

Non aper irasci meminit,* nec fidere cursu Proto-
Cerua, nec armentis incurrere fortibus vrsi. zeugma.
Omnia languor habet: syluis, agrísque, viisque † non
Corpora fœda iacent: vitiantur odoribus* auræ. † herba
Mira loquar: non illa canes, auidæq; volucres,
Non cani tetigere lupi, dilapsa liquescunt,
Afflatúque nocent, & agunt contagia late.
Peruenit ad miseros damno grauiore colonos
Pestis, & in magna dominatur mœnibus vrbis.
Viscera torrentur primò,* flammæq; latentis † flāmis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni. quéfa-
Aspera lingua tenet, tepidísque arentia ventis tiscunt
Ora patent, auræque graues captantur hiatu.
Non stratum, non vlla pati velamina possunt:
Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidū, sed humus de corpore feruet.
Nec moderator adest: inque ipsos sæua medentes
Erumpit clades, obsúntque autoribus artes.
Quò propior quisque est, seruítque fidelius ægro,
In partem lethi citius venit,* vtqúe salutis † atque
Spes abiit, finémque vident in funere morbi,
Indulgent animis, & nulla, quid vtile, cura est.
Vtile enim nihil est, passim, positóque pudore
Fontibus, & fluuiis, puteiísque capacibus hærent.
Nec sitis est extincta prius, quàm vita, bibendo.
Inde graues morbo nequeunt consurgere, & ipsis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.
Tantáque sunt miseris inuisi tædia lecti: † consur-
Prosiliunt, aut si prohibent † consistere vires. gere

Corpora deuoluunt in humum: fugiuntq; penates
Quisque suos: sua cuique domus funesta videtur.
Et quia causa latet, locus est in crimine * notus,
* totus Semianimes errare viis, dum stare valebant,
* solus Aspiceres, flentes alios, terráq; iacentes.
Lassáq; versantes supremo lumina motu.
Membráq; pendentis tendunt ad sidera cœli,
Hic, illic, vbi mors deprenderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit, aut quid debuit esse?
Vt vitam odissem, & cuperem pars esse meorum.
* putrida Quo se cunque acies oculorum flexerat, illic
Vulgus erat stratum: veluti cùm* patria motis
* agitataque, Poma cadunt ramis, * agitatáq; illice glandes.
Templa vides contrà gradibus sublimia longis
Iuppiter illa tenet, quis non altaribus illis
Irrita thuro dedit? quoties pro coniuge coniux
Pro nato genitor, dum verba precantia dixit,
Non exoratis animam finiuit in aris?
Inq; manu thuris pars inconsumpta reperta est?
Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ciciderunt vulnere tauri?
Ipse ego sacra Ioui pro me, patriáq;, tribúsque
Cùm facerem natis, mugitus victima diros
Edidit, è subito collapsa, sine ictibus vllis,
Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
Fibra quoq; ægra notas veri, monitusq; Deorum
Perdiderat: tristes penetrant ad viscera morbi,
Ante sacros vidi proiecta cadauera postes.

Mero in sacrificiis, vt nos, prisci vtebãtur.

Ante ipsas, quò mors foret inuidiosior, aras.
Pars animam laqueo claudunt, mortisq; timorem
Morte fugant, vltróq; vocant venientia fata.
Corpora missa neci nullis de more feruntur
Funeribus, neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
Indotata rogos. & iam reuerentia nulla est:
Déq; rogis pugnant, alienisq; ignibus ardent.
Qui lacryment, desunt, indefletæq; vagantur
† Natorum, matrúmq; animæ, iuuenumq; senúmque. *Natorúmque virûmque
Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes:

FAB. XI. ARGVMEMTVM.

Post grauem in Aegina insula pestilétiā diu multúmque grassatā, Aeacus tandem precibus & misericordia à Ioue impetrauit, vt euacuata iā insula, quot formicæ in quærcu apparuissēt, tot versæ in hominū species, desideratam multitudinē explerēt. Homines igitur ex eiusmodi animalib⁹ procreati Myrmidones dicebātur: Formicæ enī Græcè μύρμηκες vocātur, vnde nouis populis nomē Myrmidonum est impositū.

Attonitus tanto miserarum turbine rerum
Iuppiter, ô dixi, si te non falsa loquuntur
** Aeginæ amplexus quondam sub Asopidos isse.* *aliàs sic, Isse sub amplexus Aeginæ Asopidos olim.
Nec te Magne pater, nostri pudet esse parentem,
Aut mihi redde meos, aut me quoq; conde sepulcro.
Ille notam fulgore dedit, tonitrúque secundo.
Accipio: sintq; ista precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi, quæ das mihi pignoris omen.
Fertè fuit iuxtà patulis rarissima ramis Laus à loco.
Sacra Ioui quercus de semine Dodonæo,

Antitheton.

Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,

Rugosóque suum seruantes cortice callem.
Dum numerum miror. Totidem pater optime, dixi
Tu mihi da ciues, & inania mœnia supple.
Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
*pudore *Alta dedit quercus. Pauido mihi membra* timore*
Horruerant, stabántque comæ: tamen oscula terræ.
Roboribúsque dedi nec me sperare fatebar:
Sperabam tamen, atque animo mea vota fouebã.
Nox subit, & curis exercita corpora somnus
Occupat, ante oculos eadem mihi quercus adesse,
*Et * ramos totidem, totidémque animalia ramus*
*rami *Ferre suis visa est, paritérq; tremiscere motu,*
Graniferúmque agmen subiectis spargere in aruis,

*Crescere*quod subitò, maius maiusq; videtur* **dehinc*
Ac se tollere humo, rectóq; assistere trunco:
Et maciem, numerumq; pedum, nigrumq; colorem
Ponere, & humanam membris inducere formam.
Somnus abit: damno vigilans mea visa, queróque
In superis opis esse nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat, vocesq; hominum exaudire videbar
*Iam mihi desuetas*dum suspicor has quoque somni*
Esse, venit Telamon properus, foribúsq; reclusis,
Spéq;, fidéq; pater, dixit, maiora videbis.
Egredere, egredior: qualesq; in imagine somni
Visus eram vidisse viros, ex ordine tales ** dum*
Aspicio, noscóq; adeunt, regemq; salutant.
Vota Ioui soluo, populisque recentibus vrbem
Partior, & vacuos priscis cultoribus agros:
Myrmidonasq; voco, nec origine nomina fraudo.
Corpora vidisti, mores, quos antè gerebant,
Nunc quoq; habent. parcũ genus estpatiẽsq; laborũ,
Quæsitiq; tenax, & quod quæsita reseruet.
Hi te ad bella pares annis, animísque sequentur,
Cùm primùm, qui te feliciter attulit, Eurus.
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros

Formicæ in homines. Myrmidonu natura & mores.

FAB. XII. ARGVMENTVM

Cum Cephalus in monte Hymetto regionis Atticæ venaretur, ab Aurora propter insignem corporis pulchritudinem raptus est. Quàm vt cõperit Procridis suæ cõiugis amore implicitũ, à se velle diuertere, fecit vt mutata specie tẽderet Athenas, eãque & pollicitis, & muneribus tẽtaret, an pudicitiã retinere tintegram. Quo facto Cephalus fidem coniugis suæ pa-

rùm sinceram animaduertit. Pudore autem Procris perfusa, ad vitandum mariti sui aspectum, in saltibus sese occultauit.

Talibus, atque aliis longum sermonibus illi
Impleuere diem. lucis pars optima mensæ
Est data, nox somnus. Iubar aureus extulerit Sol
Flabat adhuc Eurus, redituráque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conueniunt sed adhuc regem sopor altus habebat.
* moue- bant *Excipit Aeacides illos in limine Phocus.*
Nam Telamon, fraterque viros ad bella legebant.
* para- bant *Phocus in interius spatium, pulchrósque recessus*
Cecropidas duxit, cùm queis simul ipse resecit.
* Aeoli- den *Aspicit * Aeionidem ignota ex arbore factum*
Ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.

Pauca prius mediis sermonibus* ille locutus, *ante Cõtinés pro contento.
Sum nemorum studiosus, ait, cædisq; ferinæ:
Qua tamen è sylua teneas hastile recisum
Iamdudum dubito, certè si fraxinus esset,
Fulua colore foret: si cornus, nodus inesset. Periphrasis iaculi
Vnde sit ignoro: sed non formosius isto
Viderunt oculi telum iaculabile nostri.
Excipit Acteis è fratribus alter: &, Vsum
Maiorem specie mirabere, dixit, in isto.
Consequitur quodcunque petit, fortunáque missum
Non regit, & reuolat, nullo referente, cruentum.
Tum verò iuuenis Nereius omnia quærit,
Cur sit, & vnde datum, quis tanti muneris autor,
Quæ petit, ille refert, & cætera nota pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactusq; dolore
Coniugis amissæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me nate Dea (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietque diu si viuere nobis
Fata diu dederint, Hoc me cum coniuge chara
Perdidit: hoc vtinam caruissem munere semper. Procris Cephali vxor.
Procris erat, si forte magis peruenit ad aures
Orithyia tuas, magnæ soror Orithyiæ.
Si faciem, moresque velis conferre duarum.
Dignior* ista rapi. pater hãc mihi iũxit Erichthe*
Hanc mihi iunxit amor. felix dicebat, erámque
(Nõ ita Diis visum est)* & nũc quoq; forsitã essẽ.
Alter agebatur post sacra iugalia mensis,
Cùm me cornigeris tendentem retia ceruis,
Vertice de summo semper florentis Hymetti

Cephal⁹ ob pulchritudinem ab Aurora rapitur & asportatur.

Lutea manè videt, pulsis Aurora tenebris,
Inuitúmque rapit. Liceat mihi vera referre
Pace Deæ, quòd sit roseo spectabilis ore,
Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis.
Nectareis quòd alatur aquis. ego Procrin amabā:
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore,
Sacra tori, coitusque nouos, thalamósque recentes,
Primáque deserti referebam fœdera lecti.

Ironia, cum indignatione Zelotypia Cephalus laborat.

Mota Dea est: &, Siste tuas ingrate querelas:
Procrin habe, dixit quòd si mea prouida mens est,
Non habuisse voles: méque illi irata remisit.
Dum redeo, mecúmque Deæ memorata retracto,
Esse metus cœpit, ne iura iugalia coniux
Non bene seruasset. facies, ætasq; iubebant
Credere adulterium, prohibebant credere mores,
Sed tamen abfueram: sed et hæc erat, vnde redibā,
Criminis exemplum: sed cuncta timemus amantes,

Cephal⁹ in aliā figuram.

Quærere, quod doleam, statuo, donísque pudicam
Sollicitare fidem fauet huic Aurora timori,
Immutátque meam (videor sensisse) figuram
Palladiasque ineo non cognoscendus Athenas:
Ingrediorque domum, culpa domus ipsa carebat,
Castáque signa dabat, dominóque erat anxia rapto
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.

Pro fidei antiquorū more, vt infrà. †ealebat

Vt vidi, obstupui, meditatáque penè reliqui
Tentamenta fide. malè me, quin vera faterer,
Continui, malè quin, vt oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat, sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi, desiderióque* dolebat.

*Coniugis * arrepti. tu collige, qualis in illa* * arrepta.
Phoce decor fuerit, quàm sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? quoties Ego, dixerit, vni
Seruor: vbicunque est, vni mea gaudia seruo.
Cui non ista fide satis experientia sano
Magna foret? non sum contentus, & in mea pugno
*Vulnera dum census dare me * promitto, loquendo* *pro nocte,
Munerâque augendo tandem dubitare coeget.
Exclamo, mala pectora detego: † fictus adulter, * factus
Verus eram coniux: me perfida teste teneris. * tectus

FAB. XIII. ARGVMENTVM,

Procris à marito se deceptam animaduertens, pudore commota, vt cõspectum eius vitaret, inter dẽsa nemorum virgulta se abscondidit. Cephalus autem amoris impatientia, cùm vxoris absentiã ferre diutius non posset, precibus vt ad se rediret, impetrauit. Quæ reuersa, canem ipsi dedit velocissimum, & iaculum ineuitabile, cuius missio nunquam fuit irrita, sed vim feriendi efficacissimam habuit:

Illa nihil tacito tantummodo victa pudore
Insidiosa malo cum coniuge limina fugit:
Offensáq; mei genus omne perosa virorum
Montibus errabat studiis operata Dianæ
Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa Amor vehementissimus.
Peruenit. orabam veniam, & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus, si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso læsum prius vltra pudorem
Redditur, & dulce concorditer exigit annos,
Dat mihi prætereà, tanquàm si parua dedisset

Dona canam munus: quem cùm sua traderet illi
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes

Dat simul & iaculũ. manibus ꝙ cernis* habere.*
Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum: nouitate mouebere facti.
Carmina Naiades non intellecta priorum
Soluunt ingeniis: & precipitata iacebat
Immemor ambagum vates obscura suarum,
Scilicet alma Themis: nec talia liquit inulta,
Protinus Aonis immissa est bellua Thebis,
Cessit & exitio multis: pecoriq; sibique,*
Rusticolæ pauere feram. Vicina iuuentus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa leui velox superabat retia saltu,
Summáq; trãsibat positarum lina plagarum.

† *habemus*

**quod nos, vt cerus habemus.*

Nã Themis dea fuitque hominibus præcipiebat id petere, quod honestũ & fas esset.

Copula detrahitur canibus, quos illa sequentes *pecorūq; suūq;
Effugit, & cœtum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno: Indigena vel
(Muneris hoc nomen) iandudum vincula pugnat Rurigena
Exuere ipse sibi, colloq; morantia tendit.
Vix bene missus erat, nec iam poteramus vbi esset
Scire: pedum calidus vestigia puluis habebat: Metonymia est ex lino enim funes conficiuntur
Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
Hasta, nec exutæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.
Collis apex mediis subiectis imminet aruis.
Tollor in hunc, capióq; noui spectacula cursus:
Quo modò deprendi, modò se subducere ab ipso
Vulnere visa fera est. nec limite callida recto,
In spatiúmq; fugit: sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequitúrq; parem, similísque tenenti *vacuos
*Non tenet, & *vanos exercet in aëre morsus.* *dextera librat
*Ad iaculi vertebar opem: quod *dextra librabat*
Dum mea, dum digitos amentis addere tento,
Lumina deflexi, reuocatáque rursus eodem
Retuleram, & medio (mirū) duo marmora campo Fera & canis in saxa.
Aspicio: fugere hoc, illud latrare putares.
*Scilicet inuictos *ambos certamine cursus* *ambo
Esse Deus voluit, siquis Deus affuit illis.

FAB. XIIII. ARGVMENTVM.

Cephalus cum studio Dianæ feras assiduè persequeretur, & nimio æstu refrigerari cuperet, Aurā vocabat: Procris autem vxor existimās, maritum Nympham aliquam hoc nomine dictā expetere, in virgul-

tis se recondidit, cõtemplatura, cuius nã virginis cu piditate cephalus flagraret. Mõs igitur hinc inde virgultis, maritus in his ferã latere putãs, emisso iaculo coniugem inscius interfecit.

Hactenus, & tacuit. Iaculo quod crimẽ in ipso est?
Antitheton. *Phocus ait. Iaculi sic crimina reddidit ille.*
Gaudia principium nostri sunt Phoce doloris.
Illa prius referam. Iuuat ô meminisse beati
γνώμη. *Temporis Aecide, quo primos rite per annos*
Coniuge eram felix, felix erat illa marito,
Mutua cura duos, & amor socialis habebat.
Nec Iouis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
Vlla erat: æquales vrebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis

Venatum in ſyluas iuueniliter ire ſolebam,
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſolebant.
Tutus eram iaculo ſed cùm ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat, repetebam frigus & vmbrã,
Et quæ de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu:
Auram expectabam: requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias cantare ſolebam,
Mêq; iuuet, intréſq; ſinus gratiſsima noſtros:
Vtque facis, releuare velis, quibus vrimur, æſtus,
Forſitan addideram (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſum ſolitus: tu me reficiſque, fouéſque,
Tu facis, vt ſyluas, vt amem loca ſola, meóque
Spiritus iſte tuus ſemper capiatur ab ore,*
Vocibus ambiguis deceptam præbuit auem
Neſcio quis: noménq; auræ tam ſæpe vocatum
Eſſe putat Nymphæ, Nymphã mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit, linguáq; refert audita ſuſurra.
Credula res amor, eſt ſubitò collapſa dolore
(Vt mihi narratur) cecidit, longóq; refecta
Tempore ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui.
Déq; fide queſta eſt: & crimine concita vano.
Quod nihil eſt, metuit, metuit ſine corpore nomẽ,
Et dolet infelix veluti de pellice vera,
*Sæpe tamen dubitat, *metuítq; miſerrima falli,*
Indicióq; fidem negat: & niſi viderit ipſa,

Matutini temporis periphraſis.

* *captatur*

Pleonaſmos creduli amãtes.

* *ſperátque*

Damnatura sui non est delicta mariti.

† Postquam — **Postera depulerant Auroræ lumina noctem:*

Egredior, syluásq; peto, victórq; per herbas

Aura veni dixi, nostróque medere labori.

Et subitò gemitus inter mea verba videbar

Nescio quos audisse. Veni tamen optima dicens,

Fronde leuem rursus strepitum faciente caduca,

Sum ratus esse feram, telúmque volatile misi.

Procridis mors — *Procris erat, medioq; tenens in pectore vulnus,*

Hei mihi conclamat. Vox est vbi cognita fidæ

Coniugis, ad vocem præceps, aménsq; cucurri.

Semianimẽ, & sparsas fœdantem sanguine vestes,

Et sua (me miserum) de vulnere dona trahentem

Inuenio: corpúsque meo mihi charius, vlnis

Mollibus attollo, scissáque à pectore veste

Vulnera sæua ligo, conórq; inhibere cruorem:

Neu me morte sua sceleratum deserat, oro.

Viribus illa carens, & iam moribunda coëgit

Precatio à merito & honesto. Sic Dido apud Virgi. Si bene quid de te merui. — *Hæc pauca loqui, Per nostri fœdera lecti,*

Pérq; Deos supplex oro, superósque, meósque,

Per si quid merui de te bene, perq; manentem

Nũc quoq;, cùm pereo, causam mihi mortis, amorẽ,

Ne thalamis Auram patiare incumbere nostris.

Dixit: & errorem tum denique nominis esse

Et sensi, & docui, Sed quid docuisse iuuabat?

Labitur, & parua fugiunt cum sanguine vires.

Dúmq; aliquid spectare potest, me spectat, & in me

Archaismos. — *Infelicem animam, nostróq; exhalat in ore.*

Sed vultu meliore mori secura videtur.

Flētibus hæc lachrymās heros memorabat: & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, nouóque Synecdoche.
Milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER VIII.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Minos Iouis & Europæ filius, rex Cretēsium, cum ob filium suum Androgeum ab Atheniēsibus interfectum, pœnas repeteret, Megarā vrbem, in qua Nisus regnabat, obsedit, sperās hac expugnata, se vniuersam facilè victoriā reportaturum. Interim verò dum vrbs oppugnabatur, Scylla, Nisi regis filia, sæpe murum, delectationis gratia, cōscēdit, & animaduertēs Minoen regali cultu prope murum equo exultātē, pulchritudine ei⁹ mirum in modum exarsit.

Iam nitidū retegente diem, noctisq; fugāte Tēporis descriptio.
Tēpora Lucifero, cadit Eur⁹, & humida surgunt
Nubila: dāt placidi cursū redeūtibus austri
Æacidis, Cephalóque: quibus feliciter acti Megarēsia à Lelege Neptuni filio condita.
Ante expectatum portus tenuere petitos.
Intereá Minos Lelegeia littora vastat,
Prætentâtq; sui vires Mauortis in vrbe
Alcathoe: quam Nisus habet, cui splendidus ostro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.

Sexta resurgebant orientis Cornua Lunæ,
Et pendebat adhuc belli fortuna, diúque

Inter vtrunque volat dubiis victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus† addita muris
In quibus auratam proles Latonia fertur
Deposuisse lyram: saxo sonus eius inhæsit.
Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi,
Et petere exiguo resonantia saxa lapillo
Tunc cùm pax esset: bello quoq; sæpe solebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iámq; mora belli procerum quoq; nomina norat,
Armaq;, equósq;, habitúsq;, Cidoneásq; pharetras.
Nouerat ante alios faciem ducis Europæi
Plus etiam, quàm nosse sat est. Hac indice Minos
Seu caput abdiderat cristata caßide pennis,

Incertus ēnim est semper bellorū euentus.

* abdita Vocales muri.

In galea formoſus erat: ſeu ſumpſerat ære
Fulgentem clypeum, clypeum ſumpſiſſe decebat,
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis:
Laudabat virgo iunctam cum viribus artem.
Impoſitis calamis patulos ſinuauerat arcus:
Sic Phœbum ſumptis iurabat ſtare ſagittis.
Cùm verò faciem dempto nudauerat ære,
Purpureúſque albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiáq; ora regebat
Vix ſua, vix ſanæ virgo Niſeia compos
Mentis erat. Felix iaculum, quod tangeret ille,
Quæq; manu premeret, felicia fræna vocabat,
Impetus eſt illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi
Turribus è ſummis in Gnoſia mittere corpus
Caſtra, vel æratas hoſti recludere portas,
Vel ſi quid Minos aliud velit. vtq; ſedebat,
Candida Dictæi ſpectans tentoria Regis,
Lætor, ait, doleámne geri lacrymabile bellum
In dubio eſt. Doleo quòd Minos hoſtis amanti eſt:
Sed niſi bella forent, nũquàm mihi cognitus eſſet:
Me tamen accepta poterat deponere bellum
Obſide: me comitem, & me pacis pignus haberet.
Si quæ te peperit, talis pulcherrime Regum,
Qualis es ipſe, fuit meritò Deus arſit in illa.
O ego ter felix, ſi pennis lapſa per auras
Gnoſiaci poſſem caſtris inſiſtere Regis.
Faſſáq; me flammáſq; meas, qua dote, rogarem,
Vellet emi: tantùm patrias ne poſceret arces.

Mos iaculãtiũ qui brachia reducere ſolent.

Virginię amore captæ mores obſerua.

Scyllæ Minois amore captæ, querela.

Perfectè beata: ternarius enim numerꝰ perfectꝰ eſt.

Nam pereant potius sperata cubilia, quàm sim
Proditione potens. quamuis sæpe vtile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Iusta gerit certè pro nato bella perempto,
Et causáque valet, causámque tuentibus armis,
Vt puto, vincemur. Qui si manet exitus vrbem,
Cur suus hæc illi reseret mea mœnia Mauors?
Et non noster amor? melius sine cæde, moráq;,
Impensáque sui poterit superare cruoris,
Nam metuo certè ne quis tua pectora Minos?
Vulneret imprudens. Quis enim tã durus, vt in te
Hypallage. *Dirigere immitem non inscius audeat hastam?*
Cœpta placent, & stat sententia tradere mecum
Dotalem patriam, finemq; imponere bello.
Verùm velle parum est: aditus custodia seruat,
Claustráq; portarum genitor tenet. Hunc ego solũ
Infélix timeo, solus mea vota moratur.
Votum impium. *Dij facerẽt sine patre forem, sibi quisque profectò,*
Est Deus: ignauis precibus fortuna repugnat,
Altera iandudum succensa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori.
Et cur vlla foret me fortior? ire per ignes,
A facili. *Et gladios ausim, nec in hoc tamen ignibus vllis*
Aut gladiis opus est: opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beatam
Purpura me, votíque mei factura potentem.

FAB. II. ARGVMENT.

Sylla Minoën patriæ suæ hostẽ perditè amãs, nullã aliam genio indulgẽdi viam reperire potuit, quã

vt parenti suo Niso crinem purpureum, in quo fortitudo regis & salus vniuersæ ciuitatis consistebat, abscinderet. Dormientem igitur genitorem capillis spoliauit, & reseratis portis per medias hostes trāsiens, eos Minoi obtulit, & sic ardenti amore fascinata, de ipso bene mereri cupiuit. Is verò Scyllam conuitiis prosecutus, à se procul abegit.

Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox interuenit, tenebrísq; audacia creuit.
Prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
Pectora sōnus habet: thalamos taciturna paternos Exclamatio ī Scillę impietatem.
Intrat, &(heu facinus) fatali nata parentem
Crine suum spoliat: prædáque potita nefanda
Fert secum spolium sceleris, progressáque porta
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est) Epiphonema.
Peruenit ad regem: quem sic affata pauentem est,

Suasit amor facinus: proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriamq́;, meósque penates.
Præmia nulla peto, nisi te. Cape pignus amoris
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput, sceleratáque dextra
Minois æquitas & iustitia *Munera porrexit. Minos porrecta refugit,*
Turbatúsque noui, respondit, imagine facti,
Dij te summoueant, ô nostri infamia secli,
Patricidarum pœna. *Orbe suo, tellusq́; tibi, pontúsque negetur.*
Certè ego non patiar Iouis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: &, vt leges captis iustissimus autor
Hostibus imposuit, classis retinacula solui
Iussit, & aratas impleri remige puppes.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Dū Minos purpureo crine, quo à Scylla donat⁹ erat, adiutus vrbē Megarā expugnasset, tandē in patriam suā proficisci cogitauit. Quem in nauē vnà cū exercitu ingressū Scylla magno clamore & gemitu secuta est, etiā atque etiā petens, vt se cum ipso adduceret: Abnuēte autē istud Minoë, manibus inhęrebat naui, quam pater Nisus in Halæetum volucrē commutatus insequebatur, pœnam de filia sumere volēs, sed & ipsa in Cirim auem subitò cōuersa est.

Scylla freto postquàm deductas nare carinas,
Propositio per increpationem. *Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit,*
Consumptis precibus violentam transit in iram:
Intendénsque manus passis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat, meritorum autore relicta,

O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quo fugis immittis: cuius victoria nostrum

Et scel⁹, & meritũ est? Nec te data munera, nec te
Noster amor mouit, nec quod spes omnis in vnum
Te mea* congesta est? nam quò deserta reuertar?
In patriam? superata iacet. sed finge manere:
Proditione mea clausa est mihi patris ad ora,
Quem tibi donaui? ciues odêre merentem:
Finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
Terrarum nobis, vt Crete sola pateret.
Hanc quoq;: si prohibes, & nos, ingrate, relinquis,
Nõ genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis
Armeniæq; tigres, Austroq; agitata Charybdis.
Nec Ioue tu natus, nec mater imagine tauri
Lusa tua est, *generis falsa est* ea fabula: verùm

*cõiecta
Dialogismus elegãs quo Scylla rogat & sibi respõdet.
Exprobratio à persona: Minois.
*genitrix
*&

Et ferus, & captus nullius amore iuuencæ.
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
Nise pater: gaudete malis modò prodita nostris
Mœnia, nam fateor merui, & sum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
Me perimat. Cur qui vicisti crimine nostro,
Insequeris crimen? scelus hoc patriæq;, patrique
Officium tibi sit, Te verò coniuge digna est,
Quæ toruum ligno decepit adultera taurum,
Discordemq; vtero fœtum tulit, ecquid ad aures
Perueniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferunt, idemq; tuas ingrate carinas?
Iam iam Pasiphaën non est mirabile taurum
Anadiplosis indignanti maximè cõueniens. *Præposuisse tibi: plus tu feritatis habebas.*
Me miseram, properare iubet, diuulsáq; remis*
Vnda sonat, mecúmque simul mea terra recedit.
Nil agis ô frustra meritorum oblite meorum:
Insequar inuitum, puppimq; amplexa recuruam
*iuuat *Per freta lõga trahar. Vix dixerat, insilit vndis,*
Consequitúrque rates, faciente cupidine vires,
Gnoßiaceæque hæret, comes inuidiosa, carinæ,
Quam pater vt vidit (nam iam pẽdebat in auras)
Et modò factus erat fuluis Halyætus in alis*
Ibat, vt hærentem rostro laceraret adunco.
*auis *Illa metu puppim dimisit: & aura cadentem*
Nisus rex in auem Halyætum. *Sustinuisse leuis, ne tangeret æquora, visa est.*
Pluma fuit: plumis in auem mutata vocatur
Ciris: & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

Fab.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Minos victor cũ Atheniẽsibus stipẽdiũ imposuisset, vt videlicet nobilium nõnulli quotãnis ad Labyrinthum in Cretã, à Dædalo artificiosè extructum, mitterẽtur, qui Minotauro (quẽ Pasiphae, Solis filia, Minois vxor, eiusdẽ Dædali fabri ope iuncta tauro, enixa fuerat) erãt obiiciendi: Tertio stipendio Theseus Ægei & Æthræ filius in cretã insulam deuectus, Ariadne Regis filiæ, quæ iuuenis amore arserat, ope & consilio periculum capitis effugit.

Vota Ioui Minos taurorum sanguine centum
*Soluit, *vt egressus ratibus Creteida terram* *&
Contigit: & spoliis decorata est regia fixis.
Creuerat opprobrium generis, fœdúmq; patebat
Matris adulterium, monstri nouitate biformis. Labyrinthus.
Destinat hunc Minos thalami remouere pudorẽ,

F

Multiplicique domo, cæcisq; includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatque notas, & lumina flexa
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Nō secus, ac liquidus Phrygius Mæāder in vndis* — * Meandros
Ludio, & ambiguo lapsu refluitque, fluitque,
Occurrénsque sibi venturas aspicit vndas,
Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixq; ipse reuerti — Epiphonema.
Ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.
Quo postqam geminam tauri, iuuenisq; figuram
Clāusit, & Actæo bis pastum sanguine monstrum
Tertia sors annus domuit repetita nouenis:
Vtq; ope virginea, nullis iterata priorum,
Ianua difficilis filo est inuenta relicto:
Protinus Ægides rapta Minoide Diam* — *Chiam
Vela dedit, comitemq; suam crudelis in illo
Littore destituit. desertæ & multa querenti
Amplexúsque & opem Liber tulit: vtq; perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam — Ariadne corona in sydus cæleste.
Immisit cœlo. tenues volat illa per auras:
Dúmq; volat, gemmæ nitidos vertuntur in ignes,* — *volant gemmæ
Consistúntq; loco, specie remanente coronæ,
Qui medius, nixiq; genu est, anguemq; tenentis.

FAB. V. ARGVMENT.

Dædalus Eupalami filius, de quo suprà dictum vbi propter cōmissa, ex labyrintho, in quē vnà cum filio suo Icaro clausus erat, aufugere vellet, pēnas sibi & fi-

lio aptauit, quib⁹ sublevati, vt volucres, Regis ita *Minois* imperiũ euitarunt. Verũ Icarus quia obtemperare præceptis nequiuit, ex alto in maris insulã decidit, quę deinde ei⁹ noĩe Icaria dicta est. Dædalus autẽ sepulto filio, in Siciliã ad Cocalũ Regẽ peruenit.

Dædalus intereá Creten, longúmque perosus
Exilium, tactúsque loci natalis amore,
Clausus erat pelago, Terras licet, inquit, & vndas
Obstruat, ad cœlum certè patet: ibimus illac,
Omnia possideat, non possidet aera Minos,
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes,
Naturámque nouat. nam ponit in ordine pennas Dædali volatus.
A minima cœptas longam breuiore sequente,
Vt cliuo creuisse putes sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.
Tunc lino medias, & ceris alligat imas.

Atque ita compositas paruo curuamine flectit,
Vt veras imitetur aues. puer Icarus vnà
Stabat, & ignarus sua se tractare pericla,
Ore renidenti, modò quas vaga mouerat aura,
Captabat plumas, flauam modò pollice ceram
Mollibat, lusúq; suo mirabile patris
Impediebat opus. Postquam manus vltima cœpto
Imposita est, geminas opifex librauit in alas
Dædali filium ad hortátis, precepta nota. *Ipse suum corpus, motáque pependit in aura.*
Instruit & natum, Medióque vt limite curas
Icare, ait, moneo, ne si demissior ibis,
Vnda grauet pennas: si celsior ignis, adurat.
Inter vtrunque vola, nec te spectare Booten,
Aut Helicen iubeo, strictumq; Orionis ensem.
Me duce carpe viam, pariter præcepta volandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monitúsq; genæ maduere seniles,
Et patriæ tremuêre manus. dedit oscula nato
Non iterum repetenda suo: pennísque leuatus
Similitudo. *Antè volat: comitiq; timet, velut ales, ab alto*
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido:
Hortatúrq; sequi, damnosásque erudit artes:
Et mouet ipse suas, & nati respicit alas.
Hos aliquis tremula dum captat arundine pisces,
Aut pastor baculo, stiuaq; innixus arator
Vidit, & obstupuit, quiq; æthera carpere possent.
Credidit esse deos. & iam Iunonia læua
†Calydna. *Parte Samos fuerat, Delósque, Parósque relictæ,*
Dextra Lebyntos erat, fœcũdaq; melle †Calymna:

Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu,
Deseruitq; ducem, cæliq; cupidine tactus
Altius egit iter. rapidi vicinia Solis Icari volatus.
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos,
*Remigióq; carens non vllas *concipit auras:* Icari casus.
Oráque cærulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua: quæ nomen traxit ab illo. *percipit
At pater infelix, nec iam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, vbi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat. pennas conspexit in vndis,
Deuouitq; suas artes, corpúsque sepulcro
Condidit, & tellus à nomine dicta sepulti est. Icaros insula.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Perdix auis cùm Dædalum suum ipsi⁹ filium sepeliẽtẽ videret, miro eius casu læta fuit. nuper enim in auẽ trãsmutabatur. Erat autẽ filius Cali Atheniẽsis Dædalo à matre, sorore nimirũ eius propter cõsanguinitatẽ cõmendatus & in disciplinã tradit⁹ qui singulari ingenii acumine primò serrãrũ & Circini vsum inuenit, quã ob causam à magistro exosus, de muro præcipitatus est, qui decidẽti Minerua opẽ tulit, & eũ medio volatu, in auẽ sui nominis cõuertit.

Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix,
Et plausit pennis, testatáque gaudia cantu est,
Vnica tum volucris, nec visa prioribus annis Tal⁹ serę
Factáq; nuper auis, longum tibi Dædale crimen. & circini
Nanque huic tradiderat, fatorum ignara docendã inuẽtor.
Progeniem germana suam, natalibus actis

Bis puerum senis, animi ad praecepta capacis.
Ille etiam medio spinas in pisce notatas

Traxit in exemplum, ferróque incidit acuto
Perpetuos dentes, & serrae repperit vsum
Primus: & ex vno duo ferrea brachia nodo
**Iunxit, & vt aequa spatio distantibus illis*
*Vinxit *Altera pars staret, pars altera duceret orbem.*
Daedalus inuidit, sacráque ex arce Mineruae
Talus in *Praecipitem misit, lapsum mentitus. at illum,*
perdicem *Quae fauet ingeniis, excepit Pallas, auémque*
Perdices *Reddidit, & medio velauit in aëre pennis,*
enim sunt *Sed vigor ingenij quondam velocis, in alas*
acerrimi *Inq; pedes abiit: nomen, quod & antè remansit.*
& volat⁹ *Non tamen haec altè volucris sua corpora tollit,*
& cursus. *Nec facit in ramis, altóque cacumine nidos:*

Propter humum volitat, ponitq; in sepibus oua,
Antiquiq; memor metuit sublimia casus.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Oeneus rex Aetoliæ, Parthaonis fili9, quia in sacrificio cogẽdorum fructuum, de industria præterierat Dianã, ab ea horrẽdus quidã Aper in Calidoniæ agros, vt omnes segetes eueneret, immissus est. Perseuerãte autẽ Oeneo in despectu Deæ, Meleager iussu parẽtis, cõuocatis Græciæ principibus, ad venationẽ apri aggressus est, cui negocio etiã Atalanta Schœnei, Arcadiæ regis filia, interserat, quàm Meleager deperibat. Ab hac etiã aper primo vulneratus, deinde à Meleagro interemptus fuit.

Iamque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon: & sumptis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur, iam lamentabile Athenæ

Thesei virtute Minotaurus interfectus est
* acervis
Vrbs Ætoliæ.
Oleum à Pallade inuentum.
* Argolicis
calydonii apri descriptio.
* rigidis
Elephantinis.

Pendere desierant, Theseia laude, tributum,
Templa coronantur: bellatricemq; Mineruam
Cum Ioue, Diisq; vocãt aliis, quos sanguine voto,
Muneribusq; datis, & † acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per vrbes
Theseos: & populi, quos diues Achaia cepit,
Huius opem magnis implorauêre periclis,
Huius opem Calydon, quamuis Meleagrõ haberet,
Sollicita supplex petiit prece. Causa petendi
Sus erat, infestæ famulus, vindexq; Dianæ.
Oenea nanque ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Pallios flauæ latices libasse Mineruæ.
Cœptus ab agricolis superos peruenit ad omnes*
Ambitiosus honor, solas sine thure relictas.
Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira Deos. At non impunè feremus,
Quæq; inhonoratæ, non est dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneios vltorem spreta per agros
Misit aprum, quantò maiores herbida tauros
Nõ habet Epirus, sed habẽt Sicula arua minores
Sãguine & igne micãt oculi: riget horrida ceruix:
Et setæ densis similes hastilibus horrent,*
Stantq; velut vallum, velut alta hastilia, setæ.
Feruida cùm rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis,
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modò crescentes segetes proculcat in herba:
Nunc matura metit fleturi vota coloni,

Et Cererem in spicis intercipit, area frustra,
Et frustra expectant promissas horrea messes.
Sternuntur grauidi longo cum palmite fœtus
Baccaq; cum ramis semper frondentis oliuæ.
Sæuit & in pecudes, non has pastórue, canísue,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi, nec sese in mœnibus vrbis.
Esse putant tutos: donec Meleagros, & vnà
Lecta manus iuuenũ caluêre cupidine laudis,
Tyndaridæ gemini præstantes, cæstibus alter,* *spectatus
Alte equo primæq; ratis molitor Iason, Enumeratio principum qui in venatione apri calidonii fuerunt
Et cum Pirithoo, felix concordia, Theseus,
Et duo Testiadæ, & proles Appareia Lynceus,
Leucipúsq; ferox, iaculóq; insignis Acastus,
Et velox Idas, & iam non fœmina Cæneus,
Hippothoúsq;, Dryásq;, & cret⁹ Amintore Phœnix
Actoridæq; pares, & missus ab Elide Phyleus.*
Nec Telamon aberat, magniq; creator Achillis. * parens
Cumq; Pheretiade, & Hyantheo Iolao
Impiger Eurytion, cursúq; inuictus Echion,
Neritiusq; Lelex, Panopeus, Ayleúsq;, feroxq;
Hippasus, & primis etiã nunc Nestor in annis,* * etiãnũ
Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
Penelopésq; socer, cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidésque sagax, & adhuc à coniuge tutus,
Oeclides, nemorísq; decus Tegeæa Lycæi, Atalantę forma.
Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo,
Rasilis huic summam mordebat fibula vestem:
Crinis erat simplex nodum collectus in vnum.

Ex humero pendens resonabat eburnea læuo
Pharetræ periphrasis. Telorum custos: arcum quoque læua tenebat.
Talis erat cultu facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optauit, renuente Deo flammásque latentes
Hausit: &, O felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum. nec plura sinit tempusq; pudórq;
Dicere, manus opus magni certaminis vrget.
Sylua frequẽs trabibus, quã nulla ceciderat ætas
Topographia. Incipit à plano, deuexáq; prospicit arua.
Quò postquàm venêre viri, pars retia tendunt,
Vincula pars adimũt canib᾿, pars pressa sequũtur
Signa pedum, cupiúntq; suum reperire periclum.
Concaua vallis erat, quò se demittere riui
Assuerant pluuialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta salix, vluæq; leues, iuncique palustres,
Viminâq;, & longæ parua sub arundine cannæ.
*elisi Hinc aper excitus medios violentus in hostes
ignes Fertur, vt excussis† elisus nubibus ignis.
Periphrasis fulminis, quod ex nubiu concursu eliditur. Sternitur incursu nemus, & propulsa fragorem
Sylua dat. exclamant iuuenes, portentáque fortè
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
Ille ruit, spargítq; canes, vt quisque furenti
Obstat, & obliquo latrantes *dißipat ictu.
*despicit Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncóque dedit leue vulnus acerno.
Proxima si nimiis mittentis viribus vsa
Non foret, in tergo visa est hæsura petito:

Longius* it autor teli Pagásæus Iason — * iit
Phœbe, ait, Ampycides, Si te coluique coloq;
Da mihi, quod petitur, certo contingere tela.
Quà potuit precib' Deus annuit. ictus ab illo est,
Sed sine vulnere aper: ferrúmq; Diana volanti — Que copula pro, qua
Abstulerat iaculo: lignum sine acumine venit
Ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit. — * flāma
Emicat ex oculis, spirat quoque pectore* flāmas,
Vtq; volat moles adducto concita neruo,
Cùm petit aut muros, aut plenas milite turres:
In iuuenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur, & Eupalamō, Pelagonáq; dextra tuētes
Cornua prosternit. socij rapuere iacentes.
At non lethiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoonte satus, trepidantem & terga parentē
Vertere, succiso liquerunt poplite nerui. — Nestor.
Forsitan & Pylius citra Troiana perisset
Tempora: sed sumpto posita conamine ab hasta
Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis,
Despexítq; loco tutus, quem fugerat hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis
Imminet exitio, fidénsque recentibus armis
†Orithyiæ magni rostro femur hausit adunco. — †Crichie
At gemini nondum cœlestia sidera fratres, — Castor & Pollux.
Ambo conspicui, niue candidioribus ambo
Vectabantur equis, ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera fecissent, nisi setiger inter opacas
Nec iaculis esset, nec equo loca peruia syluas.

† Protinus arborea Atlanta prima aprum vulnerat.

Persequitur Telamon, studióque incautus eundi
* Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum leuat hunc Peleus, celerem Tegæa sagittam
Imposuit neruo, simulatóque expulit arcu.
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit sanguine setas.
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quàm Meleager erat, primus vidisse putatur,
Et primus sociis visum ostendisse cruorem,
Et, meritum dixisse, feres virtutis honorem.
Erubuere viri, séque exhortantur, & addunt
Cum clamore animos, iactántque sine ordine tela.
Turba nocet iactis, &, quos petit, impedit ictus,
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,

Temerarii iactabundique oratio.

Discite fœmineis quid tela virilia præstent
O iuuenes, operíque meo concedite, dixit:
Ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis,
Inuita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memorauerat ore,
Ancipitémque manu tollens vtraque securim,

Tollentis securim gestus exprimitur, vt aliquẽ percutiat.

Institerat digitis primos suspensus in artus.
Occupat audentem, quáque est via proxima letho,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Ancæus, glomeratáque sanguine multo
Viscera lapsa † fluũt, madefactaq; terra cruore est.
Ibat in aduersum proles Ixionis hostem
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul Aegides, O me mihi charior, inquit,
Pars animæ consiste meæ, licet eminus esse

* cadũt,

Theseus.

Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit, & aurata torsit graue cuspide cornu:
Cui bene librato, votíque potente futuro
Obstitit æsculea frondosus ab arbore ramus.
Misit & Aesonides iaculum, quod casus ab illo
Vertit, & in mentum figit latrantis, & inter
Ilia coniectum, tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidæ variat: missísque duabus,
Hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
Nec mora dum sæuit, dum corpora versat in orbē,
Stridentémq; nouo spumam cum sanguine fundit.
Vulneris autor adest, hostémque irritat ad iram,
Splendidáque aduersos venabula condit in armos.

Aesculus arbor glandifera Ioui dicata.

Aper cōficitur à Meleagro.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Meleager Oenei filius, apro iā interfecto, caput & exuuias virgini Atalātæ, quòd aprum primò sauciasset iubēs cōcessit. Quod cùm ei' auunculi Plexipp' & Toxeus, quorum pater Thestius erat, cōspicerent, molestè maxima sunt affecti: Exuuias igitur virgini eripientes, suo sanguine pœnas temeritatis pependerunt: Meleager enim irritatus magno cum impetu in eos inuasit, & omnes telo trucidauit.

Gaudia testantur socij clamore secundo,
Victricémque petunt dextra contingere dextram:
Immanémque feram multa tellure iacentem
Mirantes spectant, neque adhuc contingere tutum
Esse putant, sed tela tamen sua quisque cruentat.
Ipse pede imposito, caput exitiabile pressit,
Atque ita, Sume mei spolium Nonacria iuris
Dixit, & in partem veniat mea gloria tecum.
Protinus exuuias rigidis horrentia setis

Atalanta à Nonacri vrbe.

Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi lætitiæ est cum munere muneris autor.

Inuidere alij, totóque erat agmine murmur.
E' quibus ingenti tendentes brachia voce:
Ironia. *Pone age, nec titulos intercipe fœmina nostros,*
Thestiadæ clamant: nec te fiducia formæ
Decipiat, ne sit longè tibi captus amore
Autor, & huic adimunt munus, ius muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mauortius ira,
Discite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantùm distent: hausitq; nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Fratrum Althææ cædes. *Vlcisci fratrem, fraternaque fata timentem,*
Haud patitur dubitare diu: calidúmque prioris

Cade recalfecit conforti sanguine telum.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Althea mater Meleagri, postquã fratres suos à filio interéptos esse accepit, stipitem fatalem à Parcis absconditum, in quo vita Meleagri consistebat, flãma perussit, quo absumpto, Meleager etiã extinctus est. Hoc autẽ defuncto, sorores ipsius interitum deplorãtes, inter lamentãdum in volucres cõuersæ, déque fratris nomine Meleagrides sunt cognominatæ.

Dona Deum templis nato victore ferebat,
Cùm videt extincto fratres Althæa referri,
Quæ plangore dato, mœstis clamoribus vrbem
Implet, & auratis mutauit vestibus atras.
At simul est autor necis editus, excidit omnis
Luctus, & à lacrymis in pœnæ versus amorem est.
Stipes erat, quem cùm partus enixa iaceret

Stipes fatalis, in quo Meleagri vita.

Thestius, in flammam triplices posuere sorores,
Stamináque impresso fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem, lignóque, tibíque
O modò nate damus, quo postquam carmine dicto
Excessere Deæ, flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, sparsítque liquentibus vndis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
Seruatúsque tuos iuuenis seruauerat annos.
Protulit hunc genitrix, tedásque & fragmina poni
Imperat, & positis inimicos admouet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit: pugnat matérque sorórque,
† corpus *Et diuersa trahunt vnum duo nomina * pectus.*
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:
Sæpe suum feruens oculis dabat ira ruborem:
Et modò nescio quid similis crudele minanti
Animi pietate affecti descriptio. *Vultus erat, modò quem misereri credere posses.*
Cúmque ferus lacrymas animi siccauerat ardor,
Inueniebantur lacrymæ tamen, vtque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus,
Similitudo. *Vim geminam sentit, parétque incerta duobus.*
Thestias haud aliter dubiis affectibus errat,
† Pérq; † *Inque vices ponit, positámque resuscitat iram.*
Incipit esse tamen melior germana parente:
Et consanguineas vt sanguine leniat vmbras,
Impietate pia est, nam postquam pestifer ignis
Conualuit, Rogus iste cremet mea viscera dixit.
Vtque manu dira lignum fatale tenebat,
Ante sepulcrales infelix astitit aras:

Pœnarúmq;

Pœnarúmque Deæ triplices furialibus, inquit, Fuiæ.
Eumenides sacris vultus aduertite vestros.
Vlciscor, facióque nefas: mors morte pianda est:
In scelus addendum scelus est, in funera funus:
Per coaceruatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur?
Thestius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæque recentes
Officium sentite meum, magnóque paratas
Accipite inferias vteri mala pignora nostri. ἐξάλεισις.
Hei mihi quò rapior? fratres ignoscite matri.
Deficiunt ad cœpta manus, meruisse fatemur
Illum cur pereat: mortis mihi displicet autor.
Ergo impunè feret viuúsque, & victor, & ipso
Successu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque iacebitis vmbræ?
Haud equidem patiar, pereat sceleratus, & ille
Spémque patris, regnúmq; trahat, patriæq; ruinã.
Mens vbi materna est? vbi sunt pia vota parentũ,
Et quos sustinuit bis mensum quinque labores?
O vtinam primis arsisses ignibus infans, Votum.
Idq; ego passa forem. Vixisti munere nostro:
Nunc merito moriere tuo. Cape præmia facti,
Bisque datam, primùm partu, mox stipite rapto,
Redde animam, vel me fraternis adde sepulcris,
Et cupio, & nequeo, quid agã? modò vulnera fratrũ
Ante oculos mihi sunt, & tantæ cædis imago.
Nunc animum pietas, maternaq; nomina frãgunt.
Me miseram, malè vincetis, sed vincite fratres,

Dummodo quæ dedero vobis solatia, vósque
Ipsa sequar, dixit: dextráque auersa trementi
Funereum torrem medios coniecit in ignes.
Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse
Stipes, & inuitus correptus ab ignibus arsit.
Inscius, atque absens flamma Meleagrus ab illa
Vritur, & cæcis torreri viscera sentit
Ignibus, ac magnos superat virtute dolores.
Quòd tamen ignauo cadat & sine sanguine letho,
Mœret, & Ancæi felicia vulnera dicit:
Grãdæuumque patrem, fratrésque, piásque sorores
Cum gemitu, sociámque tori vocat ore supremo:
Meleagri mors. Forsitan & matrem, crescunt ignísque, dolórque,
Lãguescuntq; iterum: simul est extinctus vterque:
Inq; leues abiit paulatim spiritus auras,
Paulatim cana prunam velante fauilla.
Synecdoche. Alta iacet Calydon, lugent iuuenesque, senésque
Et vulgus, proceréſque gemunt, scissæq; capillos
Plangunt ora simul matres Calydonides: Oeneus
Puluere canitiem genitor, vultúsque seniles
Fœdat humi fusos, spatiosúmque increpat æuum.
* Nam mater manibus † Nam de matre manus diri sibi conscia facti
Exegit pœnas, acto per viscera ferro.
Non mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
Ingeniúmque capax, totúmque Helicona dedisset;
Tristia persequerer miserarum vota sororum,
Immemores decoris liuentia pectora tundunt:
Dúmq; manet corpus corp⁹, refouéntque, fouéntque;
Oscula dant ipsi posito dant oscula lecto.

Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressant,
Affusæque iacent tumulo, signatáque saxo
Nomina complexæ lacrymas in nomina fundunt. Meleagrî sorores in aues Meleagrides.
Quas pòst, Oenea tandem Latonia clade
Exsatiata domus, præter Gorgénque, nurúmque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpora pennis
Alleuat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneáque ora facit, versásque per aëra mittit.
Intereà Theseus sociati parte laboris Athenarum periphrasis.
Functus, Erechtheïas Tritonidos ibat ad arces.
Clausit iter, fecítque moras Achelous eunti
Imbre tumens, Succede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide, nec te committe rapacibus vndis.
Ferre trabes solidas, obliquáque voluere, magno
Murmure, saxa solent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens niuibus de monte solutis
*Corpora turbineo iuuenilia * vortice mersit.* † *culmine*
Tutior est requies, solito dum flumina currant
Limite, dum tenues captet suus alueus vndas. Achelous Græcia fluuius.
Annuit Aegides, Vtórque Acheloë, domóque,
Consilióque tuo, respondit: & vsus vtroque est.
Pumice multicauo, nec leuibus atria tophis Spelunca fluminis descriptio.
Structa subit: molli tellus erat humida musco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Iámque duas lucis partes Hyperione menso,
Discubuere toris Theseus, comitésque laborum,
Hac Ixionides, illa Trozenius heros

Echinades insulæ. Synecdoche.

Parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,
Quósque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum lætissimus hospite tanto.
Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ
Instruxêre epulis mensas: dapibúsque remotis
In gemma posuêre merum. Tum maximus heros
Aequora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
Ille locus (digitóque ostendit) & insula nomen
Quod gerit illa, doce: quanquàm non vna videtur.
Amnis ad hæc, Nō est, inquit, quod cernimus, vnū.
Quinque iacent terræ: spatium discrimina fallit.
Quóque minus spretæ factum mirere Dianæ,

Naiades in insulas Echinadas.

Naiades hæ fuerant: quæ cùm his quinque iuuencos
Mactassent, rurísque Deos ad sacra vocassent,
Immemores nostri festas duxere choreas.
Intumui, quantusq; feror cùm plurimus, vnquam,
Tantus eram: paritérque animis immanis, & vndis
*A syluis syluas, & ab aruis arua * reuulsi.*

* reuelli

Cúmq; loco, Nymphas memores tū denique nostri
In freta prouolui, fluctus nostérque, marísque
Continuam diduxit humum, paritérque reuellit
In totidem, medijs quot cernis Echinadas vndis.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Perimele Hippodamātis filia, cùm ab Acheloe amne per vī esset vitiata, pater eā ob admissū flagitium in pelag⁹ ex alto scopulo præcipitauit. Achelo⁹ verò de salute amicæ vehementer solicitus, à Neptuno petiit, ne ipsam submergeret, sed ei vel tutum aliquem locum præberet vel eam in locum conuerteret: Quod sanè Neptunus facile permisit, statim que Perimelam in insulam transmutauit.

Vt tamē ipse vides procul, en procul vna recessit
Insula grata mihi, Permelen nauita dicit.

Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit, neq; profūdū
Propulit è scopulo perituræ corpora natæ.
Excepi: nantémque ferens O proxima terræ
Regna vagæ, dixi, sortite Tridentifer vndæ,
In quo desinimus, quò sacri currimus amnes, Fluuii sacri.
Huc adet, atque audi placidus Neptune precātem.
Huic ego, quam porto, nocui: si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset,
Debuit illius misereri ignoscere nobis.
Cui quandam tellus clausa est feritate paterna
Affer opem: mersæq; precor feritate paterna
Da Neptune locum, vel sit locus ipsa licebit.

Hūc quoque cóplectar, mouit caput æquoreus rex,
Concußitque suis omnes assensibus vndas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen ipse natantis
Perimele in insulam. *Pectora tangebam trepido salientia motu.*
Dúmque ea contrecto, totum durescere sensi
Corpus, & inducta condi præcordia terra.
Dū loquor, amplexa est artus noua terra natātes,
Et grauis increuit mutatis insula membris.

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Iuppiter & Mercurius in humana formam cōuersi, Phrygiá regionē, vt hominum animos eorū́que benignitaté experirentur, peragrârunt. Cùm autē ex oppidanis eos nemo reciperet, tandé Philemonis rustici & pauperis cuiusdā hospitium ingressi, ab eo liberaliter ac lautè, pro tenuitate ac rei familiaris angustia, tractati sunt: Nā præter vulgares epulas etiam Philemon vnicum iis, quem habebat, anserem mactare volebat. Eius verò necem Dii prohibuerunt.

Amnis ab his tacuit, factum mirabile cunctos
Oppidum in stagnum *Mouerat, irridet credentes, vtq; deorum*
Spretor erat, mentísque ferox Ixione natus,
Ficta refers, nimiúmque putas Acheloë potentes
Esse deos, dixit, si dant, adimúntque figuras.
* verba *Obstupuere omnes, nec talia * dicta probarunt:*
Ante omnésque Lelex animo maturus, & æuo,
Sentétia pio grauíque viro maximè conueniens. *Sic ait, Immensa est, finémque potentia cœli*
Nō habet, & quicquid superi voluere, peractū est.
Quóque minus dubites, tiliæ contermina quercus
*Collibus est Phrygiis, * medio circundata muro.*
Ipse locum vidi, nam me Pelopeïa Pitheus
* modico *Misit in arua, suo quondam regnata parenti.*

Haud procul hinc ſtagnũ eſt, tellus habitabilis olĩ Fulicæ a
Nunc celebres mergis: fulicisq; paluſtribus vndæ. uesin paluſtribus viuunt.

Iuppiter huc ſpecie mortalis, cúmque parente
Venit Atlantiades, poſitis caducifer alis.
Mille domos adiere, locum, requiémq; petentes:
Mille domos clauſere ſeræ: tamen vna recepit
Parua quidem ſtipulis, & canna tecta paluſtri:
Sed pia Baucis, anus, pariliq; ætate Philemon Baucis & Philemõ
Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa
Conſenuere caſa, paupertatémq; ferendo
Effecere leuem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famulóſue requiras.* * famulóſne
Tota domus duo ſunt: iidem parentq; iubentq;.
Ergo vbi Cælicolæ paruos tetigere penates,
Summiſſóq; humiles intrarunt vertice poſtes,

Anastrophe.

Membra senex ponto iußit releuare sedili:
Quod superiniecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimouit, & ignes
Suscitat hesternos, foliisq;, & cortice sicco
Nutrit, & ad flammas anima perducit anili.
Multifidásque faces, ramaliáq; arida tecto
Detulit, & minuit, paruóque admouit aheno.
Quódq; suus coniux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. furca leuat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno.
Seruatóq; diu resecat de tergore partem
Exiguam, sectamq; domat feruentibus vndis.
Intereà medias fallunt sermonibus horas,
Sentiriq; moram prohibent, erat alueus illic
Fagineus, dura clauo suspensus ab ansa.
Is tepidis impletur aquis artusq; fouendos
Accipit. in medio torus est de mollibus vluis
Impositus lecto, sponda, pedibusq; salignis.
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuerant: sed & hæc vilisq; vetusq;
Vestis erat, lecto non indignanda saligno,
Accubuere Dei. mensam succincta, treménsq;
Ponit anus: mensæ sed erat pes tertius impar.
Testa parem fecit: quæ postquam subdita cliuum
Sustulit, æquatam mentæ extersere virenti,
Ponitur hic bicolor syncere bacca Mineruæ,
Conditáq; in liquida Corna autumnalia fæce,
Intybáq;, & radix, & lactis maßa coacti,
Ouáque non acri leuiter versata fauilla,

Rustici pauperis apparat⁹ & mors.

Habitu mulieris rusticæ effingit

Periphrasis oliuæ.

Omnia fictilibus. post hæc cælatus eodem
Sistitur argento crater, fabricataq; fago . Apparatus mensæ rusticæ.
Pocula, † quà caua sunt, flauentibus illita ceris * qua
Parua mora est, epulasq; foci misere calentes:
Nec longæ rursus referuntur vina senectæ,
Dantq; locum mensis paulum seducta secundis.
Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,
Prunáq;, et in patulis redolentia mala canistris,
Et de purpureis collectæ vitibus vuæ.
Candidus in medio fauus est, super omnia vultus
Accessere boni, nec iners, pauperq; voluntas.
Interea, quoties haustum cratera repleri
Sponte sua per seq; vident succrescere vina,
Attoniti nouitate, pauent, manibúsq; supinis
Concipiunt Baucisq; preces, timidúsq; Philemon,
Et veniam dapibus, nullísq; paratibus orant.
Vnicus anser erat minimæ custodia villæ,
Quem Diis hospitibus domini mactare parabat: Antitheton
Ille celer penna tardos ætate fatigat,
Eluditque diu tandémq; est visus ad ipsos
Confugisse Deos superi vetuere necari,
Diique sumus meritásq; luet vicinia pœnas
Impia dixerunt: vobis immunibus huius
Esse mali dabitur modò vestra relinquite tecta, Comitate antiquè pro comitamini.
Ac nostros comitate gradus, & in ardua montis
Ite simul, parent, & Diis præeuntibus ambo
Membra leuant baculis, tardiq; senilibus annis
Nituntur longo vestigia ponere cliuo.
Tantum aberat summo, quantum semel ire sagitta

Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
Cætera prospiciunt, tantùm sua tecta manere.

FAB. XII. ARGVMENT.

Iuppiter & Mercurius benignitatem Philemonis & Baucidis experti, se Deos palã ostendunt eosque secũ ascendere collẽ iubent. Quo facto mox suum oppidulum in lacum videt cõuersum, omnesq; domos pręter suam casã, quæ in templum erat mutata, submersas. Porrò à Diis optione data semb⁹. vt quicquid vellent peterent. Philemõ se tẽpli huius sacerdotes esse ea cõditione optauit, vt nec ipse cõiugis, nec vxore⁹ mortem videret. Voti itaque ambo facti cõpotes, tãdem cum ad extremã peruenissent senectutem, in arbores euaserunt.

Hypallage. casa Baucidis in templũ.

Dumque ea mirantur, dum deflent fata suorum
Mersa vident, quærunt q; suæ pia culmina villæ,
Illa vetus, dominis et iam casa parua duobus
Vertitur in templum, furias subiere columnæ:

Stramina flauescunt, aurataq; tecta videntur,
Calatæq; fores, adopertaq; marmore tellus,
Con ipiunt Baucisq; preces, timidúsq; Philemō,
Talia cum placido Saturnius edidit ore:
Dicite iuste senex, & fœmina coniuge iusto
Digna, quid optetis? cum Baucide pauca loquutus
Iudicium superis aperit commune Philemon. Votum.
Esse sacerdotes, delubráq; vestra tueri
Poscimus: & quoniam concordes egimus annos,
Auferat hora duos eadem. nec coniugis vnquam
Busta mea videam, neu sim tumulandus ab illa.
Vota fides sequitur: templi tutela fuere,
Donec vita data est, annis, æuoq; soluti
Ante gradus * sacros cùm starent fortè locíq;
Narrarent casus frondere Philemona Baucis, * tēpli
Baucida conspexit senior frondere Philemon. Philemō & Baucis in arbores.
Iamq; super geminos crescente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta, Valéque
O coniux dixere simul, simul abdita texit Tiana regio Phrygiæ cōtermina.
Ora frutex ostendit adhuc Tyaneius illic
Incola de gemino vicinos † corpore truncos.
Hæc mihi non vani, nec erat cur fallere vellent,
Narrauere senes. Equidem pendentia vidi * arbore
Serta super ramos, ponénsque recentia, dixi,
Cura Deum Dij sint, & qui coluere colantur.
Desierat: cunctosq; & res, & mouerat autor,
Thesea præcipuè quem facta audire volentem
Mira Deûm, nixus cubito Calydonius * annis
Talibus alloquitur, Sunt ô fortißime, quorum * heros

Forma semel mota est, & in hoc renouamine mãsit
Sunt quibus in plures ius est transire figuras
Proteus in varias formas. *Vt tibi complexi terram maris incola Proteu.*
Nam modò te iuuenem, modò te videre leonem:
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerẽt,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras. interdum vndis contrarius ignis.

FAB. XII. ARGVMENTVM.

Erisichthon Thessalus, Deorum cõtempter, cùm in Cereris nemore multas arbores securi violaret, altissimáq; quercum, in qua Nympha habitabit, excluderet. Hamadryades illorum mõtium incolæ ad Cererem cõuenerunt, precãtẽs, vt tãtum contemptum & impietatem vlcisceretur. Ceres igitur & sua & Hamadryadum causa permota, Erisichthonem nouo supplicii genere afficere, assiduaque famis stimulatione cruciare decreuit.

Nec minus Antolyci coniux Erisichthone nata
Iuris habet, pater huius erat, qui numina diuum
Spernaret, & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur, & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus
Vna nemus: vittæ mediam, memorésq; tabellæ,
Sertáq; cingebant, voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine trunci
Circumiêre modum mensuráq; roboris vlnæ:
Quinque ter implebat: nec non & cætera tantum

Sylua sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa. Thessali impietas
Nec tamen idcirco ferrum Tryopeius illa

Abstinuit, famulósq; iubet succidere sacrum
Robur. & vt iussos cunctari vidit, ab vno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi,
Non dilecta Deæ solùm, sed & ipsa licebit
Sit Dea tam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: & obliquos dum telum librat in ictus,
*Contremuit, gemitumq; dedit * Dodonia Quercus,* *deci-
Et pariter frondes pariter pallescere glandes dua a-
*Cœpêre ac longi*pallorem ducere rami.* liás de
Cuius vt in trunco fecit munus impia vulnus, vulnere
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis, * sudere
Quàm solet, ante aras ingens vbi victima taurus madesce-
Concidit, abrupta cruor è ceruice profundi. re

Obstupuere omnes aliquisq; ex omnibus audet
Deterrere nefas, sæuamq; inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisq; piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum conuertit ab arbore ferrum,
Detruncatq; caput: repetitáque robora cædit,
* de Editus è medio sonus est * cum robore talis,
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima ligno.
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens, nostri solatia lethi.
Persequitur scelus ille suum: labefactaq; tandem
Ictibus innumeris, adductáq; funibus arbor
Corruit, & multum prostrauit pondere syluam.
Attonitæ Dryades damno nemorúmq;, suóque,
Omnes germanæ Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt, pœnamq; Erisichthonis orant
Annuit his, capitisq; sui pulcherrima motu
Concussit grauidis oneratos messibus agros.
Molitúrque genus pœnæ miserabile si non
Ille suis esset nullis miserabilis actis,
Pestifera lacerare fame. quæ, quatinus ipsi
Non adeunda Dea (neq; enim Cereremq;, Famemq;
Fata coire sinunt) montani numinis vnam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis.

FAB. XIIII. ARGVMENTVM.

Ceres Dea frugum, Erisichthonis immanis facinore vehemēter indignata, vnā e Nymphis ad Famē quæ Dea representatur, i extremā cythiā ab egaudi, quæ suo nomine oraret ipsā, vt Erisichthonē tota vi inuaderet, eidémque famelico prorsus omnē edendi satietatem adimeret. Nympha ergo Deamoré gerens,

à draconibus vecta, illud à Fame, quãuis Cereri alia in mic., impetrauit

Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris, Famis patria.
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus, Frigoris comites perpetui
Frigus iners, illic habitant, Pallórque, Tremórq;,
Et ieiuna Fames. ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata iube: nec copiarum
Vincat eam, superetq; meas certamine vires.
Neue viæ spatium te terreat, accipe currus,
Accipe quos frænis altè moderere dracones.
Et dedit, illa dato subuecta per aera curru
*Deuenit in Scythiam: regidíque * cacumina mõtis* *cacumina.
(Caucason appellant) serpentum colla leuauit,
Quæsitámque Famem lapidoso vidit in agro,
Vnguibus, & raris vellentem dentibus herbas, Famis descriptio.
Hirtus erat crinis: caua lumina, pallor in ore,

Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incuruis extabant arida lumbis.
Ventris erat pro ventre locus: pendêre putares
Pectus, & a spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies genumq; tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.
Hāc procul vt vidi (neque enim est accedere iuxtà
Ausa) refert mandata Deæ: paulúmque morata
Quanquā aberat lōgè, quāquā modo venerat illuc
Visa tamen sensisse famem: retróque dracones
Egit in Aemoniam versis sublimis habenis.

FAB. XV. ARGVMENTVM.

Fames, nomine Cereris à Nympha vocata, noctu domū Erisichthonis intrauit, séque per aures, os & nares in viscera dormiētis immisit, eúmque tāta stimulauit violétia, vt sibi noctu per somnum omnia deuoraret nullisq; epulis satiari posse videretur. Experge fact⁹ autē dapes confestim requisiuit, nec cibis vllis famē sedare potuit, donec gula tandē omnes facultates, totúmque patrimonium abliguriret.

Dicta fames Cereris (quamuis contraria semper
Illius est operi) peragit: pérque aera vento
Ad iussam delata domum est, & protinus intrat
* alis *Sacrilegi thalamos, altéque sopore solutum*
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur vlnis*
Séq; viro inspirat, faucésq;, & pectus & ora
* arua *Afflat, & in vacuis peragit ieiunia venis.*
Erisichthonis fames. *Functáq; mandato fœcundum deserit orbem,*
*Inq; domos inopes, assuetáque vertitur * arua.*

Lenis

Lenis adhuc somnus placidis Erisicthona pēnis
Mulcebat: petit ille dapes sub imagine somni,

Oráque vana mouet, dentemque in dente fatigat,
Exercetq; cibo delusum guttur inani,
Proq; epulis tenues nequicquam deuorat auras.
Vt verò est expulsa quies, furit ardor edendi,
Pérque auidas fauces immensáque viscera regnat.
Nec mora, quod Pótus, & terra quod educat aer
Poscit. & appositis queritur ieiunia mensis,
Inque epulis epulas quærit: quódque vrbibus esse,
Quódque satis poterat populo, non sufficit vni:
Plusque cupit, quò plura suam demittit in aluum. Similitudo.
Vtque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinósque ebibit amnes:
Vtque rapax ignis non vnquam alimenta recusat

Innumerasq; faces cremat: & quò copia maior
Est data, plura cupit, turbáq; voracior ipsa est:
Sic epulas omnes Erisichthonus ora profani
Accipiunt, poscuntq; simul. cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendo.

FAB. XVI. ARGVMENTVM.

Cum Erisichthon totum iam patrimonium ventri impẽdisset, vnicam quoque filiã Metramolim à Neptuno vitiatã, vẽdere coactus est. Hæc autem vt seruitutis iugũ effugeret, Neptuni auxilium iplorauit, qui ei in vitulum piscatorẽ cõuersæ cõcessit, vt quas vellet formas assumeret. Hoc pacto p aliquod tẽpus patrẽ famelicum aluit, sed tandẽ omnibus facultatibus absumptis, Erisichtõ suaipsi⁹ comedit viscera, & sic miserabili morte periit.

Iamq; fame patrias, altiq; voragine ventris
Attenuârat opes sed inattenuata manebat
Tum quoq; dira fames implacataq; vigebat
Flamma gulæ. Tandem demisso in viscera censu
Filia restabat noñ illo digna parente.
Hãc quoq; vẽdit inops. Dominũ generosa recusat:
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia* nobis
Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat. * nostræ
Qui prece non spreta, quamuis* modò visa sequẽti † ea
Esset hero, formãq; nouat, vultũq; virilem
Induit. & * vultus pisces capientibus aptos. *cultus
Hãc dominus spectans, O qui pendentia paruo
Aera cibo celas moderator arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in vnda
Credulus. & nullos nisi fixus sentiat hamos,
Quæ modò cùm vili turbatis veste capillis
Littore in hoc steterat (nam stantẽ in littore vidi)
Dic vbi sit neque enim vestigia longius extant.
Illa Dei* minus bene cedere sensit: & à se † numen
Se quæri gaudens, his est resecuta rogantem
Quisquis es, ignoscas, in nullam lumina partẽ
Gurgite ab hoc flexi, studióq; oneratus inhæsi.
Quódq; minus dubites, sic has Deus æquoris artes
Adiuuet, vt nemo iandudum littore in isto,
Me tamen excepto nec fœmina constitit vlla
Credidit, & verso dominus pede pressit arenam,
Elususq; abiit: Illi sua reddita forma est.
Ast vbi habere suam transformia corpora sensit.

Filia Erisichthonis inuitum.

Triopeis in varias figuras.

Sæpe pater dominis Triopeida tradit. at illa
Nunc equa, nūc ales, modò bos, modò ceruus abibat:
Præbebatq; auido non iusta alimenta paranti.
Vis tamen illa mali postquàm consumpserat omnē
Materiam, dederatq; graui noua pabula morbo
Ipse suos artus lacero diuellere morsu
Cœpit, & infœlix minuendo corpus alebat.

Achelous in tres figuras.

Quid moror externis? etiam mihi sæpe nouādi
Corporis ô iuuenes numero finita potestas.
Nā modò, qui nūc sum, videor: modò flector ī an-
Armaui modò dux vires in cornua sumo: (guē,
Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo
Frontis, vt ipse vides gemitus sunt verba secuti.

P. OVIDII NASO-
NIS METAMORPHO-
SEON LIBER IX.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Deianira Oenei regis filia, virgo Aetolarum speciosissima, cùm à multis amaretur, pater eā in matrimonium, huic dare cōstituit, qui luctā di gratia veniens victoriā reportaret. Omnibus autem metu perculsis retróque cedētibus, duo sunt inuenti, Hercules & Achelous, qui manus inter se conferere auderēt. Commisso igitur prælio, Achelous multis dolis Herculē elusit, séque in varias transmutauit formas, ac tandē succumbens Herculem victorem agnouit, qui filiam regis pugnando adeptus est.

QVæ gemitus, truncæq; Deo Neptunius heros
Causa rogat frõtis: cũ sic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines.
Triste petis munus. quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine: nec tã
Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est:
Magnaq; dat nobis tantus solatia victor.
Nomine siqua suo tandem peruenit ad aures
Deianira tuas: quondam pulcherrima virgo,
Multorumq; fuit spes inuidiosa procorum.
Cum quibus vt soceri domus est intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit & Alcides. alij cessere duobus,
Ille Iouem socerum dare, se, famámque laborum,
Et superata sua referebat iussa nouercæ.

Herculis lu ctæ cũ Acheloo p Deianiræ nuptiis descriptio.

Deianira

Contrà ego. Turpe Deum mortali cedere, dixi,
(Nōdum erat ille Deus) dominū me cernis aquarū
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem.
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars vna tuarum.
Tantùm nec noceat, quod me nec regia Iuno
Odit, & omnis abest iussorum pœna laborum.
Nam quòd te iactas Alcmena matre creatum:
Iuppiter aut falsus pater est, aut crimine verus,
Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
Esse Iouem malis, ante per dedecus ortum.
Talia dicentem iamdudum lumine toruo
Spectat, & accensæ non fortiter imperat iræ,
Verbaq; tot reddit, Melior mihi dextera līgua est,
Dummodo pugnando superem, tu vince loquendo.
Congreditúrq; ferox. Puduit modò magna locutū
Cedere, reieci viridem de corpore vestem,
Brachiaq; opposui, tenuiq; à pectore varas
Instatione manus: & pugnæ membra paraui.
Ille cauis hausto spargit me puluere palmis,
Inq; vicem fuluæ tactu flauescit arenæ.
Et modò ceruicem, modò crura micantia captat,
Aut captare putes, omniq; à parte lacessit.
Me mea defendit grauitas frustraq; petebar:
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctu
Oppugnant manet illa suoq; est pondere tuta.
Digredimur paulum, rursusq; ad bella coimus,
Inq; gradu stetimus certi non cedere, eratq;
Cum pede pes iūctus: totoq; ego pectore pronus

Dilēmate colligit Iouē aut falso Herculis patrem dici, aut esse ignominiosum, vt qui ex adulterio illum genuerit. Herculis & Acheloi congressus.

Ab Athletarū cōsuetudine, qui se puluere cōspergunt luctaturi.

Descriptio co

Et digitos digitis, & frontem fronte premebam. rum, quæ à luctatoribus fieri solent.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros;
Cùm pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur coniux, spectant armenta, pauentq;:
*Nescia quem maneat tauri victoria * belli.* *regni;
Ter sine profectu voluit nitentia contrà
Reiicere Alcides à se mea pectora quartò
Excutit amplexus, adductáq; brachia soluit:
Impulsumq; manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus, auertit, tergóq; onerosus inhæsit,
Siqua fides (neque enim fictæ mihi gloria voce
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen inserui sudore fluentia multo
Brachia: vix solui duros à corpore nexus.
Instat anhelanti, prohibétq; resumere vires,
Et ceruice mea potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est, & arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas diuertor ad artes:
Elabórq; viro longum formatus in anguem. Achelo' in anguẽ Hydram
Qui postquam flexos sinuaui corpus in orbes,
Cũq; fero moui linguam stridore bisulcam,
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes,
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit: & vt vincas alios Acheloe draco nes.
Pars quota Lerneæ serpens eris vnus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda suis erat illa: nec vllum Lernæcẽ tũ capita
De Centum numero caput est impunè recisum,
Qui gemino ceruix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,

Crescentemq́; malo domui, domitúmq; reduxi.
Quid forte credis, falsum qui versus in anguem
Arma aliena moues? quem forma precaria celat?
Dixerat, & summo digitorum vincula collo
Iniicit angebar, ceu guttura forcipe pressus?
Pollicibusq́; meas pugnabam euellere fauces.
Sic quoque deuicto restabat tertia tauri
Achelo° in taurū. Forma trucis, Tauro mutatus membra rebello,
Induit ille toris à læua parte lacertos,
Admissumq́; trahens sequitur, depressáq́; dura
Cornua figit humo, meq; alta sternit arena.
Nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Copiæ cornu. Dum tenet, infregit, truncáq́; à fronte reuellit.
Naiades hoc pomis, & odoro flore repletum
Sacrarant, diuésq; meo bona copia cornu est,
Dixerat: & Nymphæ ritu succincta Dianæ
Vna ministrarum fusis vtrinque capillis
Incessit, totúmq; tulit prædiuite cornu
Autumnum, & mensas felicia poma secundas.
Lux subit, & primo feriente cacumina Sole
Discedunt iuuenes neque enim dū flumina pacem.
Et placidos habeant *lapsus, totæq́; residant,
*cursus, motaq́; Opperiuntur aquæ vultus Acheleous agrestes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit vndis.
Hunc *tamen ablati domuit iactura decoris:
*tantū Cætera sospes habet capitis quoque fronde saligna.
Aut superimposita celatur arundine damnum.

FAB. II. ARGVMENTVM

Victor Hercules cùm Deianiram vxorē Nesso Cē-

tauro commisisset, vt eam Euenum amnem trāsuehe retis quidē forma puellæ allectus, sinuosis errabat flexibus, locum eius cōprimendæ captans. Cæterū vxore mariti sui fidē implorāte, mox ab Hercule Nessus telo cōfixus est: qui cum expiraret, vestē suā sāguine aspersam dedit Deianiræ, indicās hāc fore remedium aduersus desertum amorem cōiugis, quam primum ea indueretur. Cruor autē iste in venenum mutabatur.

At te Nesse ferox eiusdem virginis ardor
Perdiderat, volucri traiectum terga sagitta.
Namque noua repetens patrios cum coniuge muros
Venerat Euenit rapidas Ioue natus ad vndas.
Vberior solito, nymbis hyemalibus auctus
Verticibúsque frequens erat, atq; imperuius amnis
Intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
Nessus adit membrisq; valens, scitusq; vadorum:

Nessi cruor in venenum. Euenus fluui⁹ est Aetoliæ in Corinthiacum sinum labens.

Officióque meo ripa ſiſtetur in illa
Hæc ait, Alcide: tu viribus vtere nando,
Tradidit Aonius pauidam Calydonida Neſſo,
Pallentemq; metu, fluuiũque, ipſumque timentẽ.
Mox, vt erat pharetráque grauis, ſpolióque leonis
iecerat (Nã clauã, & curuos trans ripam miſerat arcus)*
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina dixit.
Nec dubitat, nec quà ſit clementiſsimus amnis
Quærit, & obſequia referri ſpernit aquarum.
Iámque tenẽs ripam miſſos cùm tolleret arcus.
Coniugis agnouit vocem: Neſſóque paranti
Fallere depoſitum, Quò te fiducia, clamat,
Vana pedum violente rapit? tibi Neſſe biformis
Dicimus: exaudi, nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reuerentia monit: at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Nefsicæ des. *Haud tamen effugies, quamuis ope fidis equina.*
Vulnere, non pedibus te conſequar. vltima dicta
Reprobat: & miſſa fugientia terga ſagitta
Traiicit, extabat ferrum de pectore aduncum,
Quod ſimul euulſum eſt, ſanguis per vtrunq; foramẽ
Emicuit, miſtus Lernei tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus, Neque enim moriemur inulti
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Hercules in Oechaliam, regnum Euryti traiiciens, Iolen eius filiam ſecum abduxit. Prior autẽ cõiux Deianira falſo ſuſpicata animum viri à ſe abalienat a tunicã Centauri ſanguine tinctã, ipſi iam ſacrificatu-

ro, per Lychã famulum misit. Eam indutus Hercules ad aras accedẽs, flãma vestis citò incaluit, & veneno Lernæo eius viscera sunt infecta. In sũmo igitur cruciatu, cùm vitã finire nequiret, Lychãa cerbissimi muneris amorem in mare Euboicum proiecit, qui in scopulum deinde conuersus est.

Longa fuit medij mora temporis, actáq; magni
Herculis implerant terras, odiúmq; nouercæ.
Victor ab Oechalia Cæneo sacra parabat
*Vota Ioui cùm fama loquax*peruenit ad aures*
Deianira tuas quæ veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit,
Amphitryoniden Ioles ardore teneri.
Credit amans, Venerísq; nouæ perterrita fama
Indulsit primò lacrymis, flendoq; dolorem
Diffudit miseranda suum: mox deinde, Quid autẽ

**præcessit*

Fama omnia deprauarat que exaggerat.

Zelotypia Deianiræ.

Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur istis: [est,
Quæ quoniã adueniet, ꝑperãdũ, aliquidq; nouãdũ
Dũ licet, & thalamos nondũ tenet altera nostros.
Cõquerar, an sileã? repetam Calydona, morerne?
vne Excedam tectis,* an sic nihil amplius obstem?
Quid, si me Meleagre tuã memorem esse sororẽ?
(Forte paro facinus,) quantúmq; iniuria possit,
* vulgata Fœmineúsq; dolor, * iugulata pellice † tester?
Incursus animus varios abit. Omnibus illis
† testor Prætulit imbutam Nesseo sanguine vestem
Mittere, quæ vires defecto reddat amori:
Ignaróq; Lychæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit, blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat, capit inscius heros,
Induitúrque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia flammis,
Vináque marmoreas patera fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali, resolutáque flammis
Herculeos abiit latè diffusa per artus,
Dum potuit, solita gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam est patientia, reppulit aras,
Impleuitq; suis nemorosam vocibus Oeten.
Nec mora, lethiferam conatur scindere vestem,
Quà trahitur, trahit illa cutem (fœdúmq; relatu)
Aut hæret membris frustra tentata reuelli,
Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, stridet, coquitúrq; ardente veneno.
Nec modus est: sorbent auidæ præcordia flammæ.

Oete mõs thessaliç morte, rogo, & sepulcro Herculis clarus.

Cæruleúsque fluit toto de corpore sudor:
Ambustique sonant nerui: cæcáque medullis
**Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,*
Cladibus exclamat. Saturnia pascere nostris:
Pascere, & hanc pestem specta crudelis ab alto,
Córque ferum satia: vel si miserandus & hosti,
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
Inuisámque animam, natámq; laboribus, aufer.
Mors mihi mun⁹ erit. decet hæc dare dona nouercã
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Busirim domui? sæuóque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua Cerbere mo-
Vósne manus validi pressistis cornua tauri (uit?
Vestrũ opus Elis habet, vestrũ Stymphalides vndæ
Partheniúmque nemus: vestra virtute relatus
Thermodoontiaco cælatus baltheus auro,
Pomáque ab insomni male custodita dracone.
Nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
Arcadiæ vastator Aper: nec profuit Hydræ
Crescere per damnũ, geminásque resumere vires.
*Quid? *quòd Thracis equos humano sãguine pin-*
Plenáq; corporibus laceris præsepia vidi? (gues,
Visáque deieci? dominúmque, ipsósque peremi?
His elisa iacet moles Nemeæa lacertis:
His Cacus horrendũ Tiberino † gurgite monstrũ.
Hac cælum ceruice tulit. defessa iubendo est
Sæua Iouis coniux. ego sum indefessus agendo.
Sed noua pestis adest, cui nec virtute resisti.

*Labe. Iunonẽ in maximã inuidiam adducit.

Herculis decem & octo præclara certamina.

Stymphalis palus est Arcadiæ, ex qua Erasin⁹ fluit.

*cum

*in littore

Nec telis, armísque potest pulmonibus errat
Ignis edax imis: pérque omneis pascitur artus
At valet Eurystheus, & sunt qui credere poßint
Esse deos? dixit: pérq; altam saucius Oeten
Haud aliter graditur, quàm si venabula taurus
Corpore fixa gerat, factíq; refugerit autor.
Sæpe illum gemitus edentem, sæpe trementem,
Sæpe retentantem totas refringere vestes,
Sternentémque trabes, irascentémque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lychan trepidum, & latitantẽ rupe cauata
Aspicit: vtq; dolor rabiem collegerat omnem,
Túne Lycha, dixit, feralia dona dedisti?
Túne meæ necis autor eris? tremit ille, pauetq;
Pallidus, & timidè verba excusantia dicit.

Genua misericordiæ dicata sunt quæ supplicantes tangere solent.

Dicentem, genibúsq; manus adhibere parantem,
Corripit Alcides, & térque quatérq; rotatum
Mittit in Euboicas tormento fortius vndas.
Ille per aërias pandens induruit auras.
Vtq; ferunt imbres gelidis concrescere ventis:
Inde niues fieri: niuibus quoq; mole rotatis
Astringi, & spissa glomerari grandine corpus:
Sic illum validis iactum per inane lacertis,
Exanguemq; metu, nec quicquã humoris habentẽ
In rigidos versum silices prior edidit ætas.

Lychas in scopulum.

Nũc quoq; in Euboico scopulus breuis eminet altè
Gurgite, & humanæ seruat vestigia formæ:
Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur,
Appellantq; Lychan. At tu Iouis inclyta proles

Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete.
Inq; pyram structis, arcum, pharetramq; capacem,
Regnaque visuras iterum Troiana sagittas
Ferre iubes Pœante satum quo flamma ministro
Subdita: dumq; auidis cōprenditur ignibus agger, Philoctē
Congeriem syluæ Nemæo vellere summam ten Pœā-
Sternis & imposita clauæ ceruice recumbis, tis filiū.
Haud alio vultu, quàm si conuiua iaceres
Inter plena meri redimitus pocula sertis.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Hercules diu multúmq; grauissimis flāmarū doloribus excruciatus, in Oeta Thessaliæ mōte rogū extrui curauit, sagittísque Philoctetæ Pœātis filio traditis, qui Pyrā illi struxerat, igne combustus est, ita tamen, vt immortalium deorum ius à Ioue in cœlo reciperet, & aliquando placata Iunone, filiæ eiusdē nomine Hebæ iungeretur. Deianira autē vxor Herculis re cognita, præ ingenti animi luctu & mœstitia, sibi mortem laqueo consciuit.

Iamq; valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securósque artus, contemptorémq; petebat
Flamma suum: timuere Dei pro vindice † terræ
Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore * mundi
Iuppiter alloquitur, nostra est, timor iste, voluptas
O superi, totoq; libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectórq; patérque,
Et mea progenies vestro quoque tuta fauore est.
Nam quanquā ipsius datis hoc immanibus actis,
Obligor ipse tamen. sed enim ne pectora vano

Fida metu paueant, Oetæas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis ignes:

Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet: æternum est, à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nulláque domabile flamma.
Idq; ego defunctum terra, cœlestibus oris *fatum
*Accipiam: cunctísq; meum lætabile *factum*
Diis fore confido. siquis tamen Hercule, siquis
Fortè Deo doliturus erit, data præmia nollet:
Sed meruisse dari sciet, inuitúsq; probabit.
Assensere Dei coniux quoque regia visa est
Cætera non duro, duro tamen vltima vultu
Dicta tulisse Iouis, séq; indoluisse notatam.
Intereà quodcunque fuit populabile flamma,

Iuno à Ioue taxatur, quòd Herculẽ sẽper fuerit odio prosecuta.

Mulciber

Mulciber abstulerat: nec cognoscenda remansit
Herculis effigies, nec quicquam ab imagine ductũ
Matris habet, tantumq; Iouis vestigia seruat.
Vtque nouus serpens posita cum pelle senecta,
Luxuriare solet, squamáque nitore recenti:
Sic vbi mortales Tirynthius exuit artus,
*Parte sui meliore viget *maiórq; videri*
Cœpit, & augusta fieri grauitate, verendus.
Quem pater omnipotens inter caua nubila raptũ
Quadriiugo curru radiantibus intulit astris.

**melióroque* Herculis apotheosis.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Alcmena vxor Amphytrionis, cũ ex Ioue Herculẽ conceptum ob Iunonis odium parere nõ posset Lucina partui præses ab ea vocata, ad fores reginæ venit, quæ cùm in terra residẽs nexis manibus caneret & ita Iunonis volũtate partu laborantẽ retardaret, Galanthis ministra Alcmene ipsã cõspiciẽs prudẽter fraudẽ hanc irrisit, & reginã peperisse, omníque dolore solutã mentita est. Lucina igitur manibus explicatis, Alcmenã cruciatu liberauit. Galanthis autem in mustelæ figuram conuersa est, vt ore etiam quo mentiebatur pareret.

Sensit Atlas pondus, neq; adhuc Stheneleius iras
Soluerat Eurystheus, odiúmq; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene questus vbi ponat aniles,
Cui referat nati testatos orbe labores,

Emphasis, qua Herculis magnitudo in . . tur.

Cuiue suos casus, Iolen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoq; animoq; receperat Hyllus,

Impleratq; vterum generoso semine: cùm sic
Incipit Alcmene, Faueant tibi numina saltem,
Corripiantq; moras tunc, cùm matura vocabis
Ilithyia Dea parientib⁹ propitia, quę Lucina. *Præpositam timidis parientibus Ilithyiam,*
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Nanque laboriferi cùm iam natalis adesset
Herculis, & decimum premeretur sidere signum,
Tendebat grauitas vterum mihi: quodq; ferebam
Tantum erat, vt posses autorem dicere tanti*
**tecti*
Ponderis esse Iouem. nec iam tolerare labores
Vlterius poterā. quin nunc quoque frigidus artus,
Dū loquor, horror habet, parsq; est meminisse dolo-
Septē ego per noctes, totidē cruciata diebus, (ris.

Fessa malis, tendénsque ad cælum brachia, magno
Lucinam † ad nexos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meúmque
Quæ donare caput Iunoni vellet iniquæ:
Vtq; meos audit gemitus, subsedit in illa
Ante fores ara, dextróq; est poplite læuum
Pressa genu, digitisq; inter se pectine iunctis
Sustinuit partus, tacita quoque carmina voce
Dixit: & inceptas tenuerunt carmina partas.
Nitor, & ingrato facio conuitia demens
Vana Ioui, cupióq; mori, moturáque duros
Verba queror silices. matres Cadmeides adsunt,
Votáque suscipiunt, exhortantúrq; dolentem.
Vna ministrarum media de plebe Galanthis
Flaua comas, aderat faciendis strenua iussis,
Officiis dilecta suis. ea sensit iniqua
Nescio quid Iunone geri: dúmq; exit, & intrat
Sæpe fores, diuam residentem vidit in ara,
Brachiáq; in genibus digitis connexa tenentem:
Et, Quæcunq; es, ait, domina gratare: leuata est
Argolis Alcmene, potitúrque puerpera voto.
Exiliit, iunctásque manus pauefacta remisit
Diua potens vteri, vinclis leuior ipsa remissis,
Numine decepto risisse Galanthida fama est.
Ridentem, prensámq; ipsis Dea sæua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare volentem
Arcuit, inque pedes mutauit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisère suum: forma est diuersa priori.

† *nixúsq; pares aliàs ad nixas partes*

Ilithyia in vetulam. Tali modo partus impediri scribit Plin.

Periphrasis Ilithyiæ.

Galāthis in mustelam.

Quæ, quia mendaci parientem iuuerat ore,
Ore parit, nostrasq; domos, velut antè, frequentat.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Dryope Eurithi filia, soror Ioles, Andremoniis cõiux, quã antè dilexerat Apollo, cùm ad lacũm Nymphis sacratum dona ferens, accederet, & ex arbore Loto (in quam Lotos Priapum fugiens, erat trãsfigurata) tantum decerperet, quo filiolum Amphiocem secum adductum, oblectaret, confestim, quia sacræ arboris violatrix extiterat, trunco infixa adhæsit & tota nisi quòd humana restabat facies in arboris formam transmigrauit.

Iole Hylli Herculis filii vxor.

Dixit, & admonitu veteris commota ministræ
Ingemuit, quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen ô genitrix aliena a sanguine vestro
Rapta mouet facies : quid si tibi mira sororis

Fata mea referam? quãquam lacrymæque, dolorq;
Impediunt, prohibéntque loqui. Fuit vnica matri
(Me pater ex alia genuit) notißima forma
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei passam Delphos, Delónque tenentis
Excipit Andræmon, & habetur coniuge felix.
Est lacus accliuis deuexo margine, formam
Littoris efficiens: summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum nescia, quóque
Indignere magis, Nymphis latura coronas:
Inque sinu puerum, qui nondum impleuerat annũ,
Dulce ferebat onus, tepidíque ope lactis alebat.
Haud procul à stagno Tyrios imitata colores
In spem baccarum florebat aquatica lotos.
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret flores, & idem factura videbar:
(Namque aderam) vidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moueri.
Scilicet, vt referunt tardi nunc denique agrestes,
** Lotis in hanc Nymphe fugiens obscœna Priapi*
Contulerat versos seruato nomine vultus.
Nescierat soror hoc: quæ cùm perterrita retrò
Iret, & oratis vellet discedere Nymphis,
Hæserunt radice pedes, conuellere pugnat,
Nec quicquã, nisi summa, mouet, succrescit ab imo,
Totáque paulatim lentus premit inguina cortex.
Vt vidit, conata manu laniare capillos,
Frõde manũ impleuit: frõdes caput omne tegebãt.
At puer Amphisus (namque hoc auus Eurytus illi

Periphrasis Appollinis, qui & Delphos & Delon in potestate sua habet.

Lotos in arborem sui nominis.

† *Lotos*

*indiderat *facti

*Addiderat nomen) materna rigescere sensit
Vbera, nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam *fati crudelis, opémque
Non poteram tibi ferre soror: quantũque valebã,
Crescentem truncum, ramósque amplexa morabar:

Dryope in arborem.

Et, fateor, volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmõ, genitórq; miserrimus adsũt,
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Ostendit Loton. tepido dant oscula ligno,
Affusique suæ radicibus arboris hærent.
Nil. nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebas
Chara soror. lacrymæ misero de corpore factis

Apostrophe.

Irrorant foliis: ac dum licet, oráq; præstant
Vocis iter, tales effundit in aëra questus:
Si qua fides miseris, hoc me per numina iuro
Non meruisse nefas: patior sine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam,
Quas habeo frondes, et cæsa securibus, vrar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, nostráque sub arbore sæpe
Lac facitote bibat. nostráq; sub arbore ludat,
Cúmque loqui poterit, matrem facitote salutet,
Et tristis dicat, Latet hoc in stipite mater.
Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores,
Et frutices omnes corpus putet esse Dearum.
Chare vale coniux & tu germana, patérque,

*Qui

*Et, si qua est pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morsu, frondes defendite nostras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,

Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
Dum tangi possum, paruúmque attollite natum.
Plura loqui nequeo: nam iam per candida mollis
Colla liber serpit, summóque cacumine condor.
Ex oculis remouete manus, sine munere vestro
Contigit inductus morientia lumina cortex.
Desierat simul ore loqui, simul esse: diúque
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dúmque refert Iole factum miserabile, dúmque
Euritidos lacrymas, admoto pollice, siccat
Alcmene, flet & ipsa tamen: compescuit omnem
Res noua tristitiam, nam limine constitit alto
Penè puer, dubiáque tegens lanugine malas
Ora reformatus primos Iolaus in annos.
Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
Victa viri precibus, quæ cum iurare pararet
Dona tributuram post hunc se talia nulli,
Non est passa Themis, nam iam discordia Thebæ
Bella mouent, dixit, Capaneúsque ab Ioue vinci
Haud poterit, * *fiéntque pares in vulnera fratres.*
Subductáque suos manes tellure videbit
Viuus adhuc vates: vultúsque parente parentem
Natus erit facto pius, & sceleratus eodem,
Attonitúsque malis exul mentísque, domúsque,
Vultibus Eumenidũ, matrísq; agitabitur vmbris:
Donec eum coniux fatale poposcerit aurum,
Cognatúmque latus † Phlegetus hauserit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloïa supplex
Ab Ioue Callirhoë, natis infantibus annos

Solebant morientium oculi à parẽtibus, aut liberis, aut cæteris propinquioribus claudi.

Iolao reparatur vultus.

* *defletá;*

* *Phlegeius*

* Addat, néue necem sinat esse vltoris inultam.
Iuppiter his motus priuignæ dona, nurúsque,
Præcipiet, faciétque viros impubibus annis.

* Néue necem sinat esse sui victoris inultam,

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Miletus ex insula Creta profectus in Asiã, binos ibi ex Mæandri filia liberos suscepit, Byblida & Caunũ: Byblis autẽ ad annos aliquot progressa, cum fratre colludere eúmque osculari & amplexari ausa est, vnde paulatim scintilla illiciti in germanũ amoris creuit, adeò vt eum ardore plusquã pio prosequeretur. Cum igitur cupiditatis suę vesaniã diutius cõpescere nequiret, illi flagrantem suum animum aperuit, sed Caunus rei indignitate & sororis impietate motus, petitionem hanc turpissimam recusauit.

Hæc vbi faticano venturi præscia dixit
Ore Themis, * vano superi sermone fremebant:

* vario

Et cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat, queritur veteres Pallantias annos
Coniugis esse sui: queritur canescere mitem
Iasiona Ceres, repetitum Mulciber æuum
Poscit Erichthonio: Venerem quoque cura futuri
Tangit, & Anchisæ renouare paciscitur annos.
Cui studeat Deus omnis habet, crescitque fauore γνώμη.
Turbula seditio, donec sua Iuppiter ora
Soluit, &, O nostri si qua est reuerentia, dixit,
Quò ruitis? tantúmne aliquis sibi posse videtur,
Fata quoque vt superet? fatis Iolaus in annos,
Quos egit, rediit: fatis iuuenescere debent
Callirhoë geniti, non ambitione, nec armis.
Vos etiam quoque, hoc animo meliore feratis,
Me quoque fata regunt: quæ si mutare valerem,
Nec nostrum seri curuarent Aeacon anni, Tres Iouis filii iustitia insignes.
Perpetuúmque æui florẽ Rhadamanthus haberet,
Cum Minoë meo, qui propter † amara senectæ
Pondera despicitur, nec quo prius, ordine regnat. † multa
Dicta Iouis mouere Deos, nec sustinet vllus,
Cũ videat fessos Rhadamanthon, & Aeacõ annis,
Et Minôa, queri: qui dum fuit integer æui,
Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes.
Tunc erat inualidus, Deïonidénque iuuenta
Robore Miletum, Phœbóque parente superbum
Pertimuit, credénsque suis insurgere regnis,
Haud tamen est patriis arcere penatibus ausus.
Sponte fugis Milete tua, celerique carina
Aegæas metiris aquas, & in Aside terra

Mœnia constituis positoris habentia nomen.
Hîc tibi, dum sequitur patriæ curuamina ripæ
Filia Mæandri toties redeuntis eôdem,
Cognita Cyanee præstanti corpore Nympha
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
Byblis in exemplo est, vt ament concessa puellæ,
Byblis Appollinei correpta cupidine fratris
Non soror vt fratrem, nec quà debebat, amauit.
Illa quidem primò nullos intelligit ignes,
Nec peccare putat, quòd sæpius oscula iungat,
Quòd sua fraterno circundet brachia collo:
Mendacíque diu pietatis fallitur vmbra.
Paulatim declinat amor: visuráque fratrem
Culta venit, nimiúmque cupit formosa videri:
Et si qua est illic formosior, inuidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est: nullúmque sub illo
Igne facit votum: veruntamen æstuat intus.
Iam dominum appellat, iã nomina sanguinis odit:
Byblida iam mauult, quàm se vocet ille sororem.
Spes tamen obscœnas animo demittere non est
Ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
Sæpe videt quod amat, visa est quoq; iũgere fratri
Corpus, & erubuit, quamuis sopita iaceret.
Somnus abit: silet illa diu, repetítque quietis
Ipsa suæ speciem, dubiáque ita mente profatur:
Me miseram, tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quàm nolim rata sit! cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis, quamuis formosus, iniquis,
Et placet, & possim, si non sit frater, amare,

Meander fluuius Phrygiæ, adeo flexuosus, vt in seipsum redire videatur.

Virginis amore captæ affectus & somnia.

Et me dignus erat: verùm nocet esse sororem
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem,
Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno, nec abest imitata voluptas.
Prò Venus, & tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
Contigit! vt iacui totis resoluta medulis!
** Vt meminisse iuuat! quãuis breuis illa voluptas,* ** Quàm*
Nóxque fuit præceps, & cœptis inuida nostris,
O ego, si liceat mutato nomine iungi,
Quàm bene Caune tuo poteram nurus esse parẽti!
Quàm bene Caune meo poteras gener esse parenti!
Omnia dij facerent, essent communia nobis,
Præter auos: tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur pulcherrime matrem:
Hei mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes.
Nil nisi frater eris, quod obest, id habebimus vnũ.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habẽt & somnia põdus?
Dij melius: Dij nempe suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim iunctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt superis sua iura, quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diuersáque fœdera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa, toróque
Mortua componat, positæq; det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi

At non Aeolidæ thalamos timuere sororum.
Anastrophe. Vnde sed hos noui? cur hæc exempla paraui?
Quò feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ,
Nec, nisi quà fas est, germanæ frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non reiectura petentem,
Ipsa petam? poterísne loqui? poterísne fateri?
Coget amor, potero: vel si pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet: hæc dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur, cubitóque innixa sinistro,
Viderit, insanos (inquit) fateatur amores.
Hei mihi quò labor? quem mens mea concipit ignẽ?
Et meditata manu componit verba trementi.
Amantium leuitas, & incõstãtia. Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
Incipit, & dubitat, scribit, damnátque tabellas,
Et notat, & delet, mutat, culpátque, probátque:
Inq; vicem sumptas ponit, positásque resumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Displicet: in vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat, visum est delere sororem,
† correctis, quod sẽtentiæ melius quadrat Verbáque † correptis incidere talia ceris:
Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hãc tibi mittit amãs: pudet ah, pudet edere nomẽ,
Et si, quid cupiam, quæris, sine nomine vellem
Posset agi mea causa meo nec cognita Byblis
Biblidos epistola. Antè forem, quàm spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index,

Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec causa suspiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & ⟨quæ⟩, si fortè notasti,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen, quamuis animi graue vulnus habebã,
Quamuis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Dij testes) vt tandem sanior essem:
Pugnauíque diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix: & plus, quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli, superata fateri
Cogor, opémque tuam timidis exposcere votis.
Tu seruare potes, tu perdere solus amantem. Hypallage.
Elige vtrum facias, non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cùm tibi sit iunctißima, iunctior esse
Expetit, & vinclo tecum propiore ligari.
Iura senes norint: & quid liceátque, nefásque, Ab ætate
Fásque sit, inquirant, legúmque examina seruent: suadet vt
Conueniens Venus est annis temeraria nostris. nihil de
Quid liceat nescimus adhuc, & cuncta licere legibus
Credimus, & sequimur magnorũ exempla Deorũ. curet.
Nec nos aut durus pater, aut reuerentia famæ,
Aut timor impediet: tantùm absit causa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi,
Et damus amplexus, & iungimus oscula coram.
Quantum est, quod desit? miserere fatentis amorẽ, Ab exẽ-
Et non fassuræ, nisi cogeret vltimus ardor: plis.
Néue merere meo subscribi causa sepulcro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit

Pudoris periphrasis. Cera manu, summóque in margine versus adhæsit.
Protinus impressa signat sua crimina gemma,
† linguã Quam tinxit lacrymis: † linguæ defecerat humor.
Deque suis vnum famulis pudibunda vocauit,
Et paulùm blandita, Fer has fidißime nostro,
Dixit, & adiecit longo pòst tempore fratri.
Cùm daret, elapsæ manibus cecidere tabellæ.
Omine turbata est: misit tamen, apta minister
Tempora nactus adit, traditque latentia verba.
Attonitus subita iuuenis Meandrius ira
Proiicit acceptas, lecta sibi parte, tabellas:
Vixque manus retinẽs trepidantis ab ore ministri,
Dum licet, O vetitæ scelerate libidinis autor
* qui Effuge, ait: † quod si nostrum tua fata pudorem
Non traherent tecum, pœnas mihi morte dedisses.
Ille fugit pauidus, dominæqúe ferocia Cauni
Dicta refert palles audita Bybli repulsa,
Byblidis querelæ pœnitẽtiæ plenæ. Et pauet obsessum glaciali frigore corpus.
Mens tamen vt rediit, pariter rediere furores:
Linguáque vix tales icto dedit aëre voces.
Et meritò: quid enim temeraria vulneris huius
Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,
* submersáque metaphora à nauigantibus, qui antè, quã pandant Tam citò commisi properatis verba tabellis?
Antè erat ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi, ne non sequerentur euntem,
Parte aliqua, veli qualis foret aura, notare
Debueram, tutóque mari decurrere, quæ nunc
Non exploratis impleui lintea ventis.
Nunc feror in scopulos igitur, * subuersáque toto

Obruor Oceano: nec habent mea vela recursus. vela notãt quales ventĩ sint futuri.
Quid? quòd & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tunc cùm mihi ferre iubenti
Excidit, & fecit spes nostras cera caducas?
Nónne vel illa dies fuerat? vel tota voluntas?
Sed potius mutanda dies? Deus ipse monebat,
Signáque certa dabat, si non malè sana fuissem.
Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
Debueram, præsénsque meos aperire furores.
Vidisset lacrymas, vultus vidisset amantis.
Plura loqui poteram, quàm quæ cepêre tabellæ.
Inuito potui circundare brachia collo.
Et si reiicerer, potui moritura videri,
Amplectíque pedes, effusáque poscere vitam.
Omnia fecissem: quorum si singula, duram
Flectere non poterant, potuissent omnia, mentem.
Forsitan, & missi sit quædam culpa ministri,
Non adiit aptè, † nec legit idonea, credo † *non*
Tẽporã nec petiit horámque, animúmque vocantẽ.
Hæc nocuêre mihi: neque enim de tigride natus,
Nec rigidos silices: solidúmue in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur: repetendus erit, nec tædia cœpti
Vlla mei capiam, dum spiritus iste manebit.
Nam primùm, si facta mihi reuocare liceret,
Non cœpisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest, (vt iã mea vota relinquã,)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum.
Et quia desierim, leniter voluisse videbor.

A circanstantiis colligit melius esse vt in incepto persistat.

Aut etiam tentasse illum, insidiisque petisse:
Vel certè non hoc, qui plurimus vrget, & vrit
Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credar.
Denique iam nequeo nil commisisse nefandum:
Et scripsi: & petij: temerata est nostra voluntas.
Vt nihil adiiciam, non possum innoxia dici.
Quod superest, multũ est in vota, in crimina paruũ
Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis.)
Dum pigeat tentasse, libet tentare: modúmque
Exit, & infelix committit sæpe repelli.

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Byblis in fratrẽ Caunum mirifico amore inflãmata, cùm animaduerteret litteras, quas ad ipsum dederat, nihil effecisse, libidine detestabili in dies magis magisqúe adaucta & incẽsa, propositum suum vrget, & Germanum ad incestum amorẽ allicere haud quaquã cessat. Caunus autem honestatis amans, ne tam horrendum perpetraret facinus, à patria profugus euasit, cuius vestigia soror dum sequitur, multas nationes peruagata, tandem in Cariã venit, ibiqúe assiduo mœrore & fletu defatigata, in fontem delicuit.

Discedit ab historia Naso, quo fabulam verisimiliorem reddat.

Mox vbi finis abest, patriam fugit ille, nefasq́;,
Inq́; peregrina ponit noua mœnia terra.
Tum verò mœstam tota Miletida mente
Defecisse ferunt, tum verò à pectore vestem
Diripuit, planxítque suos furibunda lacertos.
Iámque palàm est demens, inconcessámque fatetur
Spem Veneris, siquidẽ patriã, inuisósque penates
Deserit, & profugi sequitur vestigia fratris.
Vtq́; tuo motæ proles Semeleïa Thyrso

Ismariae celebrant repetita triennia Bacchae:
Byblida non aliter latos vlulasse per agros — Apostrophae ad Bacchum.

Bubasides vidêre nurus, quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciámque pererrat.
Iā Cragō, & Lymiren, Xāthiq; reliquerat vndas,
*Quóq; Chimaera iugo medijs in partibus * ignem,* — * ingens
Pectus, & ora leae, caudam serpentis habebat, — * hircū legit Perottus.
Deficiunt syluae, cùm tu lassata sequendo
Concidis, & dura positis tellure capillis
Bybli iaces, frondésque tuo premis ore caducas.
Saepe illam Nymphe teneris Lelegeïdes vlnis
Tollere conantur, saepe vt medeatur amori
Praecipiunt, súrdaeque adhibent solatia menti.
Muta iacet, viridésque suis tenet vnguibus herbas
Byblis, & humectat lacrymarum gramina riuo.

Naiadas his venam, quæ nunquam arescere posset,
Supposuisse ferũt: quid enim dare maius habebãt?
Protinus, vt secto piceæ de cortice guttæ,
Vt'ue tenax grauida manat tellure bitumen:
Vtque sub aduentum spirantis lenè Fauoni
Sole remollescit, quæ frigore constitit vnda:
Byblis in fontem. *Sic lacrymis consumpta suis Phœbeïa Byblis*
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
Nomen habet dominæ, nigráque sub ilice manat.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Phæstos oppidum est in insula Creta, vbi Lyctꝰ generosi animi ac præstãtis fidei homo degẽs, ab vxore sua Telethusa iã grauida & partui vic na, pe iit, vt si puellã pareret, eã statim interficeret, sin puerum, sobolem patriæ cõseruaret. Cúmque ambo cõiuges pro futuro casu dedissent lacrymas, mater filiã enixa, manus ei afferre violentas non potuit. Isis autem Dea lugenti puerperæ adfuit, & ipsa infantem (patre filii opinione decepto) pro puero enutriuit.

Creta centum vrbium fama nobilis. *Fama noui centum Cretæas forsitan vrbes*
Implesset monstri, si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tulisset.
Proxima Gnosiaco nam quondam Phæstia regno
† *Lyctũ* *Progenuit tellus ignotum nomine* † *Lygdum*
Ingenua de plebe virum: nec census in illo
Nobilitate sua maior, sed vita, fidésque
Inculpata fuit, grauidæ qui coniugis aures
Vocibus his monuit, cùm iam propè partus adesset,
Quæ voueam duo sunt, minimo vt releuere dolore:
Vtque marem parias, onerosior altera sors est,

Et vires fortuna negat, quod abominor: ergo
Edita fortè tuo fuerit si fœmina partu,

(Inuitus mando: pietas ignosce) necetur.
Dixerat: & lacrymis vultum lauêre profusis,
Tam qui mandabat, quàm cui mandata dabātur.
Sed tamen vsque suum vanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arcto.
*Certa sua est * Lygdo sententia, iámque ferendo*
Vexerat illa grauem maturo pondere ventrem,
Cùm medio noctis spatio sub imagine somni
Inachis ante torum pompa comitata sacrorum
Aut stetit, aut visa est, inerant lunaria fronti
Cornua, cum spicis nitido flauentibus auro,
Et regale decus: cum quæ latrator Anubis,
*Sanctáque Bubastis, * variísque coloribus Apis,*

Speret Deos ei non defuturos.
* *Lyct.* Isidis ornatus & comites.
* *varius* que

Harpocratem significat, qui digito ad os admoto silentium indicabat.

Quique premit vocem, digitóque silentia suadet;
Sistráque erant, nũquámque satis quæsitus Osiris,
Plenáque somniferis serpens peregrina venenis.
Tum velut excussam somno, & manifesta videntẽ
Sic affata Dea est, Pars ô Telethusa mearum
Pone graues curas, mandatáque falle mariti.
Nec dubita, cùm te partu Lucina leuârit,
Tollere quicquid erit. Dea sum auxiliaris, opemq;
Exorata fero: nec te coluisse querêris
Ingratum numen, monuit, thalamóque recessit.
Læta toro surgit, diráque ad sidera supplex
Cressa manus tollens, rata sint sua visa precatur.
Vt dolor increuit, séque ipsum pondus in auras
Expulit, & nata est ignaro fœmina patri,
Iussit ali mater puerum mentita: fidémque
Res habuit: neque erat facti nisi conscia nutrix.
Vota pater soluit, noménque imponit auitum:
Iphis auus fuerat: gauisa est nomine mater,
Quòd commune foret: nec quenquam falleret illo
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quàm siue puellæ,
Siue dares puero, fieret formosus vterque.

Puero & puellæ: nã Iphis tam fœminã, quàm mas appellari potest.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Cum Iphis puella iam ad maturam peruenisse ætatẽ parens eam, falsò à cõiuge, marem existimans, virginem formosissimã ex Theleste genitã ipsi despõdit. Variis autẽ animi fluctib⁹, cũ æstuaret Iphis mater, valdéque metueret, ne Iphis puella cum infamia reperiretur, Dea Isis rurs⁹ auxilio Telethusæ reb⁹ deploratis adfuit, & instãtibus iã nuptiis, vt matrimo-

nium fieret legitimum, Iphin puellam in puerum transfiguravit.

Tertius intereà decimo successerat annus,
Cùm pater Iphi tibi flauam despondet Ianthen,
Inter Phæstiadas quæ laudatißima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleste.
Par ætas, par forma fuit: primásque magistris
Accepêre artes elementa ætatis ab iisdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquū
Vulnus vtrique dedit: sed erat fiducia dispar.
Coniugium, pactæq; expectant tempora tedæ,
Quémque virum putat esse, suū fore credit Ianthe:
Iphis amat, quo posse frui desperat: & auget
Hoc ipsum flammas, ardétque in virgine virgo:
*Vixq; * tenēs lacrymas, Quis me manet exitus? in- *tenet*
(quit:

Cognita quàm nulli, quàm prodigiosa, nouæque
Cura tenet Veneris, si dij mihi parcere vellent,
Perdere debueram: si non & perdere vellent,
Naturale malum saltem & de more dedissent,
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor vrit equarum.
Vrit oues, aries: sequitur sua fœmina ceruum.
Sic & aues coëunt: intérque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem, ne non tamen omnia Crete
Pasiphaë *Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,*
Fœmina nempe marem, meus est furiosior illo,
Si verum profitemur, amor, tamen illa secuta est
Spem Veneris, tamen illa dolis, & imagine vaccæ
Passa bouem est, & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto solertia confluat orbe,
Ipse licet reuolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas, téque ipsa recolligis Iphi?
Consiliique inopes, & stultos excutis ignes?
† *vide,* *Quid sis nata † vides, nisi te quoque decipis ipsă.*
Et pete quod fas est, & ama, quod fœmina debes.
†*amorē* *Spes est quæ capiat, spes est quæ pascat † amantem,*
Hanc tibi res adimit, non te custodia charo
† *magi-* *Arcet ab amplexu, nec cauti cura † mariti,*
stri. *Non patris asperitas, † nec se negat ipsa roganti:*
† *non* *Nec tamen est potienda tibi: nec, vt omnia fiant.*
Esse potes felix, vt Diíque, hominésque laborent.
† *vna* *Nunc quoque votorū pars nulla est † vana meorū:*

Diique mihi faciles, quicquid valuere, dederunt.
Quod volo, vult genitor, * *vult ipsa, socerq; futur⁹:* † *socer & vult ipse.*
At non vult Natura potentior omnibus istis,
Quæ mihi sola nocet, venit ecce optabile tempus,
Lúxque iugalis adest, & iam mea fiet Ianthe,
Nec mihi continget, mediis sitiemus in vndis.
Pronuba quid Iuno? quid ad hæc Hymenæe venitis
Sacra? quibus qui ducat abest, vbi nubimus ambæ?
Pressit ab his vocem, nec lenius altera virgo
Aestuat: vtque celer venias Hymenæe precatur. Apostrophe ad Hymenæum nuptiarum Deum.
Quod petit hæc, Telethusa timēs modò tēpora differt:
Nunc ficto lāguore morā trahit: omina sæpe,
Visáque causatur, sed iam consumpserat omnem
Materiam ficti, dilatáque tempora tedæ
Institerant, vnúsque dies restabat, at illa
Crinalem capiti vittam natæque, sibique
Detrahit, & passis aram complexa capillis,
Isi Parætonium, Mareoticáque arua, Pharónque
Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum,
Fer precor (inquit) opem, nostróque medere timori.
Te Dea, te quondam, tuáque hæc insignia vidi,
Cunctáque cognoui, sonitum, comitésque, facésque Oppida Aegypti vbi potissimū colitur Isis.
Sistrorum, memorique animo tua iussa notaui.
Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipsa,
Consilium, monitúmque tuū est: miserere duarum,
Auxilióque iuua. Lacrymæ sunt verba secutæ.
Visa Dea est mouisse suas (& mouerat) aras:
Et templi tremuere fores imitatáque Lunam
Cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.

Non secura quidem, fausto tamen omine læta
Mater abit templo: sequitur comes Iphis euntem,
Quàm solita est maiore gradu: nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipse est
Vultus, & incomptis breuior mensura capillis.
Plusq; vigoris adest, habuit quàm fœmina nā quæ
Fœmina nuper eras, puer es. Date munera tēplis,
Nec timida gaudete fide, dant munera templis:
Addunt & titulum: titulus breue carmē habebat.
† Vota puer soluit, quæ fœmina vouerat, Iphis.
*Postera lux radiis * totum patefecerat orbem,*
Cùm Venus, & Iuno, sociusq; Hymenæ⁹ ad ignes
Conueniunt, potitúrque sua puer Iphis Ianthe.

Iphis in masculum.

** Dona*
** latum*

Ad sacrificia, quæ in nuptiis Iunoni, Hymeneóque ac Veneri fiebant.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER X.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Orpheus Apollinis & Calliopes (vel, vt alii volunt, Oeagri fluuii, & Polymniæ Musæ) filius, Eurydicē in matrimonium duxerat: cum qua infausto omine cōiunctus, & si vitā aliquādiu tranquillam, & vt sibi videbatur, beatam, ageret, breui tamē fœdus coniugii morte Eurydices dissolutum est: ea enī cum aliquandiu associata Nymphis, per prata ambularet, floresque colligeret selectissimos, ictu serpētis in plantam infixo, ex hac mortali vita ad inferos emigrauit.

INde per immēsū croceo velat⁹ amictu (oras.
Aethera digreditur, Ciconūq; Hymenæ⁹ ad

Tendit, & Orpheia nequicquam voce vocatur. Orphei nuptiæ.
Affuit ille quidem, sed nec solennia verba,

Nec lætos vultus, nec felix attulit omen,
Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridulo fumo
Vsque fuit, nullósque inueni motibus ignes.
Exitus auspicio grauior, nam nupta per herbas
Dum noua Naïadum turba comitata vagatur,
Occidit, in talum serpentis dente recepto.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Eurydice mortua, tantum dolorem Orpheo marito attulit, vt eam nō solùm acerbissimis defleret lachrymis, sed & arte sua ludēdi cithara cōfisus, ad inferos descēderet: Quò cùm peruenisset, Plutonē & Proserpinam citharæ adeò suauitate demulsit, vt vxorē ab iis reciperet, ea tamē lege, ne illā prius quàm ad superos reuersus esset, intueretur. Orpheus autē dubitans,

vtrum vxor eum sequeretur, respexit, statim igitur à Plutone ad inferos Euridice reuocata, maritum in maximis animi cruciatibus reliquit.

Quam satis ad superas postquã Rhodopeiº auras
Defleuit vates, ne non tentaret & vmbras,
Orpheus ad inferos. *Ad Styga Tænaria est ausus descendere porta:*
Pérque leues populos, simulacraq; functa sepulcro
Orphei oratio. *Persephonem adiit, inamœnáque regna tenentem*
Vmbrarum dominum: pulsisq; ad carmina neruis
Sic ait, O positi sub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur,
Si licet, & falsi positis ambagibus oris
Vera loqui sinitis, non huc, vt opaca viderem
Tartara, descendi, nec vti villosa colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri,

Causa viæ est coniux: in quam calcata venenum
Vipera diffudit, crescentésque abstulit annos.
Posse pati volui, nec me tentasse negabo:
Vicit amor. supera Deus hic bene notus in ora est,
An sit & hîc, dubito: sed & hîc tamē auguror esse:
Famáque, si veteris non est mentita rapinæ,
Vos quoq; iūxit amor, per ego hæc loca plena timo-
Per Chaos hoc ingēs, vastíque silentia regni, (ris,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis, paulúmque morati
*Serius, aut citius sedem properamus ad * vnam.* * imam
Tendimus huc omnes: hæc est domus vltima: vósq;
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoq; cū † iustos † matura peregerit annos, * iussos †natura
Iuris erit vestri: pro munere poscimus vsum.
Quòd si fata negāt veniam pro coniuge, certum est
Nolle redire mihi: letho gaudete duorum.
Talia dicentem, neruósque ad verba monentem,
Exangues flebant animæ: nec Tantalus vndam
Captauit refugam: stupuítque Ixionis orbis:
Nec carpsere iecur volucres: vrnísque vacarunt
Belides: inque tuo sedisti Sisyphe saxo,
Tum primùm lacrymis victarum carmine fama est Obseruā quanta fuerit vis orationis Orphei.
Eumenidum maduisse genas: nec regia coniux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicénque vocant, vmbras erat illa recentes
Inter, & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul, & legē Rhodopeius accipit Orpheus, Anastrophe.
Ne flectat retro sua lumina, donec Auernas

Exierit valles, aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per muta silentia trames
Arduus, obscurus, caligine densus opaca:
Nec procul abfuerant telluris margine summae:
Hic ne deficeret metuens, auidúsq; videndi
Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est.
*certans *Bracheáq; intendens, prendiq;, & prēdere *captās,*
Nil nisi cedentes infœlix arripit auras.
Iámq; iterū moriens, non est de coniuge quicquam
Questa suo. quid enim nisi se quereretur amatam
Supremúmq; vale, quod iam vix auribus ille
*reuolutáq; *Acciperet, dixit, * reuocatáq; rursus eodem est.*
Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
Quàm tria qui timidus medio portante catenas
Colla canis vidit: quem non pauor antè reliquit,
Quàm natura prior saxo per corpus oborto:
Quiq; in se traxit crimen, voluitq; videri
Olen⁹ & Lethea ī lapides. *Olenus esse nocens: tuq; O confixa figura*
Infelix Lethæa tua, iunctißima quondam
Corpora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustráq; iterum transire volentem
*arguerat. *Portitor *arcuerat. septem tamen ille diebus*
Squallidus in ripa Cereris sine munere sedit,
Cura, dolorq; animi, lacrymæq;, alimenta fuere.
Esse Deos Erebi crudeles questus, in altam
Montes Thraciæ *Se recipit Rhodopen, pulsūq; Aquilonibus Aemū.*

FAB. XII. ARGVMENT.

Orpheus de vxore sua recuperādā, planè desperās, à cōsuetudine mulierum abstinuit, nec vllā cū iis rē in posterum habuisse creditur. Deinde se in montem

Thraciæ cōtulit: ibi dulcedine ac suauitate cāt⁹ omne penè serpētum gen⁹ atque adeò cunctas fere arbores ac plātas demulsit, & ad sese allexit. Inter quas & Pin⁹ Cibeles arbor erat, in quā Atys olim puer eximia pulchritudine fuit commutatus.

Orpheus.

Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
Finierat Titan, omnémq; refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem: seu quod malè cesserat illi,
Siue fidem dederat multas tamen ardor habebat
Iungere se vati: multæ doluere repulsæ.
Ille etiam Thracum populis fuit autor, amorem
In teneros transferre mares, citráque iuuentam
Aetatis breue ver, & primos carpere flores.
Collis erat, collémque super planissima campi
Area, quam viridem faciebant graminis herbæ.
Vmbra loco deerat: qua postquam parte resedit

Loci descriptio vbi canē Orpheus à Bacchis discerpt⁹ fuit.

Diis genitus vates, et fila sonantia mouit,
Vmbra loco venit, non Chaonis abfuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frōdibus æsculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus et innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus vtilis hastis,
Enodísque abies, curuataq; glandibus ilex,
Et platanus genialis, acérq; coloribus impar,
Amnicolæque simul salices, et aquatica lotos,
Perpetuoq; virens buxus, tenuésq; myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis carulea ficus.
**flexipedes* *Vos quoq; *flexibiles hederæ venistis, & vnà*
*Pampineæ vites, & *amictæ vitibus vlmi,*
** amicæ* *Ornióq; & piceæ, pomóq; onerata rubenti*
Arbutus & lentæ victoris præmia palmæ,
Atys in pinum. *Et succincta comas, hirsutáq; vertice pinus.*
Grata Deûm matri, siquidem Cybeleius Atis
Exuit hac hominem, truncóq; indurvit illo.

FAB. IIII. ARGVMENTVM

Cyparissus Amiclei filius ex insula Cæa oriundus, vehementer ab Apolline dilectus, Ceruũ auro gemmisque ornatus Nĩphis sacrum & sibi maximopere charũ, per imprudẽtiã sagitta trãsfixit, cuius morte deinceps tantis doloribus est affect⁹, vt sibimet man⁹ inferre violẽtas conaretur. Hunc autẽ Apollo ex imminenti periculo liberãs, mediis hærentẽ cruciatib⁹, in arborem Cupressum transmutauit.

Affuit huic turbæ metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo.
Apollinis periphrasis. *Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.*
Namq; sacer Nymphis Carthæa tenentibus arua

Ingens ceruus erat, latéque patentibus altas
Ipse suo capiti præbebat cornibus vmbras.

Cornua fulgebant auro: demissáque in armos
Pendebant tereti † gemmata monilia collo. †demissa
Bulla super frontem paruis argentea loris
*Vincta mouebatur, *parilésque ætate nitebant* *parilique
Auribus è geminis circum caua tempora baccæ.
Isque metu vacuus, naturalíque pauore
Deposito celebrare domos, mulcendáque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
Sed tamen ante alios Cææ pulcherrime gentis
Gratus erat Cyparisse tibi: tu pabula ceruum
Ad noua, tu liquidi ducebas fontis ad vndas:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo residens huc lætus, & illuc

Mollia purpureis frenabas ora capistris.
Aestus erat, mediusq; dies, Solisq; vapore
Concaua littorei feruebant brachia Cancri:
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Ceruus, & arborea frigus ducebat ab vmbra.
Hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto
Fixit, et vt saeuo morientem vulnere vidit,
Velle mori statuit. quae non solatia Phoebus
Dixit? & vt leuiter, pro materiaq; doleret,
Admonuit: gemit ille tamen, munúsq; supremum
Hoc petit a superis, vt tempore lugeat omni.
Iamq; per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti coeperunt membra colorem:
Et modò qui niuea pendebant fronte capilli,
Horrida caesaries fieri, sumptoq; rigore
Sydereum gracili spectare cacumine caelum.
Ingemuit, tristísque Deus, Lugebere nobis,
Lugebísque alios, aderísque dolentibus, inquit.

Cypariss° in cupressum.

Hoc ex more Ro. qui funebri signo cupressum ante defunctorũ aedes posuere.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Ganymedes filius Trois regis puer erat eximia faciei & admirāda corporis formositate praeditus: quē Juppiter tāto est amore prosecut°, vt ipse in Aquilae formam transmutatus, puerũ adsese in caelos eueheret, mēsaq́ue suae pra ficeret, vt ei minister ac pincerna foret In illum verò Iouis vxor Iuno, tāquā impatiens soci j summa inuidia & offensione fuit cōmota.

Tale nemus vates attraxerat, inq; ferarum
Concilio, medius turba volucrumq; sedebat.*
Vt satis impulsas tentauit pollice chordas,

Et sensit

Et sensit varios, quamuis diuersa sonarent,
Concordare modos, hoc vocem carmine mouit,

Ab Ioue musa parens (cędunt Iouis omnia regno)
Carmina nostra moue. Iouis est mihi sæpe potestas
Dicta: prius cecini plectro grauiore Gigantes,
*Sparsáque Phlegræis victricia*fulmina campis.* * *prælia*
Nunc opus est leuiore lyra, puerósque canamus
Dilectos superis, inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam. Iouis amor, & raptus. Ganymedis.
Rex superũ Phrygij quondam Ganymedis amore
Arsit, & inuentum est aliquid, quod Iuppiter esse
Quàm quod erat, mallet: nulla tamen alite verti
*Dignatur, nisi quæ*posset sua fulmina ferre.* * *portat sua ful. terra.*
Nec mora, percusso mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden: qui nunc quoque pocula miscet,

Inuitaq; Ioui nectar Iunone ministrat.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Hyacinth⁹ Amiciæ & Diomedis filius, ab Apolline dilectus, cũ per iocum & imprudẽtiam cum ipso incertamẽ disci descenderet, pōdus à Phœbo altus iactum, pri⁹ haud accipere valuit iuuenis, quã in caput eius magno cum impetu decideret. Quo ictu in terrã subito prostratus, nullum prorsus admisit remediũ, quod vulnus curare, ipsúmque reficere posset Hyacintho igitur sic moriente, cruor emanãs ab eodẽ Apolline in florem eiusdem nominis est conuersus.

Te quoque Amyclide posuisset in æthera Phœbus
Hyacinthus in florem *Tertia si spatium ponendi fata dedissent.*
Quà licet æternus tamen es: quotiésque repellit
Ver hyemem pisciq; ariès succedit aquoso,
Tu quoties oreris, viridiq; in cespite flores.

*Te meus ante *omnes genitor dilexit, & orbe*
In medio positi caruerunt præside Delphi.
Dum Deus Eurotan, immunitamq; frequentat
Sparten, nec cytharæ, nec sunt in honore sagitttæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat.
Non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
Ire comes longáque alit assuetudine flammas.
Iámque ferè medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat, spatióque pari distabat vtrinque:
Corpora veste leuant, et succo pinguis oliuæ
Splendescunt, latiq; ineunt certamina disci.
Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.
Decidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, & exhibuit iunctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine lusus
Tollere Tænarides orbem properabat: at illam
Dura repercusso subiecit in aere tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos, expalluit æquè
Quàm puer, ipse Deus: collapsósq; excidit artus,
Et modò te refouet, modò tristia vulnera siccat,
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes: erat immedicabile vulnus,
Vt si quis violas riguóq; papauera in horto,
*Liliáque infringat fuluis hærentia *virgis:*
Marcida demittant subitò caput illa grauatum,
Nec se sustineant, specténtque cacumine terram:
Sic vultus moriens iacet, et defecta vigore
Ipsa sibi est oneri ceruix, humeróq; recumbit.

*alios Delphi vrbs in medio terrarum orbe (& velut vmbilic^9 terræ) esse perhibetur Meridias

*linguis

Apostrophe ad Hyacinthum, affectus, doloris & querelarum plena.

* sic

Laberis Oebalide prima fraudate iuuenta,
Phœbus ait, videóq; tuum mea crimina vulnus.
Tu dolores facinúsq; meum: mea dextera letho
Inscribenda tuo est: ego sum tibi funeris autor.
Quæ mea culpa tamen? nisi *si lusisse, vocari
Culpa potest: nisi culpa potest & amasse, vocari?
Atque vtinam pro te vitam, tecumq; liceret
Reddere, quod quoniam fatali lege vetamur,
Semper eris mecum, memoriq; hærebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmine nostra sonabunt:
Flósque nouus scripto gemitus imitabere nostros.

Aiax Telamoni⁹ vt infrà 13. in Hyacinthum cõuersus fuit.

Tempus & illud erit, quo se fortißimus heros
Addat in hunc florem, folióq; legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fusus humi signauerat herbas,
Desinit esse cruor, Tyrioq; nitentior ostro
Flos oritur, formámque capit, quam lilia si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est (is enĩ fuit autor honoris)
Ipse suos gemitus foliis inscribit, & * ai ai

*at

Flos habet inscriptum, funestaque, litter aducta est
Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon: honorq;
Durat in hoc æui, celebrandáq; more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Amathus oppidum in Insula Cypro est, cuius incolæ nefaria & impia cõsuetudine soliti sunt ad arã Iouis, quæ proxima erat Deæ Veneris, aduenas ac hospites obtruncare & ibidẽ immolare, quorum crudelitate Ven⁹ offẽsa, ne vel locum sedemque mutare

cogerentur, vel aliquod necis supplicium in eos statueretur, in boues illos cõuertit, quæ à magnitudine cornuum Cerastæ à Salaminis sunt nominati.

At si fortè roges fœcundã Amathunta metallis, Amathuntis incolæ in tauros
An genuisse velit Propœtidas, annuat æquè
Atque illos gemino quondã quibus aspera cornu
Frons erat: vnde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iouis hospitis ara Iuppiter hospitalis.
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Aduena vidisset, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacásq; bidentes.
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
Ipsa suas vrbes, Ophiusiáq; arua parabat
Deserere alma Ven⁹, sed quid loca grata, quid vrbes
Peccauêre mea? quod, dixit, crimen in illis?

Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece, vel, si quid medium est, mortisq; fugæq;
Idq; quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat quo mutet eos, ad cornua vultum
Flexit, & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiáq; in toruos trãsformat membra iuuencos.
Propœtides in silicem. *Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ*
Esse negare Deam: pars quâ sua numinis ira
Corpora cum forma primò vulgasse feruntur,
Vtq; pudor cessit, sanguisq; indurvit oris,
In rigidum paruo silicem discrimine versæ

FAB. VII[1]. ARGVMENTVM.

Pygmalion Rex Tyri offensus impudẽtia vulgari Propœtidũ, quæ à Venere propter obscœnitatẽ in lapides erãt cõuersæ, vitã cœlibem exigere statuit, qui cùm effigiẽ virginis ex ebore sculpsisset, captus specie eius pulcherrima in amorẽ incidit, & petiit à Dea Venere, vt eiusmodi vxorẽ sibi largiretur. Venus igitur statuę, quã in lectum ipse collocarat, eburneæ animã inspirauit. Ex hac vxore sua deinde Rex Paphum filiũ genuit, qui in insula Cypro oppidum sui nominis extruxit.

Quas quia Pygmalion æuum per crimina agentes
Pygmalionis odium in fœminas *Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti*
Fœmineæ natura dedit, sine coniuge cœlebs
Viuebat, thalamiq; diu consorte carebat.
Intereà niueum mira fœliciter arte
Sculpsit ebur, formamq; dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem
Virginis est veræ facies, quam viuere credas

Et si non obstet reuerentia, velle moueri.
Ars adeò latet. arte sua miratur & haurit

Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operis tentantes admouet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur,
Oscula dat, reddíque putat. loquitúrque, tenétque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit pressos veniat ne liuor in artus.
Et modò blanditias adhibet, modò grata puellis
Munera, fert illi conchas, teretésque lapillos,
Et paruas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictásque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas, ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:
Aure leues baccæ, redimicula pectore pendent

Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc strati concha Sidonide tinctis,
Appellátq; tori sociam, acclinatáque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris tota celeberrima Cypro
*Venerat, & blandis indutæ cornibus aurum
Conciderant ictæ niuea ceruice iuuencæ,
Thuráq; fumabant: cùm munere functus ad aras
Constitit, & timidè, Si dij dare cuncta potestis
Sit coniux opto. Non ausus eburnea virgo
Dicere Pygmalion, Similis mea dixit eburnæ.
Sensit, vt ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemq; per aëra duxit.
Vt rediit, simulacra suæ petit ille puellæ,
Incumbénsque toro dedit oscula: visa tepere est.
Admouet os iterum, manibus quoq; pectora tẽtat:
Tentatum mollescit ebur, positóq; rigore
Subsedit digitis, ceditq;: vt Hymettia Sole
Cera remollescit *tractatáque pollice multas
Vertitur in facies, ipsóque fit vtilis vsu
Dum stupet, & dubiè gaudet, fallíque veretur,
Rursus amans, rursúsq; manu sua vota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò Paphius plenissima concipit heros
Verba, quibus Veneri grates agit: oráq; tandem
Ore suo non falsa premit, datáque oscula virgo
Sensit, & erubuit, timidúmque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.

* Venerat, auratis ornatæ cornua certis

Eburnea statua in virginem

* multas quæ pollice tractat

Cyprius Pygmalion.

Coniugio, quod fecit, adest Dea, Iámque coactis
Cornibus in plenum nouies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Myrrha Cinyrę Cypriorum regis & Cēchreidis filia, iracundia Veneris, quòd mater eius præferretur Deæ, in patrem impio amore exarsit. Cæterum nullā explēdi sui desiderii rationē inueniens, vitam laqueo finire constituit. Quā in cubiculo suspensam & adhuc gementem, cùm nutrix audiret, & causam mortis ex ea clàm quæreret, effecturā se promisit, vt cum parēte sine vllo infamiæ periculo coniungi possit.

*Editus *atque ille est, qui si sine prole fuisset.* *hac
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam. procul hinc natæ, procul este parētes:

Aut mea vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:
Vel si credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri.
Gentibus Ismarijs, et nostro gratulor orbi,
Gratulor huic terræ, quòd abest regionibus illis,
Quæ tantum genuêre nefas. sit diues Amomo,
Cinnamaque, costumque suum, sudatáque ligno
* suos — *Thura ferat, florésque * alios Panchaia tellus:*
Epiphonema. — *Dum ferat et Myrrhã. Tanti noua nõ fuit arbor,*
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha, facésque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio, tumidísque afflauit Echidnis
E tribus vna soror, Scelus est odisse parentem:
Hic amor est odio, maius scelus, vndique lecti
* capiũt — *Te * cupiunt proceres, totóque Oriente iuuentus,*
Ad thalami certamen adest: ex omnibus vnum
Elige Myrrha virũ, dum non sit in omnibus vnus.
Illa quidẽ sentit, fœdóque repugnat amori:
Myrrha deperit parenté. — *Et secum, Quò mente feror? quid molior? inquit*
Dij precor, & pietas, sacratáque iura parentum,
Hoc prohibete nefas, sceleríque resistite nostro:
Si tamen hoc scelus est. Sed enim dãnare negatur
Hanc Venerem pietas: coeúntque animalia nullo
Cætera delicto: nec habetur turpe iuuencæ
Ferre patrem tergo: fit equo sua filia coniux:
Quásque creauit init pecudes caper: ipsáque, cuius
Semine cõcepta est, ex illo concipit ales.
Felices quibus ista licent: humana malignas

Cura dedit leges, & quod natura remittit,
Inuidia iura negant, Gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, & pietas geminato crescit amore.
Me miseram, quòd non nasci mihi cõtigit illic,
Fortunáq; loci lædor. Quid ista reuoluor?
Spes interdictæ discedite. dignus amari
Ille, sed vt pater est. Ergo si filia magni
Non essem Cinyræ, Cinyræ concubere possem:
Nunc quia iam meus est, non est meus: ipsáq; dãno
Est mihi proximitas: aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc patriæq; relinquere fines,
Dum scelus effugiam: retinet malus* ardor amãtẽ, * error
Vt præsens spectẽ Cinyram, tangámq;, loquárq;,
Osculáque admoueam, si nil conceditur vltrà.
Vltrà autem sperare aliquid potes impia virgo?
*Nec quot confundas & iura, & nomina sentis? *& quod
Túne eris & matris pellex, & adultera patris?
Túne soror nati, genitríxque vocabere fratris?
Nec metues* atro crinitas angue sorores, *sacro.
Quas facibus sæuis oculos, atque ora petentes
Noxia corda vident? at tu dum corpore non es
Passa nefas, animo ne concipe, néue potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta res ipsa vetat, Pius ille, memórque
Moris: & ô vellem similis furor esset in illo.
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum
Quid faciat dubitare facit, scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cuius velit esse mariti.

Exclamatio, qua & brutorum vitã cõmendat, & ciuilẽ detestatur.

Furiarũ periphrasis.

Illa silet primò, patrísque in vultibus hærens
Æstuat, & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat, siccátque genas, atque oscula iungit.
Myrrha datis nimiũ gaudet: consultáq; qualem
Optet habere virum, Similẽ tibi, dixit, at illa
Non intellectam vocem collaudat & , Esto
Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia virgo.
Noctis erat medium, curásque, & corpora somnus
Soluerat: at virgo Cinyreia peruigil igne
Carpitur indomito, furiosáque vota retractat,
Puellæ ardentis amore descriptio. *Et modò desperat, modò vult tentare, pudétque,*
Et cupit, & quia agat, non inuenit. Vtque securi
Saucia trabs ingens, vbi plaga nouissima restat,
Similitudo. *Quò cadat in dubio est, omníque à parte timetur:*
*Sic animus *vario labefactus vulnere nutat*
*dubio *Huc leuis, atque illuc, momentáq; sumit vtroque*
Nec modus, & requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet: erigitur, laqueóque innectere fauces
Destinat: & zona summo de poste reuincta,
Chara vale Cynira, causámque intellige mortis,
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Hypallage. *Murmura verborum fidas nutricis ad aures*
Peruenisse ferunt, limen seruatis alumnæ.
Surgit anus, reserátque fores, mortísque paratæ
*vetauit *Instrumenta videns spatio conclamat eodem,*
Séque ferit, scindítque sinus, ereptáque collo
*Vincula dilaniat, tum denique flere * vacauit.*

Tum dare complexus, laqueiq; requirere causam.
Muta silet virgo, terramq; immota tuetur,
Et deprensa dolet tarda conamina mortis.
Instat anus, canósque suos, & inania nudans
Vbera, per cunas, alimentaq; prima precatur,
Vt sibi committat quicquid dolet. Illa rogantem
Auersata gemit, certa est exquirere nutrix,
Nec solam spondere fidem, Dic, inquit, opemq;
Me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
Seu furor est, habeo quod carmine sanet, & herbis
Siue aliquis nocuit, magico lustrabere ritu:
Ira Deum siue est, sacris placabimus iram.
Quid rear vlterius? certè fortuna, domusq;
Sospes ab incursu est, viuunt genitrixq;, paterq;.
Myrrha patre audito, suspiria duxit ab imo
Pectore. nec nutrix etiamnum concipit vllum
Mente nefas: aliquemq; tamen præsentit amore:
Propositiq; tenax, quodcunq; est, orat, vt ipsi
Indicet, & gremio lacrymantem tollit anili.
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Sensim (inquit) amas: & in hoc mea (pone timorē)
Sedulitas erit apta tibi: nec sentiet vnquam
Hoc pater. Exiluit gremio furibunda, torumq;
Ore premens, Discede precor, miseroq; pudori
Parce, ait. Instanti discede, aut desine, dixit,
Quærere quid doleā, scelus est, quod scire laboras.
Horret anus, tremuláque manus annisq;, metúq;
Tendit, & ante pedes supplex procumbit alūnæ
Et modò blanditur, modò si non conscia fiat,

Virginis amantis decorum pulchrè seruatur.

Terret, & indicium laquei, cœptæq; minatur
*at *Mortis,* & officium commisso spondet amori.*
Extulit illa caput, lacrymísque impleuit obortis
Pectora nutricis: conataque sæpe fateri,
Sæpe tenet vocem, pudibundaque vestibus ora
Emphasis. *Texit: et, O, dixit felicem coniuge matrem.*

FAB. X. ARGVMENTVM.

Anus Myrrhæ nutrix, singularẽ quandã viã excogitauit, qua patris amore frui posset. Accidit autẽ, vt mater eius anniuersaria primitias offerens Cereri, à viro ceu moris erat, secubaret: Myrrã igitur anus nocte ad parentẽ Cinyrã in lecto cubantẽ (forma eius vt alienæ puellæ, multũ prius laudata) introduxit: qui postquã cum ea rẽ habuit, lumẽ concubinæ inspiciẽdæ gratia sibi afferri iussit, filiã suã esse cernens, stricto gladio eã insecutus est, donec è manibus eius, noctis præsidio elaberetur.

Hactenus: ē̄t gemuit, gelidos nutricis in artus,
Ossáq; (sensit enim) penetrat tremor, albáq; toto
Vertice canities rigidis stetit hirta capillis:
Multáque, vt excuteret diros, si posset, amores,
Addidit, at virgo scit se non falsa moneri:
Certa mori tamen est, si non potiatur amore.
Viue, ait hæc, potiere tuo, non ausa parente
Dicere, conticuit: premissáq; numine firmat.
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum,
*Pérq; nouem noctes Venerem, tactúsq; * viriles*
In vetitis numerant. turba Cinyreis in illa
Regis adest coniux, arcanáq; sacra frequētat.
Ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
Nacta grauem vino Cinyram male sedula nutrix
Nomine mentito veros exponit amores,
Et faciem laudat. Quæsitis virginis annis,
Par, ait, est Myrrhæ, quā postquā adducere iussa
Vtq; domū rediit, Gaude mea, dixit, alumna: (est,
Vicimus, infelix: non toto pectore sensit
Lætitiam virgo, præsagáque pectora mœrent:
Sed tamen ē̄t gaudet: tanta est discordia mentis.
Tēpus erat, quo cuncta silent, intérq; Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa suum, fugit aurea cœlo
Luna: tegunt nigræ latitantia sidera nubes:
Nox caret igne suo, primus tegis Icare vultus,
Erigonéq; pio sacrata parentis amore.

Thēsmophoria Græci vocant.

* virorū

Epiphonema in Mirrhæ leuitate.

Anis pessimi ominis,

Ambulātium in tenebris mos. Hypotyposis aliquid sceleris aggressura.

Ter pedis offensi signo est reuocata: ter omen
Funereus bubo lethali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuūt, nóxq; atra pudorē:
Nutricísque manum læua tenet, altera motu
Cæcum iter explorat, thalami iam limina tangit,
Iámq; fores aperit, iam ducitur intus. at illi
Poplite succiduo genua intremuere: fugitq;
Et color, & sanguis, animúsq; reliquit euntem.
Quóq; suo propior sceleri est, magis horret, & ausi
Pœnitet, & vellet non cognita posse reuerti.
Cunctantem longæua manu deducit, & alto
Admotam lecto cùm traderet, Accipe, dixit:
Ista tua est Cinyra: deuotáque pectora iunxit.
Accipit obscœno genitor sua viscera lecto,
Virgineósque metus leuat, hortatúrque timentem.
Forsitan ætatis quoq; nomine, filia dixit:
Dixit, & illa, Pater, sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit, & impia diro
Semina fert vtero, conceptáque crimina portat.

FAB. XI. ARGVMENT.

Myrrha parentis irā euitans, in Sabæā peruenit, quæ cū se grauidā incesto cōcubitu sentiret, tā vitæ fastidio quā mortis metu est affecta, & crimē suum palā cōfessa, Deos obnixè rogauit, vt neque superstes viuos neq; mortua extinctos, offēderet. Hęc igitur ab iis exaudita in arborē myrrhā mutatur. Infās autē Adonis cortice adhuc inclusus, à Nymphis post natiuitatē suā, propter egregiā corporis formā, est enutritus.

Postera nox facinus geminat: nec finis in illa est:
Cùm tandem Cinyras auidus cognoscere amantem

Post tot concubitus, illato lumine, vidit
Et scelus, & natam: verbisque dolore retentis

Pendenti nitidum vagina diripit ensem.
Myrrha fugit, tenebrisq́;, & cæcæ munere noctis
Intercepta neci est, latósq; vagata per agros
Palmiferos Arabas, Panchæaq; rura reliquit.
Perq; nouem errauit redeuntis cornua Lunæ,
Cúm tandem terra requieuit fessa Sabæa:
Vixq; vteri portabat onus. tum nescia voti,
Atq; inter mortísq; metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces, O si qua patetis
Numina confessis, merui, nec triste recuso
Supplicium: sed ne violem, vtrósque superstes,
Mortuaq; extinctos, ambobus pellite regnum.
Mutatæq; mihi, vitámq;, necemq;, negate.

Numen confeßis aliquod patet: ultima certè
Vota suos habuere Deos. nam crura loquentis
Myrrha ĩ arborē. *Terra superuenit: ruptósq; obliqua per vngues*
Porrigitur radix longi firmamina trunci:
Ossáq; robur agunt: mediáq; manente medulla
Sanguis it in succos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti: duratur cortice pellis.
Iamq; grauem crescẽs vterum præcinxerat arbor,
Hoc ad arboris naturam refertur: spõtè nãque sudat, vt scribit Pli. l. 12. cap. 15, & 16. *Pectoráq; obruerat, collúmque operire parabat.*
Non tulit illa moram, venientique obuia ligno
Subsedit, mersitq; suos in cortice vultus.
Quæ quanquã amisit veteres cum corpore sensus,
Flet tamen, et tepidæ manant ex arbore guttæ.
Est honor & lacrymis: stillatáq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nullóque tacebitur æuo.

FAB. XII. ARGVMENT.

Adonis ex incesto Cinyræ & filiæ ei[us] Myrrhæ cõcubitu nat[us], tãtæ fuit pulchritudinis, vt eius amore Venus, ipsa (Cupidinis beneficio) caperetur, vtq; diuti[us] illius cõsuetudine frui posset, vnà cum eo venationi[bus] indulgebat, ac præcipuè fugacia sequebatur animalia, feras autẽ armatas vitabat, Adonimq; vt sibi ab iisdem diligẽter caueret, fidelissimè hortabatur.

At malè conceptus sub robore creuerat infans,
Quærebatq; viam, qua se genitrice relicta
Exereret. mediæ grauidus tumet arbore venter.
Tẽdit onus matrem: neq; habẽt sua verba dolores,
Nec Lucina potest parientis voce vocari.

Nitenti tamen est similis, curuataque crebros
Dat gemitus arbor, lacrymisq; cadentibus tumet.

Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes, *fisso
Admouitq; manus, & verba puerpera dixit.
*Arbor agit rimas, & * scisso cortice viuum*
Reddit, onus, vagitq; puer, quē mollibus herbis
Naiades impositum lacrymis vnxere parentis,
Laudaret faciem liuor quoque: qualia nanque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat: sed ne faciat discrimina cultus,
Aut huic adde leues, aut illis deme pharetras,
Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et nihil est annis velocius. ille sorore.
Natus, auóque suo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus, modò formosissimus infans:

Periphrasis Myrrhæ. Ex incesto Cinyræ & Myrrhæ cōcubitu nascitur Adonis.

Iam iuuenis, iam vir, iam se formosior ipso est.
Iam placet & Veneri, matrisq; vlciscitur ignes.
Nanque pharetratus dū dat puer oscula matri,
Inscius, extanti distrinxit arundine pectus
Læsa manu natum Dea reppulit, altius actum
Vulnus erat specie, primóq; fefellerat ipsam.
Capta viri forma non iam Cythereia curat
Littora non alto repetit Paphon æquore cinctā,
Piscosamq; Cnidō, grauidamq; Amathūta metal-
Emphasis qua quā formosus fuerit Adonis colligitur. Abstinet & cœlo: cœlo præfertur Adonis. (lis.
Hūc tenet, huic comes est: assuetaq; sēper ī vmbra
Indulgere sibi, formamq; augere colendo.
Per iuga, per syluas, dumos & saxa vagatur
Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ:
Hortatúrq; canes, tutæq; animalia prædæ
Venatio Veneris. Aut pronos lepores, aut celsum in cornua ceruum.
Aut agitat damas: à fortibus abstinet apris:
Raptorésq; lupos, armatósq; vnguibus vrsos
Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
Te quoque, vt hos timeas, si quid prodesse monēdo
Posset, Adoni monet: Fortísque fugacibus esto,
Inquit: in audaces non est audacia tuta.
Parce meo iuuenis temerarius esse periclo:
*mihi Néue feras, quibus arma dedit natura, lacesse,
Stet* tibi ne magno tua gloria non mouet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem mouêre, leones,
Setigerósque sues, oculósque, animósque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus est fuluis, & vasta à leonibus ira:

Inuisúmque mihi genus est, quæ causa roganti
Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus iam me lassauit: et ecce
Opportuna sua blanditur populus vmbra:
Dátq; torum cespes. libet hac requiescere tecum,
Et requieuit humo: preßítq; et gramen, & ipsum,
Inq; sinu iuuenis, posita ceruice, reclinis
Sic ait, ac mediis interserit oscula verbis.

FAB. XIII. ARGVMENTVM.

Atalāta Schœnei regis in Scyro filia, pedum agilitate præstans, oraculum de matrimonio contrahendo consuluit, quod ei respōdit, vt à cōiugio prorsus abstineret. Cum autē multi proci eā ambirent, hac lege cum ipsis cursu certauit, vt is à quo victa foret, illi⁹ coniux esset: quem verò ipsa superaret, mortis discrimen subiret. Plurimis igitur à virgine deuictis & occisis, tandem Hippomenes Megarei filius, ex progenie Neptuni, cum ea in certamen discendit, & ope Veneris victoriam reportauit.

Forsitan audieras aliquam certamine cursus
Veloces superâsse viros. non fabula rumor
Ille fuit: superabat enim: nec dicere poßis
Laude pedum, formæ ne bono præstantior eßet.
Scitanti Deus huic de coniuge, Coniuge, dixit, Atalantę velocitas.
Nil opus est Atalanta tibi: fuge coniugis vsus.
Nec tamen effugies, teq́; ipsa viua carebis.
Territa sorte Dei per opacas innuba syluas
Viuit, & instantem turbam violenta procorum
Conditione fugat, Nec sum potienda, nisi, inquit,
Victa prius cursu: pedibus contendite mecum.

Præmia veloci coniux, thalamique dabuntur:
Mors pretium tardis: ea lex certaminis esto.

Epiphonema quo procorũ temeritas excusatur.

Illa quidem immitis: sed tanta potentia formæ est.
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui:
Et petitur cuiquam per tanta pericula coniux?
Dixerat, ac nimios iuuenum damnarat amores.
Vt faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias
Obstupuit: tollénsque manus, Ignoscite, dixit,
Quos modò culpaui: nondũ mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant: laudando concipit ignem:
Et, ne quis iuuenum currat velocius, optat,
** Inuidiámque timet. Sed cur certaminis huius*
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit,

**Inuidiáque.

Audentes Deus ipse iuuat. dum talia secum
Exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythica non segnius ire sagitta
Aonio visa est iuueni: tamen ille decorem
Miratur magis, & cursus facit ipse decorem.
Aura refert ablata citis talaria plantis:
Tergáque iactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus suberant picto genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat: haud aliter, quàm cùm super atria velū
Candida purpureū similem dat, & inficit vmbrā.
Dū notat hæc hospes, decursa nouissima meta est:
Et tegitur festa victrix Atalanta corona.
Dant gemitū victi, pendúntque ex fœdere pœnas.
Non tamen euentu iuuenum deterritus horum
Constitit in medio: vultúque in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quæris inertes?
Mecum confer, ait, seu me fortuna petentem
Fecerit, à tanto non indignabere vinci.
*Nāque mihi genitor Megareus, *Onchestius at illi,*
Est Neptunus auus, pronepos ego regis aquarum.
Nec virtus citra genus est. seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum, & memorabile nomē.
Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aspicit, & dubitat superari, an vincere malit,
Atque ita, Quis Deus hūc formosis, dixit, iniquus
Perdere vult? charaque iubet discrimine vita
Coniugium petere hoc? non sum me iudice tanti.
Nec forma tāgor (poteram tamē hac quoque tāgi)

Velocissima: nam Scythæ plurimū sagittando valēt.

* *Onchestius illi.*

Dilēmate colligit Hippomenes Atalātā secum certare debere.

Sed q̃ adhuc puer est, nõ me mouet ipse, sed ætas.
Quid? quòd inest virtus, & mens interrita lethi?
Quid? q̃ ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? quòd amat, tantíq; putat connubia nostra,
Vt pereat? si me sors illi *dura negarit?
Dum licet, hospes abi, thalamósq; relinq; cruentos.
Coniugium crudele meum est, tibi nubere nulla
Nollet, & optari potes à sapiente puella.
Cur tamẽ est mihi cura tui tot iam antè peremptis?
Viderit. *Intereat, quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est, agitúrq; in tædia vitæ.
Occidet hic igitur, voluit quia viuere mecum?
Indignámq; necem pretium patietur amoris?
Non erit inuidiæ victoria nostra ferendæ.
Sed non culpa mea est. vtinam desistere velles:
Aut quoniam es demens vtinam velocior esses,
Ah quàm virgineus puerili vultus in ore est.
Ah miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem.
Viuere dignus eras. quòd si felicior essem,
Nec mihi coniugium fata importuna negarent,
Vnus eras cum quo sociare cubilia vellem.
Dixerat: vtq; rudis, primóq; Cupidine tacta,
Quod facit ignorans, amat, & non sentit amorẽ.
Iam solitos poscunt cursus, populúsq; patérq;,
Cùm me sollicita proles Neptunia voce
Inuocat Hippomenes, Cytherea, comprecor, ausis
Adsit, ait, nostris, &, quos dedit, adiuuet ignes.
Detulit aura preces ad me non inuida blandas,
Motáq; sum (fateor) nec opis mora longa dabatur.

*dura] *dira

Apostrophe ad Hippomenen.

*Intereat] *Interea,

Hippomenis ad Venerem oratio.

FAB. XIIII. ARGVMENTVM.

Hippomenes cùm tribus malis aureis de se proiectis Atalātē in cursus certamine præpediret, victoriā obtinuit. Verùm quia ingratus aduersus Venerē Deā est inuentus, vnà cùm vxore improbitatis ac sceleris sui pœnas dedit: Nā postquā impulsu eiusdem Deæ locum matris Deorum ambo trāsgredi intur, cōtinere affectus suos nō potuere quin omni religionis cultu post habito, in loco sacrato cōcumberent, quamobrem à Dea leones sunt commutati.

Est ager, indigenæ Damasenum nomine dicūt,* Damaseni agri descriptio.
Telluris Cypriæ pars optima, quam mihi prisci
Sacrauêre senes, templisque accedere dotem
Hanc iussêre meis. medio nitet arbor in auro
Fulua comas, fuluo ramis crepitantibus auro. * Damaseum
Hinc tria fortè mea veniens decerpta ferebam

Aurea poma manu: nulliq; videnda, nisi ipsi.
Habitus velociter currẽtis expressio. Hippomenen adij, docuiq; quis vsus in illis.
Signa tubæ dederant, cùm carcere pronus vterque
Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
Adiciunt animos iuueni clamórque, fauórque,
Verbáq; dicentũ, Nunc nunc incumbere tempus:
Hippomene propera, nunc viribus vtere totis.
Pelle moram, vinces. dubiũ Megareius heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneia dictis.
O quoties, cúm iam posset transire, morata est,
Spectatósq; diu vultus inuita reliquit!
Aridus à lasso veniebat anhelitus ore,
Periphrasis pomorum. Metaq; erat longè: tum denique de tribus vnum
Fœtibus arboreis proles Neptunia misit.
Obstupuit virgo, nitidiq; cupidine pomi
Declinat cursus, aurúmque volubile tollit.
Præterit Hippomenes: resonãt spectacula plausu.
Illa moram celeri, cessatáque tempora cursu
Corrigit, atq; iterum iuuenem post terga relinquit.
Et rursus pomi iactu remorata secundi
Consequitur, transitq; virum. pars vltima cursus
Restabat, Nunc, inquit, ades Dea muneris autor,
Inq; latus campi quò tardius illa rediret,
* nitidũ Iecit ab obliquo *liquidum iuueniliter aurum.
An peteret virgo visa est dubitare: coëgi
Tollere, & adieci sublato pondera malo,
Impeditq; oneris pariter grauitate, moraq;,

Néue meus sermo cursu sit tardior ipso,
Præterita est virgo: ducit sua præmia victor.
Dignáne, cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret, Adon, fui? nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit, subitam conuertor in iram,
Contemptúque dolens, ne sim spernenda futuris
Exemplo caueo, méque ipsam exhortor in ambos.
Templa Deûm matri, quæ quondam clarus Echiō Topographia.
Fecerat ex voto, nemorosis abdita syluis
Transibant: & iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiua cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita nostro.
Luminis exigui fuerat prope templa recessus
Speluncæ similis, natiuo pumice tectus,
Religione sacer prisca, quo multa sacerdos
Lignea contulerat veterum simulacra Deorum.
Hunc init, & vetito temerat sacraria probro.
Sacra retorserunt oculos: turritáque mater
An Stygia sontes dubitauit mergeret vnda. Alludit ad coronā Cybeles. Hippomenes in leonē, & Atlanta in leænam.
Pœna leuis visa est: ergo modo læuia fuluæ
Colla iubæ velant: digiti curuantur in vngues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: summæ cauda verruntur arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant syluas: aliísque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa frena leones.
Hos tu chare mihi, cúmque his genus omne ferarū,
Quod non terga fugæ, sed pugnæ pectora præbet,
Effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus.

FAB. XV. ARGVMENTVM.

Adonim Cinyræ & Mirrhæ filium, Venus, quem sũmopere diligebat, in venationibus fideliter admonuit, vt à feris armatis & truculẽtioribus abstineret. Is autẽ adhortationes hasce parùm curás, ad aprum propiꝰ accessit. & ab eo circa inguina sauciatꝰ occubuit, cuiꝰ cruor deinde eiusdem Deę beneficio, in florem purpureum, quem Anemonẽ nominãt, est cõuersus.

Illa quidem monuit, iunctique per aëra cycnis
Carpit iter: sed stat monitis contraria virtus.
Fortè suem latebris vestigia certa secuti
Exciuere canes, syluísque exire parantem
Fixerat obliquo iuuenis Cinyreïus ictu.
Protinus excußit pando venabula rostro
Sanguine tincta suo, trepidúmq; & tuta petentem
Trux aper insequitur, totósque sub inguine dentes

Sues & Apri Veneri inuisi, ob adonidis cædem.

Abdidit, & fulua moribundum strauit arena.
Vecta leui curru, medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum † peruenerat alis. *penetrauerat
Agnouit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aues illuc: Vtque æthere vidit ab alto,
Exanimem, inq; suo iactantem sanguine corpus,
Desiliit, pariterque sinum, pariterque capillos
Rupit, & indignis percußit pectora palmis:
Questáque cum fatis, Et non tamen omnia vestri
Iuris erunt, dixit: luctus monimenta manebunt
Semper Adoni mei: repetitáque mortis imago
Annua plangoris peraget simulamina nostri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam Menthe nympha in herbam.
Fœmineos artus in olentes vertere menthas
Persephone licuit? nobis Cinyreius heros
Inuidia mutatus erit? sic fata, cruorem
Nectare odorato sparsit: qui tactus ab illo
*Intumuit, sicut * fuluo perlucida cælo* *pluuio
Surgere bulla solet, nec plena longior hora
Facta mora est, cùm flos de sanguine cōcolor ortus,
Qualem, quæ lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent: breuis est tamen vsus in illo. Adonis transformatio.
Nanque malè hærentem, & nimia leuitate caducū
*Excutiunt iidem, qui * perflant omnia, venti.* *præstāt

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XI.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Orpheus Oeagri fluminis & Calliopes filius, mulierum consuetudinem post amissam Eurydicē prorsus aspernabatur. Quam ob causam Threiciæ mulieres, Bacchi sacra celebrãtes, ipsum in ferarũ cœtu cãtãtē, eásque suauiter demulcentē, magno cum impetu inuaserunt, & mẽbra eius dilacerãtes, de sua immanitate non prius destiterunt, quàm ipsi omnino vitam adimerent, & crudelem interitum afferrent.

Armine dum tali syluas, animasque ferarũ
* ducit *Threicius vates, & saxa sequẽtia * traxit:*

Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percußis sociantem carmina neruis.
E quibus vna leues iactato crine per auras,
En, ait, en hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Appollinei vocalia misit in ora:
Quæ foliis præsuta, notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus in ipso
Aëre concentu victus, vocisque, lyræque est.
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis,
Ante pedes iacuit: sed enim temeraria crescunt
Bella, modúsque abiit, insanáque regnat Erynnis.
Cūctáque tela forent cātu mollita: sed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanáque, & plausus, & Bacchei vlulatus
Obstrepuere sono citharæ. tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
At primùm attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguésq;, agménq; ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere*theatri.
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris,
Et coëunt, vt aues, si quando luce vagantem
Noctis auem cernunt: structóq; vtrinq; theatro
Vt matutina ceruus periturus arena
Præda canum est, vatemq; petunt, & frōde virētes
Coniiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent silices, neu desint tela furori,
Fortè boues presso subigebant vomere terram,

Repentinus Baccharum in Orpheum impetus.

Conduplicatio indignationi cōueniens.

Orpheus discerpitur à Bacchis.

*triūphi

Periphrasis amphitheatri.

Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
Dura lacertosi fodiebant arua coloni:
Agmine qui viso fugiunt, operísque relinquunt
Arma sui: vacuósque iacent dispersa per agros
Sarculáque, rastríque graues, longíque ligones.
*Quæ postquam rapuere feræ, cornúque * minaces* — * minaci
Diuulsere boues, ad vatis fata recurrunt,
Tendentemq; manus, atque illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce mouentem
Sacrilegæ perimunt: perque os (prò Iuppiter) illud
Auditum saxis, intellectúmque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.

Exclamatio querimoniæ & cōmiserationis plena.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Orpheum à Bacchis mulieribus crudeliter interfectũ, Nymphæ, arbores, saxa, feræ miserãdum in modum deflebãt. Mulieres autem indignatæ caput eius à mẽbris auulsum, vt vnà cum lyra in flumẽ Hebrum proiecerunt, quæ cùm in mare, & hinc in insulã Lesbõ, delata essent, serpens quidã horribilis caput Orphei dilaniaturus, ab Apolline in saxum cõuersus est.

Apostrophe ad Orpheũ.

Te mœstæ volucres Orpheû, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpe secutæ
Fleuerunt syluæ: positis te frondibus arbos
Tõsa comas, luxit, lacrymis quoque flumina dicũt
Increuisse suis: obscuráque carbasa pullo
Naiades, & Dryades, passósque habuere capillos.
Membra iacent diuersa locis caput Hebre, lyramq;
Excipis (& mirum) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua

Lyra Orphei.

Murmurat exanimis, respondent flebile * ripæ. † sylua
Iámque mare inuectæ flumen populare relinquũt:

Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
† Os petit, & sparsos stillanti rore capillos † Obstitit,
Lambi, & hymniferos inhiat diuellere vultus.
Tãdem Phœbus adest, morsúsque inferre parantẽ Serpens
Arcet, & in lapidem rictus serpentis apertos in lapidem.
Congelat, & patulos (vt erant) indurat hiatus.
Vmbra subit terras, & quæ loca viderat antè,
Cuncta recognoscit: quærénsque per arua piorum
Inuenit Eurydicẽ, cupidísque amplectitur vlnis.
Hîc modò coniunctis spatiantur passibus ambo.
Nunc præcedentem sequitur, nunc præuius anteit,
Eurydicénque suam iam tutò respicit Orpheus.

Non impune tamen scelus hoc sinit esse Lyaus:
Thraciæ mulieres in arbores. *Amissóque dolens sacrorum vate suorum,*
Protinus in syluis matres Aedonidas omnes,
Quæ vidêre nefas, torta radice ligauit.
Quippe pedũ digitos, in quãtũ est quaque secuta,
Traxit, & in solidam detrusit acumine terram.
Vtque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus vbi commisit volucris, sensítque teneri,
Plangitur, ac trepidans astringit vincula motu:
Sic quæcunque solo defixa cohæserat harum,
Externata fugam frustra tentabat, at illam
Lenta tenet radix, exultantemque coërcet.
Dũq; vbi sint digiti, dũ pes vbi quærit & vngues,
Aspicit in teretes lignum succedere suras.
Hypallage. *Et conata femur mœrenti plangere dextra,*
Robora percussit, pectus quoque robora fiunt,
* longos quoque *Robora sunt humeri: * porrectáque brachia veros*
Esse putes ramos, & non fallêre putando.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Midas, Phrygiæ Rex, Silenum Bacchi famulum à rusticis captum, sibique traditũ, Baccho reddidit, ob quod beneficium optandi facultatẽ à Deo cõsecutus est. Cùm igitur rex, vt quæcunque attrectaret, aurum fierẽt, petiisset, voti cõpos est reddit⁹: & quicquid attigit aurum euasit, adeóque cibus & potus, vt nihilo amplius vesci posset. Tandem stultitiã suam agnoscens Midas, à Baccho iussus est se totum in flumine Pactolo lauare, hîc aqua illa aurei coloris esse cœpit,

Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoq; deserit agros,
† pineta *Cúmque choro meliore, sui * vineta Timoli,*

Pactolónque petit: quamuis non aureus illo
Tempore, nec charis erat inuidiosus arenis.

Hūc assueta cohors Satyri, Bacchæqúe frequētāt.
At Silenus abest, titubantem annísque, meróque,
Ruricolæ cepêre Phryges, vinctúmque coronis
Ad Regē duxêre Midam: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnouit socium, comitémque sacrorum, Huius
Hospitis aduentu festum genialiter egit rei memi
Per bis quinque dies, & iunctas ordine noctes. nit Iusti-
Et iam stellarum sublime coëgerat agmen nº lib. 11.
Lucifer vndecimus, Lydos cùm lætus in agros Tempo-
Rex venit, & iuueni Silenum reddit alumno. ris descri
Huic Deus optanti gratum, sed inutile fecit ptio.
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto. Midę re-
gis vo-
tum.

Ille malè vsurus donis, ait, Effice, quicquid
Corpore contigero, fuluum vertatur in aurum.
Annuit optatis, nociturâque munera soluit
Liber, & indoluit, quòd non meliora petisset.
Lætus abit, gaudétq; malo Berecynthius heros,
Pollicitíque fidem tangendo singula tentat,
Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Massa fit, arentes Cereris decerpsit aristas:
Aurea meßis erat, demptum tenet arbore pomum,
Hesperidas donasse putes si postibus altis
Admouit digitos, postes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas vbi lauerat vndis,
Vnda fluens palmis Danaën eludere poßit.
Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia gaudenti mensas posuêre ministri
Extructas dapibus, nec tostæ frugis egentes.
Tum verò, siue ille sua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Siue dapes auido conuellere dente parabat,
Lamina fulua dapes, admoto dente, * *premebat.*
Miscuerat puris autorem muneris vndis:
Fusile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus nouitate mali, diuésque, miserque,
Effugere optat opes, & quæ modò vouerat, odit.
Copia nulla famem releuat: sitis arida guttur
Vrit, & inuiso † *merito torquetur ab auro.*

Midas Phrygius à Berecyntho oppido. Tacta à Mida in aurum.

**nitebat*

Bacchum per metonymiam pro vino.

**merit'*

Ad cœlúmque manus, et splendida brachia tollens
Da veniam Lenæe pater: peccauimus, inquit:
Sed miserere precor, speciosóque eripe damno.
Mite Deum numen Bacchus peccasse fatentem
Restituit, factíque fide data munera soluit,
Néue malè optato maneat circumlitus auro,
Vnde ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
*Pérq; iugum ripæ labentibus obuius * vlnis* * vndis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus:
Spumigeróque tuum fonti, qua plurimus, exit,
Subde caput, corpusq; simul, simul elue crimen.
Rex iussæ succedit aquæ: vis aurea tinxit Cur aureæ Pactoli fluminis arenæ.
Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque iam veteris percepto semine venæ
Arua rigent auro madidis pallentia glebis.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Midas facultatem auri efficiũdi, opésque perosus, in syluis degebat, Panáque pastorũ Deum colebat, qui cum fistula inuenta, sibi multum Nymphis placere videretur, Apollinẽ in certamen prouocauit, Tmolo mõtis Deo, iudice constituto, à quo Apollini victoria aliis omnibus assentiẽtibus, est attributa, id autẽ solus Midas pro sua stultitia improbare aus⁹ est. Quare Apollo offẽsus Midæ aures in asininas cõuertit, vt eius stoliditas omnibus innotesceret.

Ille perosus opes syluas & rura colebat,
Panaq; montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit: nociturâq; vt antè,
Rursus erant domino stolida præcordia mentis.
Nam freta prospiciens latè riget arduus alto

Tmolus in ascensu, cliuóque extensus vtroque
Sardibus hinc illinc parui finitur Hypæpis.

Hypæpa vrbs Lydiæ, vt supra in Arachne

Pan ibi dum teneris iactat sua carmina Nymphis,
Et leue cerata modulatur arundine carmen,
Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
Iudice sub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte suo senior iudex consedit, & aures
Liberat arboribus. Quercu coma cærula tantum
Cingitur, & pendent circum caua tẽpora glandes.
Isque Deum pecoris spectans, In iudice, dixit,
Nulla mora est, calamis agrestibus insonat ille:
Barbaricóque Midan (aderat nam fortè canenti)
*Carmine deliniit, post hunc sacer ora * resoluit*
Tmolus ad os Phœbi, vultum sua sylua secuta est.
Ille caput flauum lauro Parnaßide vinctus,

Pã Apollinem in certamẽ vocat.

*retorsit

Verrit humum Tyrio saturata murice palla:
Distinctamque lyram gemmis, & dentibus Indis
Sustinet à laeua tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit, tum stamina docto
Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharæ summittere cannas.
Iudicium, sanctiq; placet sententia montis
Omnibus arguitur tamen, atq; iniusta vocatur
Vnius sermone Midæ: nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram:
Sed trahit in spatium, villísque albentibus implet.
Instabilésque illas facit, & dat posse moueri.
Cætera sunt hominis: partem damnatur in vnam:
Induitúrque aures lentè gradientis aselli, Midæ aures in asininas.
Ille quidem celare cupit, turpique pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris:
Sed solitus longos ferro resecare capillos
Viderat hoc famulus: qui cùm nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen: secedit, humúmque
Effodit, & domini quales conspexerit aures,
Voce refert parua, terræque immurmurat haustæ,
Indiciúmque suæ vocis tellure regesta
Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus Cannæ vocales.
Cœpit, & vt primum pleno maturius anno,
Prodidit agricolam. leni nam motus ab austro
Obruta verba refert, dominíque coarguit aures.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Apollo & Neptunus, cum Laomadōta regē Troiæ, filium Ili, mœnia vrbis ædificātē viderāt in humanā cōuersi speciem, aurum prius cum eo paciscentes, se opus quā cit issime absoluturos, promiserūt. Perfectis autē mœnibus pactionem initā Laomedon prorsus negauit: hoc Neptunus indignè ferēs, diluuium agris Troianis immisit, Regemq; vt filiā suā Hesionem beluæ proiiceret marinæ coegit. Qua liberata ab Hercule, denuo fraudulēt⁹ est repeatus, ideóque Hercules Ilium expugnauit.

*Vultus Apollo Latonæ filius,

*Vltus abit Tmolo, liquidumq; per aera vectus
Angustum citra Pontum Nepheleidos Helles
Laomedonteis Latius astitit aruis.
Dextera Sigæi Rhœtei læua profundi
Ara Panomphæo vetus est sacrata Tonanti.
Inde nouæ primum moliri mœnia Troiæ

Laomedonta videt, susceptáq; magna labore
Crescere difficili, nec opes exposcere paruas,
*Cumq; Tridentigero tumidi * genitore profundi* *rectore
Mortalem induitur formam, Phrygiæq; tyranno
Ædificat muros, pacto pro mœnibus auro. Apollo & Neptunus in homines.
Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
Perfidiæ cumulum falsis periuria verbis.
Non impunè feres rector maris, inquit: & omnes
Inclinauit aquas ad auaræ littora Troiæ.
Inq; freti formam terras conuertit, opésque
Abstulit agricolis, & fluctibus obruit agros.
Pœna neq; hæc satis est: regis quoq; filia monstro
Poscitur æquoreo: quam dura ad saxa reuinctam
Vindicat Alcides, promissáq; munera dictos
Poscit equos: tantiq; operis mercede negata,
*Bis * periura capit superatæ mœnia Troiæ.* *periura
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit:
Hesionéq; data potitur. nam coniuge Peleus,
Claras erat Diua: nec aui magis ille superbit
Nomine quàm soceri: siquidem Iouis esse nepotem
Contigit haud vni, coniux Dea contigit vni.

FAB. XVI. ARGVMENTVM.

Proteus Deus marinus & vates, cũ Thetidi Chironis filiæ prædixisset, si vero nuberet, fore vt natũ parẽte suo fortiorẽ pareret, Iuppiter cum ea cõcumbere nõ ausus Pelea nepotẽ suum ad eius amorem incitauit. Is igitur virginẽ in specie iacentem amplexus primũ spe sua frustratus est, nunc enim in volucrẽ, nunc in arborẽ, nunc in Tygrim se Thetis transformabat. Tandẽ vero consilio Protei, vinculis eam ligans ac-

&éque tenens, concubitu Nymphæ potitus, ex ea Achillem Græcorum fortissimum progenuit.

† dea dixerat vnda,

Namq; senex Thetidi Proteus pradixerat vdæ*
Concipe, mater erit iuuenis qui fortibus armis
Acti patris vincet, maiórq; vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Ioue maius haberet,
Quamuis haud tepidos sub pectore senserat ignes

Topographia

Iuppiter, æquoreæ Thetidis connubia vitat,
Inq; sua Aeacides, succedere vota nepotem
Iussit, & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Aemoniæ, curuos falcatus in arcus,
Brachia procurrunt: vbi si foret altior vnda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.
Littus habet solidum, quod nec vestigia seruet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.

Myrtea sylua subest bicoloribus obsita bacchis,
Et specus in medio natura factus, an arte
Ambiguum, magis arte tamen: quò sepe venire
Frenato delphine sedens Theti nuda solebas.
Illic te Peleus, vt somno victa iacebas,
Occupat, et quoniam precibus tentata repugnas, Thetis in varias figuras.
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod nisi venisses variatis sæpe figuris
Ad solitas artes, auso foret ille potitus.* *petitus
Sed modò tu volucris: volucrem tamen ille tenebat
Nunc grauis arbor eras: hærebat in arbore Peleus,
Tertia forma fuit maculosæ Tigridis: illa
Territus Aeacides à corpore brachia soluit.
Isque Deos pelagi vino super æquore fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat:
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Aeacide, dixit, thalamis potiore petitis:
Tu modò, cùm gelido sopita quiescit in antro,
Ignarã laqueis, vinclóque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quicquid erit, dũ, quod fuit antè, reformet.
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultũ,
Admisitque suos in verba nouissima fluctus,
Pronus erat Titan, inclinatóque petebat Atlanticam mate, in quo códi videtur.
Hesperium temone fretum, cùm pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.* *ponto
Vix bene virgineo Peleus inuaserat artus.
Illa nouat formas: donec sua membra teneri
Sensit, & in partes diuersas brachia tendit.

Tum demum ingemuit, Neq;, ait, sine numine vicis
Exhibita estq; Thetis cõfeßam amplectitur heros,
Et potitur votis, ingentique implet Achille.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Peleus fratre Phoco occiso in exiliũ eiectus, ad Ceycem Trachinis, vrbis Thessaliæ regem, miserandum Daidalionis, fratris casum lugẽtẽ, cõfugit. Nã Dædaliõ Luciferi filius Chionem habuit filiã, quæ cum ex Mercurio Autolycum, & ex Apolline Philamnonem peperisset, Dianæ forma se præferre ausa est. Dea igitur indignata, eam sagittis confecit, cuius mors Dædalionem tanto dolore affecit, vt seipsum ex Parnasi montis vertice, in mare præcipitem daret, ope autem Apollinis in accipitrem est conuersus.

Felix & nato fœlix & coniuge Peleus,
Peleus. *Et cui, si demas iugulati crimina Phoci,*

Omnia contigerant fraterno sanguine sontem
Expulsumq; domo patria Trachinea tellus
Accipit hic regnum sine vi, sine cæde regebat
Lucifero genitore satus, patriúmq; nitorem
Ore ferens Ceyx, illo qui tempore mæstus,
Dissimilisq; sui, fratrem lugebat ademptum.
Quo postquam Aeacides fessus curaq;, viaq;,
Venit, & intrauit, paucis comitantibus, vrbem,
Quósq; greges pecorum, quæ secū armēta trahebat
Haud procul à muris sub opaca valle reliquit:
Copia cùm facta est adeundi tecta tyranni, Ramū o- liuæ: qui ab exter- nis, quī pacem af ferebat gestaba- tur.
Velamenta manu prætendens supplice, quis sit,
Quoque satus memorat: tantùm sua crimina celat,
Mentiturq; fugæ causam: petit vrbe, vel agro
Se iuuet. Hunc contrà placido Trachinius ore
Talibus alloquitur, Mediæ quoq; commoda plebi
Nostra patēt Peleu, nec inhospita regna tenemus
Adiicis huic animo monimenta potentia, clarum
Nomen, auumq; Iouem: nec tempora perde precādo, * *notato*
Quod petis omne feres: tuáq; hæc pro parte vocato*
Qualiacunq; vides: vtinam meliora videres,
Et flebat, Moueat tantos quæ causa dolores,
** Et Peleus comitesq; rogant: quibus ille profatur* * *Peleús- que.*
Forsitan hanc volucrē, rapto quæ viuit, & omnes Dædaliō in accipi- trem
Terret aues, semper pennas habuisse putatis.
Vir fuit: & tanta est animi constantia, quantùm
Acer erat, belloq; ferox, ad vimq; paratus, Luciferi periphra sis.
Nomine Dædalion, illo genitore creatus,
Qui vocat Auroram, cæloq; nouissimus exit.

Culta mihi pax est, pacis mihi cura tuendæ
Coniugiiq; fuit: fratri fera bella placebant.
Illius virtus gentes, regésque subegit,
Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione, quæ dotatissima formæ
Mille* procis placuit, bis septem nubilis annis. *procos habuit.
Forte reuertentes Phœbus, Maiáq; creatus,
Ille suis delphis, hic vertice Cyllenæo,
Vidêre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
Non fert ille moras, virgáq; mouente soporem
Virginis os tangit, tactu iacet illa potenti,
Vimq; Dei patitur. Nox cœlum sparserat astris:
Phœbus anum simulat, præreptáq; gaudia sumit. Mercuri⁹ vitiat Chionē.
Vt sua maturus compleuit tempora venter,
Alipedis de stirpe Dei versuta propago
Nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne
Qui facere assuerat patriæ non degener artis Mercurij talaria à-lata pedibus gestātis.
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Nascitur è Phœbo (Nanq; est enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharáq;* Philamnon. Autolycus fur maxim⁹
Quid peperisse duos, & Diis placuisse duobus,
Et forti genitore, & progenitore tonante
Esse satam prodest? an obest quoq; gloria multis? *Philemon.
Obfuit huic certè, quæ se præferre Dianæ
Sustinuit, faciemq; Deæ culpauit, at illi
Ira ferox mota est, Factisq; placebimus, inquit.
Nec mora, curauit cornu, neruóq; sagittam
Impulit, & meritam traiecit arundine linguam. Chione à Diana interfecta.

Lingua iacet, nec vox, tentatáq; verba sequuntur:
Conantemq; loqui, cum sanguine vita reliquit.
*Quàm miser *amplexans ego tũc, patrióq; dolerẽ* *(ó pietas) estq; exclamatio affectui seruiens.
Corde tulit, fratriq; pio solatia dixi.
Quã pater haud aliter, quã cautes murmura Põti
Accipit & natam delamentatur ademptam.
Vt verò ardentem vidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus
Concita mẽbra fugæ mandat, similisq; iuuenco
Spicula crabronum pressa ceruice gerenti,
*Quà diu nulla *fuit. iam tum mihi currere visus* *ruit.
Plus homine est, alásq; pedes sumpsisse puderes.
Effugit ergo omnes, velóxq; cupidine lethi
Vertice Parnasi potitur. Miseratus Apollo,
Cùm se Dedalion saxo misisset ab alto,
Fecit auem, & subitis pendentem sustulit alis,
Oráq; adunca dedit, curuos dedit vnguibus hamos,
Virtutem antiquam, maiores corpore vires.
Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sæuit aues: aliisq; dolens fit causa dolendi.

Raptorum viuit accipiter.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Anetor armẽtorum custos, quem Peleus ad Ceyca regẽ Thrachinis adduxerat, refert quo pacto lupus horribilis, cui nemo resistere ausit, & homines & armenta crudeliter interimat. Intelligens autẽ Peleus, hoc sibi Psamathes Nymphæ marinæ ira(quòd Phocum ex ipsa & Aeaco genitum interfecisset) accidere, suppliciter eã rogauit, vt de lupo pœnã sumeret. Factum est igitur vt illa Thetidis etiã precibus mota, feram in saxum commutaret.

Quæ dum lucifero genitus, miracula narrat

Hypallage. *De consorte suo. cursus festinus anhelo,*

Aduolat armenti custos Phocæus Anetor,
Et Peleu, Peleu, magnæ tibi nuntius adsum
Cladis, ait, quodcunq; ferat, iubet edere Peleus
†trepidi Trachinii oris. *Pendet & ipse metu †trepidus Trachinius heros.*
Ille refert, Fessos ad littora curua iuuencos
Appuleram, medio cùm Sol altissimus orbe
Tantum respiceret, quantum superesse videret:
Parq; boum fuluis genua inclinârat arenis,
Latarúmq; iacens campos spectabat aquarum.
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc.
Nant alij, celsóque extant super æquora collo.
Periphrasis meridiei. *Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro*
Sed trabibus densis, lucéq; vmbra vetusto.

Nereides

Nereides, Nereusque tenent: hos nauita templi
Edidit esse Deos, dum retia littore siccat.
Iuncta palus huic est densis obsessa salictis,
Quam restagnantis fecit maris vnda paludem.
Inde fragore graui † strepitus, loca proxima terret * ricta
Bellua vasta lupus, syluisq; palustribus exit,
Oblitus & spumis, & crasso sanguine, rictus
Fulmineus, rubra suffusus lumina flamma. Lupi rabies.
Qui quanquam saeuit pariter rabiéq;, faméq;,
Acrior est rabie. Neque enim ieiunia curat
Caede boum, diramq; famem finire: sed omne
Vulnerat armentum, sternitq; hostiliter omnes.
Pars quoq; de nobis funesto saucia morsu
Dum defensamus, letho est data. sanguine littus,
Vndaq; prima rubet, demugitaéq; paludes. Mugitus boū repletæ.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum super est aliquid, cuncti coeamus ad arma, Anadiplosis exhortationi accōmodata.
Arma capessamus, coniunctaq; tela feramus:
Dixerat agrestis: nec Pelea damna mouebant:
Sed memor admissi Nereida colligit orbam
Damna suo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentáq; sumere tela
Rex iubet Oeteus: cum queis simul ipse parabat
Ire: sed Alcyone coniux excita tumultu
Prosilit, & nondum * toto s. ornata capillos, *tortos
Disiicit hos ipsos, colloq; * infixa mariti, † infusa
Mittat vt auxilium sine se: verbisq; precatur,
Et lacrymis animasq; duas vt seruet in vna
Aeacides illi, Pulchros Regina, piósq;

Pone metus: plena est promißis gratia vestri.
Non placet arma mihi contra noua mōstra mouere.
Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris,
Arce locus summa fessis loca grata carinis.
Ascendunt illuc, stratósq; in littore tauros
Cum gemitu aspiciunt, vastatorémq; cruento
Ore ferum longos infectum sanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Psamathen, vt finiat iram,
Orat, opemq; ferat, nec vocibus illa rogantis
Flectitur Aeacidæ. Thetis hāc pro cōiuge supplex
Accepit veniam, Sed enim irreuocatus ab acri
Cæde, lupus perstat dulcedine sanguinis asper:
Donec inhærentem laceræ ceruice iuuencæ
Marmora mutauit, corpus, præterq; colorem,
*Omnia seruauit: lapidis color indicat illum,
Iam non esse lupum, iam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
Fata sinunt: Magnetas adit vagus exul, & illic
Sumit ab Æmonio purgamina cædis Acasto.

Topographia. *loci: et magis placet.

Lupus in lapidem.

*Nomina

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Ceyx Luciferi filius, fratris casus sollicitus, ad Clarium oraculum consulendum iter cùm instituerет, diu ab Halcyone vxore eius detentus fuit: rege autē promittente, se inter duos menses reuersurum, à coniuge veniā eundi consequitur. Verùm in Aegeo mari Ceyx graui orta tēpestate, naufragium fecit: diúque in aquis tabulæ adhærēs, suæque saluti consulere volēs, accrescentibus vndis misere tandē extinctus est.

Intereà fratrisq; sui, fratrémque secutis*
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,

Ceyxnit cõsultum Apollonem.
*secutus

Consulat vt sacras hominum oblectamina sortes
AdClarium parat ire Deum. nam templa profanus
Inuia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Consilij tamen ante sui fidissima certam
Tefacit Alcyone: cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxéque simillimus ora
Pallor obit, lacrymisque genæ maduere profusis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigauit:
Singultúque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, charissime mentem
Vertit? vbi est, quæ cura mei prior esse solebat?
Iam potes Alcyone securus abesse relicta?
Iam via longa placet? iam sum tibi charior absens?

Ad oracula Clarii Apollinis.
Apostrophe ad Alcyonē

At puto per terras iter est, tantumq́; dolebo,
Non etiam metuam, curæq́; timore carebunt?
Aequora me terrent, & Ponti tristis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore vidi:
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Neue tuum fallax animum fiducia tangat,
Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat ventos, & cùm velit æquora placet:
Cùm semel emissi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum est: incommendatáque tellus
Omnis, & omne fretũ est: cœli quoq; nubila vexãt,
Excutiuntq́; feris rutilos concursibus ignes.
Quo magis hos noui (nam noui, & sæpe paterna
Parua domo vidi) magis hos reor esse timendos.
Quòd tua si flecti precibus sententia nullis
Chare potest coniux, nimiumq; es certus eundi,
Me quoq; tolle simul: certè iactabimur vnà:
Nec, nisi quæ patiar, metuam, pariterq́; feremus
Quicquid erit, pariter super æquora lata feremur.
Talibus Aeolidis dictis lacrymisq́; mouetur.
Sidereus coniux, neq; enim minor ignis in ipso est.
Sed neq; propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Alcyonem in partem adhibere pericli:
Multáq; respondit timidum solantia pectus.
Non tamen idcirco causam probat addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi iuro
Per patrios ignes (si me modò fata remittant)
Antè reuersurum, quàm Luna bis impleat orbem.

Aeolus Hippotæ Troiani filius

Fulmina ex nubiũ concursu generari scribunt Physici.

Alcyones Aeoli filiæ.

Hic vbi promissis spes est admota recursus,
Protinus eductam naualibus æquore tingi,
Aptariq́; suis pinum iubet armamentis.
Qua rursus visa veluti præsaga futuri
Horruit Alcyone lachrymasq́; emisit obortas,
Amplexúsque dedit, tristíque miserrima tandem
Ore, vale, dixit, collapsáque corpore tota est.
At iuuenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
Aequaliq́; ictu scindunt freta sustulit illa
Humentes oculos, stantémque in puppe recurua
Concussáq́; manu dantem sibi signa maritum
Prima videt, redditque notas, vbi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus,
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque vt haud poterat spatio súmato videri,
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.
Vt nec vela videt, vacuum petit anxia tectum,
Séque toro ponit: renouat lectusque, locusq́;
Alcyones lachrymas, & quæ pars admonet absit.
Portubus exierant, & mouerat aura rudentes:
Obuertit lateri pendentes nauita remos,
Cornuáque in summa locat arbore, totáque malo
Carbasa deducit, venientésque excipit auras.
Aut minus, aut certè medio non amplius æquor
Puppe secabatur, longéque erat vtraque tellus,
Cùm mare sub noctem tumidis albescere* cœpit
Fluctibus, & præceps spirare valentius Eurus.
Ardua iamdudum demittite cornua, rector

Cèycis nauigatio ad Clarium oraculū.

Remigātium hypotyposis.

Nauem ex pinu arbore factam.

* sentit.

Signum maximæ tempestatis futurę

*subducite
Clamat, & antennis totum † subnectite velum.
Hic iubet: impediunt aduersæ iussa procellæ:
Nec sinit audiri vocem fragor æquoris vllam.
Spontè tamen properant, alij subducere remos,
Pars munire latus pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, æquorq; refundit in æquor.

Tempestatis elegans descriptio.
Hic rapit antemnas: quæ dum sine lege geruntur,
Aspera crescit hyems, omniq; à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaq; indignantia miscent.
Ipse pauet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector, nec quid iubeátue, velitue.
Tanta mali moles, tantóq; potentior arte est.

Epiphonema, quo tẽpestatis vis declaratur.
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Vndarum incursu grauis vnda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumq; æquare videtur
Pontus, & inductas aspergine tangere nubes:
Et modò, cùm fuluas ex imo vertit arenas,
Concolor est illis, Stygia modò nigrior vnda:
Sternitur interdum, spumisq; sonantibus albet.
Ipsa quoq; his agitur vicibus Trachinia puppis,
Et nunc sublimis veluti de vertice montis
Despicere in valles, imumq; Acheronta videtur.
Nunc vbi demissam curuum circumstetit æquor,
Suspicere inferno summum de gurgite cœlum.

Synecdoche poetica.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec leuius pulsata sonat, quàm ferreus olim
Cùm laceras aries, balistaúe concutit arces,
Vtq; solent, sumptis incursu viribus, ire
Pectore in arma feri, protentáque tela leones.

Hic vbi se ventis commiserat vnda coortis,
Ibat in arma ratis, multóq; erat altior illis.
Iámque labant cunei, spoliatáque tegmine ceræ
Rima patet, præbétq; viam lethalibus vndis.
Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
Inq; fretum credas totum descendere cœlum,
Inq; plagas cœli tumefactum scandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœlestibus vndis
Aequoreæ miscentur aquæ, caret ignibus æther,
Cæcaq; nox premitur tenebris hyemisq; suisque
Discutiunt tamen has, præbéntq; †micantia lumen *minantia
Fulmina fulmineis ardescunt ignibus vndæ.
Dat quoq; iam saltus intra caua texta carinæ
Fluctus: & vt miles numero præstantior omni *aßiluit ex Prisciani testim. lib. 10.
*Cùm sæpe *aßiliit defensæ mœnibus vrbis,*
Spe potitur tandem, laudísq; accensus amore
Inter mille viros murum tamen occupat vnus:
Sic vbi pulsaruut celsi latera ardua fluctus,
Vastius insurgens decimæ ruit impetus vndæ: Maximæ. Nã decima quæque vnda, fieri maxima dicitur. Vide Poli, in mis.
Nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ descendat mœnia nauis.
Pars igitur tentabat adhuc inuadere pinum,
Pars maris int⁹ erat. Trepidãt haud segnius omne
Quàm solet vrbs, aliis murum fodientibus extrà,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars, animiq; cadunt: totidemq; videntur, Simllitudo à captis vrbibus.
Quot veniunt fluctus, ruere atq; irrumpere mortes.
Nõ tenet hic lacrymas: stupet hic: vocat ille beatos
Funera quos maneant: hic votis numen adorat,

Brachiáque ad cœlum, quod non videt, irrita tollẽs
*Poscit opem: subeunt illi*matérque parénsque,*
Huic cũ pignoribus dom⁹, & quod cuique relictũ est
Alcyone Ceyca mouet: Ceycis in ore
Nulla nisi Alcyone est: & cùm desideret vnam,
Gaudet abesse tamẽ patriæ quoque vellet ad oras
Respicere, inque domũ supremos vertere vultus
Verùm vbi sit nescit: tanta vertigine pontus
Feruet, & inducta piceis è nubibus vmbra
Omne latet cœlum duplicatáq; noctis imago est.
Frangitur incursu nimbosi turbinis arbor,
Frangitur & regimen: spoliisq; animosa superstes*
Vnda velut victrix, sinuataque despicit vndas
Nec leuius, quàm si quis Athõ, Pindũque reuulsos
Sede tua totos in apertum verteret æquor,
Præcipitata cadit: paritérque & põdere, & ictu,
Mergit in ima ratem. cùm qua pars magna virorũ
Gurgite pressa graui, neque in aera reddita, fato
Functa suo est: alij partes & membra carinæ
Trunca tenẽt, tenet ipse manu, qua sceptra solebat,
Fragmina nauigij Ceyx: socerúmque patrémque
Inuocat (heu) frustra sed plurima nantis in ore
Alcyone cõiux: illam meminítque, refertque:
Illius ante oculos, vt agant sua corpora fluctus,
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis,
Dum natat, absentem, quoties sinit hiscere fluctus,
Nominat Alcyonem, ipsisq; immurmurat vndis.
Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur, & rupta mersum caput obruit vnda.

* *fraterque*

Acclamatio.

* *superbit.*

Naufragiũ Ceicis.

Hoc ex Stoicorũ sententia dixit, qui omnia fato fieri putant.

Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
Illa nocte fuit: quoniamq; excedere cœlo
Non licuit, densis texit sua nubibus ora.

FAB. X. ARGVMENTVM.

Halcyone mariti sui Ceicis aduẽtum magno expectans desiderio, qui præstituto tẽporis non respondisset, in dies maiori luctu afficiebatur, metuẽs, ne in nauigatione periculosa vitã finisset. Supplicabat igitur Diis, & in primis Iunoni eãque submissè obtestabatur, vt Ceyca (qui amplius in viuis nõ erat) saluum & incolumẽ reduceret. Iuno autẽ Iridem ad somnum misit, qui Halcyone ꝑ quietẽ regis interitũ aperiret.

Aeolis intereà tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & iam quas induat ille
Festinat vestes: iam quas, vbi venerit ille,
Ipsa gerat: reditusq; sibi promittit inanes.

Alcyones vota pro Ceyce.

Omnibus illa quidem superis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat,
Proq; viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,
Vtq; foret sospes coniux, suus, vtq; rediret
Optabat, nullámq; sibi praeferret. at illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Iuno Halcyonē pro reditu mariti nequicquam vota facientem miserata, Iridā dunciā suam ad Somnum misit, cui mandaret, vt is per quietē Halcyonæ eadē forma & habitu, appareret, in quo Ceyx naufragium faciēs, interisset. Prius autem & habitatio Sōni, & triplex somniorum genus à Poeta luculēter describitur, quā Iridis eò profectæ mandatū exponatur

At Dea non vltrà pro functo morte rogari

Sustinet: vtq́; manus funestas arceat aris,
Iri meæ, dixit, fidissima nuntia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter aulam,
Extinctiq́; iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonen veros narrantia casus. Iris.
Dixerat: induitur velamina mille colorum
Iris, & arquato cœlum curuamine signans
Tecta petit iussi sub nube latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu, Somni
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni: eiusq; re-
Quò nunquàm radiis oriens, mediúsue, cadensue giæ descri
Phœbus adire potest nebulæ caligine mistæ ptio, de
Exhalantur humo, dubiæque crepuscula lucis. qua He-
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris siodus in
Euocat Auroram, nec voce silentia rumpunt Theogo.
Sollicitiue canes, canibúsue sagacior anser. Galli pe-
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami, riphrasis
Humanæúe sonum reddunt conuitia linguæ. Ob defé-
Muta quies habitat saxo tamen exit ab imo sum Ca-
Riuus aquæ Lethes: per quem cum murmure labẽs pitolium
Inuitat somnos crepitantibus vnda lapillis, Liu. lib.
Ante fores antri fæcunda papauera florent, 5.
Innumeræq́; herbæ, quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras,
Ianua ne verso stridorem cardine reddat *In
Nulla domo tota est, custos in limine nullus: Pullus
**At medio torus est hebeno sublimis in antro* nanq; co
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus. lor somñ
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis. allicit.

Hunc circa paßim varias imitantia formas
Somnia vana iacent totidem, quot meßis aristas,
Sylua gerit frondes, eiectas littus arenas.
Quò simul intrauit, manibúsq; obstantia virgo
Somnia dimouit, vestis fulgore reluxit
Sacra domus, tardáque Deus grauitate iacentes,
Prosopopœia. *Vix oculos tollens, iterumq;, iterúmq; relabens,*
Summáq; percutiens nutanti pectora mento,
Excußit tandem sibi se, cubitóque leuatus
Quid veniat (cognouit enim) scitatur. at illa,
Somne quies rerum placidißime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Fessa ministeriis mulces, reparásque labori:
Scitè, qui enim curis premuntur, dormire non possunt. *Somnia, quæ veras æquant imitamine formas,*
Herculeam Trachina iube sub imagine regis
Alcyonen adeant, simulacráq; naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno, postquàm mandata peregit,
Iris abit, neque enim vlterius tolerare soporis
Vim poterat: labíque vt somnum sensit in artus,
Effugit, & remeat, per quos modò venerat, arcus.

FAB. XII. ARGVMENT.

Morpheus (Sômniorũ genius) Ceycis corpus repræsentans, Halcyone noctu in lecto cubanti, apparuit, & cõiugis interitum nunciauit. Mane igitur regina expergefacta, ad littus vnde maritus soluerat, accurrit: ibíq; se casum Regis deflens, cadauer exãgue Ceycis, fluctibus maris circumuolui eminus cõspexit, ad quod cum per vndas exilire vellet, in auẽ sui nominis mutata, & coniugis in eandem volucrem masculini sexus est conuersum.

At pater è populo natorum mille suorum
Excitat artificem, simulatorémque figuræ

Morphea. non illo iussos solertius alter, Morphe' in multas formas.
Exprimit incessus, vultúmque, sonúmque loquẽdi:
Adiicit & vestes, & consuetissima quæque
Verba. sed hic solos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucra, fit longo corpore serpens. *Icilon
Hunc Icelon superi, mortale Phobetora vulgus*
Nominat. est etiam diuersæ tertius artis
Phãtasos. ille in humũ, saxũq;, vndãq;, trabémque
Quæque vacant anima, fallaciter omnia transit.
Regibus hi ducibúsque suos ostendere vultus
Nocte solent, populos alij, plebémque pererrant.
Præterit hos senior, cunctísque è fratribus vnum
Morphea, qui peragat Thaumãtidos edita, Somnus

Eligit:& rursus molli languore solutus,
Deposuítque caput, stratóque recondidit alto.
Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
Per tenebras, intraq; moræ breue tempus in vrbe
Peruenit Æmoniam: positíque è corpore pennis
In faciem Ceycis abit: sumptáque figura
Luridus, exanimi similis, sine vestibus vllis
Coniugis ante torum miseræ stetit. vda videtur
Barba viri, madidísq; grauis fluere vnda capillis.
Tum lecto incumbens fletu super ora profuso
Hæc ait, Agnoscis Ceyca miserrima coniux?
An mea mutata est facies nece? respice, nosces,
Inueniésque tuo pro coniuge coniugis vmbram.
Alcyone Nil opis Alcyone nobis tua vota tulerunt:
Occidimus: falsò tibi me promittere noli.
Nubilus Ægea deprendit in æquore nauem
Auster, & ingenti iactatam flamine soluit:
Oráque nostra tuum frustra clamantia nomen
Implerunt fluctus. Non hæc tibi nuntiat autor
Ambiguus, non ista vagis rumoribus audis:
Ipse ego fata tibi præsens mea naufraugus edo.
Surge age, da lacrymas, lugubriaq; indue: nec me
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adiicit his vocem Morpheus, quā coniugis illa
* sceptrū que Crederet esse sui: fletus quoque fundere veros
Visus erat: * gestumq; manus Ceycis habebat.
*, lacrimas mouet, Ingemit Alcyone * lacrymans, mouet atq; lacertos
Per somnum, corpúsq; petens: amplectitur auras,
Exclamátque, Mane, quò te rapis? ibimus vnà:

Voce sua. specieque viri turbata, soporem
Excutit: & primò si sit circumspicit illic,
Qui modò visus erat (nam moti voce ministri
Intulerant lumen) postquam non inuenit vsquā,
Percutit ora manu, laniátq; ô pectore vestes,
Pectoráq; ipsa ferit: nec crines soluere curans,
Scindit: & altrici quæ luctus causa roganti,
Nulla est Hicyone, nulla est, ait: occidit vnà
Cum Ceyce suo. solantia tollite verba:
Naufragus interiit: vidi, agnouique, manúsque
*Ad discedentem, cupiens retinere, *tetendi.*
Vmbra fuit: sed & vmbra tamen manifesta, viríq;
Vera mei. non ille quidem, si quæris, habebat
Aßuetos vultus, nec, quo prius, ore nitebat,
Pallentem, nudumq;, & adhuc humente capillo
Infelix vidi: stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit vestigia siqua supersint.
Hoc erat, hoc animo quod diuinante timebam,
Et ne me fugiens ventos sequerere, rogabam.
At certè vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxisses. fuit ah, fuit vtile, tecum
Ire mihi neque enim vitæ de tempore quicquam
Non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
Nunc absens perij, iactor quoque fluctibus absēs:
Et sine me te Pontus habet. crudelior ipso
Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
Longius, & tanto pugnem superesse dolori.
Sed neque pugnabo, nec te miserande relinquam:
Et tibi nunc saltem veniam comes: inq; sepulcro

condu-plicatio mulieri, grauissimo dolo re affectæ cōueniēs

*tenenti

Apostrophe ad Alcyonē

Anadiplosis.

Si non vrna, tamen iunget nos littera: si non
Oßibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet: verbóque interuenit omni
Plangor, & attonito gemitus à corde trahuntur.
Manè erat, egreditur tectis ad littus, & illum
Mœsta locum repetit, de quo spectarat euntem.
Dúmq; moratur ibi, dúmq; hinc retinacula soluit,
Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dixit.
Dumq; notata oculis reminiscitur acta, fretumq;
Prospicit: in liquida spatio distante tuetur
Nescio quid quasi corpus aqua: primóq; quid illud
Esset, erat dubiũ. Postquã paulùm appulit vnda,
Et quamuis aberat, corpus tamen esse liquebat:
Quis foret ignorãs, quia naufragus, omine mota est.
Et tãquã ignoto lacrymas daret, Heu miser, inquit
Quisquis es, & si qua est coniux tibi. fluctibus actũ
Fit propius corpus: quod quò magis illa tuetur,
Hoc minus, & minus est mentis, iã iãq; propinquæ
Admotum terræ, iam quod cognoscere posset,
Cernit. erat coniux. Ille est, exclamat, & vnà
Ora, comas, vestem lacerat: tendẽsq; trementes
Ad Ceyca manus, Sic ô charissime coniux,
Sic ad me miserande redis? ait, Adiacet vndis
Facta manu moles, quæ primas æquoris vndas
Frangit, & incursus quæ prædelassat aquarum,
Ceyx & Alciones in aues. *Insilit huc, mirúmq; fuit potuisse, volabat:*
Percutiénsq; leuem modò natis aëra pennis.
Stringebat summas ales miserabilis vndas.
Dúmq; volat, mœsto similem, plenúmq; querelæ
Ora

Ora dedere sonum, tenui crepitantia rostro.
Vt verò tetigit mutum, & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro,
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus vndæ
Tollere sit visus, populus dubitabat, at ille
Senserat: & tandem, superis miserantibus, ambo
Alite mutantur. fatis obnoxius iisdem
Tunc quoq; mansit amor: nec coniugale solutum est
Fœdus in alitibus: coëunt, fiúntque parentes:
Peráq; dies placidos hyberno tempore septem
Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus egressu, præstátque nepotibus æquor.

Halcedoniorum descriptio: sunt autē dies septē numero, quibus mare trāquillum est. vide Chi. Er. in pro. Halcedonia sunt circa forum.

FAB. XII. ARGVMENT.

Æsacus Priami filius, ex Alixothoe Nympha progenitus, cum amore Eperies Nymphæ captus, eā fugientē persequeretur, in culpa fuit, vt ipsa ex improuiso mortem obiret: nam inter festinādum à serpēte lethaliter icta interiit, cuius mors Æsaco tātum luctus & mœroris attulit, vt seipsum ex alto scopulo præcipitē daret, sed medio volatu in mergum auem Tethys Dea, filia Titanis, eum transmutauit.

Hos aliquis senior circum freta lata volantes
Spectat, & ad finem seruatos laudat amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoque dixit,
Quem mare carpentem, substrictáque crura gerētē
Aspicis (ostendens spatiosum in guttura mergū)
Regia progenies: & si descendere ad ipsum

Ordine perpetuo quaris: sunt huius origo
Ilus, & Assaracus, raptúsq; Ioui Ganymedes,

Laomedonq; senex, Priamúsq; nouissima Troiæ
Tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset prima noua fata iuuenta,
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamuis est illum proles enixa Dymantis:
**Alixi- rhoe* Nympha ex qua Priamus Aesacon suscepit. — *Æsacon vmbrosa furtim peperisse sub Ida*
Fertur Alixothoë gracili conata bicorni.*
Oderat hic vrbes, nitidáq; remotus ab aula
Secretos montes & inambitiosa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat.
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
** Hesperien* — *Pectus habens, syluas captatam sæpe per omnes*
*Aspicit * Eperien patria Cebrenida ripa*

Iniectos humeris siccantem Sole capillos,
Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longéq; lacu depresa relicto
Accipit rem fluuialis anas. quam Troius heros
Insequitur. celerémque metu celer vrget amore.
Ecce latens herba coluber, fugientis adunco
Dente pedem strinxit, virúsque in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens *me te
*Exanimem, clamátque piget, *piget esse secutum*
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. vulnus ab angue
A me causa data est. ego sum sceleratior illo,
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam.
Dixit, & è scopulo, quem rauca subederat vnda,
Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
Molliter excepit, nantémque per æquora pennis
Texit: & optatæ non est data copia mortis.
Indignatur amans se inuitum viuere cogi,
Obstaríque animæ misera de sede volenti
Exire: vtque nouas humeris assumpserat alas, Aesacus
Subuolat, atque iterũ corpus super æquora mittit. id mergũ
Pluma leuat casus: furit Æsacus, ínque profundũ
Pronus abit, lethíque viam sine fine retentat,
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet ceruix: caput est à corpore longè.
*Æquor amat, noménque manet, quia mergitur *illi* *iste

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XII.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Achiui expeditionẽ duce Agamemnone in Troiã facturi, cùm in Aulide sacrificaret, reliquos ibi expectãtes Græciæ principes, Agamemnon Dianæ ceruã imprudens occidit. Dea itaque irata, tantã tempestatem concitauit, vt eorum clasſis inde soluere nequiret. Peste etiã ibidem grassante, consultus Calchas, respondit: hoc malum non nisi Agamẽnonis filiæ Iphigeniæ immolatione tolli posse. Hæc igitur patris consensu ad aram deducta, à Diana surripitur, eiúsque loco cerua substituitur.

NEscius assumptis priamus pater Aesacō alis
Viuere, lugebat: tumulo quoq; nomē habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis praesentia tristi,
Post modò qui rapta longum cum coniuge bellum
Attulit in patriam: coniuratáeque sequuntur
Mille rates gentísque simul commune Pelasgae. Graecorū expeditio cōtra Troianos.
Nec dilata foret vindicta, nisi aequora saeui
Inuia fecissent venti, Bœotáque tellus
Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.
Hîc patrio de more Ioui cùm sacra parâssent,
Vt vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere caeruleum Danaï videre Draconem
In platanum, coeptis quae stabat proxima † sacris. * cástris
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa:
Quas simul, & matrē circum sua damna volantē
Corripuit serpens, auidáque recondidit aluo.
Obstupuêre omnes, at veri prouidus augur Calchas.
Thestorides, Vincemus, ait: gaudete Pelasgi.
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris. Serpēs in lapidem.
Atque nouem volucres in belli digerit annos.
Ille vt erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis, & seruat serpentis imagine saxum.
Permanet Aonis Nereus violentus in vndis,
Belláque non transfert: & sunt qui parcere Troiae
Neptunum credant quia moenia fecerat vrbis.
At non Thestorides: neque enim nescítue tacétue Cerua ꝑ Iphigenia supposita.
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Esse Deae, postquàm pietatem publica causa,

*Reſq; *Rexq; patrem vicit: caſtúmq; datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigena miniſtris:
Victa Dea eſt, nubémq; oculis obiecit: & inter
Officium, turbamq; ſacri, vocéſque precantum,
Suppoſita fertur mutaſſe Mycenida cerua.
Ergo vbi, quà decuit, lenita eſt cæde Diana,
Et pariter Phœbes, pariter maris ira receßit,
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ,
Famæ domus deſcriptio. Multáque perpeſſæ Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio eſt inter terráſque, fretúmque,
Cœleſtéſque plagas triplicis confinia mundi,
Vnde quod eſt vſquam, quãuis regionibus abſit,
*locum Inſpicitur, penetratq; cauas vox omnis ad aures.
Fama tenet, ſummaq; *domum ſibi legit in arce:
Innumeróſque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte diéque patet: tota eſt ex ære ſonanti:
Tota fremit, vocéſque refert, iterátq; quod audit.
Nulla quies intus, nulláque ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed paruæ murmura vocis.
Qualia de pelagi (ſi quis procul audiat) vndis
Eſſe ſolent: qualémue ſonum, cùm Iuppiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Virg. 4. Aen. Tã ficti prauíque tenaxquã nuncia viri. Atria turba tenet: veniunt leue vulgus, eúntq;:
Miſtáque cũ veris paßim commenta vagantur
Millia rumorum, cõfuſáque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures:
Hi narrata ferunt aliò, menſuráque ficti
Creſcit, & auditis aliquid nouus adiicit autor.

Illic Credulitas, illic temerarius Error, Famæ Comites.
Vanáque Lætitia est, consternatíque Timores,
Seditióque recens, dubióque autore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagóque geratur
Et tellure videt, totúmque inquirit in orbem.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Cum fama iam in toto terrarum orbe diuulgatum esset, Græcos aduersus Troiã atrox mouere bellum, Troiani vim primo quasi impetu factam propulsantes, cum Danaûm exercitu manus conserunt, & initio Protesilaum Iphicli filium interimunt: dehinc Achilles bellator strenuus hui⁹ mortẽ vlciscens, totis viribus in Cygnum Neptuni filium irruit, quem tamen vulnerare nullo modo potuit, omniáque tela in eum coniecta, sine effectu deuolarunt.

Fecerat hæc notum, Graias cum milite forti
Aduentare rates: neque inexpectatus in armis

Hostis adest, prohibentq; aditus, littúsque tuentur
Troës: & Hectorea primus fataliter hasta
Protesilaë cadis: commissáque prælia magno
Stãt Danais, fortésq; animæ, nec cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera possit,
Sanguine senserunt, & iam Sigæa rubebant
Littora, iam letho, proles Neptunia Cycnus
Mille viros dederat: iam curru stabat Achilles,
Totáque Peliacæ sternebat cuspidis ictu
Agmina, perq; acies, aut Cycnũ, aut Hectora quæ-
Congreditur Cycno decimũ dilatus in annũ (rẽs,
Hector erat, tum colla iugo canentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem.
Concutiénsque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, ô iuuenis, dixit, solamen habeto
Mortis, ab Aemonio quòd sis iugulatus Achille.

Protesilai cædes.

Cycni & Achillis certamẽ.

FAB. III. ARGVMENTVM.

Postquam Achilles in acie cõtra Troianos, Hectorẽ & Cycnum, qui eadẽ in pugna multos interfecerant, sternendos sedulo quæsiuit, tãdem in Cycnum incidit: in quẽ licet multa tela iaceret, nullum tamẽ eius corpori adhæsit. Achilles igitur vehementi cõmotus ira, è curru, quo vehebatur, desiliit: cominúsque hostem aggressus eum supra saxum præcipitatum, ense transfodit: qui deinde à patre Neptuno, ne memoria eius morte aboleretur, in albam sui nominis auem est commutatus.

Hactenus Aeacides, vocẽ grauis hasta secuta est.
Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta,
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Vtque hebeti pectus tantummodo contudit ictu.

Nate Dea (nam te fama prænouimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?

(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulua iubis cassis, nec onus caua parma sinistræ
Auxilio mihi sunt, decor est quæsitus ab istis
Mars quoq; ob hoc capere arma solet, remouebitur omne
Tegminis officiũ: tamen indistrictus abibo.
Est aliquid non esse satum Nereïde, sed qui
Nereáque, & natas, & totum temperat æquor.
Dixit: & hæsurum clypei curuamine telum
Misit in Aeaciden, quod & æs, & proxima rupit
Terga nouena boum, decimo tamẽ orbe moratũ est,
Excipit hoc heros, rursusque trementia forti
Tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus,
Syncerúmque fuit, nec tertia cuspis apertum,

Salutatio, cui subest tacita ironia, frustra iactas parentes tuos Deos, cum & ego Diis genitus sum.

Et se præbentem valuit distringere Cycnum.
Haud secus exarsit, quàm circo taurus aperto,
Indignatur Achilles quòd Cycnus acuta hastæ cuspide vulnerari nō possit.
Cùm sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusáque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ.
Hærebat ligno, Manus est mea debilis ergo?
Quásque, ait, antè habuit vires effudit in vno?
Nam certè valuit, vel cùm Lyrnesia primùm
Mœnia deieci, vel cùm Tenedónque, suóque
** Eëtioneas impleui sanguine Thebas:*
* *Solus Echionias*
Vel cùm purpureus populari cæde Caïcus
Fluxit, opúsque meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hîc quaque tot cæsis, quorum per littus aceruos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valétque.
Dixit: & antè actis veluti malè crederet, hastam
Misit in aduersum Lycia de plebe Menœten,
Loricámque simul, subiectáque pectora rupit.
Quo plangente grauem moribūdo pectore terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum,
Atq; ait, Hæc manꝰ est, hæc, qua modò vicimꝰ, hasta:
* *idem,*
Vtar in hoc † iisdem, sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur, Cycnúmque petit, nec fraxinus errat,
Inque humero sonuit non euitata sinistro.
Inde velut muro, solidáque à caute, repulsa est.
Quà tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnū
Viderat, & frustra fuerat gauisus Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menœtæ.
Cycnū nihil ti-
Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
Desiliit, & nitido securum comminus hostem

Ense petens, parmam gladio, galeámque cauari
Cernit, & in duro lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit vlterius: gladióque * aduersa red icto
Ter, quater ora viri capulo, et caua tẽpora pulsat:
Cedentémque sequens instat, turbátque, ruítque,
Attonitóque negat requiem, pauor occupat illum,
Ante oculósque natant tenebræ, retróque ferenti
Auersos passus, medio lapis obstitit aruo.
Quem super impulsum resupino corpore Cycnum
Vi multa vertit, terræque affixit Achilles.
Tum clypeo, genibúsque premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ: quæ pressa subdita mento
Elidunt fauces, & respiramen, itérque
Eripiunt animæ, victum spoliare parabat:
Arma relicta videt: corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem, cuius modò nomen habebat.
Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit, & positis pars vtraque substitit armis.
Dúmque vigil Phrygios seruat custodia muros,
Et vigil Argolicas seruat custodia fossas,
Festa dies aderat, qua Cycni victor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ.
Cuius vt imposuit profecta calentibus aris,
Et Diis acceptus penetrauit in æthera nidor,
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.
Discubuere toris proceres, & corpora tosta
Carne replent, vinóque leuant, curásque, sitímque,
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longáque multifori delectat tibia buxi.

mentè: quia vulnerari non poterat.

† auersa

Anastrophe.

Cycnus in auem sui nominis.

Heroës elixis carnibus nõ vescebãtur.

Sed noctem sermone trahunt: virtúsque loquendi
Materia est: pugnas referunt hostísque, suasque:
Inque vices adita, atque exhausta pericula sæpe
Cõmemorare iuuat, quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnũ potius loquerẽtur Achillẽ?

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Cænis Elati Lapitæ filia, à multis ob formã amabatur, sed nullum procorum connubio suo dignata est. Hęc cùm aliquando in maris littore deambularet, a Neptuno vi comprimebatur: qui ei, vt iniuriæ crimen à se amoliretur, optionem concessit, vt quicquid peteret, acceptum ferret. Puella igitur illicò, in virum fortissimum transmutari, quia nullo vulnerari posset, obnixè petiit. Quod cùm cõsequeretur, etiam mutato nomine Cæneus, virgo in bellicosissimum conuersa militem, est appellata.

Proxima præcipuè domito victoria Cycno

In sermone fuit visum † mirabile cunctis, * *mise-rabile*
Quod iuuenis corpus nullo penetrabile telo,
Inuictúmque à vulnere erat, ferrúmque terebat.
*Hoc * ipse Aeacides, hoc mirabantur Achiui:* * *ipsum*
Cùm sic Nestor ait, Vestro fuit vnicus æuo
Contemptor ferri, nullóque forabilis ictu
Cycnus: at ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi:
Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus, Othryn Cæneus inuulnerabilis.
Incoluit, quóque id mirum magis esset in illo,
Fœmina natus erat, monstri nouitate mouentur,
Quisquis adest, narrétq; rogãt, quos inter Achilles
Dic agè (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex æui prudentia nostri,
Quis fuerit Cæneus: cur in contraria versus:
Qua tibi militia, cuius certamine pugnæ
Cognitus: à quo sit victus, si victus ab vllo est.
Tum senior, Quamuis obest mihi † tarda vetustas, * *longa*
Multáque me fugiant primis spectata sub annis, Inefficta senis iactantia: laborat enim hoc vitio ea ætas.
Plura tamen memini, nec quæ magis hæreat vlla
Pectore res nostro est inter belliq́ue, domúsque
Acta tot, ac si quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operum multorum reddere: vixi
Annos bis centum: nunc tertia viuitur ætas.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Cæneus à Neptuno amatore suo, in virum cui nullum vuln⁹ infligi poterat, cõuersus, alios omnes præ se cõtẽpsit, insolenter robur suum iactitãs, adeo vt neq; Deos neq; homines vllo honore afficeret. Hac

autem superbia & impietate sua, Iouis iram in se cōcitauit. Nā in pugna à Centauris in Pirithoi nuptiis mota, multos hostium cùm interfecisset, tandem à Centauris, reuulsis arboribus oppressus, & à Neptuno in volucrem mutatus est.

Clara decore fuit proles Elateïa Cænis
Nestoris ætas. *Thessalidū virgo pulcherrima, pérque propinquas,*
Pérque tuas vrbes (tibi enim popularis Achille)
Multorum frustra votis optata procorum.
Tentasset Peleus thalamos quoque forsitan illos.
Sed iam aut contigerant illi connubia matris,
Cenis fœmina in virum, qui Cæneus dictus est. *Aut fuerant promissa tuæ, nec Cænis in vllos*
Denupsit thalamos, secretáque littora carpens
Aequorei vim passa Dei est: ita fama ferebat.
Vtq; nouæ Veneris Neptunus gaudia cepit,
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ:

Elige quid voueas: eadem quoque fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc iniuria votum,
Tale pati iam posse nihil: da fœmina ne sim,
Omnia præstiteris. Grauiore nouissima dixit
Verba sono, poterátque viri vox illa videri,
Sicut erat, nam iam voto Deus æquoris alti
Annuerat: dederátque super, ne saucius vllis Neptunus.
Vulneribus fieri, ferróue occumbere posset.
Munere lætus abit, studiísque virilibus, æuum
Exigit Atracides, Peneiáque arua pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus,
Nubigenásque feros: positis ex ordine mensis, Pyrithoi nuptiæ.
Arboribus tecto discumbere iusserat antro.
Aemonij proceres aderant, aderamus & ipsi:
Festáque confusa resonàbat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumãt:
Cunctáq; adest virgo, matrũq;, nurúmque caterua,
Præsignis facie, felicem diximus illa
Coniuge Pirithoum: quod penè fefellimus omen.
Nam tibi sæuorum sæuissime Centaurorum
Euryte quàm vino pectus, tam virgine visa
Ardet, & ebrietas geminata libidine regnat. Cẽtauri nuptias Pyrithoi interturbant.
Protinus euersæ turbant conuiuia mensæ:
Raptatúrque comis per vim noua nupta prehensis.
Eurytus Hippodamẽ, alij, quã quisque probabat,
Aut poterat, rapiunt, captæqúe erat vrbis imago.
Fœmineo clamore: sonat domus, ocyus omnes
Surgimus, & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
Euryte pulsat? ait, qui me viuente lacessas

Pirithoum,* violásque duos ignarus in vno?
Néue ea magnanimus frustra memorauerit heros,
Summouet instantes, raptámque furẽtibus aufert.
Ille nihil contrà: neque enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora proteruis
Insequitur manibus, generosáque pectora pulsat.
Fortè fuit iuxtà signis extantibus asper
Antiquus crater: quem vastum vastior † ipse
Sustulit Aegides, aduersáque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrũq;, merúmque
Vulnere, & ore vomens, madida resupinus arena,
Calcitrat, ardescunt germani cæde bimembres,
Certatímque omnes vno ore, arma, arma loquũtur.
Vina dabant animos: & prima pocula pugna
Missa volant, fragiléque cadi, curuique lebetes,
Res epulis quondam tum bello, & cædibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis, & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
Elatúmque altè, veluti qui candida tauri
Rumpere sacrifica molitur colla securi,
Illisit fronti Lapithæ Celadontis, & ossa
Non cognoscendo confusa reliquit in ore:
Exiliêre oculi, disiectísque ossibus oris
Acta retro naris, medióque est fixa palato.
Hunc pede conuulso mensæ Pellæus acernæ
Strauit humi Pelates, deiecto in pectora mento:
Cúmque atro † mistos spumantem sanguine dẽtes,
Vulnere tartareas geminato misit ad vmbras.

Proximus

† legendum potius violésque vt cõueniant tẽpora.

† ipso Theseus Aegei filius.

Μίμησις & imitatio clamoris cẽtaurorũ.

† mixtos

Proximus vt steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, vtimur istis?
Cúmque suis Gryneus immanem sustulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum iecit in agmen.
Oppreßítque duos Brotean & Orion. Orio
Mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.
Non impunè feres, teli modò copia detur,
Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
Quæ fuerant pinu, votiui cornua cerui.
*Figitur hinc duplici Gryneus * in lumina ramo,*
Eruitúrque oculos: quorum pars cornibus hæret.
Pars fluit in barbam, concretáque sanguine pẽdet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
** Primitium torrem, dextráque à parte Charaxi*
Tempora perfregit fuluo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti seges arida flamma
Arserunt crines, & vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit: vt dare ferrum
Igne rubens plerunque solet, quod forcipe curua
Cùm faber eduxit, lacubus demittit: at illud
Stridet, & in tepida submersum sibilat vnda.
Saucius hirsutis auidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tellure reuulsum
Tollit onus plaustri, quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit grauitas, socium quoque saxea moles
Oppreßit spatio stantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus, Sic comprecor, inquit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum.

Thessalæ mulieres eo nomine infames fuerũt quòd essent venefice & incantatrices.

* *sua lumina Pella.*

* *Antiquior lectio, Primitiumà pruna.*

Cometæ visa.

Semicremóque nouat repetitũ stipite vulnus:
Synecdoche. *Térque, quatérque, graui iuncturas verticis ictu*
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Euagrũ, Coritúmque, Dryãtáque trãsit.
E quibus vt prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus, Puero quæ gloria fuso
Parta tibi est? Euagrus ait: nec dicere Rhœtus
Plura sinit, rutiláſque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, pérque os in pectora flammas.
Te quoque sæue Drya circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
Exitus, aßiduæ successu cædis ouantem,
Quà iuncta est humero ceruix, sude figis obusta.
Ingemuit, duróque sudem vix osse reuellit
Rhœtus, & ipse suo madefactus sanguine fugit.
† *Arneus,* *Fugit & * Orneus, Lycabáſque, & saucius armo*
*Dexteriore Medon, & cum Pisenore * Thaumas.*
† *Caumas,* *Quíque pedũ nuper certamine vicerat omnes*
Mermeros, accepto tum vulnere tardius ibat.
Mermerotis celeritas. *Et Pholus, & * Menale⁹, & Abas prædator aprorũ,*
Quíque suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos, ille etiam metuenti vulnera Nesso,
† *Menelas,* *Ne fuge: ad Herculeos, inquit, seruaberis arcus.*
At nõ Eurynom⁹, Lycidáſque, & Are⁹, & Imbreus
Effugêre necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit aduersos, aduersum tu quoque, quamuis
Terga fugæ deder is, vulnus Crance tulisti.
Alludit ad Cæsaris lepi. *Nam graue respiciens inter duo lumina ferrum,*
Quà naris fronti committitur, accipis, imæ.

In tanto fremitu cunctis sine fine iacebat
Sopitus venis, & inexperrectus Aphypnas,
Languentique manu carchesia mista tenebat,
Fusus in Ossaea villosis pellibus vrsae.
Quē procul vt vidit: frustra nulla arma † mouētē,
Inserit amento digitos, Miscendáque, dixit,
Cum Styge vina bibes, Phorbas, nec plura locutus
In iuuenem torsit iaculum: ferratáque collo
Fraxinus, vt casu iacuit resupinus, adacta est.
Mors caruit sensu, plenóque è gutture fluxit,
Inque toros, inque ipsa niger carchesia sanguis.
Vidi ego Petraeum conantem * euellere terra
Glandiferā quercum: quam dum cōplexibus ambit,
Et quatit huc, illuc labefactáque robora † pulsat,
Lancea Pirithoi costis immissa Petraei
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant,
Pirithoi virtute Chromin: sed vterque minorem
Victori titulū, quàm Dictys, Helópsque dederūt.
Fixus Helops iaculo est, quod tēpora peruia fecit,
Et missum à dextra laeuam penetrauit ad aurem.
Dictys ab ancipiti dilapsus acumine montis,
Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
Decidit in praeceps, & pondere corporis ornum
Ingentem fregit, suáque induit ilia fractae.
Vltor adest * Phareus, saxúmque è monte reuulsū
Mittere conatur, mittentem stipite querno
Occupat Aegides, cubitíque ingentia fregit
Ossa: nec vlterius dare corpus inutile † letho

dum apophthegma, qui Pōponio ostentāti vulnus, quod in ore acceperat: dixit, Ne vnquam fugiens respexeris.

† sequētem,

† tollere

† iactat.

Helops,

Dictys.

* Phereus,

* bello

Aut vacat, aut curat: tergóque Bianoris alti
Insiliit, haud solito quenquam portare nisi ipsum:
Opposuítque genu costis: prensámque sinistra
Cæsariem retinens, vultum, minitantiáque ora
Robore nodoso, præduráque tempora fregit.
†Lycetū *Robore Nedymnum, iaculatorémque* * *Lycespen*
Sternit, & immissa protectum pectora barba
Hippason, & summis extantem Riphea syluis,
Thereáque, Aemoniis qui prensos montibus vrsos
Ferre domum viuos, indignantésque solebat.
Haud tulit vtentem pugnæ successibus vltrà
Thesea Demoleon: solidóque reuellere dumo
Annosam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractam misit in hostem.
Sed procul à telo Theseus veniente recessit
Pallados admonitu (credi sic ipse volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Cranteris alti
Abscidit iugulo pectúsque, humerúmque sinistrū.
Armiger ille tui fuerat genitoris Achille,
Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
Crantor Peleo obses ab Amyntore datus. *Aeacidæ dederat pacis pignúsque, fidémque.*
Hunc procul vt fœdo disiectum vulnere Peleus
† *Viderat, Inferias iuuenum gratissime Crantor*
Accipe, ait: validóque in Demoleonta lacerto
† *Vidit.* *Fraxineam misit mentis quoque viribus hastam:*
Et, *Quæ laterum cratem perrupit, & ossibus hærens*
Intremuit, trahit ille manu sine cuspide lignum.
Id quoque vix sequitur: cuspis pulmone retēta est:
Ipse dolor vires animo dabat: æger in hostem

Erigitur, pedibúsque virum † conculcat equinis. * proculcat
Excipit ille ictus galea, clypeóque † sonantes, * sonãti
Defensátque humeros, prætẽtáque sustinet arma:
Pérque armos vno duo pectora * perforat ictu. * perfodit
Ante tamen letho dæderat Phlegræon, & Hylen,
Eminus, Hiphinoũ collato Marte, † Clanímque. * Danimq;
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, sæuíque vicem præstantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nã vires animus dabat) † Aspice, dixi, * Accipe
Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
Et iaculum torsi: quod cùm vitare nequiret,
Opposuit dextram passuræ vulnera fronti.
Affixa est cum fronte manus: fit clamor, ad illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit ense sub aluũ.
Prosiliit, terráque fero ex sua viscera traxit,
Tractáque calcauit, calcatáque rupit, & illis
Crura quoque impediit, & inani concidit aluo.

Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit, Cyllarus adolescens.
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos.
Gratus in ore vigor: ceruix, humeríque, manúsque,
Pectoráque artificum laudatis proxima * signis: † Cygnis
Ex qua parte vir est, neque equi mendosa sub illo
Deteriórque viro facies, da colla, capútque,
Castore dignus erit: sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris: totus pice nigrior atra:

† in Cădida cauda tamẽ, color est * quoq; cruribus alb⁹.
Multæ illum petiere sua de gente, sed vna
Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitauit fœmina syluis.
† amans Hæc & blanditiis, & * amando, & amare fatendo
Cyllaron vna tenet, cultus quoque, quantus in illis
Esse potest membris: vt sit coma pectine leuis:
Vt modò rore maris, modò se violáue, rosáue
Implicet: interdum canentia lilia gestet.
Bisque die lapsis Pagaseæ vertice syluæ
Fontibus ora lauet, bis flumine corpora tingat,
Nec nisi quæ deceant, electarúmque ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat vellera læuo.
Par amor est illis: errant in montibus vnà:
Antra simul subeunt: & tum Lapithea tecta
Intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
Autor in incerto est: iaculum de parte sinistra
Venit & inferius quà collo pectora subsunt
Cyllare te fixit, parua cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus,
Impositáque manu vulnus fouet, oráque ad ora
Admouet, atque animæ fugienti obsistere tentat.
Vt videt extinctum, * dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæserat illi,
Incubuit: moriénsque suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos, qui sæua leonum
Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phæocomes, hominémque simul protectus, equúq;

Nam, ex Physicorum sententia, cor ne minimũ quidem vulnus pati potest.

* dixit Cyllarus cum vxore occubuit.

Codice qui misso, quem vix iuga bina mouerent
Iuncta, Phonoleniden à summo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latissima: pérque os,
Pérque cauas nares, oculósque, auré sque cerebrum
Molle fluit, veluti concretum vimine querno
Lac solet: vtúe liquor rari sub põdere cribri
Manat & exprimitur per densa foramina succus.
Ast ego, dum parat hic armis nudare iacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
Ilia demisit. Chthonius quoque, Teleboásque
Ense iacent nostro, ramum prior ille bifurcum
Gesserat, hic iaculum: iaculo mihi vulnera fecit:
(Signa vides) apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad pergama mitti: Senum mores obseruą.
Tunc poteram magni, si non superare, morari
Hectoris arma meis, illo sed tempore nullus,
Aut puer Hector erat: nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti?
*Ampyca quid referã? qui * quadrupe dãtis Oëcli* * quãtuor pedib' currentis.
Fixit in aduerso cornum sine cuspide vultu.
Vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Struxit Erygdupum: memini & venabula condi
Inguine Nessei manibus coniecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampyciden Mopsum: Mopso iaculante biformis Mopsus.
Occubuit, frustráque loqui tentauit Odites,
Ad mentum lingua, mentóque ad guttura fixo.
Quinq; neci Caneus dederat, Stiphelũq;, Bromũq;,
Antimacũq;, Helimúmque, securiferũq; Pyracmõ.

Vulnera non memini, numerum, noménque notaui.
Prouolat Emathij spoliis armatus Alesi,
Quem dederat letho membris & corpore Latreus
Maximus, huic ætas inter iuuenémque, senémque,
Vis iuuenilis erat: variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladióque, Macedoniáque sarissa
Conspicuus, faciemq; obuersus in agmen vtrunque.
Armáque concußit, certúmque equitauit in orbē.
† *anno-* *Verbáque tot fudit vacuas * animosus in auras.*
sus ** Et te Cæni feram? nam tu mihi fœmina semper,*
† *Te Cæ* *Tu mihi Cænis eris: nec te natalis origo*
ni feriā. *Commonuit, mentémque subit quo præmia facto,*
Quáque viri falsam speciem mercede pararis?
Quid sis nata vide, vel quid sis passa, colúmque
Cōcubi- *I, cape cum calathis, & stamina pollice torque:*
tus cum *Bella relinque viris. Iactanti talia Cæneus*
Neptu- *Extentum cursu missa latus eruit hasta,*
noexpro
bratio. *Quà vir equo commissus erat, furit ille dolore,*
* *Pellei* *Nudáque * Phylei iuuenis ferit ora sarissa.*
Non secus hæc resilit, quàm tecti à culmine grādo,
† *tēpora* *Aut si quis paruo feriat caua * tympana saxo.*
Comminus aggreditur, laterique recondere duro
Luctatur gladium: gladio loca peruia non sunt,
Haud tamen effugies, medió iugulaberis ense:
Quādoquidē mucro est hebes, inquit: ēt in latꝰ ensē
Obliquat, longáque amplectitur ilia dextra.
† *vt* *Plaga facit gemitus † in corpore marmoris icti,*
Fractáque dißiliit percusso lamina collo.
Vt satis illæsos miranti præbuit artus,

Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
Tentemus: capulóque tenus demisit in armos
Ensem fatiferum, cæcámque in viscera mouit,
Versauitque manum vulnúsque in vulnere fecit.
*Ecce ruunt vasto * trepidi clamore bimembres.* * rapidi
Teláque in hũc omnes vnũ mittúntque, ferúntque.
Tela retusa cadunt: manet imperfossus ab omni
Inqúe cruentatus Cæneus Elateïus ictu. Tmesis.
Fecerat attonitos noua res. Heu dedecus ingens,
Monychus exclamat, populus superamur ab vno,
Vixq; viro: quãquàm ille vir est, nos segnib⁹ actis, Correctio.
Quod fuit ĩlle, sum⁹, quid mẽbra immania prosunt?
*Quid geminæ vires: & * quòd fortissima rerum* * quid
In nobis duplex natura animalia iunxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Esse reor, qui tantus erat, Iunonis vt altæ
Spem caperet, nos semimari superamur ab hoste.
Saxa, trabésque super, totósque inuoluite mones:
Viuacémque animam missis elidite syluis.
Sylua premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insani deiectam viribus Austri
Fortè trabem nactus validum coniecit in hostem:
Exemplúmque fuit: paruóque in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Peliõ vmbras. Othryx & Pelion montes Thessaliæ nobilissimi.
Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
Aestuat arboreo, congestáque robora duris
Fert humeris. Sed enim postquã super ora, caputq;
Creuit onus, nec habet, quas ducat spiritus auras,
Deficit interdum: modo se super aëra frustra

Tollere conatur, iactásque euoluere syluas,
Interdúmque mouet: veluti, quam cernimus (ecce)
Ardua si terræ quatiatur motibus Ida.
Exitus in dubio est: alij sub inania corpus
Tartara detrusum syluarum mole ferebant.
Mopsus negat. *Abnuit Ampycides: medióque ex aggere fuluis*
Vidit auem pennis liquidas exire sub auras,
Cæneus in auem. *Quæ mihi tunc primum † est fuerat conspecta volucris.*
*tunc est conspecta supremum. *Hanc vbi lustrantem leni sua castra volatu*
Mopsus & ingenti circum † clamore sonantem
Aspexit, pariterque animo est, oculísque secutus:
O salue, dixit, Lapithææ gloria gentis
*plangore. *Maxime vir quondam, sed auis nunc vnica, Cæneu.*
Credita res autore suo est: dolor addidit iram.
Oppressúmque ægre tulimus tot ab hostibus vnum:
Nec prius abstitimus ferro exercere dolorem,
Quàm data pars letho, partem fuga, nóxque remouit.
Hæc inter Lapithas & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus, Pylio referente, dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore:
Atque ait, Herculeæ mirum est obliuia laudis
Acta tibi senior: certè mihi sæpe referre
Nubigenas domitos à se pater ipse solebat.
*restringere, aliàs rescíscere *Tristis ad hæc Pylius, Quid me meminisse malorum*
*Cogis, & obductos annis * rescindere luctus?*
Inque tuum genitorem odium, offensásque fateri?
Herculis facinora *Ille quidem maiora fide quoque gessit, & orbem*
Impleuit meritis, quod mallem posse negare.
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipsum

Hectora laudamus. Quis enim laudauerit hostem?
Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
Strauit, & immeritas vrbes, Elinque, Pylumque
Diruit, inque meos ferrum flammásque penates
Impulit, vtq; alios taceam, quos ille peremit.
Bis sex Neleidæ fuimus conspecta iuuentus:
Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus vno,
Viribus, atque alios vinci potuisse ferendum est:
Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras Periclymenus in varias figuras.
Sumere quas vellet, rursúsque reponere sumptas
Neptunus dederat, Nelëi sanguinis autor.
Hic vbi nequicquã est formas variatus in omnes Periphrasis aquilæ.
Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curuis
Ferre solet pedibus Diuûm gratissima Regi.
*Viribus vsus auis pennis, rostróque * redunco,* † reducto,
Hamatísque viri laniauerat vnguibus ora.
Tendit in hanc nimiùm certos Tirynthius arcus,
Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentémque ferit, lateri quà iungitur ala.
Nec graue vulnus erat: sed rupti vulnere nerui
Deficiunt, motúmque negant, viréstque volandi.
Decidit in terram non concipientibus auras
*Infirmis pennis: et * quæ leuis hæserat alæ*
Corporis affixi pressa est grauitate sagitta, * quà
Pérque latus summum iugulo est exacta sinistro.
*Num videor debere * tui preconia rebus* * tuis
*Herculis, ô Rhodiæ * ductor pulcherrime classis?* * rector
Ne tamen vlterius, quàm fortia facta silendo,
Vlciscar fratres, solida est mihi gratia tecum.

Nā, vt ait Homer⁹, ab ore Nestoris melle sua uior pro fluebat oratio.
*Cycheida
*Phaëthōtida
A beneuolētia exordiū.
*has iā-
*Cur
vel Et
Ironia
*lapsosq;

Hæc postquàm dulci Neletus edidit ore,
A sermone senis repetito munere Bacchi
Surrexêre toris: non est data cætera somno.
At Deus, æquoreas qui cuspide temperat vndas,
In volucrem corpus nati* Stheneleida versum
Mente dolet patria, sæuumq; perosus Achillem,
Exercet memores plus quàm ciuiliter iras.
Iamq; fere tracto d uo per quinquennia bello
Talibus intonsum compellat Smynthea dictis:
O mihi de fratris longe charissime natis,
Irrita quæ mecum posuisti mœnia Troiæ,
Ecquid, vbi* Asiacas casuras aspicis arces.
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæsa doles? ecquid (ne persequar omnes)
Hectoris vmbra subit circum sua Pergama tracti
*Cùm tamen ille ferox, belloq; cruentior ipso
Viuit adhuc operis nostri populator Achilles.
Det mihi se, saxo, triplici quid cuspide possim,
Sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
Non datur, occulta nec opinum perde sagitta.
Annuit, atque animo pariter patruiq;, suoque
Delius indulgens, nebula velatus in agmen
Peruenit Iliacum, mediaq; in cæde virorum
Rura per ignotos spargentem cernit Achiuos
Tela Parin: fassusq; Deum, Quid spiculo perdis
Sanguine plebis ait? si qua est tibi cura tuorum,
Vertere in Aeaciden,* cæsosq; vlciscere fratres.
Dixit, & ostendens sternentem Troica ferro
Corpora Peliden, arcus obuertit in illum,

Certaq; lethifera direxit spicula dextra.
Quò Priamus gaudere senex post Hectora posset, Apostrophe ad Achillē
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor Achille
Victus es à timido Graiæ raptore maritæ.
At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi Achillis mors.
Nominis Aeacides, caput insuperabile bello
Arserat: armarat Deus idem, idemque cremarat,
Iam cinis est, & de tam magno restat Achille
Nescio quid, paruam quod non bene compleat vrnā:
At viuit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi mensura viro respondet, & hec est
Par tibi Pelide, nec inania Tartara sentit,
Ipse etiam, vt cuius fueris cognoscere posses,
Bella mouet clypeus, déq; armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet *Oileos Aiax, * Oileus
Non minor Atridee, non bello maior, & æuo,
Poscere, non alij soli Telamone creato
Laertéque fuit tanta fiducia laudis.
A se Tantalides onus, inuidiamque remouit,
Argolicosque duces mediis considere castris
Iussit, & arbitrium litis traiecit in omnes.

P. OVIDII NASO-
NIS METAMORPHO-
SEON LIBER XIII.

FAB. I. ARGVMENTVM

Achille à Paride interfecto, magna inter Aiacē & Vlyssē orta est contētio, vter eius armis dignior esset. Aiax igitur negotium suum primò in cōsessu principum Græciæ cū in exponeret, Vlyssem in odiū adducere conatus, variis ignominiis affecit: Vlysses autem deinde omnia crimina sibi obiecta diluens, eloquētia sua, qua plurimum valebat, tantum effecit, vt sibi arma omnium principium consensu attribuerentur.

Consedere duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei domin⁹ septẽplicis Aiax.
Vtq; erat impatiens iræ, Sigeia toruo
Littora prospexit, classemq; in littore vultu:
Intendensq; manus, Agimus, pro Iuppiter, inquit,
Ante rates causam, & mecum confertur Vlysses. Aiacis in concione Græcorum oratio.
At non Hectoreis dubitauit cedere flammis,
Quas ego sustinui, quas hac à classe fugaui.
Tutius est igitur fictis contendere verbis,
Quàm pugnare manu: sed nec mihi dicere prõptũ,
Nec facere est isti: quantúmq; ego Marte feroci,
Inq; acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta Pelasgi
Esse reor (vidistis enim) sua narrat Vlysses,
Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
Præmia magna peti fateor: sed demit honorem
Aemulus Aiaci non est tenuisse superbum, *Scilitet
*Sit licet hoc ingens, quicquid sperauit Vlysses. * Iste
*Ipse tulit pretium iam nunc certaminis huius, † Qui
* *Quòd cùm victus erit, mecum certasse feretur.*
Atq; ego, si virtus in me dubitabilis esset,
Nobilitate potens essem, Telamone creatus,
Mœnia qui forti Troiana sub Hercule cepit,
Littoraq; intrauit Pagasæa Colcha carina.
Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic
Reddit, vbi Aeoliden saxũ graue Sisyphon vrget. Aeacus iudex inferorum
Aeacon agnouit summus, prolemq; fatetur
Iuppiter esse suam. Sic à Ioue tertius Aiax.
Nec tamen hæc series in causam prosit Achiui,

Si mihi cum magno non sit communis Achille.
Originis turpitudinē apertè Vlyssi obiicit. *Frater erat, fraterna peto. Quid sanguine cretus*
Sisyphio, furtisq́; & fraude simillimus illi
Inseris Aeacidis aliena nomina gentis?
An quòd in arma prior, nullóq; sub indice veni,
Arma neganda mihi potiorq́; videbitur illis,
Hypallage. *Vltima qui cepit, detrectauitq́; furore*
Militiam fictos donec solertior iste,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitatáq; traxit ad arma?
Ironia indignationis plena *Optima nunc sumat, qui sumere noluit vlla:*
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus, quia nos ad prima pericula simus?
Atq; vtinam aut verus furor ille, aut creditus esset
Nec comes hic Phrygias vnquam venisset ad arces
Hortator scelerum, non te Pœantia proles
Amplificatio miseriarum Philoctetæ. *Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:*
Qui, nunc (vt memorãt) syluestribus abditus antris
Saxa moues gemitu, Laertiadæq; precaris
Quæ meruit: quæ (si Dij sunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,
* Venatúrque. *Heu pars vna ducum, quæ successore sagittæ*
Herculis vtuntur, fractus morbóq; famíq;
Philoctetis fabula extat apud Sophoclem *†Velaturq;, aliturq; auibus, volucresque petendo*
Debita Troianis exercet spicula fatis.
Ille tamen viuit, quia non comitatur Vlyssem.
Vellet & infelix Palamedes esse relictus:
Viueret, aut certe lethum sine crimine haberet.
Quàm malè conuicti nimium memor iste furoris

Prodere

Prodere rem Danaum finxit: fictámque probauit Palamedis cædes
Crimẽ, & ostẽdit, quod iam præfoderat, aurum. Virg. 2 Aen.
Ergo aut exilio vires subduxit Achiuis,
Aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Vlysses.
Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat,
Haud tamẽ efficiet desertum vt Nestora crimen Homer. Iliad.
Esse rear nullum, qui cùm imploraret Vlyssem
Vulnere tardus equi, fessusq; senilibus annis,
Proditus à socio est. Non hæc mihi crimina fingi.
Scit bene Tydides, qui nomine sæpe vocatum
Corripuit, trepidóque fugam exprobrauit amico.
Aspiciunt oculis superi mortalia iustis.
En eget auxilio, qui non tulit: vtque reliquit,
Sic linquendus erat. Legem sibi dixerat ipse.
Conclamat socios. adsum, videóque trementem
Pallentémq; metu, & trepidantem morte futura,
Opposui molem clypei, texiq; iacentem,
Seruauiq; animã (minimum est hoc laudis) inertẽ.
Si perstas certare, locum redeamus ad illum.
Redde hostes, vulnusque tuum, solitumque timorẽ,
Post clypeumq; latè, & metum contende sub illo.
At postquam eripui, cui stante vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adest, secúmque Deos in prælia ducit: Apostrophe.
Quáque ruit, non tu tantùm terreris Vlysse, Epiphonema.
Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineæ successu cædis ouantem
Eminus ingenti resupinum pondere fudi,
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, vnus

Sustinui: sortemq; meam vouistis Achiui:
Et vestræ valuêre preces. Si quæritis huius
Fortunam pugnæ, non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troes, ferrumq;, ignésque, Iouémque
In Danaas classes: vbi tunc facundus Vlysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes
Spem vestri reditus. Date pro tot nauibus arma.
Quòd si vera licet mihi dicere, quæritur istis
Quã mihi, maior honor: cõiunctáq; gloria nostra est
Atq; Aiax armis, non Aiaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesum, imbelléque Dolona,
Priamidémq; Helenum rapta cum Pallade captũ.
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
Diuidite, & pars sit maior Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaci, qui clã, qui sẽper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestabitq; latentem.
Sed neq; Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondera tanta feret, nec non onerosa grauisq;
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis.
Nec clypeus vasti cœlatus imagine mundi
Conueniet timidæ, natæq; ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donauerit error Achiui,
Cur spolieris erit, non cur metuaris ab hoste.
Et fuga, qua sola cunctos timidissime vincis,
Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti,

Solꝰ Aa: classem Græcorũ ab hostiũ ignibus protexit Homer. 15. Iliad. circa fin.

Palladium, ꝙ cũ Diomede rapuit, cæsis summę custo dibꝰ arcis Virg. 2. Aeneid.

Arma Achillis incommodo futura Vlyssi ostendit.

Descriptio clypei Achillis est apud Homer. Iliad. 18.

Adde, quòd iste tuus tam raro prælia passus
Integer est clypeus: nostro qui tela ferendo
Mille patet plagis, nouus est successor habendus.
Deniq; quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes.
Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone satus, vulgique secutum
Vltima murmur erat: donec Laertius heros
Astitit, atq; oculos paulùm tellure moratos
Sustulit ad proceres, expectatóq; resoluit
Ora sono: neq; abest facundis gratia dictis. Oratio Vlyssis.
Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuq; tuis armis, non te potiremur Achille. Apostrophe ad Achillẽ
Quem quoniam non æqua mihi, vobisq; negarunt
Fata (manuq; simul veluti lacrymantia tersit
Lumina) quis magno melius succedat Achilli,
Quám per quem magnus Danais succeßit Achilles Aduersa-
Huic modò ne prosit, quòd, vt est, hebes esse videtur tium per
Néue mihi noceat, quod vobis semper Achiui stringit.
Profuit ingenium: meáq; hæc facundia, si qua est,
Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est
Inuidia careat: bona nec sua quisque recuset.
Nam genus, & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco, sed enim quia rettulit Aiax
Esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis autor
Iuppiter est, totidémq; gradus distamus ab illo. * Acrisi-
*Nam mihi Laërtes pater est, *Arcesius illi,*
Iuppiter huic: neq; in his quisquã dãnatus, & exul

Peleum, Achillis patrē notat, qui fratre occiso, iexilium ab Aeaco patre pulsus est.

* Emendatū exemplar habet, Nō sperat vt auferat arma.

Vide Achilleida Statii.

A causa enim effectus separarinō potest.

Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus est in vtroque parente.
Sed neque matarno, quòd sum generosior ortu,
Nec mihi, quod pater est fraterni sanguinis insons
Proposita arma peto. meritis expendite causam,
Dummodo quòd fratres Telamon, Peleusq; fuerūt,
Aiacis meritum non sit: nec sanguinis ordo,
Sed virtutis honor spoliis quæratur in istis.
Aut si proximitas, primusque requiritur hæres,
Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi,
Quis locus Aiaci? Phthiam hæc, Scyróue ferātur
Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:
*Non petit ille tamen: *num, si petat auferat illa?*
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur,
Plura quidem feci, quàm quæ comprendere dictis
In promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar.
Præscia venturi genitrix Nereia lethi
Dissimulat cultu natum: & deceperat omnes
In quibus Aiacem, sumptæ fallacia vestis.
Arma ego fœmineis, animum motura virilem,
Mercibus inserui: neque adhuc proiecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam, hastámque tenēti
Nate Dea, dixi tibi seperitura reseruant
Pergama: quid dubitas ingentem euertere Troiā?
Inieciq; manum, fortémque ad fortia misi.
Ergo opera illius, mea sunt. ego Telephon hasta
Pugnantem domui, victum, orantemq; refeci.
Quòd Thebæ cecidere meum est: an credite Lesbō.
Me Tenedon, Chrysénq;, & Cillan Apollinis vrbes

Et Syron cepisse: mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrneßia mœnia dextra.
Vtq; alios taceam, qui sæuum perdere poßet
Hectore nēpe dedi per me iacet inclytus Hector. Hectoris interitus
Illis hæc armis, quibus est inuentus Achilles,
Arma peto: viuo dederam, post fata reposco.
Vt dolor vnius Danaos peruenit ad omnes,
Aulidáq; Euboicam complerunt mille carinæ,
Expectata diu nulla, aut contraria claßi
Flamina erant: duraq; iubent Agamēnona sortes
Immeritam sæue natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, diuísque irascitur ipsis,
Atq; in rege tamen pater est. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti. Iphigenia immolata.
Nunc equidem fateor: faßóq; ignoscat Atrides,
Difficilem tenui sub iniquo iudice causam.
Hunc tamen vtilitas populi, fratérque, datique
Summa mouet sceptri, laudē vt cū sanguine pēset.
Mittor & ad matrem, que non hortāda, sed astu* * orāda
Decipienda fuit. quò si Telamonius isset,
Orba suis essent etiam nunc lintea ventis,
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Visáque, & intrata est alta mihi curia Troiæ:
Plenáque adhuc erat illa viris. interritus egi,
Quam mihi mandarat communis Græcia, causam: Legatio Vlyßis ad Priamum.
Accusóq; Parim, prædámq;, Helenámq; reposco,
Et moueo Priamū, Priamóq; Antenora iunctū.
At Paris, & fratres, & qui rapuêre sub illo,
Vix tenuêre manus (scis hæc Menelaë) nefandas:

Primáque lux nostri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora est (que consilióq;, manuque
Vtiliter feci spatiosi tempore belli).
Post acies primas vrbes se mœnibus hostes
Continuere diu: nec aperti copia Martis
Vlla fuit: decimo demum pugnauimus anno.
Quid facis interea, qui nil, nisi prælia, nosti?
Quis tuus vsus erat: nam si mea facta requiris,
Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
Consolor socios, vt longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo quo sinus alendi,
Armandique modò: mittor, quo postulet vsus.
Aliud cõmemorat in Græcos meritum Ironia, quasi significat Aiacẽ nulla præditũ eloquẽtia, illud prohibere nõ potuisse.
Ecce Iouis monitu deceptus imagine somni
Rex iubet incœpti causam dimittere belli.
Ille potest autore suam defendere vocem:
Non sinat hoc Aiax, delendáque Pergama poscat,
Quódque potest, pugnet. cur non remoraturituros?
Cur nõ arma capit? det quod vaga turba sequatur.
Non erat hoc nimium nũquam nisi magna loquẽti.
Quid, quod & ipse fugit? vidi, puduitq; videre,
Cùm tu terga dares, inhonestáque vela parares.
Nec mora. Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat, ô socij, captam dimittere Troiam?
Quídue domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?
Talibus, atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
Fecerat, auersos profuga de classe reduxi.
Conuocat Atrides socios terrore pauentes,
Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
Audet: & ausus erat reges incessere dictis

Therſites, etiam per me haud impunè proteruus,
*Erigor, & trepidos ciues exhortor in*hoſtes,* * hoſtem
*Amiſsámque mea virtutem voce*repoſco.* *refūdo
Tempore ab hoc, quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt, qui dantem terga retraxi.
Denique de Danais quis te laudátue, petitue?
At ſua Tydides mecum communicat acta,
Me probat, & ſocio ſemper confidit Vlyſſe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus vnum
A Diomede legi: nec me ſors ire iubebat.
Sed tamen & ſpreto noctíſque, hoſtíſque periclo,
Auſum eadem, quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo, non antè tamen, quàm cuncta coëgi
Prodere, & edidici, quid perfida Troia pararet. Metonymia
Omnia cognoram, nec quid ſpecularer habebam:
Et iam promiſſa poteram cum laude reuerti.
Haud contentus eo, pretij tentoria Rheſi, Rhes⁹ ab Vlyſſe interfectus
Inq; ſuis ipſum caſtris, comitéſque peremi:
Atque ita captiuo victor, votíſque potitus,
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cuius equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis, Ironicos
Arma negate mihi: ſeritq; benignior Aiax.
Quid Lycij referam Sarpedonis agmina ferro Sarpedō
Deſtinata meo? cum multo ſanguine ſudi
Cæranon, Iphitidenq;, Alaſtoraq;, Chromiúmque,
Alcādrūq;, Haliúmq;, Noemonáq;, Pritanimq;: *Pheridamāte
*Exitióque dedi cum *Cherſidamante Thoona.*
Et Charopē, fatíſque immitibus Eunomō actū:* * Ennomon
Quiq; minus celebres noſtra ſub mœnibus vrbis

Procubuere manu sunt & mihi vulnera. cives,
Ipso pulchra loco: nec vanis credite verbis:
Aspicite en (vestemq; manu diduxit) & hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios. & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert contra Troasq;, Iouémque?
Confiteórq; tulit. neque enim benefacta malignè
Detrectare meum est: modò ne communia solus
Homer⁹ *Occupet, atque aliquem vobis quoq; reddat honorẽ.*
Iliad. 16. *Reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis*
Troas ab arsuris cum defensore carinis.
Ironicos metaphora, qua maximè Achilles cõmendatur, confutatio argumenti Aiacis, qui dixerat, inutilia Vlissi arma, quòd ea gestare nõ posset
Ausum etiam Hectoreis solus concurrere telis
Se putat, oblitus regísque, ducísque, meique,
Nonus in officio, & prælatus munere sortis.
Sed tamen euentus vestræ fortißime pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illius, quo Graiûm murus Achilles
Procubuit, nec me lacrymæ, luctúsq;, timórque
Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem
His humeris: his, inquã, humeris ego corp⁹ Achillis
Et simul arma tuli, quæ nũc quoq; ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Est animus certè vestros sensurus honores.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Thetis mater Achillis, cùm filium suum variis expositum videret periculis, ad Vulcanũ deorum fabrum

se cõtulit, obnixè eum rogãs, vt filio arma, quib⁹ muniretur, fabricaret. Cui ille obsecut⁹ clypeũ mirifica pictura ornatum cõfecit in quo tot⁹ terrarum orbis oẽs astrorum cursus, nuptiæ, iudicia forẽsia, itẽ prælia & obsidiones vrbium cõspiciebantur. Qui deinde clypeus Vlyssi, interfecto Achille, tradebatur,

Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambiciosa suo fuit, vt cœlestia dona
Artis opus tantæ, rudis, & sine pectore milles
Indueret? neque enim clypei cælamina nouit
Oceanum & terras, cúmq; alto sidera cælo
Pleidásq;, Hyadásq;, immunemq; æquoris Arctõ,
Diuersásq; vrbes, nitidumq; Orionis ensem.
Postulat, vt capiat, quæ non intelligit, arma,
Quid, quòd me duri fugientem munera belli Aiacẽ in
Arguit incepto serum accessisse labori? odium adducis.

Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
Si simulasse vocas crimen, simulauimus ambo.
Si mora pro culpa est, ego sum maturior illo.
Me pia detinuit coniux, pia mater Achillem:
Primáque sunt illis data tempora, cætera vobis.
*timeam *Haud* † *timeo, si iam nequeam defendere crimen*
Cum tanto commune viro. deprensus Vlyßis
Ingenio tamen ille, at non Aiacis, Vlyßes.
*reddere *Néue in me stolidæ conuitia* * *fundere linguæ*
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Obiicit. an falso Palamedem crimine turpe est
Accusasse mihi, vobis damnasse decorum?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantũ,
Támq; patens valuit: nec vos audiſtis in illo
Crimina: vidiſtis, pretio quæ obiecta patebant.
Nec Pœantidem, quòd habet Vulcania Lemnos
Esse reus merui: crimen defendite vestrum
(Consensistis enim) nec me suasisse negabo,
Vt se subtraheret bellique, viæq; labori,
Tentarétque feros requie † *lenire dolores.*
Paruit & viuit, non hec sententia tantùm
Fida, sed & felix, cùm sit, facit esse fidelem.
Quem, quoniã vates delenda ad Pergama poscũt,
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit,
Eloquióq; virum, morbisq;, iráq; furentem
Molliet, aut aliqua perducet callidus arte.
Ante retrò Simois fluet, & sine frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ,
Quàm cessante meo pro vestris pectore rebus

Enthymemate ostendit nõ min⁹ principibus turpe fuisse Palamedem dãnare quã sibi accusare.

*factum
*finire

Aiacis stolidi Danais solertia prosit.
Sis licet infestus sociis, regiq;, mihiq;
Dure Philoctete, licet execrere, meúmque
Deuoueas sine fine caput, cupiásq; dolenti
Me tibi fortè dari, nostrúmque haurire cruorem,
Vtq; tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
Te tamen aggrediar, mecumq; reducere nitar:
Támq; tuis potiar (faueat fortuna) sagittis,
Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus,
Quàm responsa Deûm, Troianáq; fata retexi,
Quàm rapui Phrygiæ signum Penetrale Mineruæ
*Hostibus è mediis: et se mihi * comparat Aiax:*
Nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo.
Fortis vbi est Aiax? vbi sunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Vlysses
Ire per excubias, & se committere nocti?
*Pérq; feros enses non tantùm mœnia * Troiæ*
Verùm etiam summas arces intrare, suáque
Eripere æde Deam, raptámque efferre per hostes?
Quæ nisi fecissem, frustra Telamone creatus
Gestasset læua taurorum tergora septem.
Illa nocte mihi Troiæ victoria parta est:
Pergama tunc vici, cùm vinci posse coëgi.
Desine Tydiden vultúque, et murmure nobis
Ostentare meum pars est sua laudis in illo.
Nec tu cùm socia clypeum pro classe tenebas,
Solus eras tibi turba comes, mihi cōtigit vnus.
Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
Esse, nec indomitæ deberi præmia dextræ,

Apostrophe ad Philoctetem. Alludit ad fabulā Sophoclis Periphrasis Heleni vatis egregii de quo Vir. 3. Æd.

*Cōferat

*Troum

Ipse quoq; hac peteret, peteret moderatior Aiax,
Eurypilúsque ferox, claróque Andremone natus
Nec minus Idomeneus, patriáque creatus eadem
Meriones, peteret maioris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secūdi)
Consiliis cessere meis. tibi dextera bello
Vtilis: ingeniū est, quod eget moderamine nostro
Tu vires sine mente geris: mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes, pugnandi tempora mecum
*Eligit Atrides: tu tantum corpore * prodes,*
Nos animo, quantóq; ratem qui temperat, anteit
Remigis officium, quanto est dux milite maior,
Tantum ego te supero: nec non in corpore nostro
Pectora sunt potiora manu: vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia vestro,
Próque tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
Iam labor in fine est: obstantia fata remoui:
Altáque posse capi faciendo, Pergama cepi.
Per spes nunc socias, casuráque mœnia Troum,
Pérque Deos oro, quos hosti nuper ademi,
Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum,
Si quid adhuc audax ex præcipitéque petendū est,
Si Troiæ fatis aliquid restare putatis,
Este mei memores: aut si mihi non datis arma,
Huic date, et ostendit signum fatale Mineruæ.

Periphrasis Thoáris, qui cū quadraginta nauibus ad Bellum Troianū profect° est.

**polles*

FAB. III. ARGVMENT.

Proceres Græcorum cūm Achillis arma Vlysi, tāquā digniori adiudicassēt, Aiax ignominia quasi no-

tatus,& iniuria,quā sibi inferri puta bat,accēsus irā quevict⁹(qui ab aliis tamē vinci nō poterat)sibi manus violētas ipse attulit :séq; suo gladio, quo plurimos antè hostes occiderat,interemit:Ex cui⁹cruore deinceps flos purpure⁹,similis Hyacintho,nat⁹ est.

Mota manus procerū est, & quid facūdia posset,
Re patuit: fortisque viri tulit arma disertus.
Hectora qui solus, qui ferrum, ignésque, Iouemq;
Sustinuit toties, vnam non sustinet iram:
Inuictúmque virum vicit dolor. arripit ensem:
Et me⁹ hic certè est: an & hūc sibi poscit Vlysses?
Hoc, ait, vtendum est in me mihi: quiq; cruore
Sæpe Phrygū maduit, domini nunc cæde madebit,
Ne quisquam Aiacem possit superare, nisi Aiax, Aiax in gladium spōte incumbit.
Dixit: & in pectus tum demum vulnera passum,
Quà patuit ferro, lethalem condidit ensem.

Nec valuêre manus infixum educere telum:
Expulit ipse cruor: rubefactáque sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueróque, viróque
Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querelæ.

Aiax in Hyacinthum.

FAB. IIII. ARGVMENT.

Vlysses postquā Philoctetæ sagittas ipso comitāte, in Græcorum castra pertulit, iisdē vrbs iuxta oraculum expugnata, & igne absumpta fuit. Túmque horribili strage coorta Priamus ipse ad Iouis aram, vbi se tutum fore credebat, occidebatur. Denique vastatis omnibus, Græci naues suas spoliis onerātes, secúmque Hecubam regis Priami coniugē rapientes, inde Thraciam secundo vento appulerunt.

Victor ad Hypsipyles patriam, clariq; Thoantis,

Et veterum terras infames cæde virorum — Periphrasis Lemni insulæ.
Transierat, tandem portu, votóque potitus
Vela dat, vt referat Tirynthia tela sagittas.
Quæ postquã ad Graios, domino comitãte, reuexit
Impositáque fero est tandem manus vltima bello, — Hecuba in canẽ.
Troia simul, Priamúsq; cadunt: Priameiaq; cõiux
Perdidit infelix hominis post omnia formam,
Externásque nouo latratu terruit auras.
Longus in angustum quà clauditur Helespõtus
Ilion ardebat, neque adhuc consederat ignis,
Exiguũq; senis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat, tractísque comis Antistita Phœbi — Cassãdra Phœbi sacerdos.
Non profecturas tendebat ad æthere palmas.
Dardanidas matres patriorum signa Deorum
Dum licet, amplexas, succensáq; templa tenentes
Inuidiosa trahunt victores præmia Graij.
Mittitur Astyanax illis de turribus, vnde
Pugnantem pro se, proauitáque regna tuentem — Astyanax præcipitatur.
Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat,
Iámque viam suadet Boreas, flatúq; secundo
Carbasa mota sonant: iubet vti nauita ventis.* — * velis
Troia vale, rapimur, clamant, dãt oscula terræ
Troades; & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Vltima conscendit classem (miserabile visu)
In Mediis Hecube natorum inuenta sepulcris.
Prensantem tumulos, atq; ossibus oscula dantem — Anadiplosis ad commiserationem.
Dulichiæ traxere manus. tamen vnius hausit,
Inq; sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem

Inferias inopes, crinem, lacrymásque reliqui.

FAB. V. ARGVMENTVM.

Cum priam⁹ regno suo fatale videret incũbere exitium, & filium Polydorum natu minimum multo instructum auro, ad Polymnestorẽ, Thracum Tyrannum, misit, vt si Troia vastaretũr, aliquis suorum remaneret, qui regnum ceu ipsum instaurare posset. Polymnestor autẽ simul atq; vrbis excidium cognouit, auri cupiditate inflãmatus, Polydorum interfecit: eiúsque cadauer in mare proiiciẽs thesauro iniusto potitus est.

Polymnestor Thrax Polydorum puerum occidit.

Est, vbi Troia fuit, Phrygiæ contraria tellus
Bistoniis habitata viris: Polymnestoris illic
Regia diues erat, cui te commisit alendum
Clã Polydore pater, Phrygiisq; remouit ab armis.
Consilium sapiens, sceleris nisi præmia magnas
Adiecisset opes, animi irritamen auari.

Vt cecidit

Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem Acclamatio, qua Priami prudĕtia commĕdatur.
Rex Thracum, iuguloque sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem è scopulo subiectas misit in vndas.
Littore Threicio classem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus mitior esset.
Hîc subitò, quantus cùm viueret esse solebat,
Exit humo latè rupta, similisque minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles, Achillis vmbra Græcos ingratitudinis accusat.
Quo ferus iniusto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresque mei disceditis, inquit: Achiui?
Obrutaque est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite: vtq; meum nō sit sine honore sepulchrū,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Post euersionem Troiæ, cum Græci in Thraciã appulissent monumentũ Achillis in Troia sepulti extabat, vmbra eius super tumulum visa petiit à Græcis, vt sibi Polyxenam, Priami filiam, quã pater ei, dũ viueret adhuc, despõdisset, in honorẽ perpetuum sacrificarẽt. Morem igitur Græci gerentes Achilli, puellam ad moriẽdum paratissimã (vt pote quæ honestam seruitutis iugo necem longè præferebat) ad aram ducentes, immolarunt.

Dixit: & immitti sociis parentibus vmbræ
Rapta sinu matris, quam iam propè sola fouebat, Polyxena ad sacrificium Hypallages.
Fortis, & infelix, & plus quam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum, diróq; fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui postquàm crudelibus aris
Admota est, sensitque sibi fera sacra parari:

Vtq; Neoptolemum stante, ferrúmq; tenentem,
*Vtq; *Inq; suo vidit fugientem lumina vultu:

Vt ere iandudum generoso sanguine, dixit:
(Nulla mora est: aut tu iugulo, vel pectore telum
Conde meo iugulúmq; simul, pectúsque retexit)
Mulie-bris for-titudinis exēplum Scilicet haud vlli seruire Polyxena vellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis vllum,
Mors tantùm vellem matrem mea fallere posset,
Mater obest, minuitq; necis mihi gaudia: quamuis
Non mea mors illi, verùm sua vita gemenda est.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,
Este procul, si iusta peto, tactúq; viriles
Virgineo remouete manus: acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit sanguis, si quos tamen vltima nostri

Verba mouent oris, Priami vos filia regis
Nunc captiua rogat: genitrici corpus inemptum
Reddite, néue auro redimat ius triste sepulcri,
Sed lacrymis: tūc, cùm poterat, redimebat & auro.
Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. ipse etiam flens, inuitúsque sacerdos
Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata nouißima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cùm cadere, castique decus seruare pudoris.
Troades excipiunt, deploratósque recensent
Priamidas, & quid dederit domus vna cruoris.
Téq; gemunt virgo, téq; ô modo regia coniux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago,
Nunc etiam prædæ mala sors, quam victor Vlysses
Esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu
Ediderat. dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natisq; viroq;,
Huic quoq; dat lacrymas: lacrymas ī vulnera fūdit.
Osculaq; ore tegit, cōsuetaq; pectora plangit,
Canitiemq; suam concreto in sanguine verrens
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit:
Nata tuæ (q enī superest?) dolor vltime matris,
Nata iaces, videóq; meum tua vulnera pectus.
Et ne perdiderim quemquam sine cæde* meorum,
Tu quoque vulnus habes. at te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidisti & fœmina ferro.

Πάθος.

Hypotiposis honestè cadentis.

Apostrophe ad Polyxenam & Hecubā.

Pathos à repetitione, quam Græci ἐπαναφορὰν vocant.

* virorū

Tótque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Troiæ, nostríque orbator Achilles.
At postquam cecidit Paridis, Phœbíque sagittis,
Hæc desumpta sunt ex Eu[illegible]dis Hecuba. *Nunc certè dixi, non est metuendus Achilles,*
Nunc quoq; mî metuendus erat. cinis ipse sepulti
In genus hoc sæuit: tumulo quoque sensimus hostē.
Æacidæ fœcunda fui, iacet Ilion ingens,
Euentúque graui finita est publica clades.
Sed finita tamen: soli mihi Pergama restant:
Incursúque meus dolor est. modo maxima rerum
Dissolutum. *Tot generis natisq; potens, nuribúsque, viróque,*
Nunc trahor exul, inops, tumulis auulsa meorum
Penelopæ munus: quæ me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis, hæc Hectoris illa est
Clara parens, hæc est, dicet, Priameia coniux.
Anastrophe pathetica ad Polyxenam. *Pósque tot amissos tu nunc, quæ sola leuabas*
Maternos luctus: hostilia busta piasti.
Inferias hosti peperi. quó ferrea resto?
*Quídue moror? quò me seruas *damnosa senectus*
*annosa *Quò Dij crudeles, nisi *vti noua funera cernam*
*quo *Viuacem differtis auum? quis posse putaret*
Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
Felix morte sua est: nec te mea nata peremptam
Ironia. *Aspicit, & vitam pariter regnúmque reliquit.*
At puto funeribus dotabere regia virgo,
Condetúrque tuum monimentis corpus auitis.
Non hæc est fortuna domus: tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæq; haustus arenæ.
Omnia perdidimus: superest cur viuere tempus

In breue sustineam, proles gratissima matri,
Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
Has datus Ismario regi Polydorus in oras. Ismarus Thraciæ mons.
Quid moror intereà crudelia vulnera lymphis
Abluere, & sparsos immitti sanguine vultus?

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Postquā in cadauer Polyxenę, in honorē Achillis à Græcis immolatæ, matri Hecubę redditū, erat, illud lacrymis, quas fundebat, prius abstersum, in amne penitus purgare & abluere cœpit: Quo facto, corpus filii sui Polydori, quē Polymnestor occiderat, fluctibus maris circumuagarur. Id vbi mater agnouisset casus mœrorē quidē auxit, sed causa interitus acerbissimi intellecta, occasionem vlciscendi Polymnestoris facinus quæsiuit.

Dixit: & ad littus passu procedit anili,
Albentes lacerata comas. Date, Troades vrnam,

Dixerat infelix, liquidas hauriret vt vndas
Aspicit eiectum Polydori in littore corpus,
Corpus Polydori, de quo Vir. Æn. 3. *Factáque Threiciis ingentia vulnera telis.*
Troades exclamant: obmutuit illa dolore,
Et pariter vocem, lacrymásque introrsus obortas
Deuorat ipse dolor, duróque simillima saxo
Torpet, & aduersa figit modò lumina terra:
Interdum toruos extollit ad æthera vultus:
Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati,
Vulnera præcipuè: seq; armat, & instruit ira.
Qua simul exarsit, tanquam regina maneret,
Vlcisci statuit, pœnæq; in imagine tota est.
Vtque furit catulo lactante orbata leæna,
Signaq; nacta pedum sequitur, quē nō videt hostē:

FAB. VIII. ARGVMENTVM.

Hecuba, cadauere Polydori filii sui in littore inuēto, non tā fundebat lacrymas, quàm vindicandi sceleris occasionem aucupabatur. Vocās igitur clàm ad se Polymnestora, simulat se cum ipso de thesauro collocuturā: qui spe lucri cum veniret, manus ei Hecuba, mulieribus adiuta captiuis, attulit, cúmq; sæuis oppressum verberibus, sensu videndi orbauit.

Similitudo, qua ira & indignatio Hecubæ ostenditur. *Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,*
Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis,
Colloquiúmque petit: nam se monstrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odrysius, prædæq; assuetus amore,
In secreta venit. tum blando callidus ore,

Tolle moras Hecube, dixit, da munera nato:
Omne fore illius quod & antè dedisti

Per superos iuro. sic ectat truculenta loquentem,
Falsáq; iurantem, tumidáq; exæstuat ira.
Atque ita corrupto, captiuarum agmina matrum Hypallage.
Inuocat, & digitos in perfida lumina condit,
**Expilátq; genis oculos: facit ira valentem.* **Expellitq;*
Immergítq; manus, fœdatáque sanguine sonti
Non lumẽ (neq; enim superest) loca luminis haurit **nocentẽ*
Clade sui Thracum gens irritata tyranni Polymnestoris excæcatio.
Troada telorum, lapidúmque incessere iactu
Cœpit. at hæc missum rauco cum murmure saxum
Morsibus insequitur: rictúque ad verba parato
Latrauit conata loqui: locus extat, & ex re Hecuba in canẽ.
Nomen habet: veterúmq; diu memor illa malorũ,

Tum quoq; Sithonios vlulauit mœsta per agros.
Illius Troâsque suos, hostésque Pelasgos,
Illius fortuna Deos quoque mouerat omnes,
Sic omnes, vt & ipsa Iouis coniúxque, sorórque,
Euentus Hecubam meruisse negauerit illos.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

Cum Mēnō, Tithoni auroræque fili⁹, Priamo auxiliū ferēs, ab achille interfect⁹ esset, mater eius multis precibus ā Ioue petiit, vt is morte filii aliquo honore aut solatio leniret. Quod quidē à Ioue impetrauit: Nā statim aues è fauillis rogi enatæ, ac Mēnonidū appellationē sortitæ sunt. Solēt autē quotānis istæ auiculæ ad sepulchrum ei⁹ cō gregari, vbi dimicantes sanguine suo manibus extincti parentant.

Nō vacat Auroræ, quāquā iisdē fauerat armis,
Cladibus, & casu Troiæq;, Hecubæq; moueri,

Cura Deam propior, luctúsq; domesticus angit
Memnonis amißi, Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater,
Vidit: & ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat, latuitq; nubibus æther.
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedignata Iouis, lacrymisque has addere voces.
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther
(Nā mihi sunt totū rarißima tēpla per orbem,)
Diua tamen veni, non vt delubra, diésque
Des mihi sacrificos, calituráſq; ignibus aras.
Si tamen aspicias, quantum tibi fœmina præstem,
Tum cùm luce noua, noctis confinia seruo,
Præmia danda putes: sed non ea cura: neq; hic est
Nunc status Auroræ, meritos vt poscat honores.
Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
Pro patruo tulit arma suo, primisque sub annis
Occidit à forti (sic Dij voluistis) Achille.
Da precor huic aliquem solatia mortis honorem
Summe Deûm rector, maternáq; vulnera leni.
Iuppiter annuerat: cùm Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus, nigriq; volumina fumi
Infecêre diem: veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infrà.
Atra fauilla volat glomeratáque corpus in vnum
Densatur, faciémque capit, sumitque colorem,
Atque animum ex igni: leuitas sua præbuit alas.

Auroræ Mēnonis matris rutilæ & rubicundæ periphrasis.

Aurora dearum omnium infima.

Mēnonis cineres in aues.

Animam ignē esse nonnulli Philosophi putauerunt.

Et primò similis volucri, mox vera volucris
Insonuit pennis: pariter sonuêre sorores.
Innumeræ, quibus est eadem natalis origo.
*Terq; rogum lustrant, *& consonant exit in auras*
Ter plangor: quarto se ducunt castra volatu.
**Tunc duo diuersa populi de parte feroces*
Bella gerunt, rostrísque & aduncis vnguibus iras
Exercent, alásque, aduersáq; pectora lassant:
Inferiæq; cadunt cineri cognata sepulto
Corpora, séque viro forti meminere creatas.
Præpatibus subitis nomen facit autor: ab illo
Memnoides dictæ, cùm Sol duodena peregit
Signa, parentali moriture morte rebellant.
Ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
Luctibus est Aurora suis intenta, piásque
Nunc quoq; dat lacrymas, & toto rorat in orbe.

* ter vel tum

*Cùm

Auroræ lacrymæ in rorem

FAB. X. ARGVMENTVM.

Postquam Troia à Græcorum exercitu capta & expugnata erat, Æneas Anchisę & Veneris filius, Troianorúmq; dux præstātissimus, cum horibiliter omnia dirui, & igne vastari videret, ipséque in extremo capitis periculo versaretur, fuga saluti suę prospicere constituit. ac parentem Anchisen ætate cōfectū suis impositum humeris, nec nō filium vnicum Iulum, cū dilectissima cōiuge clàm ea vrbe eduxit, itaque totā familiā suā è mortis discrimine liberauit.

Non tamen euersam Troiæ cum mœnibus esse
*Spem quoq; fata sinūt *sacra, & sacra altera patrē*
Fert humeris venerabile onus Cythereius heros:
De tantis opibus prædam pius eligit illam,

*sacer

Aeneæ pietas in parentē.

Ascaniúmq; suum: profugáq; per æquora classe
Fertur ab Antãdro, sceleratáq; littora Thracum,

Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linquit & vtilibus ventis, æstúque secundo
Intrat Appollineam sociis comitantibus vrbem. Virg.3. Aen.
Hũc Anius, quo Rege homines, Antistite Phœb⁹ Rex Ani⁹ rex idẽhominum
Rite colebatur, templóque, domóque recepit. Phœbíque sacerdos.
Vrbémque ostẽdit, delubráq; nota, duásque
Latona quondam stirpes pariente †retentas. †creatas
Thure dato flãmis, vinóque in Thura profusa,
Cæsarúmque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: positísque tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho. Piorũ hominum mos.
Tunc pius Anchises, O Phœbi lecte Sacerdos
Fallor? an & natum, cũ primum hæc mœnia vidi,

Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?
Huic Anius niueis circundata tempora vittis
Concutiens, & tristis, ait, Non falleris heros
Epiphonema senis grauitati maximè conueniens. *Maxime: vidisti natorum quinque parentem:*
Quem nūc (tāta homines rerū inconstātia versat)
Penè vides orbum, quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locúmq; & regna tenentē?
Delius augurium dedit huïc, dedit altera Liber
Anii filiarum tactu omnia in fruges mutati. *Fœmineæ stirpi voto maiora, fidéque*
Munera, nam tactu natarum cuncta mearum
In segetem, laticémque meri, baccámque Mineruæ
Transformabantur: diuésque erat vsus in illis.
Hoc vbi cognouit, Troiæ populator Atrides
Agamémnon. *(Ne non ex aliqua vestram sensisse procellam*
Nos quoque parte putes) armorum viribus vsus
Abstrahit inuitas gremio genitoris: alántque
Imperat Argolicam cœlesti munere gentem.
Effugiunt quò quæque potest: Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita est.
Miles abest, & ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas consortia corpora pœnæ
* Dedidit: * *Reddidit & timido posses ignoscere fratri.*
Non hîc Aeneas, non qui defenderet Andron
Hector erat, per quos decimum durastis in annū.
Iámque parabantur captiuis vincla lacertis:
Ani filiæ in columbas. *Illæ tollentes etiamnum libera cœlo*
Brachia, Bacche pater fer opem dixêre: tulitque
Muneris autor opem (si miro perdere more

Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possum.
Summa mali nota est: pendas sumpsére, tuæque
*Coniugis in volucres * niueas abiére columbas.* *multas
Talibus, atque aliis postquàm conuiuia dictis
Implêrunt, mensa somnum petiêre remota:
Cúmque die surgunt, adeúntque oracula Phœbi,
Qui petere antiquam matrem, cognatáque iussit
Littora, prosequitur rex, & dat munus ituris:
Anchisæ sceptrũ, chlamydẽ, pharetrámque nepoti,
Craterem Aeneæ, quem quondã miserat illi
*Hospes ab * Aemoniis Therses Ismenius oris.* * Aoniis Thebanus, ab Ismeno Bæotiæ fluuio.
Miserat hunc illi Therses, fabricauerat Alcon
Myleus, & longo cælauerat argumento.
Vrbs erat: & septem posses ostendere portas:
Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa, docebant.
Ante vrbẽ exequiæ: tumulíque, ignesque, rogique,
Effusæque comas, & apertæ pectora matres
Significant luctũ: Nymphæ quoque flere videntur,
Siccatósque queri fontes, sine frondibus arbor
*Nuda riget: * lambunt arêtia saxa capellæ.* *rodunt
*Ecce facit mediis natas ab * Orione Thebis,* * Echione
Hanc non fœmineum iugulo dare pectus aperto,
*Illam demisso per fortia pectora * telo* * ferro
Pro populo cecidisse suo: pulchrísque per vrbem,
Funeribus ferri, celebríque in parte cremari.
Tum de virginea geminos exire fauilla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam. Ex fauillis duos Iuuenes.

Hactenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus inaurato crater erat asper acantho.
Nec leuiora datis Troiani dona remittunt:
Dántque sacerdoti custodem thuris acerram,
Dant pateram, clarámque auro, gĕmísque coronā.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuêre, locíque
† Iouem *Ferre diu nequiêre * luem: centúmque relictis*
Vrbibus, Ausonios optant contingere portus.
Nomen vnius Harpyiarum. *Sæuit hyĕs, iactátq; viros: Strophadúmque receptos*
Portubus infidis exterruit ales Aëllo.
* vlißis, *Et iā Dulichios portus, Ithacámque, Samúmque,*
*Neritiásque domos, regnum fallacis * Vlyssei,*
Iudex Ambracius in saxum. *Prætereunt vecti: certatam lite Deorum*
Ambraciam, versíque vident sub imagine saxum
Iudicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est:
Filii Molossi in aues. *Vocalémque sua terram Dodonida quercu*
Chaoniósque sinus: vbi nati rege Molosso
Impia subiectis fugere incendia pennis.

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Galatea, Nerei & Doridis filia, cùm amore Acidis (quem Faunus ex Simethide progenuit) iuuenis formosissimi caperetur, idémque puellā pari ardore in loco quodā secreto cōuenire solebant. Polyphemus autē similiter virginem amare cœpit, & composita cātilena, mirum in modum eā commendat, si sit obsequens: sin abhorreat ab ipso, per antithesim illam vituperat. Deinceps etiam suas opes, imperium, formam, vt in se Nymphā alliciat, vehemēter extollit.

Proxima Phæacum felicibus obsita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnatáque vati

Buthrotos Phrygio, simulatáque Troia tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant Tria Siciliæ promontoria.
Sicaniam, tribus hæc excurrit in æquora linguis.
*E quib⁹ imbriferos *est versa Pachynos ad Austros:*
Mollibus expositum Zephyris Lilybæo: ad Arctos † versa est
Aequoris expertes spectat, Boreamque Peloros.
Hanc subeunt Teucri & remis, æstúque secundo:
Sub noctem potitur Zanclæa classis arena.
Scylla latus dextrum, læuum irrequieta Charybdis
Infestat, vorat hæc raptas, reuomítque carinas: Scylla in mõstrũ.
Illa feris atram canibus succingitur aluum,
Virginis ora gerens, & (si non omnia vates

Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis
Ibat, & elusos iuuenum narrabat amores.
*Cui dũ * Cui dum pectendos prabet Galatea capillos,
spectã- Talibus alloquitur * referens suspiria dictis,
dos Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
* repe- Expetit: vtq; facie, potes his impunè negare.
tens At mihi, qui pater est Nereus, quam cærula Doris
Galateæ Enixa est, quæ sum turba quoque tuta sororum,
& Acidis Non nisi per luctus licuit Cyclopis amorem
amores. Effugere: & lacrymæ vocem impediere loquentis.
Quas vbi marmoreo detersit pollice virgo,
Et solata Deam est, Refer, ô charissima, dixit,
Simethi Neue tui causam tege (sum tibi fida) doloris.
fluuij fi- Nereis his contrà resecuta Crateide natam est.
lia. Acis erat Fauno, Nymphâque Simethide cret⁹,
Magna quidem patrísque sui, matrisq; voluptas,
Nostra tamen maior, nam me sibi iunxerat vni.
Pulcher, & octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec si quæsieris odium Cyclopis, amórne
Acidis in nobis fuerit præstantior, edam.
Epipho- Par vtrunque fuit. Prò quanta potentia regni
nema. Est venus alma tui, nempe ille immittis, & ipsis
Polyphe Horrendus syluis, & visus ab hospite nullo
mus. Impunè, & magni cum Diis contemptor Olympi,
Quid sit amor sentit, nostriq; cupidine captus
Vritur,

Vritur, oblitus pecorum, antrorúmque suorum.
Iàmque tibi formæ, iámque est tibi cura placendi.
Iam rigidos pectis rastris Polypheme capillos:
Iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
Et spectare feros in aqua, & componere vultus.
Cædis amor, feritásque, sitísque immensa cruoris
Cessant: & tutæ veniunt, abeúntque carinæ.
Telemus interea Siculum delatus in æquor,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemō adit: Luménque, quod vnū
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Vlysses,
Risit: &, O vatum stolidißime, falleris, inquit:
Altera iam rapuit: sic frustra vera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti littora passu
Degrauat, aut fessus sub opaca reuertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: vtrunque latus circunfluit æquoris vnda.
Huc ferus ascendit Cyclops, mediúsque resedit.
Lanigeræ pecudes, nullo ducente, secutæ.
Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit vsum,
Ante pedes posita est, antennis apta ferendis,
Sūptáque arundinibus compacta est fistula cētum,
Senserunt toti pastoria sibila montes,
Senserunt vndæ, latitans ego rupe, meíque
Acidis in gremio residens procul, auribus hausi
Talia dicta meis, auditáque verba notaui:
Candidior folio niuei Galatea ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascinior hœdo,

Emphasis pulchra & capillorum Polyphemi magnitudo & densitas innuitur.

Auguriorum peritissimi periphrasis.

Topographia.

Corporis magnitudinem pinus indicat.

Polyphemi cantilena Galateæ laudes continens.

Leuior aßiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æstiua gratior vmbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior vua,
Mollior & cycni plumis, & lacte coacto,
Et si non fugias, riguo formosior horto.
Sæuior indomitis eadem Galatea iuuencis,
Durior annosa quercu, fallacior vndis.
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis,
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pauone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, fœta truculentior vrsa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro:
Et quod præcipuè, (si possem,) demere vellem
Non tantùm ceruo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucríque fugacior aura.
At, bene si noris, pigeat fugisse, moràsque
Ipsa tuas damnes, & me retinere labores.
Opes Poliphemi. Sunt mihi pars montis viuo pendentia saxo
Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma grauantia ramos,
Sunt auro similes longis in vitibus vuæ,
Sunt & purpureæ: tibi & has seruamus, & illas.
Ipsa tuis manibus syluestri nata sub vmbra
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunáque non solùm nigro liuentia succo,
Verùm etiam generosa, nouásque imitantia ceras.
* Arbutei. Nec tibi castaneæ me coniuge, nec tibi deerunt
* Arbutei fœtus: omnis tibi seruiet arbos.

Hec pecus omne meũ est: multa queq; vallib⁹ errãt:
Multas sylua tegit: multæ stabulantur in antris:
Nec (si fortè roges) possem tibi dicere, quot sint.
Pauperis est numerare pecus, de laudibus harum
Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
Vt vix † sustineant distentum cruribus vber. † circũ-tant
Sunt fœtura minor tepidis in ouilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ouilibus hœdi.
Lac mihi semper adest niueum, pars inde bibenda
Seruatur, partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgatáque tantùm
Munera contingent, damæ, leporésque, capreæque,
Párque columbarum, demptúsue cacumine nidus:
Inueni geminos, qui tecum ludere possint
Inter se similes, vix vt dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus vrsæ.
Inueni, & dixi, Dominæ seruabimus istos, Amatores amicas, Dominas vocant.
Iam modò cæruleo nitidum caput exere ponto,
Iam Galatea veni, nec munera despice nostra.
Certè ego me noui, liquidaque in † imagine vidi † margine
Nuper aqua: placuítque mihi mea forma videnti.
Aspice sim quantus, non est hoc corpore maior
Iuppiter in cœlo (nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Iouem) coma plurima toruos
Prominet in vultus, humerósque, vt luc⁹, obũbrat.
Nec mea quòd duris horrent densissima setis Similib⁹ multis colligit pilos & setas nec
Corpora, turpe puta, turpis sine frondibus arbor.
Turpis equus, nisi colla iubæ flauentia velent:
Pluma tegit volucres, ouibus sua lana decori est.

non & oculum sibi ornamẽto & decori esse.

Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ.
Vnum est in media lumen mihi fronte, sed instar
Ingentis clypei, quid? non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? Solis tamen vnicus orbis.
Adde, quod in vestro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do socerum, tantùm miserere, precesque
Supplicis exaudi, tibi enim succumbimus vni.
Quique Iouẽ, & cœlũ sperno, & penetrabile fulmẽ,
*Nerei te * vereor, tua fulmine sæuior ira est.*
Atque ego contemptus essem patientior huius,
Si fugeres omnes, sed cur, Cyclope repulso,
Acin amas? præférsque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeátque sibi, placeátque licebit,
Quod nollem, Galatea tibi: modò copia detur,
Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
Viscera viua traham, diuulsáque mẽbra per agros,
Pérque tuas spargam, si se tibi misceat, vndas.
Vror enim, læsúsque exæstuat acrius ignis:
Cúmque suis videor, translatam viribus Aetnam
Pectore ferre meo: nec tu Galatea moueris.

* venenor

FAB. XII. ARGVMENTVM.

Galateam cùm Polyphemus nec minis nec precib⁹, nec vllis pollicitis, in sui amorẽ pertrahere posset, vehemẽti correpť⁹ ira, ambos amãtes trucidare cogitauit: Nã è spelunca sua prosiliẽs, auulsum à mõte Aetna ingentẽ scopulum in eos cõiecit. Quo viso Galatea proximo mari mersa est: Acis autem, qui saxi non potuit effugere impetum, eo adobrut⁹ & occisus, nec nõ in fluuium sui nominis eodẽ in loco cõuers⁹ est.

Talia nequicquam questus (nam cuncta videbā)
Surgit, & vt taurus vacca furibundus adempta,

Stare nequit, syluáque & notis saltibus errat:
Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes
Me videt, atque Acim, Videóque, exclamat, & ista
Vltima sit, faciem, Veneris concordia vestræ.
Tantáque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
Ast ego vicino pauefacta sub æquore mergor,
Terga fugæ dederat conuersa Simethius heros:
Et, Fer opem Galatea, precor mihi ferte parentes,
Dixerat, & vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops, partémq; è monte reuulsam
Mittit: & extremus quamuis peruenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acim.

Saxi magnitudo,

At nos quod fieri solùm per fata licebat,
Fecimus, vt vires assumeret Acis auitas.
*Puniceus de * mole cruor manabat, & intra*
Temporis exiguum rubor euanescere cœpit.
Fitque color primò turbati fluminis imbre,
† iacta *Purgatúrque mora. Tum moles † tacta dehiscit,*
Acis in fluuium. *Viuáque per rimas, † proceráque surgit arundo,*
Osque cauum saxi sana exultantibus vndis.
† properatáque *Miráque res, subito medio tenus extitit aluo*
† Incinctus iuuenis † flexis noua cornua cannis:
† inflexis *Qui, nisi quòd maior, quòd toto cærulus ore est,*
Acis erat: & sic quoque erat tamen Acis in amnē
† flexus *Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.*

FAB. XIII. ARGVMENTVM.

Glaucus Anthedonis filius, piscator, cum speciosos pisces caperet, eos in folio recōditos seruare voluit: pratóq; dū requiesceret, & retia siccaret, exposuit: hi autē è foliis in mare resultabāt. Vt igitur causā hui⁹ rei cognosceret Glauc⁹, herbā, qua fuerāt reconditi, dētib⁹ mādere cœpit. Quod cū n fecisset, statim natura mutata, in fretū se præcipitem dedit, & auxilio Deorum in marinum Deū trāsmutat⁹ est, qui Scyllam, Phorci filiam, postea vehementer adamauit.

Desierat Galatea loqui, cœtúque soluto
Discedunt, placidísque natant Nereides vndis:
Scyllæ sedes. *Scylla redit: neque enim medio se credere ponto*
Audet, & aut bibula sine vestibus errat arena,
Aut vbi lassa est, seductos nacta recessus
Gurgitis inclusa sua membra refrigerat vnda.
Ecce fretum scindens alti nouus incola ponti

Nuper Euboica versis Anthedone membris
Glaucus adest, visǽq; cupidinis virginis ardet.

Et quæcunque putat fugientem posse morari, † His
Verba refert fugit illa tamen, velóxq; timore
Peruenit in summum positi prope littora montis.
Ante fretum est ingens apicem collectus in vnum Loci præ
Longa sub arboribus conuexus ad æquora vertex. cipitio, comm
Constitit hîc & tuta loco monstrúmne, Deúsne dati d
Ille sit ignorans, admiraturq; colorem, scripti.
Cæsariemq; humeros. subiectáq; terga tegentem,
Vltimaq; excipiat quòd tortilis inguina piscis,
Sensit, & innitens, quæ stabat proxima, moli,
Non ego prodigium, nec sum fera bellua, virgo,
Sed Deus, inquit, aquæ: maius in æquore Proteus
Ius habet, & Triton, Athamãtiadésq; Palæmon

Antè tamen mortalis eram: sed scilicet altis
Piscatoris periphrasis. Deditus æquoribus, tantùm exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia pisces:
Topographia. Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars vndis, pars altera cingitur herbis,
Quas neque cornigeræ morsu læsere iuuencæ,
Nec placidæ carpsistis oues, hirtæue capellæ
*collecto semine Non apis inde tulit *collectos sedula flores:
Non data sunt capiti genialia serta, nec vnquam
Metonymia. Falcifere secuere manus, ego primus in illo
*manãta Cespite consedi, dum lina * madentia sicco:
Vtque recenserem captiuos ordine pisces,
Insuper exposui, quos aut in retia casus,
Aut sua crudelitas in aduncos egerat hamos.
*modo Nec similis fictæ: sed quid *mihi fingere prodest?
Gramine contacto cœpit mea præda moueri,
Et motare latus, terrég; vt in æquore, niti.
Dumq; moror, mirórque simul, fugit omnis in vndas
Agnominatio lepida. Turba suas, dominúmq; nouum, littusq; relinqũt
Obstupui, dubitóq; diu, causamq; requiro,
Num Deus hæc aliquis, num succus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquã, vires habet herba? manuq;
Pabula decerpsi, decerptáque dente momordi.
Vix ben ecombiberant ignotos guttura succos,
Cùm subito trepidare intus præcordia sensi,
Alteriusq; rapi naturæ pectus amore.
Glaucus in Deum maris. Nec potui restare diu: repetendáque nunquam
Terra vale dixi, corpusque sub æquore mersi.

Dij maris exceptum socio dignantur honore:
Vtq; mihi, quaecunq; feram, mortalia demant,
Oceanum, Tethynq; rogant. Ego lustror ab illis,
Et purgante nefas nouies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus iubeor supponere centum. *red-
Nec mora, diuersis lapsi de partibus amnes, dunt,
Totaque vertuntur supra caput aequora nostrum, *mirāda
Quae postquam redeunt, alium me corpore toto*
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
*Hactenus acta tibi possum *memoranda referre*
Hactenus & memini: nec mens mea caetera sensit.
Hanc ego tum primùm viridem ferrugine barbã,
Caesariemq; meam, quam longa per aequora verro,
Ingentesq; humeros, & caerula brachia vidi,
Cruraq; pinnigero curuata nouissima pisce.
Quid tamẽ haec species, quid Diis placuisse marinis
Quid iuuat esse Deum, si tu non tangeris istis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum furit ille, irritatusq; repulsa
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XIIII.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Glaucus cùm Scyllae amore potiri non posset, Circe veneficam adiit: vtque à Nympha redamaretur, artib' suis efficeret, eã obnixè rogauit. Sed Circe statim Glau

ci amore capta in ipsum exarsit: à quo spreta cũ esset omnẽ iram in Scyllam effudit: ac sinum quendam, in quẽ Nympha descensura erat, venenis infecit: quib⁹ pubetenus in varia mõstra cõuersa, sibi displicuit, ac tandẽ in fretum Siculum desiliuit, vbi in mõstrum marinum trasmutata est.

Iamq; giganteis iniectam faucibus Aetnã,
Aruaq; Cyclopum q rastra, quid vsus aratri
Nescia, nec quicquam iunctis debentia bobus.
Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Periphrasis maris. *Liquerat & Zanclen, aduersaq; mœnia Rhegi,*
Nauifragumq; fretũ, gemino quod littore pressũ
**Nau- fragũq;.* *Ausoniæ, Siculæq; tenet confinia terræ.*
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adiit colles, atq; atria Glaucus
Sole satæ Circes variarum plena ferarum.
Quam simul aspexit, dicta, acceptaq; salute,

Diua Dei miserere, precor: nam sola leuare,
Tu potes hunc, dixit (videar modò dignus) amorē.
Quanta sit herbarum Titani potentia, nulli
Quam mihi cognitius, qui sum mutatus ab illis.
Neue mei † non nota tibi sit causa furoris,
Littore in Italico Messenia mœnia contra
Scylla mihi visa est: pudor est promissa precésque,
Blanditiásque meas, contemptáq; verba referre.
At tu siue aliquod regnum est in carmine, carmen
Ore moue sacro: siue expugnantior herba est,
Vtere tentatis operosæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, sanesq; hæc vulnera mando,
Fineq; nil opus est: partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius vlla
Talibus ingenium: seu causa est huius in ipsa.
Seu Venus iudicio facit hoc offensa paterno)
Talia verba refert, Melius sequerêre volentem
Optantémque eadem pariliq; Cupidine captam.
Dignus eras, vltrò * poteras certéque rogari:
Et si spem dederis, mihi crede, rogaberis vltrò.
Ne dubites, adsitq; * tuæ fiducia formæ.
En ego cùm Dea sim, nitidi cùm filia Solis,
Carmine cùm tantùm, tantū quoq; gramine possim
Vt tua sim, voueo, spernentem sperne: sequenti
Redde vices: vnóque duas vlciscere facto.
Talia tentanti, prius, inquit, in æquore frondes
Glaucus, & in summas nascentur montibus algæ,
Sospite quàm Scyllo nostri mutentur amores.
Indignata Dea est: & lædere quatenus ipsum

Glauci ad Circē oratio.

† nec

Narratio

Circes venificia.

* potius

* meæ

Singulari quadā pulchritudine Glauc⁹ preditū fuisse ostendit.

Incantationes ab Hecata matreacceptas.

Non poterat, nec vellet amans, irascitur illi,
Quæ sibi prælata est, Venerisque offensa repulsa,
Protinus horrendis infamia pabula succis
Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet:
Cæruláq; induitur velamina, perque ferarum
Agmen adulentum media procedit ab aula:
Oppositúmque petens contra Zancleia saxa
Rhegion ingreditur, feruentésque æstibus vndas,
In quibus, vt solida ponit vestigia terra,

Periphrasis freti.

Summáque decurrit pedibus super æquora siccis:
Paruus erat gurges curuos sinuatus in arcus,

Loci descriptio.

Grata quies Scyllæ, quò se referebat ab æstu
Et maris, & cœli, medio cùm plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat vmbras.
Hunc Dea prænitiat, portentificisq; venenis

Hypallage.

Inquinat, hic pressos latices radice nocenti
Spargit, & obscurum verborum ambage nouorum

Scyllæ inguina in canes.

Ter nouies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediáq; tenus descenderat aluo,
Cùm sua fœdari latrantibus inguina monstris
Aspicit: ac primò credens non corporis illas
Esse sui partes, refugitq;, abigitq;, timétque
Ora proterua canum: sed quos fugit, attrahit vnà.
Et corpus quærens femorum, crurumq;, pedumque
Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis.
Statq; canum rabies, subiectáq; terga ferarum
Inguinibus truncis, vteróq; extante coercet,
Fleuit amans Glaucus, nimiumq; hostiliter vsæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.

Scylla loco mansit: cumque est data copia primùm
In Circes odium sociis spoliauit Vlyssem.
Mox eadem Teucras fuerat mersura carinas,
Ni prius in scopulū, qui nūc quóque saxeus extat, Scylla in
Transformata foret: scopulū, quoque nauita vitat. saxum.
Hunc vbi Troiano remis, auidamq; Charybdim Aeneæ
Euicere rates, cùm iam prope littus adessent erroris &
Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras. nauigatio.
Excipit Aenean illic animóq; domoq́;,
Non bene dißidium Phrygij latura mariti
Sidonis: inq́; pyra sacri sub imagine facta
Incubuit ferro, deceptáq; decipit omnes.
Rursus arenosæ fugiens noua mœnia terræ Carthaginis.
Ad sedes Erycis, fidumq; relatus Acesten, Virg. 5.
Sacrificat, tumulúmque sui genitoris honorat. Aen.
Quasq; rates Iris Iunonia penè cremarat,
Soluit: & Hippotadæ regnum, terrasque calenti **Acheloiadum*
Sulphure fumantes, † Acheloidūque relinquit *syllabæ*
Sirenum scopulos: orbatáque præside pinus *ratione*
Inarimen, Prochytenque legit, sterilique locatas *id exigente.*
Colle Pythecusas habitantum nomine dictas.
Quippe Deū genitor fraudē, & periuria quondam
Cercopum exosus, gentísque admissa dolosæ Cecropes
In deforme viros animal mutauit: vt iidem in Simias
Dißimiles homini possent, similesque videri:
Membráque contraxit, narésque à fronte remissas
Contudit, & rugis perarauit anilibus ora:
Totáque velatos flauenti corpora villo
Misit in has sedes: nec non prius abstulit vsum

Verborum, & natæ dira in periuria linguæ
Posse queri tantùm rauco stridore reliquit,
Has vbi præteriit, & Parthenopeia dextra
Mœnia deseruit, læua de parte canori
Aeolidæ tumulum, & loca fœta palustribus vndis
Littora Cumarum, viuacisque antra Sybillæ
Intrat: & vt manes adeat per auerna paternos
Orat. at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandémq; Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cuius
Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes.
Pone tamen Troiane metum: potière petitis,
Elysiasque domos, & regna nouissima mundi
Me duce, cognosces, simulacráq; chara parentis.
Inuia virtuti nulla est via, dixit: & auro
Fulgentem ramum sylua Iunonis Auernæ
Monstrauit, iussitque suo diuellere trunco.
Paruit Aeneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atauósque suos, vmbrámque senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoq; iura locorum
Quæq; nouis essent adeunda pericula bellis.
Inde ferens lassos aduerso tramite passus,
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
Dumque iter horrẽdũ per opaca crepuscula carpit,
Seu Dea tu præsens, seu Diis gratissima, dixit,
Numinis instar eris semper mihi: méque fatebor
Muneris esse tui, quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me visa voluisti euadere mortis,
Pro quibus aerias meritis euectus ad auras

Neapolim, quæ & Parthenope ab vna Sirenarũ illic sepulta dicitur.

Ex eorũ opinione id dicit, quia sunt hominẽ ex anima, corpore, & simulacro constare animamque cœlũ petere, corp⁹ reddi terræ, simulacrũ ad inferos descẽdere.

Aeneę congressus cũ Sibylla.

Templa tibi statuam, tribuam tibi thuris honores
Respicit hunc vates, & suspirantib' haustis,
Nec Dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput, ne nescius erres,
Lux æterna mihi, carituráq; fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrũpere donis
Me cupit, Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes: Sibyllæ
Optatis potiore tuis, Ego, pulueris hausti Cumanę
Ostendens cumulum, quot haberet corpora puluis, ætas pro
Tot mihi natales contingere vana rogaui. rogata à Phœbo.
Excidit vt peterem iuuenes quoq; protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternámq; iuuentam,
Si Venerem paterer. Contempto munere Phœbi
Innuba permaneo, sed iam felicior ætas
Terga dedit, tremulóq; gradu venit ægra senectus Iuuentutis periphrasis.
Quę patienda diu est: nam iam mihi secula septẽ
Acta vides: superest, numeros vt pulueris æquem,
Tercentum messes, tercentum musta videre.
Tempus erit, cùm de tanto me corpore paruam
Longa dies faciet, consumptáq; membra senecta
Ad minimum redigentur onus: nec amata videbor,
Nec placuisse Deo. Phœbus quoque forsitan ipse Sibylla
Vel non agnoscet, vel dilexisse negabit: in vocẽ
Vsque adeò mutata ferar: nullíq; videnda,
Voce tamen noscar: vocem mihi fata relinquent.

FAB. II. ARGVMENTVM

Achæmenides Vlyssis comes, in antro Cyclopis, cui Vlysses oculum dormienti effoderat, à socijs relict⁹

Polyphemi tyrannidẽ, quã in hospites exercuerat, cominus aspexit, & per tres mẽses in Aetna mõte, herbis & glandibus tãtummodo vescẽs, delituit. Ab Aenea autẽ prætemauigante (cui supplex erat) inde auectus, & ita velut è faucibus Cyclopis ereptus fuit.

Talia conuexum per iter memorante Sibylla.
Caieta nutrix Aeneæ, Virg. Aen. 7. *Sedibus Euboicam Stygiis emersit in vrbem*
Troius Aeneas: sacrísque ex mare litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hîc quoque substiterat post tædia longa laborum
Ithacẽsis Achæmenides, de quo Virg. 3. Aen. *Neritius Macareus: comes experientis Vlyssei:*
Desertum quondam mediis in rupibus Aetnæ
Noscit Achæmeniden, *improuisóque repertum*
Viuere miratus, Quis te casusúe, Deúsue
Seruat Achæmenide? *cur, inquit, barbara Graium*
Prora vehit? petitur vestra quæ terra carina?

Talia

Talia quærenti iam non hirsutus amictu,
Iam suus, & spinis concreto tegmine nullis* *cōserto
Fatur Achæmenides. Iterum Polyphemon, & illos
Aspiciam fluidos humano sanguine rictus,
**Hac mihi ni potior domus est,* Ithacęq; carina:* *Hac
Si minus Aenean veneror genitore: nec vnquam *Ithacique
Esse satis potero (præstem licet omnia) gratus.
Quod loquor, & spiro, cælumq; & lumina Solis Tot⁹ hic locus desumptus est ex li. 9. Odiss. Correctio.
Aspicio (possúmne ingratus, & immemor esse)
Ille dedit: quòd non anima hæc Cyclopis in ora
Venit, & vt lumen iam nunc vitale relinquam,
Aut tumulo, aut certè non illa condor in aluo.
Quid mihi tunc animi, si non timor abstulit omnē*
Sensum, animumq;, fuit, cùm vos petere alta relict⁹ *nisi
Aequora conspexit? volui inclamare: sed hosti
Prodere me timui vestra queq; clamor Vlyssis
Penè rati nocuit. Vidi, cùm monte reuulsum
Immanem scopulum medias permisit in vndas.
Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
Vasta giganteo iaculantem saxa lacerto.
Et ne deprimeret fluctúsue, lapisue carinam Hinc Polyphemi vastam magnitudinem colliges.
Pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
Vt verò fuga vos ab acerba morte reduxit,
Ille quidem totam gemebundus obambulat Aetnā
Prætentatq; manu syluas, & luminis orbus
Rupibus incursat, fœdataq; brachia tabo
In mare protendens gentem execratur Achiuam,
Atque ait, O si quis referat mihi casus Vlyssem,
Aut aliquem ex sociis, in quem mea sæuiat ira,

Viscera cuius edam, cuius viuentia dextra
Membra mea laniem, cuius mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus:
Amplificat calamitatem suã à circunstãtiis. *Quã nullũ, aut leue sit damnũ mihi lucis adẽptæ?*
Hæc, & plura ferox, me luridus occupat horror
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudelesque manus, & inanem luminis orbem,
Mẽbráq;, & humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos, minimum tamẽ ipsa doloris:
Et iam prensurum: iam nunc mea viscera rebar
In sua mersurum: mentiqúe hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Polyphemus homines deuorat. *Ter, quater affligi sociorum corpora terræ;*
Cum super ipse iacens hirsuti more leonis
Visceráque, & carnes, cumq; albis ossa medullis
Semianimésque artus auidam condebat in aluum.
Me tremor inuasit: stabam: sine sanguine mæstus
Mandentémque videns, eiectantémque cruentas
Ore dapes, & frusta mero glomerata vomentem.
Talia fingebam misero mihi fata parari:
Pérque dies multos latitans, omnémq; tremiscens
Moriẽdi, figura Græca. Moriri autẽ secũdũ quartam coniugationem. *Ad strepitum, mortẽque timẽs, cupidusque moriri,*
Glande famem pellens, & mista frondibus herba,
Solus inops, expers letho pœnaque relictus,
**Hanc procul aspexi longo post tempore nauem,*
Oraui que fugam gestu, ad littusq; cucurri:
Et moui Graiumque ratis Troiana recepit.
Tu quoq; pande tuos, comitum gratissime, casus,
**Haud* *Et ducit, & turbæ, quæ tecum est credita ponto.*

Aeolon ille refert Thusco regnare profundo, Errores Vlysis.
Aeolon Hippotadem cohibentem carcere ventos:
Quos bouis inclusos tergo (memorabile munus)
Dulichium sumpsisse ducem, flatuq; secundo
Lucibus isse nouem, & terram aspexisse petitam.
Proxima post nonam cùm sese Aurora moueret, * captos. Hom. Odyss. 10.
Inuidia socios, prædaq; cupidine * victos
Esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis,
Cũ quib⁹ isse retro, per quas modo, venerat vndas.
Aeoliiq; ratem portus reperisse tyranni.
Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in vrbem Antiphates Læstrygonum rex.
Venimus, Antiphates terra regnabat in illa.
Missus ad hunc ego sum numero comitãte duorum.
Vixq; fuga quæsita salus, comitiq;, mihique.
Tertius é nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo, fugientibus instat, & agmen,
Concitat Antiphates, coeunt, & saxa, trabesq; Vndecim numero naues periisse Homer. in 10. Odiss. autor est.
Coniiciunt, merguntq; viros, merguntq; carinas.
Vna tamen, quæ nos ipsúmq; vehebat Vlyssem,
Effugit: amissa sociorum parte, dolentes,
Multáq; conquesti terris allabimur illis,
Quas procul hĩc cernis procul hinc (mihi crede) vidẽda Epithetõ istud feritati Cyclopis parum cõuenire videtur.
Insula visa mihi tuq;, ô iustissime Troum
Nate Dea (neq; enim finito Marte vocandus
Hostis es Aenea) moneo fuge littora Circes.
Nos quoq; Circeno religata in littore pinu
Antiphatæ memores immansuetique Cyclopis,
Ire negabamus, vel tecta ignota subire.
Sorte sumus lecti: sors me, fidumq; Politen,

* Alphenora

Eurylochúmq; simul, nimiúq; † Elpenore vinis,
Bisq; nouem socios Circæa ad mœnia misit.

FAB. II. ARGVMENTVM

Vlyssis socii varia loca perlustrãtes, tãdem ad Circem peruenerunt, à qua liberaliter suntexcepti. Ea poculum mirificis pharmacis repletum hospitibus porrexit: quo hausto omnes, præter vnicum Eurylochum, in porcos mutabantur. Vlysses igitur valde iratus, Circem stricto inua sit gladio, quam eodem modo decipere conabatur. Is autem remedio à Mercurio accepto tantum efficit, vt socii eius in pristinam formam restituerentur.

Quæ simul attigimus, stetimúsq; in limine tecti;
Mille lupi, mistiq; lupis, vrsíq;, leæque,
Occursu fecere metum: sed nulla timenda;
Nulláq; erat nostro factura in corpore vulnus.

Quinetiam blandas mouere per aera caudas, * Nósq; ad ludẽtes
*Nostraq; adulantes comitant vestigia: donec
Excipiant famulæ, perq; atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. pulchro sedet illa recessu
*Sublimi solio, pallamq; induta nitentem. *Solẽni
Insuper aurato circumuelatur amictu
Nereides, Nymphæq; simul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt, Circeã & pedissequæ
Gramina disponunt, sparsósque sine ordine flores
Secernunt calathis, variisque coloribus herbas.
Ipsa quod hæ faciunt opus exigit: ipsa quis vsus
Quóue sit in folio, quæ sit concordia mistis. Neq; eni farmaca, nisi põderentur recte componi possunt.
Nouit, & aduertens pensas examinat herbas.
Hæc vbi nos vidit, dicta acceptáq; salute
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora misceri tosti iubet hordea grani,
Melláq;, vimq; meri, & cum lacte coagula passo:
Quiq; sub hac lateant furtim dulcedine succos
Adducit. Accipimus sacra data pocula dextra. Vlyssis socii in porcos.
Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit summos virga Dea dira capillos,
Et pudet & referam setis horrescere cœpi,
Nec iam posse queri, pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu: Epiphonema.
Osq; meum sensi pando occalescere rostro,
Colla tumere toris: & qua modò pocula parte
Sumpta mihi fuerant illa vestigia feci:
Cúmq; eadem passis (tãtum medicamina possũt)
Claudor in antra. Suis solum caruisse figura

Vidimus Eurylochum solus data pocula fugit:
Quæ nisi vitasset, pecori: pars vna maneret
Nunc quoq; setigeri: nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen vltor venisset Vlysses.
Mercuri⁹ pacis nun cius. *Pacifer huic dederat florem Cyllenius album:*
Moly vocant superi: nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitisq; simul cœlestibus intrat
Ille domum Circes, & ad insidiosa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Reppulit, & stricto pauidam deterruit ense.
Inde fides, dextræq; datæ, thalamoq; receptus
Coniugij dotem sociorum corpora poscit.
Spargimur ignotæ succis melioribus herbæ,
Percutimurq; caput conuersæ verbere virgæ,
Vlysses vindicat socijs suis pristinas formas *Verbáque dicuntur dictis contraria verbis.*
Quo magis illa canit, magis hoc tellure leuati
Erigimur, setæque cadunt. bifidósq; relinquit
*Rima pedes: redeunt humeri, & *subiuncta lacertis*
* *subiecta.* *Brachia sunt, flentem flentes complectitur illum,*
Hæremúsque ducis collo: nec verba locuti
Vlla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora multáque præsens
Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
Hocquóque cū multis, quòd clàm mihi rettulit vna
Quatuor è famulis ad talia sacra paratis.
Cum duce nanque meo Circe dum sola moratur,
**ostendens* *Illa mihi niueo factum de marmore signum*
**Ostendit iuuenile, gerens in vertice picum,*
Aede sacra positum, multisque insigne coronis.

Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret auem. quærenti et scire volenti,
Accipe ait, Macareu, dominæque potentia quæ sit
Hinc quoque disce mea: tu dictis adiice mentem.

FAB. IIII. ARGVMENTVM.

Picus ex progenie Saturni, rex Tyrrheniæ, cùm in agro Laurēti crebris indulgeret venationibus, à Circa Dea visus, propter eximiā corporis venustatē mirà in modum est adamatus. Is verò cū cōiugis suæ, cui nomē Canenti fuerat amore firmissimo deuīct⁹, illicitum Deæ cōcubitū recusaret, ab eadem, ob cōtēptum eius, in auem sui nominis est conuersus.

Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris Picus Latii rex.
Rex fuit, vtilium bello studiosus equorum
Forma viro, quam cernis, erat: licet ipse †decorem † colorē

Aspicias fictaq; probes ab imagine veram,
Par animus formæ: nec adhuc spectasse tot annos
Palæstrã Graiam vocat, q̃ à Græcis instituta sit.
Quinquennem poterat Graia quater edere pugna.
Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana pedebant
Numina Naiades, quas Albula, quasq; Numici,
Quas Anienis aquæ, cursúq; breuißimus Almo,
Narue tulit præceps, & opacæ Farfarus vndæ,
Quæq; colunt Scythicæ stagnum nemorale Dianæ,
Finitimósq; lacus, spretis tamem omnibus, vnam
Venilia Iani antiquissimi vxor
Ille colit Nympham, quam quondã in colle Palati
Dicitur ancipiti peperisse Venilia Iano.
Hæc vbi nubilibus primùm maturuit annis,
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est.
Canens propter excellentẽ canendi petitiã
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi:
Vnde Canens dicta est, syluas, & saxa mouere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresq; vagas retinere solebat.
Quæ dum fœminea modulatur carmina voce,
Exierat tecta Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros, tergúmq; premebat
Circe amat Picũ Emphasis. qua Pici pulchritudo colligitur.
Acris equi, leuáq; hastilia bina gerebat
Phœniceã fuluo chlamydem comprensus ab auro.
Venerat in syluas ẽt filia Solis easdem,
Vtq; nouas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arua.
Quæ simul ac iuuenem virgultis abdita vidit,
Obstupuit: cecidere manus, quas legerat, herbæ:
Flammaq; per totas visa errare medullas.

Vt primū valido mentem collegit ab æstu,
Quid cuperet fassura fuit, ne posset adire
Cursus equi fecit, circunfusúsque satelles.
Non tamen effigies, vento rapiare licebit.
Si modò ne noui, si non euanuit omnis
Herbarum virtus, nec me mea carmina fallunt,
Dixit: & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri, præterq; oculos transcurrere regis
Iußit, & in densum trabibus nemus ire videri,
Plurima quà sylua est. & equo loca peruia nō sūt.
Haud mora, continuò prædæ petit inscius vmbrā
Picus, equique celer spumantia terga reliquit:
Spemque sequens vanam, sylua pedes errat in alta
Concipit illa preces, & verba precantia dicit,
Ignotósq; Deos ignoto carmine adorat,
Quo solet & niueæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tum quoque cantato densatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus: cæcisq; vagantur
Limitibus comites, & abest custodia regis.
Nacta locum, tempusq;, Per ô tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperūt, pérque hanc pulcherrime formā
Quæ facit vt supplex tibi sim. Dea, consule nostris
Ignibus, & socerum qui præuidet omnia Solem
* Accipe, nec duris Titanida despice Circen.
Dixerat: ille ferox ipsamque, precesq; repellit:
Et, quæcunq; es, ait, non sum tuus: altera captum
Me tenet, & teneat per longum comprecor æuum:
Nec Venere externa socialia fœdera lædam,

Hypallage.

Vota quibꝰ à diis quod cupiebat, impetraret.

* Aspice Vide Seruiū 7. Aeneid. in húc locū Picus equum domito

Dum mihi Ianigenam seruabunt fata Canentem;
Sæpe retentatis precibus Titania frustrà,
Non impuné feres, neque ait, reddêre Canenti:
Læsáq; quid faciat, quid amãs, quid fœmina disces
Rebus, ait: sedamens, & læsa, & fœmina Circe est.
Tum bis ad occasum bis se conuertit ad ortum:
Picus à Circe mutatur in auē sui nominis. Ter iuuenem baculo tetitit, tria carmina dixit.
Ille fugit: sed se solito velocius ipse
Currere miratus pennas in corpore vidit:
Séque nouam subitò Latiis accedere syluis
Indignatus auem, duro fera robora rostro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem:
Fibula quod fuerat, vestémq; momorderat aurum
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro.
Nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina, restat.
Interea comites clamato sæpe per agros
Nequicquàm Pico, nulláque in parte reperto,
Inueniunt Circen (nam iam tentauerat auras,
Passáque erat nebulas ventis, ac Sole resolui)
Criminibusque premunt veris, regémque reposcunt
Vlyssis socii inferas. Vimq; ferunt, sæuisq; parant incessere telis
Illa nocens spargit virus, succósque veneni,
Et noctem, noctisq; Deos † Ereboq;, Chaoq;
Conuocat, & longis Hecaten vlulatibus orat
Exiluere loco (dictu mirabile) syluæ,
Ingemuitque solum, vicinaq; palluit arbor,
Sparsáque sanguineis * rubuerunt pabula guttis
Et lapides visi mugitus edere raucos,

† Erebṓq;, Chaṓque
* maduerunt

Et latrare canes, & humus serpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare videntur.
Attonitum monstris vulgus pauet illa †pauentum *clientū
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cuius ab attactu variarum monstra ferarum
In iuuenes veniunt: vlli sua mãsit imago.
*Presserat occiduus Tartesßia littora Phœbus, *Sparse-rat
Et frustra coniux oculis, animóque Canentis
Expectatus erat. famuli, populisq; per omnes
Discurrunt syluas, atque obuia lumina portant.
Nec satis est Nymphæ flere, ē̃t lacerare capillos,
Et dare plangorem: facit hæc tamen omnia, seq;
Proripit, ac latos errat vt sana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt inopem somnique, cibiq;
Per iuga, per valles, quà fors ducebat euntem.
Vltimus aspexit fessam luctusq;, viáque
Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lachrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui mærens fundebat: vt olim
Carmina iam moriens canit exequialia Cycnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit, inque leues paulatim euanuit auras.
Fama tamen signata loco est: quem ritè Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixere coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Visáque sunt. Resìdet, & desuetudine tardi
Rursus inire fretum, rursus dare vela iubemur:
Ancipitésque vias, & iter Titania vastum

Tartesß vlterioris Hispaniæ vrbs.

Tristitiæ confectæ hypotyposis.

Cycni præuidẽtes quid in morte boni sit, cum cãtu & voluptate moriuntur. Cic. 1. Tusc.

Canẽs loco nomen dedit.

Dixerat, & sæui restare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactúsq; hoc littus, adhæsi.
Finierat Macareus: Vrnáque Æneia nutrix
Caietæ sepulcrũ *Condita marmoreo tumulo breue carmẽ habebat.*
Virg. 7. *Hîc me Caietam notæ pietatis alumnus*
Aeneid. *Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremauit.*
Soluitur herboso religatus ab aggere funis,
Et procul insidias, infamatæq; relinquunt
Tecta Deæ, lucósq; petunt, vbi nubilus vmbra
*cõuulsa *In mare* cum fulua prorumpit Tybris arena:*
Aeneas *Faunigenæq; domo potitur, natáque Latini,*
Italiã ingressus *Non sine Marte tamen. bellum cum gente feroci*
cum Rutilis dimicat. *Suscipitur: pactáque furit pro coniuge Turnus,*
Concurrit Latio Tyrrhenia tota, diúque
Ardua sollicitis victoria quæritur armis.
Auget vtérque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Troiana tuentur
Castra: neq; Aeneas Euandri ad mœnia frustra,
At Venulus frustra profugi Diomedis ad vrbem
Diomedes Tydei Aetoliæ regis filius. *Venerat ille quidem sub Iapyge maxima Dauno*
Mœnia condiderat, dotaliáq; arua tenebat.
Sed Venulus Turni postquàm mandata peregit,
Auxilium petiit, vires Aetolius heros
Turnus Rutulorum rex contra Aene. *Excusat, nec se, aut soceri committere pugnæ*
Velle sui populos, aut quos è gente suorum
Armet, habere vllos, néue hæc commenta putetis,
(Admonitu quanquam luctus renouentur amari)
Perpetiar memorare tamẽ, Postquã alta cremata
*Ilion *Ilios, & Danaas pauerũt Pergama flãmas,) est*

Narytiúsque heros à virgine, virgine rapta;
Quam meruit pœnam solus *digessit in omnes:* *disiecit
Spargimur, & ventis inimica, per æquora rapti
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique, marisque Diomedis errores.
Perpetimur Danai cumulúmque Capharea cladis.
Néue morer referens tristes ex ordine casus,
Græcia tum potuit Priamo quoq; flenda videri. Inimica est calamitas, quæ hostibus quoque flenda videtur.
Me tamen armiferæ seruatum cura Mineruæ
Fluctibus eripuit. patriis sub rursus ab agris
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantósq; per alta labores
Æquora sustinui tantos terrestribus armis,
Vt mihi felices sint illi sæpe vocati.
Quos cōmunis hyems, importunúsque Caphareus
Mersit aquis, vellémque horum pars vna fuisse.
Vltima iam passi comites, bellóque, fretóque,
Deficiunt, finémque rogant erroris at Agmon
Feruidus ingenio, tum verò & cladibus asper,
Quid superest, quod iam patientia *nostra recuset *vestra
Ferre viri? dixit, Quid habet Cytherëa, quod vltrà
(Velle puta) faciat? nam dum peiora timentur, Ad preces enim fugimus cùm deteriora timemus.
Est locus in voto, sors autem vbi pessima rerū est,
Sub pedibus timor est, securáque summa malorū.
Audiat ipsa, licet, & quod facit, oderit omneis
Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno stat magna potentia nobis. Pleuron vrbs Aetoliæ.
Talibus iratam Venerem Pleuronius Agmon
Instimulat verbis, *veterémque resuscitat iram. *stimulísque
Dicta placent paucis. numeri maioris amici

Agamon cum sociis quibusdam aues.

Agmona corripimus,cui respondere volenti
Vox pariter,vocisque via est tenuata,comaeq;
In plumas abeunt,plumis quoq; colla teguntur,
Pectoráque,& tergum:maiores brachia pennas
*Accipiunt,cubitíque leues*sinuantur in alas,*
Magna pedis digitos pars occupat:oráque cornu
Indurata rigent,finémque in acumine ponunt.
*Hûc Lycus,hûc*Idas,& cû † Rhenore Nycteus,*
Hunc miratur Abas:& dum mirantur,eandem
Accipiunt faciem, numerúsque ex agmine maior
Subuolat,& remos plausis circumuolat alis.
Si volucrum quae sit dubiarum forma requiris:
Vt non cycnorum,sic albis proxima cycnis.
Vix equidem has sedes,& Iapygis arida Dauni
Arua gener teneo minima cum parte meorum.

*curuantur. †tenuātur *Iolis, †Pithenore

De hisce auib⁹ cõsule Pli. lib.10.ca. 44.

FAB. V. ARGVMENTVM.

In Lauinia regione locus erat,quē Pan,Mercurijfilius,aliquando tenuerat,is postea à Nymphis cultus est. Accidit autem,vt pastor quidam,, Appulus nomine,iis nō modo metum grauissimum incuteret, verum & procacissimis eas verbis & duris opprobriis lacerare:nec prius desineret,quàm à Nymphis loquēdi priuatus munere in arborē oleastrum,quae succos amaros edere solet,conuersus est.

Hactenus Oenides,Venulus Calydonia regna,
†Peucetiósque sinus Messapiáque arua reliquit.
In quibus antra videt,quae multa nubila sylua,
Et leuibus guttis manantia semicaper Pan
Nunc tenet:at quondā tenuerūt tēpore Nymphae.
Appulus has illa pastor regione fugatas

†Puteolósque Pan.

Terruit, & primo subita formidine mouit.
Mox vbi mens rediit, & contempsere sequentem,

Appulus pastor in oleastrum.

Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has pastor, saltúque imitatus agresti
Addidit obscœnis comitia rustica dictis:
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor.
Arbor enim est: succóque licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet: asperitas verborum cessit in illas.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Cum Turnꝰ Rutulorũ Dux aduersus Troianos quibus Aeneas præerat, bellum gereret, tandẽ in classẽ illorũ ignem immisit, eãq; penitꝰ exuere statuit: sed opinionem atque conatum ipsius euentus fefel-

lit. Deorum enim mater Berecinthia, eas naues, quæ in Ida monte sibi dicato fabricatæ fuerant, flammis absumi non est passa. Verum ingenti missa tempestate, in Nymphas marinas conuertit.

Turnus in Aeneã

Periphrasis nauium, quæ ex pineis tabulis cõficiuntur.

Hinc vbi legati rediere negata ferentes
Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella infausta gerunt: multũq; ab vtraque cruoris
Parte datur, fert ecce auidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignésque timẽt, quibus vnda pepercit
Iámq; picem, & ceras, alimentáque cætera flãmæ.
Mulciber vrebat, pérque altum ad carbasa malũ
Ibat, & incuruæ fumabant transtra carinæ:
Cùm memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta Deûm genitrix tinnitibus æthera pulsi
Æris, & inflati compleuit murmure buxi:

Pérque

Perque leues domitis inuecta leonibus auras,
Irrita sacrilega iactas incendia dextra
Turne, ait: eripiam, nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes, & membra meorum.
Intonuit dicente Dea: tonitrúmque secuti
Cum saliente graues ceciderunt grandine nimbi:
Aeráque, & tumidum subitis concursibus aequor
Astraei turbant, & eunt in praelia fratres.
E quibus alma parens vnius viribus vsa,
Stuppea praerupit Phrygiae retinacula puppis:
Fertq; rates pronas, medióque sub aequore mergit.
Robore mollito, lignóque in corpora verso,
In capitum facies puppes mutantur aduncae:
In digitos abeunt, & crura natantia remi:
Quodq; sinus fuerat, latus est: mediusq; carina
Subdita nauigiis spinae mutatur in vsum.
Lina comae molles, antennae brachia fiunt.
Caerulus, vt fuerat, color est, quásq; antè timebãt,
Illas virgineis exercent lusibus vndas.
*Naiades aequoreae: *summisq; in montibus ortae*
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblitae quàm multa pericula saepe
Pertulerint pelago, iactatis saepe carinis
Supposuere manus, nisi si qua vehebat Achiuos,
Cladis adhuc Phrygiae memores, odêre Pelasgos.
Neritiaeq; ratis viderunt fragmina laetis
Vultibus, & laetis videre rigescere puppem*
Vultibus Alcinoi, saxumq; increscere ligno.
Spes erat in Nymphas animata classe marinas

Hypallage. Ipse enim sacrilegus intelligitur.

Periphrasis funium, quibus naues ad terram religãtur

Naues Aen. in Nymphas.

*durisq;

Nauis ab Alcinoo Vlyssi data in scopulum.

*puppe.

Posse metu monstri Rutulum desistere bello:
Perstat: habétq; Deos pars vtraq; : quodq; Deorum est
Instar, habent animos. nec iam dotalia regna,
Nec sceptrum soceri, nec te Lauinia virgo,
Sed vicisse petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. tandemq; Venus victricia nati
Arma videt, Turnúsq; cadit: cadit Ardea, Turno
Sospite dicta potens. quam postquā barbarus ensis
Abstulit, & tepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tum primùm cognita praepes
Subuolat, & cineres plausis euerberat alis
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia, captā
Quae deceant vrbem, nomen quoque mansit in illa
Vrbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

Turnus vincitur ab Aen.

Ardea Turni ciuitas in auem.

FAB. VII. ARGVMENTVM.

Venus postquā animaduertit filium suum Aeneā variis laborib9 exhaustum, ad extremū vitae terminū peruenisse, petiit à Ioue patre, vt promissorū memor natum in numerum Deorum reciperet Cui9 precib9 mot9 Iuppiter effecit, vt in agro Laurēti, ad flumen Numitium Aeneas lauaret, & mortalitatem ablueret, intérque Deos vt vocant, indigetes referretur,

Iámque Deos omnes, ipsámq; Aeneia virtus
Iunonem veteres finire coercuit iras:
Cùm bene fundatis opibus crescentis Iuli,
Tempestiuus erat caelo Cythereius heros.
Ambierátque Venus superos: collóque parentis
Circunfusa sui, Nunquàm mihi, dixerat, vllo
Tempore, dure pater, nunc sis mitissimus opto:
Aeneaeq; meo, qui te de sanguine nostro

Fecit auum, quamuis paruum, des optime numen,
Dum modò des aliquod, satis est inamabile regnũ

Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes,
Assensere Dei: nec coniux regia virtus
Immotos tenuit, placatóque annuit ore.
Tum pater, Est is, ait, cœlesti numine dignus:
Quæq; petis, pro quoq; petis, cape nata quod optas
Fatus erat: gaudet, gratésque agit illa parenti: Curr⁹ veneris à columbis trahi fingitur.
Pérque leues auras iunctis inuecta columbis
Littus adit Laurens, vbi tectus arundine serpit
In freta flumineis vicina Numicius vndis. Aeneas inter Deos indigetes.
Hunc iubet Aeneæ quacunque obnoxia morti
Abluere, et tacitò deferre sub æquora cursu.
Corniger exequitur Veneris mandata, suisque
Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,

*respergit, vt cõueniat cum repurgat

Et*respersit aquis: pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix diuino corpus honore
Vnxit, et ambrosia cum dulci nectare mista
Contigit os, fecitq; Deum: quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem, temploq;, arisque recepit.

FAB. VIII. ARGVMENT.

Sub Proca rege Albanorum, Pomona fuit Nympha, hortorum diligentissima cultrix. Hãc cum Vertumnus amaret, in varias se species mutare solitus est, illa autẽ refugiente cõcubitum, nouissimè in auem abiit, Nymphæque multis argumentis persuadere conabatur, vt sibi iungeretur: cui cum diu reluctata fuisset, tãdẽ ab exẽplo Iphidis eã permouit, & in suã cõuersus formam, cum virgine concubuit.

Regum Albanorum cata

Inde sub Ascanij ditione binominis Alba,
Resque Latina fuit, successit Syluius illi:

Quo satus, antiquo tenuit repetita Latinus logus.
Nomina cum sceptro, clarus, subit * Alba Latino * ecce
Epitus ex illo post hunc Capetúsque, Capysq;,
Sed Capys antè fuit, regnum Tyberinus ab illis Periphrasis Albulæ, qui postea Tyberis dictus est.
Cepit: & in Tusci demersus fluminis vndis
Nomina fecit aquæ, de quo Remulúsque, feróxque
Acrota sunt geniti. Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Auentino: qui, quo regnârat, eodem Auentinus mons.
Monte iacet positus, tribuitque vocabula monti.
Iámque Palatinæ summã Proca gentis habebat.
Rege sub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas Pomona pomorum dea, à pomis dicta.
Inter Hamadryadas coluit solertius hortos,
Nec fuit arborei studiosior altera fœtus:
Vnde tenet nomen, non syluas illa, nec amnes,
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes,
Nec iaculo grauis est, sed adunca dextera falce:
Qua modo luxuriem premit, & spatiantia passim
Brachia compescit: fisso modò cortice, lignum
Inserit, & succos alieno præstat alumno.
Nec sentire sitim patitur, bibúlaque recuruas
Radicis fibras labentibus irrigat vndis.
Hic amor, hoc studiũ. veneris quoq; nulla cupido est.
Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit
Intus, & accessus prohibet, refugítque viriles.
Quid non & Satyri saltatibus apta iuuentus
Fecêre, & pinu præcincti cornua Panes,
* Silenúsque suis semper iuuenilior annis, * Syluanúsque

Periphrasis Priapi

Quiq; Deus fures vel falce, vel inguine terret,
Vt potiretur ea? sed enim superabat amando
Hos quoque Vertumnus: neq; erat felicior illis.
O quoties habitu duri messoris aristas

Vertũni variæ metamorphoseis.

Corbe tulit, verique fuit messoris imago!
Tempora sæpe gerens, fœno religata recenti,
Desectum poterat gramen versare videri.
Sæpe manu stimulos rigida portabat, vt illum
Iurasses fessos modò disiunxisse iuuencos.
Falce data frondator erat, vitisque putator.
Induerat scalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumpta.
Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
Repperit, vt caperet spectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,

Vertumnus nouissimè in anum.

Innitens baculo, positu per tempora canis
Assimulauit anum, cultósque intrauit in hortos.
Pomaq; mirata est, Tantoq; †potentior, inquit,
Omnibus es Nymphis, quas cõtinet Albula ripis,

†peritior

Salue virginei flos intemerate pudoris.
Paucaq; laudatæ dedit oscula, qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebaq; incurua resedit,

Similitudinibus his persuadere vult Pomonæ Vertumnus vt nubat.

Suspiciens pandos autumni pondere ramos.
Vlmus erat contrà speciosa nitentibus vuis:
Quam socia postquã pariter cum vite probauit,
At si staret, ait, cœlebs sine palmitẽ truncus
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoq;, quæ iuncta vitis requiescit in vlmo,
Si non iuncta foret, terræ acclinata iaceret.

Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius:
Concubitúsque fugis, nec te coniungere curas.
Atque vtinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis, nec quæ Lapitheïa mouit
*Prælia, nec coniux timidi * ac audacis Vlyssei.*
Nunc quoque cùm fugias, auerserísque petentes,
Mille viri cupiunt, & semideique, Deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, si sapies, si te bene iungere, anúmque
Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
Plus, quàm credis, amo, vulgares reiice tædas,
Vertumnúmque tori socium tibi delige: pro quo
Me quoque pign' habe, neq; enim sibi notior ille est,
Quàm mihi, nec toto paßim vagus errat in orbe.
Hæc loca magna colit: nec vti pars magna procorũ,
Quã modò vidit, amat: tu primus, & vltimus illi
Ardor eris, solíque suos tibi deuouet annos.
Adde quòd est iuuenis, quòd naturale decoris
Munus habet: formásque aptè fingetur in omnes,
Et quod erit iussus (iubeas licet omnia) fiet.
Quid quòd amatis idẽ? ꝙ quæ tibi poma coluntur,
Primus habet, lætáque tenet tua munera dextra?
Sed neque iam fœtus desierat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum succis mitibus herbas,
Nec quicquam, nisi te, miserere ardentis: & ipsum
Quod petit, ore meo præsentem crede precari,
Vltoreésque Deos, & pectora dura perosam
Idaliam, memorémque time Rhamnusidis iram.
Quóque magis caueas (etenim mihi multa vetustas

Hippodamia de qua suprà lib. 12.

* *aut*

Hic, deuouet in bonam partẽ accipitur.

Primitiæ enim frugum Vertumno dicabãtur.

Senes enim idcirco prudẽtiores vidẽtur ob multarum rerum peritiá.

Scire dedit) referam tota notißima Cypro
Facta, quibus flecti facilè, & mitescere poßit.

FAB. IX. ARGVMENTVM.

In insula Cypro Anaxarete virgo fuit, ex progenie Teucri, quæ forma cæteras puellas longè superabat: verum vt pulchritudo ei⁹ fuit excellẽtißsima, sic à virorũ cõsuetudine prorsus abhorruit. Cũ igitur Iphis eã ardentissimo prosequeretur amore, nec aditus ad virginẽ ipsi pateret, in tantum dolorẽ incidit, vt noctu ante fores puellæ seipsum suspẽderit. Hęc autem iuuenis funus aspiciens in saxum commutata est.

Iphis.

Viderat à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus:
Viderat, & totis perceperat oßibus ignes:
Luctatúsque diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit, supplex ad limina venit.

Et modò nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret, per spes orauit alumnæ:
Et modò de multis alicui blanditus amicis Hypotyposis eorum, quibus amatores vtuntur, vt amatis potiantur.
Sollicita petiit propensum voce fauorem.
Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis.
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Postibus intendit, posuitque in limine duro
Molle latus, tristísque seræ conuitia fecit.
Sæuior illa freto surgente, cadentibus hædis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis, Antitheton.
Et saxo, quod adhuc viuum radice tenetur,
Spernit, & irridet, factísque immitibus addit
Verba superba ferox, & spe quoque fraudat amãtẽ.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis, & ante fores hæc verba nouissima dixit:
Vincis Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandẽ
Vlla ferenda mei: lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidâque incingere lauro.
Vincis, ait, moriórque libens, age ferrea gaude.
Certè aliquid laudare mei cogêris, eritque
Quo tibi sim gratus, meritúmque fatebere nostrũ.
*Non tamen ante * mihi curã excessisse memento,* * tui
Quàm vitã: geminaq; simul mihi luce carendũ est.
Nec tibi fama mei ventura est nuntia lethi.
Ipse ego, ne dubites, adero, præsénsque videbor,
Corpore vt exanimi crudelia lumina pascas.
Si tamen, ô superi, mortalia facta videtis,
Este mei memores: nihil vltrà lingua precari
Sustinet: & longo facite vt narremur in æuo

Et quæ dempsistis vitæ, date tempora famæ.
Iphis amoris impatientia laqueo vitam finit.
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos, & pallida brachia tollens,
Cùm foribus laquei religaret vincula summis,
Hæc tibi certa placent crudelis, & impia, dixit:
Inseruitque caput: sed tū quoque versus ad illā est:
Atque onus infelix elisa fauce pependit.
Icta pedum motu, trepidantum, & multa gementis
Visa dedisse sonum est, adapertáque ianua factum
Prodidit, exclamant famuli: frustráque leuatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa sinu, complexáque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba parētum
Edidit, & matrum miserarum facta peregit,
Funera ducebat mediam lacrymosa per vrbem,
Luridáque arsuro portabat membra pheretro.
Fortè viæ vicina domus, quà flebilis ibat
Rhānusia superbiæ vitrix.
Pompa, fuit: duræqúe sonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes, quam iam Deus vltor agebat.
Mota tamen, Videamus, ait, miserabile funus,
Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
Anaxarete puella in saxum.
Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphim:
Diriguere oculi, calidúsque è corpore sanguis,
Inducto pallore, fugit: conatáque retro
Ferre pedes, hæsit: conata auertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatímq; occupat artus,
Quod fuit in duro iampridem corpore, saxum.
Venus prospiciens.
Néue ea ficta putes, dominæ sub imagine signum
Seruat adhuc Salamis: Veneris quoq; nomine tēplū

Prospicientis habet. Quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, fastus, & amanti iungere Nymphæ.
Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc vbi nequicquã formas Deus aptus in omnes, Vertumnus in multas formas.
Edidit, in iuuenem rediit, & anilia demit
Instrumenta sibi: talísque apparuit illi,
Qualis vbi oppositas nitidißima Solis imago
Euicit nubes, nulláque obstante reluxit:
Vímque parat: sed vi non est opus: inq; figura
** Capta Dei Nymphe est, & mutua vulnera sẽsit.* * Grata

FAB. X. ARGVMENTVM.

Post Amulii ac Numitoris (qui à patre suo Palatino, seu Proca, regnum Albanorum administrãdum acceperant) interitum, Romulus vrbis à se conditæ suscepit imperium. Qui cum aduersus hostes fortiter dimicasset, & bellatorẽ se strenuum gessisset, victoriáque potitus, omnia tãdem composuisset, Martis precibus (iam senior effectus) in Deorum numerum fuit translatus.

Ad reges Albanos, intermissa narratione mutationum Vertumni, redit. * edidit Liuius li. 1. ab vrbe cond.

Proximus Ausonias iniusti miles Amuli
Rexit opes: Numitórque senex amissa nepotum
Munere regna capit: festísque Parilibus vrbis
Mœnia conduntur. Tatius, patrésque Sabini
Bella gerunt: arcísque via Tarpeia reclusa
*Dignam animam pœna congestis * exuit armis.*
Inde sati Curibus tacitorum more luporum
Ore premunt voces, & corpora victa sopore
Inuadunt, portásque petunt, quas obice firmo
Clauserat Iliades: vnam tamen ipsa reclusit,

Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
Sola venus portæ cecidisse repagula sensit:

Et clausura fuit, nisi quòd rescindere nunquam
Diis licet acta Deûm. Iam loca iuncta tenebant
Naiades Ausoniæ gelido rorantia fonte.
Has rogat auxilium: nec Nymphæ iusta petentem
Sustinuere Deam: venásque, & flumina fontis
Elicuere sui, nondum tamen inuia Iani
Ora patentis erant, nec iter præcluserat vnda.
Hæc fabula describitur Fasto. 1. *Lurida supponunt fœcundo sulphura fonti,*
Incendúntque cauas fumante bitumine venas.
Viribus his, aliisque vapor penetrauit ad ima
Aquæ frigidæ in calidas. *Fontis, & alpino modò quæ certare rigori*
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergine postes,

Portáque nequicquam rigidus promissa Sabinis
Fonte fuit præstructa nouo, dum Martius arma
Indueret miles, quem postquam Romulus vltro
Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis
Corporibus, strata éstque suis: generíque cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis.
Pace tamen sisti bellum, nec in vltima ferro
Decertare placet, Tatiúmque accedere regno.
Occiderat Tatius, populísque æquata duobus
Romule iura dabas: posita cùm caßide Mauors
Talibus affatur diuúmque, hominúmque parentē:
Tempus adest genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, & præside pendet ab vno)
Præmia iam promissa mihi, dignóque nepoti
Soluere, & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præsente Deorum
(Nā memoro, memoriq; animo * pia verba notaui)
Vnus erit, quem tu tolles ad sidera cœli,
Dixisti, rata sit verborum summa tuorum.
Annuit omnipotens, & nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitrúque, & fulgure terruit * orbem.
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixúsque hastæ pressos temone cruento
Impauidus conscendit equos Gradiuus, & ictu
Verberis increpuit, pronúmque per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palati:
Reddentémque suo non regia iura Quiriti
Abstulit Iliadem, corpus mortale per auras
Dilapsum tenues: vt lata plumbea funda

De morte Tatii Sabinorum regis, qui quinque annis cum Romulo imperauit, vide Liuium & Diony. Halycar.

* tua

* vrbem

Romulus in Deum Quirinum.

Missa solet medio glans intabescere cælo.
Pulchra subit facies, & puluinaribus altis
†quã sit *Dignior est,* * *qualis trabeati forma Quirini.*
Flebat vt amissum coniux, cùm regia Iuno
Irin ad Hersiliam descendere limite curuo
Imperat, & vacuæ sua sic mandata referre:

FAB. XI. ARGVMENTVM.

Hersilia, coniux Romuli, cum amissum maritum, post immortalitatẽ ei attributã, defleret Iuno Iridẽ ad eã descendere iussit vt ei nunciaret, si vidẽdi Romuli desiderio torqueretur, in collẽ Quirinalem se conferret: Quod cum Hersilia fecisset, sidus ab æthere delapsum est, cuius lumine ipsa in altum sublata, Ora Dea nuncupari, & à Romanis coli cœpit.

O & de Latio, ô & de gente Sabina

Præcipuum matrona decus, dignißima tanti
Antè fuisse viri coniux, nunc esse Quirini,
Siste tuos fletus, & si tibi cura videndi
Coniugis est, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret, & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam iußis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea (nanque mihi, nec quæ sis dicere prõptũ est:
Et liquet esse Deam) duc, ô duc, inquit, & offer
Coniugis ora mihi: quem si modò posse videre
Fata semel dederint, cœlum accepisse videbor.
Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumantea
Ingreditur colles, ibi sidus ab æthere lapsum
Decidit in terras: à cuius lumine flagrans
Hersiliæ crinis cum sidere ceßit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor vrbis
Excipit, & priscum pariter cũ corpore nomẽ
Mutat, Orãq; vocat: quæ nũc Dea iũcta Quirino est.

Hersilia Romuli coniux in Oram Deam.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XV.

FAB. I. ARGVMENTVM.

Mycilus Alemonis filius procreatus Argis, cum quieti se dedisset, Hercules visus est, qui eum moneret, vt patriã relinqueret, & secundum Aesarem amnem consideret. Qui cùm facere extimesceret, quia lex ve-

taret deserere patriam,&in aliam ciuitatem transire, rursus admonit⁹ est. Metuēs itaque penates suos destituit, ideóq; in iudicium publicum est deuocat⁹, & cum omnē populum aduersus se haberet, iudicaturis calculi albi, ac nigri dati sunt: vt atri dānarent, cādidi absoluerēt. Mycilus itaq; pertimēs periculum capitis Herculē inuocauit, vt laborāti sibi, quia ei⁹ iussis obtēperasset, ferret auxilium: cuius preces non incassum abierūt. Nā cùm calculi more patriæ in vrna effusi deducti essēt, omnes apparuerunt in colorē album cōuersi. Quamobrē ille metu liberatus per Ionium pelag⁹ nauigās, cum in Italiam venisset, & Aesarē amnem attigisset, sicut præceptum erat, vrbem constituit: eámque à proximo tumulo, cui & Tares Neptuni filius subiectus erat, Tarentum nominauit.

Quæritur intereà, quis tantæ pondera molis
Sustineat, tantóque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuntia veri

Fama

Fama Numam, non ille satis cognôsse Sabinæ
Gentis habet ritus: animo maiora capaci
Concipit, & quæ sit rerum natura requirit.
Huius amor curæ, patria, Curibúsque relictis
Fecit, vt Herculei penetraret ad hospitis vrbem. Numa Pompilius secundus Rō. Rex.
Graia quis Italicis autor posuisset in oris
Mœnia quærenti sic è senioribus vnus
Rettulit indigenis, veteris non inscius æui;
Diues ab Occeano bobus Ioue natus Iberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur, & armento teneras errante per herbas Laciniū Italiæ promōtorium est inter Adriaticum mare, & Ionium.
Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
Intrasse, & requie longum releuâsse laborem:
Atque ita discedens æuo dixisse nepotum
Hîc locus vrbis erit: promissáque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Mycilus, illius Diis acceptissimus æui.
Hunc super incumbens pressum grauitate soporis Mycilus capitis reus factus.
Clauiger alloquitur: lapidosas Aesaris vndas
I pete diuersi: patrias age desere sedes.
Et, nisi paruerit, multa, ac metuenda minatur.
Postea discedunt pariter, somnúsque, Deúsque.
Surgit Alemonides, tacitáque recentia mente
Visa refert, pugnátque diu sententia secum.
Numen abire iubet: prohibent discedere leges:
Pœnáque mors posita est patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima sydereum nox: Periphrasis noctis.
Visus adesse idem Deus est, eadémque monere,

Et nisi paruerit, plura, & grauiora minari.
Pertimuit, patriúmque simul transferre parabat
In sedes penetrale nouas, fit murmur in vrbe,
Spretarúmq; agitur legum reus: vtq; peracta est
Causa prior, criménque patens sine teste probatum,
Squalidus ad superos † tendens reus ora, manusq;,
* tollens *O cuius cœlum bis sex fecêre labores,*
Fer precor, inquit, opẽ: nã tu mihi criminis autor.
Mos erat antiquis, niueis, atrísque lapillis,
Suffragia lata per lapillos. *His damnare reos, illis absoluere culpa.*
Tunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in vrnam.
Nigri lapilli in cãdidos. *Quæ simul effudit numerandos versa lapillos,*
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidáque Herculeo sententia numine facta
Soluit Alemonidem, grates agit ille parenti
A Lacedæmoniis conditum. *Amphitryoniadæ: ventísque fauentibus æquor*
Nauigat Ionium, Lacedæmoniúmque Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinúmque Neæthum,
Thurinósque sinus, Temesénque, & Iapygis arua.
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Inuenit Aesarei fatalia fluminis ora,
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus: iussáque ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in vrbem.
Talia constabat certa primordia fama
Esse loci, positæqúe Italis in finibus vrbis.
Pytagoræ Samii dogmata *Vir fuit hic ortu Samius sed fugerat vnà*
Et Samon, & dominos, odióque tyrannidis exul

Spontè erat: ísque licet cæli regione remotus,
Mente deôs adiit: & quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Cúmque animo, & vigili perspexerat omnia cura,
In medium discenda dabat: cœtúmque silentum,
Dictáque mirantum magni primordia mundi,
Et rerum causas, & quid natura, docebat:
Quid Deus, vnde niues, quæ fulminis esset origo,
Iuppiter, an venti, discussa nube, tonarent.
Quid quateret terras, qua sidera lege mearent:
Et quodcunque latet, primúsque animalia mensis
* Arguit imponi, primus quoque talibus ora
Docta quidem soluit, sed non & credita, verbis,
Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora: sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæque in vitibus vuæ.
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
Mollirique queant, nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga diuitias, alimentáque mitia tellus
Suggerit atque epulas sine cæde, & sãguine præbet.
Carne feræ sedant ieiunia, nec tamen omnes:
Quippe equ⁹, & pecudes, armẽtáq; gramine viuũt.
† At quibus ingeniũ est immansuetúmque ferúmq;,
Armeniæ tigres, iracundíque leones,
Cúmq; lupis vrsi dapibus cum sanguine gaudent,
Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestóque auidum pinguescere corpore corpus,
Alteriúsque animantem animantis viuere letho.

Alludit ad Pythagoreorum morem, qui pro æstimato captu solertię certum tempus tacebant. Gel. lib. 1 cap. 9.

* Arcuit Pithagoræ, ab esu carnium dehortãtis, oratio Epitheton terræ aptissimum.

† In

A turpi.

Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat, nil te, nisi tristia, mandere sæuo
† rictúsque — Vulnera dente iuuat,* ritúsque referre Cyclopum?
Nec, nisi perdideris alium, placare voracis,
Ab honesto. Turpe namque homini est imitari & feras & sæuas Cyclopum mores. — Et malè morati poteris ieiunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis,
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
Tunc & aues tutæ mouêre per aëra pennas,
Et lepus impauidus mediis errauit in aruis:
Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
Cuncta sine insidiis, nullámque timentia fraudem,
Plenáque pacis erant: postquam non vtilis autor
Aetas Aurea. — Victibus inuidit (quisquis fuit ille Deorum)
Corporeásque dapes auidam demersit in aluum,
Fecit iter sceleri, primóque è cæde ferarum
* putes — Incaluisse * potest maculatum sanguine ferrum.
Idque satis fuerat: nostrúmque petentia lethum
Corpora missa neci salua pietate fatemur.
Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Sus prima hostia. — Longius inde nefas abiit, & prima putatur
Hostia sus meruisse mori: quia semina pando
Eruerit rostro, spémque interceperit anni.
Caper. — Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur vltoris, nocuit sua culpa duobus.
Oues A commodis ouium & boum. — Quid meruistis oues placidum pecus, inq; tuendos
Natum homines? pleno quæ fertis in vbere nectar,
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis, vitáque magis, quàm morte iuuatis.

Quid meruere boues, animal sine fraude, dolóque,
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curui dempto modò pondere aratri,
Ruricolam mactare suum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renouauerat aruum,
Tot dederat messes, percußit colla securi.
Nec satis est, quòd tale nefas committitur: ipsos
Inscripsere Deos sceleri, numénque supernum
Cæde laboriferi credunt gaudere iuuenci.
Victima labe carens, & præstantißima forma
(Nam placuisse nocet) vittis † præsignis, & auro
Sistitur ante aras, auditque ignara precantem,
Imponíque suæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit, fruges: percussáque sanguine cultros
Inficit in liquida præuisos forsitan vnda.
Protinus ereptas viuenti pectore fibras
Inspiciunt, mentésque Deûm scrutantur in illis.
Vnde fames homini vetitorum tanta ciborum est?
Audetis vesci genus ô mortale? quod oro
Ne facite: & moniti animos aduertite nostris:
Cúmque boum dabitis cæsorum membra palato,
Mandere vos vestros scite, & sentite colonos.
Et quoniã Deus ora mouet, sequar ora mouẽtẽ
Rite Deum: Delphósque meos, ipsúmque recludam
Aethera, & augustæ reserabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis inuestigata priorum,
Quæque diu latuere, canam, iuuat ire per alta
Astra, iuuat terris, & inerti sede relicta,

Boues ruricolæ.

Ioui sacrificabatur iuuencus.

† insignis

Fibræ pecudũ.

Attẽtionẽ facit, cùm pollicetur se de diuinis dispu taturum

Nube vehi, validíque humeris insistere Atlantis:
† ratione carētes — *Palantésque homines passim,* * *ac rationis egentes*
Despectare procul, trepidósque, obitúmque timētes
Sic exhortari, * *sortémque euoluere fati.*
*seriémque — *O genus attonitum gelidæ formidine mortis,*
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis,
Ephorb⁹ in Pythagoram. — *Materiam vatum, falsíque pericula mundi?*
Corpora, siue rogus flamma, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non vlla putetis.
Morte carent animæ, sempérque priore relicta
Sede, nouis domibus viuunt, habitántque receptæ,
Palingenesiæ Pithagoræ. — *Ipse ego (nam memini) Troiani tempore belli*
Panthoïdes Euphorbus eram cui pectore quondā
Hæsit in aduerso grauis hasta minoris Atridæ.
Menelai periphrasis. — *Cognoui clypeum lænæ gestamina nostræ*
Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit, errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus: éque feris humana in corpora transit,
Inq́; feras noster, nec tempore deperit vllo.
Similitudine colligit substantiam quidem varias suscipere formas, sed tamē non interire. — *Vtq́; nouis facilis signatur cera figuris.*
Nec manet, vt fuerat, nec formas seruat easdem,
Sed tamen ipsa eadē est: animam sic semper eandē,
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,
Parcite, vaticinor, cognatas cæde nefanda
Exturbare animas: nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniā magno feror æquore, plenáque ventis
Vela dedi: nihil est toto quod perstet in orbe.

Cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo * labuntur tempora motu, *voluũtur
Non secus ac flumen, neque enim cõsistere flumen, Temporis exemplo omnia in cõtinuo esse fluxu.
Nec leuis hora potest: sed vt vnda impellitur vnda,
Vrgetúrque † prior veniente, vrgétque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérque sequũtur,
Et noua sunt semper: nã quod fuit antè, relictũ est.
Fitq; quod haud fuerat, momẽtáq; cũcta nouãtur.
Cernis & emensas in lucem tendere noctes, †eadem, veniens,
Et iubar hoc nitidum, nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœlo, cùm lassa quiete
Cuncta iacent mediæ, cúmque albo Lucifer exit
Clarus equo rursúsque alius, cùm præuia lucis Sol idem non manet.
Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem.
Ipse Dei Clypeus, terra cùm tollitur ima,
Manè rubet, terráque rubet cùm conditur ima.
Candidus in summo est, melior natura quòd illic
Aetheris est, terræq; procul contagia fugit. Luna sẽper crescit, aut decrescit.
Nec par, aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Esse potest vnquam, sempérque hodierna sequẽte,
Si crescit, minor est: maior, si contrahit orbem.
Quid? non in species secedere quattuor annum Quatuor ætatis & anni partes.
Aspicis, ætatis peragentem imitamina nostræ?
Nam tener, & lactens, puerique simillimus æuo
Vere nouo est, tunc herba † nitẽs, & roboris expers †recens, Ver.
Turget, & insolida est, & spe delectat agrestes.
Omnia tum florent, florúmque coloribus almus
Ludit ager: neque adhuc virtus in frõdibus vlla est.
Transit in Aestatem post Ver robustior annus, Aestas.

Fitque valens iuuenis: neque enim robuſtior ætas
Vlla, nec vberior, nec, quæ magis ardeat, vlla eſt.
Autumnus. *Excipit Autumnus, poſito feruore iuuentæ*
Maturus, mitíſque, inter iuuenémque ſenémque
Temperie medius, ſparſus quoque tempora canis.
Hyems. *Inde ſenilis hyems tremulo venit horrida † paſſu,*
* viſu.
Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet, alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper requiéque ſine vlla
Corpora vertuntur: nec, quod fuimúſue, ſumúſue,
Cras erimus, fuit illa dies, qua ſemina tantùm,
Spesq; hominũ primæ matríſque habitauim⁹ aluo.
Artifices Natura manus admouit: & angi
Corpora viſceribus diſtentæ condita matris
Hominis generatio & progreſſus. *Noluit, éque domo vacuas emiſit in auras.*
Editus in lucem tacuit ſine viribus infans:
Mox quadrupes, rituq; tulit ſua membra ferarum.
Paulatímque tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutíſque aliquo conamine neruis.
Inde valens, velóxque fuit ſpatiúmque iuuentæ
Tranſit, & emeritis medij quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter decliue ſenectæ.
Crotoniates, de quo Cic. in Cat. maiore. *Subruit hæc æui, demolitúrque prioris*
Robora: flétque Milon ſenior, cùm ſpectat inanes
Illos, qui fuerant ſolidarum † morte ferarum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos,
* more
Helenæ forma ætate deterior. *Flet quoque, vt in ſpeculo rugas conſpexit aniles*
Tyndaris, & ſecum, curſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, túque inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis, vitiatáque dentibus æui

Paulatim lenta consumitis omnia morte.
Hæc quoq; nõ perstãt, quæ nos Elemẽta vocamus:
Quæque vices peragant (animos adhibete) docebo:
Quattuor æternus genitalia corpora mundus Elemẽta quatuor.
Continet: ex illis duo sunt onerosa, suóque
Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur:
Et totidem grauitate carent, nullóque premente
Alta petunt, Aër, atque Aëre purior ignis.
Quæ quanquàm spatio distant, tamen omnia fiunt Elementorum mutationes.
Ex ipsis, & in ipsa cadunt: resolutáque tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatur in auras,
*Aëráque humor * abit: dẽpto quoque põdere, rurs⁹* * habet:
In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idémque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit:
† Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur vnda. * Hic, legendũ censet Raphaël
Nec species sua cuique manet, rerúmque nouatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.
*Nec perit in * tanto quicquã (mihi credite) mũdo,* † toto
Sed variat, faciémque nouat: nascique vocatur
Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè: moríque Nasci & mori quid.
Desinere illud idem, cùm sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc: summa tamen omnia constãt.
Nil equidem durare diu sub imagine eadem Corruptio vni⁹, generatio est alterius.
Crediderim, sic ad ferrum venistis ab auro
Secula: sic toties versa est fortuna locorũ.
Vidi ego quod fuerat quondam solidissima tellus, Flumina in continentem.
Esse fretum: vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago conchæ iacuêre marinæ,

Et vetus inuenta est in mõtibus anchora summis.
Quódque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit, & eluuie mons est deductus in æquor.
Eque paludosa siccis humus aret arenis:
Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus humẽt.
Hîc fontes natura nouos emisit, & illic
Clausit, & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt, aut exciccata residunt.
Sic vbi terreno Lycus est epotus hiatu,
*Existit procul hinc, alióque renascitur * ore.*
Sic modò combibitur, tecto modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasmus in agris.
† Et Mysum capitísque sui, ripaque prioris
Pœnituisse alia ferunt, nunc ire Caicum.
Nec non Sicanias voluens Amasenus arenas
Nunc fluit, interdum suppreßis fontibus aret.
Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis
Fũdit Anigrus aquas, postquã (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lauêre bimembres
Vulnera clauigeri, quæ fecerat Herculis arcus.
Quid? nõ & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharósque,
Et Phœnissa Tyros: quarum nũc insula nulla est.
Leucada continuam veteres habuêre coloni:
Nunc freta circumeũt. Zancle quoque iuncta fuisse
Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
Abstulit, & media tellurem reppulit vnda.
Si quæris Heliçen, & Buran Achaidas vrbes,

Fontes sæpe oriuntur, vbi syluę succiduntur. Pli.li.2. ca. 80. scribit. interdũ etiam arescunt.

* *orbe.*

* *Æmissum*

Anigrus fluuius è dulci factus est amarus.

Meminit Pli.lib.2. cap.85. Regiones quędã à loco genuino abruptæ

Inuenies sub aquis, & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cùm mœnibus oppida mersis.
Est prope Pittheam tumulus Trœzena sine vllis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus, nam (res horrenda relatu) Epiphonema.
Vis fera ventorum cæcis inclusa cauernis
Expirare aliquà cupiens, luctatáque frustra Ex planitie mōtes.
Liberiore frui cœlo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec peruia flatibus esset,
Extentam tumefecit humum: ceu spiritus oris Vtrium periphrasis.
Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
Terga capri, tumor ille loci permansit, & alti
Collis habet speciem, longóque induruit æuo.
Plurima cùm subeāt audita, aut cognita nobis,
Pauca super referam, quid? non & lympha figuras Ammonis fons.
Dátq;, capitq; nouas? medio tua, corniger Ammon.
Vnda die gelida est, ortúque obitúque calescit. Huius fontis meminit Pli. lib. 2. cap. 103.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cùm Luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus,
Crathis, & hinc Sybaris vestris conterminus oris Fluuii Calabriæ
Electro similes faciunt, auróque capillos.
Quòdq; magis mirū est, sunt qui nō corpora tātùm, Periphrasis lethargi.
Verùm animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita est obscœna Salmacis vnda?
Aethiopésque lacus? quos si quis faucibus hausit, Clitori⁹, de quo Vitruui⁹ lib. 8.
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunque sitim de fonte leuarit,

Vina fugit, gaudétque meris abstemius vndis.
Seu vis est in aqua calido contraria vino,
Siue, quod indignæ memorant, Amithaone natus
Prœtidas attonitas postquam per carmē, & herbas
Eripuit furtis, purgamina mentis in illas
Misit aquas: odiumq; meri permansit in vndis.
Huic fluit effecta dispar Lyncestius amnis:
Quem quicūq; patrum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.
Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.
Sic alias, aliasq; lacus, & flumina vires
Concipiunt, tempusq; fuit, quo nauit in vndis
Nunc sedet Ortygie, timuit, concursibus Argo
Vndarum sparsas Symplegadas elisarum,
Quæ nunc immotæ perstant, ventisq; resistunt.
Nec, quæ sulphureis ardet fornacibus, Aetna
Ignea semper erit, neque enim fuit ignea semper.
Nam siue est animal Tellus, & viuit habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis,
Spirandi mutare vias, quotiésq; mouetur,
Has finire potest, illas aperire cauernas:
Siue leues imis venti cohibentur in antris,
Saxáq; cum saxis, & habent em semina flammæ
Materiam iactant: ea concipit ictibus ignem:
Antra relinquentur sedatis frigida ventis.
Siue bituminea rapiunt incendia vires,
Luteáue exiguis ardescunt sulphura* fumis,

Lyncestis meminit Pl. li. 2. ca. 103. qua nocte perniciosa, interdiu salutaris. Plin. li. 4. cap. 13.

Aetna: Siciliæ mōs notissimus cui perpetuo ardet

Nempe vt terra cibos alimentaq; pinguia flammæ
Non dabit, absumptis per longum viribus æuum,
Maturæq; suum nutrimen deerit edaci,
Non feret illa famem, desertaq; deseret ignes,
Esse viros fama est in Hyperborea Pallene,
Queis soleant leuibus velari corpora plumis, Homines in aues,
Cùm Tritoniacam nouies subiere paludem.
Haud equidem credo, sparsæ queq; mēbra veneno
Exercere artes Scythides memorantur easdem.
Si qua fides rebus tamen est addenda probatis,
Nónne vides, quæcunque mora fluidóque calore Virg. li. Georg. 4
Corpora tabuerint, in parua animalia verti? Apes ex cadauere bubulo.
I quoq; delectos mactatos obrue tauros,
(Cognita res vsu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum Ex equo crabrones.
Rura colunt, operiq; fauent, in spemq; laborant.
Pressus humo bellator equus crabronis origo est.
Concaua littoreo si demas brachia cancro, Scorpius ex Cācro
Cætera supponas terræ, de parte sepulta Tineæ in papilliones.
Scorpius exibit, caudáq; minabitur vnca,
Quaq; solent canis frondes intexere filiis,
Agrestes tineæ (res obseruata colonis) Limus in ranas.
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas, Caro in Vrsum.
Et generat truncas pedibus, mox apta natando Plin li. 8 cap. 36
Crura dat: vtque eadem sint longis saltibus apta,
Posterior superat partes mensura priores.
Nec catulus partu, quem reddidit Vrsa recenti,
Sed malè viua caro est: lambendo mater in ártus

Fingit, & in formam, quantā capit ipsa reducit,
Nónne vides, quos cera tegit sexangula fœtus
Apes primo sine pedibus. Melliferarum apium sine membris corpora nasci?
Et seróque pedes, seraśq; assumere pennas?
Iunenis volucrem, quæ cauda sidera portat,
Armigerumque Iouis, Cytheridaśq; columbas,
Aues ex oui medio, Et genus omne auium mediis è partibus oui,
Ni sciret fieri quis nasci posse putaret?
Anguis ex hominis spina, Sunt qui cùm clauso putrefacta spina sepulcro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Plin. lib. 10. c. 66. Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt:
Vna est, quæ reparet, séque ipsa reseminet ales:
Phœnix ex seipso Plin. lib 10. ca 2. Assyrij Phœnica vocant: nec fruge nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo viuit amomi.
Hæc vbi quinque suæ compleuit secula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæq; cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum sibi construit ore.
Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
Quassáq; cum fulua substrauit cinnama myrrha,
Se superimponi, finitq; in odoribus æuum.
Inde ferunt, totidem qui vincere debeat annos,
Corpore de patrio paruum Phœnica renasci.
Cùm dedit huic ætas vires, oneriq; ferendo est,
Solis tēpli, cuius meminit Plin lib. 5. cap. 9. Ponderibus niti ramos leuat arboris altæ,
Fertq; pius, cunasq; suas, patriamq; sepulcrum,
Pérque leues auras Hyperionis vrbe potitus
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.
Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo

Passa mare est, nunc esse matrē miremur Hyænā. Hyæna.
Idquoque quid ventis animal nutritur, & aura, Chameleon.
Protinus aßimulat, tetigit quoscunque colores
Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho.
E quibus, vt memorant, quicquid vesica remisit,
Vertitur in lapides, et congelat aere tacto, Coraliū.
Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub vndis,
Desinet ante dies, et in alto Phœbus anhelos
Aequore tinget equos, quā consequar omnia dictis.
In species traslata nouas sic omnia verti Omniū rerū vicissitudo
Cernimus, atque alias aßumere robora gentes,
Concidere has, sic magna fuit, censusq;, virisque,
Perque decem potuit tātum dare sanguinis annos.
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitiis tumulos ostendit auorum.
Clara fuit Sparte, magnæ viguere Mycenæ,
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces.
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ:
Oedipodioniæ quid sunt nisi nomina Thebæ?
Quid Pandioniæ restant nisi nomen Athenæ?
Nūc quoq; Dardaniam fama est cōsurgere Romā, Roma.
Appennigenæ quæ proxima Tybridis vndis In Apennino mōte orictis
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat, et olim
Immensi caput orbis erit: sic dicere vates,
Faticinasque ferunt sortes. quantumq; recordor,
Dixerat Aeneæ, cùm res Troiana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubióq; salutis,

Helenus vates omnium prim⁹ vt cõstat ex Virg. 3. Aeneid.

Nate Dea, si nota satis præsagia nostræ
Mentis habes, non tota cadet te sospite Troia.
Flamma tibi ferrúmq; dabunt iteribis & vnà
Pergama rapta feres, donec Troiaq; tibique
Externum patrio contingat amicius aruum,
Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis
Hanc alij proceres per secula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficiet: quo, cùm tellus erit vsa, fruentur
Aetherea sedes, cœlumq; eritexitus illi.
Hæc Helenum cecinisse pennatigero Aeneæ
Mente memor refero, cognitáq; mœnia lætor
Crescere, & vtiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Expatiemur equis: cœlum, & quodcũq; sub illo est
Immutat formas, tellusq;, & quicquid in illa est.
Nos quoq; pars mundi, quoniã non corpora solùm
Verùm etiam volucres. animæ sumus, inq̃ ferinas
Possumus ire domos, pecudumq in pectora condi,
Corpora quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum fœdere nobis.
Aut hominum certè, tuta esse, & honesta sinamus
Néue Thyestæis cumulemus viscera mensis,
Quàm malè consuescit; quàm se parat ille cruori
Impius humano, vitali qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures:
Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
Edentem iugulare potest: aut alite vesci,

August⁹ Cæsar genus referebat ad Ascaniũ Aeneæ filium.

Epilog⁹ quo colligit omnino carnibus vescẽdum non esse.

Metonymia. Exclamatio.

Cui

Cui dedit ipse cibos, quantũ est quod desit in istis * quàm
*Ad plenum facinus? quis transitus inde † parat? † paratur
Vastare, aut mortem senioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ouis arma ministret: Ab vtili.
Vbera dant saturæ manibus pressanda capillæ. Hunc locum annotauit.
Retia cum pedicis, laqueósq;, artesq; dolosas Cœlius
Tollite: nec volucres viscata fallite virga: l. 16 c. 11
Nec *formidatis ceruos includite pennis: † formidantes
Nec celate cibis vncos fallacibus hamos. *mitia
Perdite siqua nocẽt: verũ hæc quoque perdite tãtũ
Ora vacent epulis, alimentáque † cõgrua carpant.
Talibus atque aliis instructo pectore dictis, Numa Deorum cultũ instituit.
In patriam remeasse ferunt, vltróque petitum
Accepisse Numam populi Latialis habenas,
Coniuge qui felix Nympha, ducibusque Camœnis Quorum opinionẽ sequitur, qui sentiunt.
Sacrificos docuit ritus, gentémque feroci
Assuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Qui postquam senior regnúmque, æuúque peregit,
Extinctum Latiaq; nurus, populusq;, patresque, Numam à Pythagora institutum fuisse.
Defleuere Numam: nam coniux vrbe relicta,
Vallis Aricinæ densis latet abdita syluis
Sacráque Oresteæ gemitu, questúque Dianæ
Impedit, ah quoties Nympæ nemorisque, lacusque Aegeria Numæ vxor.
Ne faceret, monuêre, & consolantia verba
Dixerunt quoties flenti Theseius heros, Hippolytus Thesei filius
Siste modum, dixit: nec enim fortuna quærenda
Sola tua est, similes aliorum respice casus,
Mitius ista feres vtinámque exempla dolentem
Non mea te possent releuare: sed & mea possunt.

FAB. II. ARGVMENTVM.

Hippolytus, propter odiũ Phædræ nouercæ, quæ ipsum ad amorẽ sui nefãdum allicere conabatur, patria pulsus erat Cum autẽ Trœzena (quæ est vrbs Peloponeſi) proficiſceretur, propterea q; nouerca priuignum apud patrem accuſabat, quasi ipſa de cõcubitu appellaſſet, & ob eã tẽ Hippolyto Theſeus mortẽ eſſet imprecatus, illius equi à Phocis in mari perterriti, dominum ſuum in fruſta dilaniarunt.

Phedra Hippoliti nouercæ.

Fando aliquẽ Hippolytũ, veſtras ſi cõtigit aures
Credelitate patris, ſcelerata & fraude nouercæ
Occubuiſſe neci: mirabere, vixq; probabo.
Sed tamen ille ego ſum me Paſiphaeia quondam
Tentatum fruſtra patrium temerare cubile,
Quid voluit finxit voluiſſe, & crimine verſa,
Indiciiue metu magis, offenſáue repulſæ

*Arguit: immeritumq; pater proiecit ab vrbe:
Hostiliq; caput prece detestantur euntis.
Pittheiam profugo curru Trœzena petebam,
Iámque Corinthiaci carpebam littora ponti,
Cùm mare surrexit, cumulusqúe immanis aquarũ
In montis speciem curuari, & crescere visus,
Et dare mugitus, summóq; cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur vndis,
*Pectoribusq; tenus molles erectus in auras,
Naribus, & patulo partem maris euomit ore:
Corda pauent comitum, mihi mens interrita mãsit
Exiliis contenta suis, tum colla feroces
Ad freta conuertunt, *arrectisqúe auribus horrẽt
Quadrupedes, mónstrique metu turbãtur, & altis
Præcipitant currum scopulis. Ego ducere vana
Frena manu spumis albentibus oblita *luctor,
Et retro lentas tendo resupinis habenas.
Nec vires tamen has rabies superasset equorum,
Ni rota, perpetuum quæ circum vertitur axem
Stipitis occursu fracta, & disiecta fuisset.
Excutior curru: orisque tenentibus artus
Viscera viua trahi, neruos in stirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprensa relinqui;
Ossa grauem dare fracta sonum, fessámque videres
Exhalare animam. nullasque in corpore partes
Noscere quas posses: vnumq; erat omnia vulnus.
*Num potes, aut audes cladi componere nostræ
Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum foui Phlegethontide corpus in vnda:

*Damnauit, meritũq; nihil pater eiicit vrbe. sic in vetustis exẽplaribus legitur.

Hyperbole

* erectis que † lustro

Hippolyti mors.

*Non

Aesculapius reducit Hippolytum ab inferis.

Nec, nisi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret quam postquã fortibus herbis,
Atq; ope Pæonia Dite indignante recepi,
Tum mihi, ne præsens augerem muneris huius
Inuidiam, densas obiecit Cynthia nubes
Vtq; forem tutus possémq; impunè videri,
Addidit ætatem nec cognoscenda reliquit
Ora mihi: Cretenq; diu dubitauit habendam
Traderet an Delon Delo, Cretaq; relictis
Hîc posuit, noménq; simul, quod possit equorum
Admonuisse, iubet deponere: quiq; fuisti

Hippolytus in Virbium.

Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto.
Hoc nemus inde colo, de Diisq; minoribus vnus
Numine sub dominæ lateo, atque assentior illi.

Non tamen Ægeriæ luctus aliena leuare
Damna valent, montísq; iacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas: donec pietate dolentis

Aegeria in fonté. Hác historiam Cic. 2. li. de Diuinatione scribit. †mediis †nunc

Mota soror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuauit in vndas
At nymphas tetigit noua res, & Amazone natus
Haud aliter stupuit, quàm cúm Tyrrhenus arator
*Fatalem glebam *mortis aspexit inaruis*
Sponte sua primùm, nulloq; agitante moueri,
*Sumere *mox hominis, terræq; ammittere formam*
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixere Tagen, qui primus Hetruscam
Edocuit gentem casus aperire futuros:
Vtque Palatinis hærentem collibus olim
Cum subito vidit fronde scere Romulus hastam,

Quæ radice noua, non ferro stabat adacto,
Etiam non telum, sed lenti viminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus vmbras.

Hasta in arborem
Plut. in Romulo

FAB. III. ARGVMENTVM.

Cippo Romano Prætori, priusquã ab hoste victor rediens atq; triumphãs portã intraret, nouum prodigium incidit: Nanq; in capite eius subitò veluti cornua emerserunt respõsúmque est, eum regẽ fore si in vrbẽ reuerteretur. Quod ne accideret, perpetuũ sibi elegit exilium Romani verò decreuerũt, vt ei tantum agri, quantum vno die agricola bobus posset exarare, donaretur, & capitis eius effigies æreæ portæ, qua excesserat, includeretur.

Aut sua fluminea quum vidit Cippus in vnda
Cornua vidit enim, falsámque in imagine credẽs
Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis,

Cippus cornut⁹. Valer. Ma.li. 5. cap. 6.

Quæ vidit, tetigit: nec iam sua lumina damnans
Restitit, vt victor domito veniebat ab hoste:
In cælumq; oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid ait, superi monstro portenditur isto,
Seu lætum est aliquid patriæ, populoq; Quirinis
Siue minax, mihi sit: viridiq; è cespite factas

Metonymia:

Placat odoratis herbosas ignibus aras,
Vináque dat pateris, mactatarumq; bidentum
Quid sibi significent trepidantia consulit exta.
Quæ simul aspexit Tyrrhenæ gentis aruspex,

Ex Hetruria nēpe Aruspices euocabātur. Anadiplosis læta prædicentis.

Magna quidem rerum molimina vidit in illis,
Non manifesta tamen. Cùm verò sustulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex, ait, ô salue, tibi enim, tibi Cippe, tuisq;
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces:
Tu modò rumpe moras, portasq; intrare patentes
Ad propera: sic fata iubent. nanq; vrbe receptus
Rex eris, & sceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem, toruámque à mœnibus vrbis

Cippi in patriam pietas.

Auertens faciem, procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant, multóque ego instius æuum
Exul agam, quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & extēplò populúmq;, grauémq; Senatum
Conuocat: antè tamen* capitis noua cornua fronde
Velat, & aggeribus factis à milite forti
Insistit, priscóq; Deos de more precatus,
Est, ait, hîc vnus, quem vos nisi pellitis vrbe,
Rex erit: is qui sit signo, non nomine, dicam:
Cornua fronte gerit, quem vobis indicat augur,

* placali cornua lauro

Si Romam intrarit, famularia iura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas,
Sed nos abstitimus, quamuis coniunctior illo
Nemo mihi est: vos vrbe virũ prohibete Quirites
Vel, si dignus erit, grauibus vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, vbi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt, aut qualia fluctus
Aequorei faciunt, si quis procul audiat illos,
Tale sonat populus, sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet vna, Quis ille est?
Et spectat frontes, prædictáque cornua quærunt.
Rursus ad hos Cippus, quẽ poscitis, inquit, habetis
Et dempta capiti populo prohibente corona
Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes, gemitúmque dedere,
Atque illud meritis clarum (quis credere posit?)
Inuiti videre caput, nec honore carere
Vlterius passi festam imposuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depresso subiectis bobus aratro
Complecti posses ad finem lucis ab ortu:
Cornuáque auratis miram referentia formam*
Postibus insculpunt longum mansura per æuum.

Leges seruiles.

Hypotyposis admurmurãtis populi.

Senatorũ liberalitas.

*ætatis legendũ

FAB. IIII. ARGVMENT.

Romani graui pestilẽtia laborãtes, post vbi maxima totã vrbẽ trepidatio inuaderet, per legatos oraculum Apollinis, de vitãda tã dira lue, cõsuluerũt,

à quo cum reſpõſi hoc accepiſſet, vt Æſculapii præſtantiſsimi medici opera vterẽtur, nobiliſsimi legati in vrbẽ Epidaurum, iuxta Argos ſitã, ad accerſendum ipſum tranſmiſsi ſunt, qui noctu per ſomnũ illis baculo, nexibus ſerpẽtis circũdato, apparuit.

Inuocatio. *Pandite nunc Muſæ præſentia numina vatum*
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
*adiecerit *Vnde Coronidem circunflua Tybridis alti*
*Inſula Romuleæ ſacris *arceſſerit vrbis,*
Peſtilentia. *Dira lues quondam Latias vitiauerat auras,*
Pallidáque exangui ſqualebant corpora morbo.
Funeribus feſſi poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Delphi vmbilic⁹ terræ. *Auxilium cæleſte petunt: mediámq; tenentis*
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi,
Vtq; ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus

Sorte velit, tantaq́; vrbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipse pharetras,
Intremuere simul: cortináque reddidit imo
Hanc adyto vocē: pauefactáq; corpora mouit:
Quod petis hinc, propiore loco Romane petisses:
Et pete nunc propiore loco, nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato.
Ite bonis auibus, prolémque accersite nostram.
Iussa Dei prudens postquàm accepere Senatus,
*Quam colat, *explorat iuuenis Phœbeius vrbem,*
Quiq; petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ simul incurua mißi tetigere carina,
Consilium, Graiósque patres adière, darentque
Orauere Deum, qui præsens funera gentis
*Finiat Ausoniæ *certas ita dicere sortes.*
Dißidet, & variat sententia: parsq́; negandum
Non putat auxilium: multi retinere, suámque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem,
Vmbráque telluris tenebras induxerat orbi:
Cùm Deus in somnis opifer consistere visus
Ante tuum Romane torum, sed qualis in æde
Esse solet: baculúmque tenens agreste sinistra
Cæsariem longæ dextra deducere barbæ
Et placido tales emittere pectore voces,
Pone metum, veniam, simulacraq; nostra relinquā:
Hunc modò serpentem, baculū qui nexibus ambit
Respice, & vsque nota visum, vt agnoscere poßis.
Vertar in hunc, sed maior ero tantúsq; videbor,

Metonymia, Oraculū.

* *explorant potius vt conueniat cum acceperat*

**certant addicere*

Noctis definitio. Nox enī nihil aliud est quā terræ vmbra.

Æsculapii insignia.

In quantum verti cœlestia corpora possunt.
Aesculapius in serpentē
Extemplò cum voce Deus, cum voce Deóque
Somnus abit, somniq; fugam lux alma secuta est.
Postera sidereos Aurora fugauerat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conueniunt operosa Dei: quaq; ipse morari
Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.

FAB. V. ARGVMENT.

Æsculapius, cùm à legatis Romanis vocaretur, repentè stupentibus admiratione omnibus, in draconē mutatus, & primo in templum suum cōgregato Senatu, deinde per mediā Epidaurum serpens, nauē legatorum ad extremum conscendit, cum quibus vectus Romam, venit, & pestiferum aërem fugans, salutíque Romanorum arte sua medica consulens, in pristinam tandem formam est conuersus, & anguinā pellem deposuit.

Vix bene desierant, cùm cristis aureus altis
Aesculapius Romam accersitur.
In serpente Deus prænuntia sibila mouit,
Aduentúque suo, signumq; arásque, forésque,
Marmoreúmq; solum, fastigiaq; aurea mouit:
Pectoribúsque tenus media sublimis in æde
Constitit, atque oculos circuntulit igne micantes.
Territa turba pauet: cognouit numina castus
Cōduplicatio repētinum quid annunciāti aptissima.
Euinctus vitta crines albente sacerdos,
En Deus est, Deus est: animis, linguísque fauete,
Quisquis adest, dixit: sis ô pulcherrime visus
Vtiliter, populósque iuues tua sacra colentes.
Quisquis adest visum veneratur numen: & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata, piúmque

Æneadæ præstant & voce, & mente fauorem.
Annuit his, motisq; Deus rata pignora cristis,

Et repetita dedit vibrata sibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur, oráque retro
Flectit, & antiquas abiturus respicit aras
Assuetásque domos, habitatáq; templa salutat.
Inde per iniectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flectiq; sinus, mediámq; per vrbem
Tendit ad incuruo munitos aggere portus.
Restitit hîc: agménq; suum, turbæq; sequentis
Officium placido visus dimittere vultu,
Corpus in Ausonia, posuit rate, numinis illa
Sensit onus: presſáq; Dei grauitate carina,
Æneadæ gaudent, cæsóq; in littore tauro
Torta coronatæ soluunt retinacula nauis.

Periphrasis funiũ quib⁹ naues ad terram alligantur.

*lauibusque

* Amphißia

* Leucoriumque

* Ancon

Impulerat leuis aura ratem: Deus eminet altè,
Impositáque premens puppim ceruice recurnam
Cæruleas despectat aquas: modicisque per æquor
Ionium Zephyris sexta Pallantidos ortu
Italiam tenuit: præterque Lacinia templa
Nobilitata Dea, Scyllæáq; littora fertur.
Linquit Iapygiam, †læuisq; Amphrysia remis*
Saxa fugit dextra prærupta Ceraunia parte,
Romeciumq; legit, Caulonaq;, Naryciámque
Euincitque fretum, Siculíque angusta Pelori,
Hippotadæq; domos regis, Temeséſque metalla,
** Leucosiámque petit, tepidíque rosaria Pæsti.*
Inde legit Capreas, promontoriúmq; Mineruæ,
Et Surrentino generosos palmite colles,
Herculeamq; vrbem, Stabiásque, & in otia natã
Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lentisciferumq; tenetur
Linternum, multamq; trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niueisque frequens Sinuessa colubris,
Minturnæq; graues, & quam tumulauit alumnus,
Antiphatæq; domus, Thrachásque obsessa palude,
Et tellus Circæa, & spissi littoris† Antium.
Huc vbi veliferam nautæ aduertêre carinam
(Asper enim iã põtus erat) Deus explicat orbes,
Pérq; sinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init flauum tangentia littus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit, & hospitio iuncti sibi numinis vsus,
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam

Sulcat, & innixus moderamine nauis, in alta
Puppe caput posuit: donec Castrúmque, sacrásque
Lauini sedes, Tyberináque ad ostia venit.
Hoc omnes populi passim, matrúmque, patrúmque
Obuia turba ruit, quæq; ignes Troica seruat
Vesta tuos, lætóque Deum clamore salutant, Apostrophe ad Vestam.
Quáque per aduersas nauis cita ducitur vndas,
Thura super ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab vtraque sonant, & odorant aëra fumis:
Ictáque coniectos incalfacit hostia cultros.
Iámque caput rerum, Romanam intrauerat vrbẽ:
Erigitur serpens, summóque acclinia malo Æsculapius Romã venit
Colla mouet, sedésque sibi circunspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circunfluus amnis,
(Insula nomen habet,) laterúmque à parte duorũ
Porrigit æquales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phœbeius anguis
Contulit, & finem, specie cœleste resumpta,
Luctibus imposuit, venitque salutifer Vrbi.

FAB. VI. ARGVMENTVM.

Iul.⁹ Cæsar factis suis prȩstãtibus celeber multísq; victoriis nobilitatus, cum à Casio & Bruto per insidias interfectus esset, Venus animã eius excepit, & ad astra retulit, vtque eius memoria ei⁹ perpetuò vigeret, ac posteritati nota esset illi⁹ egregia facinora in stellã quẽ cometã vocant, eandẽ transmutauit.

Hic tamen accessit delubris aduena nostris:
Cæsar in vrbe sua Deus est: quẽ Marte, togáque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,

Cometæ periphrasis.

Resq; domi gesta, properataque gloria rerum
In sidus vertere nouum, stellamque comantem,

Iulii cæsaris gesta.

Quam sua progenies. nec enim de Cæsaris actis
Vllū maius opus, quàm quòd pater extitit huius:
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
Perq; papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates, Numidásque rebelles,
Cyniphiumq; Iubam, Mithridateisq; tumentem
Nominibus Pontum, populo adiecisse Quirini,
Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
Quàm tantum genuisse virum, quo præside rerum
Humano generi superi fauistis abunde?
Ne foret hic igitur mortali semine cretus,
Ille Deus faciendus erat, quod vt aurea vidit
Æneæ genitrix (vidit quoq; triste parari

Veneris oratio pro Iulio.

Pontifici lethum, & coniurata arma moueri)
Palluit, & cunctis, vt cuique erat obuia, diuis
Aspice, dicebat, quanta mihi mole parentur
Insidiæ, quantaque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Solane semper ero iniustis exercita curis?
Quam modo Tydidæ Calydonia vulneret hasta,
Nunc male defensæ confundant mœnia Troiæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum
Iactarique freto, sedésque intrare silentum,
Bellaq; cum Turno gerere, aut, si vera fatemur,
Cum Iunone magis. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
Non sinit. in me acui sceleratos cernitis enses:
Quos prohibete, precor, facinúsque repellite, néue
Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba iacit, superóq; mouet. qui rumpere quàquã
Ferrea non possunt veterum decreta sororum,
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribiléſque tubas, auditaq; cornua cœlo
Præmonuisse nefas. Solis quoque tristis imago
Liuida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpe inter nymbos guttæ cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultus ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat, sparsi lunares sanguine currus.
Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo:

Parcarum.

Prodigia quæ Cæsaris mortem portẽdentia.

Auis pessimi ominis bubo.

Mille locis lacrimauit ebur, cantúsque feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victa nulla litat: magnóque instare tumultus
Fibra mouet: cæsúmq; caput reperitur in extis,
Inq; foro, circúmq; domos, & templa deorum
Nocturnos vlulasse canes, vmbrásque silentum
Errauisse ferunt, motámq; tremoribus vrbem.
Non tamen insidias, venturáque vincere fata
Præmonitus potuêre Deûm: strictique feruntur
Cæsar in Curia à Cassio & Bruto interficitur
In templum gladij: nec enim locus vllus in vrbe
Ad facinus, dirámq; placet, nisi Curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percußit vtraque
Pectus: & ætherea molitur condere nube,
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ
Et Diomedeos Aeneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor, Sola insuperabile fatum
Nata mouere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium: cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro,
Quæ neque concussum cœli, neque fulminis iram,
Nec metuunt vllas tuta, atque æterna ruinas.
*inclusa
Inuenies illic*incisa adamante perenni
Fatorum series in adamãte
Fata tui generis: legi ipse, animóque notaui,
Et referam, ne sis & iamnum ignara futuri,
Hic sua compleuit, pro quo Cytherea laboras,
Tempora, perfectis quos quo terræ debuit annis.
Vt Deus accedat cœlo, templisque colatur,
Tu facies, natúsq; tuus: qui nominis hæres
August⁹
Impositam feret vnus onus, cæsiq; parentis

Nos

Nos in bella suos fortißimus vltor habebit.
Illius auspiciis obsessa mœnia pacem
Victa petent Mutina: Pharsalia sentiet illum,
*Emathiiq; iterum *madefient cæde Philippi:* *madescent
Et magnum Siculis nomen superabitur vndis.
Romaniq; ducis coniux Ægyptia tædæ Cleopatræ periphrasis.
Non bene fisa cadet: frustráq; erit illa minata
Seruitura suo Capitolia nostra Canopo.
Quid tibi barbariem, gentésq; ab vtróque iacẽtes
Oceano numerem? Quodcunq; habitabile tellus
Sustinet, huius erit pontus quoque seruiet illi.
Pace data terris, animum ad ciuilia vertet Sueto. in August. cap. 32.
*Iura suum, legésq; feret *iustißimus autor,* *mitißimus
Exemplóq; suo mores reget: inq; futuri
Temporis ætatem, venturorumq; nepotum
Prospiciens, prolem sancta de† virgine natam †coniuge
Ferre simul, noménq; suum, curásq; iubebit.
Nec, nisi cùm senior similes æquauerit annos, vj. & lxx. ætatis anno vitam in osculis Liuiæ efflauit.
Æthereas sedes, cognataq; sidera tanget,
Hanc animam intereà cæso de corpore raptam
Fac iubar, vt semper Capitolia nostra, forúmque
Diuus ab excelsa prospectet Iulius æde.
Vix ea fatus erat, media cùm sede Senatus Suetoni⁹ Iulius in stellam.
Constitit alma Venus, nulli cernenda, suiq;
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solui
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
*Dumq; tulit, *lucem capere, atque ignescere sensit* †lumen
*Emisitq; *simul: simul euolat altius illa,* †sinus.
Flammiferúmq; trahens spatioso limite crinem,

Stella micat, natiq; videns benefacta, fatetur
Esse suis maiora, & vinci gaudet ab illo.
Hic sua præferri quanquam vetat acta paternis,
Libera fama tamen, nullisq; obnoxia iussis
I. Cæsarẽ à filio Augusto, rerũ gestarum magnitudine superari exẽplis probat.
Inuitum præfert, vnáque in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles.
Denique vt exemplis ipsos æquantibus vtar,
Sic & Saturnus minor est Ioue, Iuppiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
Terra sub Augusto: pater est, & rector vterque.
Dij precor, Æneæ comites, quibus ensis, & ignis
Cesserunt, Diique indigetes, genitórque Quirine
Vrbis, & inuicti genitor Gradiue Quirini,
Vestáque Cæsareos inter sacrata penates,
Et cum Cæsarea tu Phœbe domestice Vesta,
Quique tenes altus Tarpeias Iuppiter arces,
Quósque alios vati fas appellare, piúmque est:
Tarda sit illa dies, & nostro serior æuo,
Qua caput Augustũ, quem temperat, orbe relicto
Accedat cœlo, faueátque precantibus absens.

IAmque opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas,
Cùm volet illa dies, quæ nil, nisi corporis huius
Ius habet, incerti spatium mihi finiat æui.
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, noménque erit indelebile nostrum,
Quâque patet domitis Romana potentia terris.
Ore legar populi, pérque omnia secula fama,
Si quid habent veri Vatum præsagia, viuam.

FINIS.

INDEX FABVLARVM.

A

FINIS.

